ČASOPIS
MAĆICY SERBSKEJE
1893.

Redaktor:
Michał Hórnik.

Lětnik XLVI.
Zešiwk 1.

(Cyłeho rjada čisło 87.)

Budyšin.
Z nakładom Maćicy Serbskeje.
W kommissiji E. Rühla.

ČASOPIS
MAĆICY SERBSKEJE
1893.

Redaktor:
Michał Hórnik.

Lětnik XLVI.

Budyšin.
Z nakładom Maćicy Serbskeje.

Dodawki k serbskemu słownikej.

Zezběrał *Jan Radyserb.*

B.

Babjak, weichlicher Einhüller (gegen Kälte).
Babjawa, weichliche Einhüllerin.
Babjenje, das Verhüllen.
Bakus, Dickling, Strotzer.
Balica, balik = bulica, bylica, Beifuß.
Banišćo, Kürbispflanzung.
Bańka, auch: Becher.
Běhaŕ, -ŕk, Laufjunge.
Bejak, unzüchtiger Weiberfreund.
Běłonk, Wucherblume, Chrysanth. leucanth.
Běłš, běłoš, Weißschimmel.
Bělaš, Weißschimmel (Pferd, Kuh).
Bělawa, eine Anhöhe südw. von Luboz.
Bělich, Champignon.
Bělink, Elfenbeinpilz, agaricus eburneus.
Běliznaŕka, Sammlerin von Küchenabfällen.
Bězmanski, dämlig, herumlümmelnd.
Bibas, langaufgeschossenes Mannsbild.
Bimbjel, auch Quaste.
Bimby-lomby, adverb., schlenderhaft, bummlig.
Bjarnački, eine Art Junkeräpfel.
Bjenaki, Wiesenflurstück b. Baruth.
Błaznikojty, närrisch, possentreiberisch.
Błaznjak, Possentreiber.
Błučić so, sich verfinstern, na někoho, gegen Jemanden.
Błučina, finstres Waldstück.
Błyskawa, Eisapfel.
Błyšćawa, glänzend aufgeputztes Frauenzimmer.
Błyšćenki, funkelnde Schmucksachen.
Bkhica, -ička, Floh, bkha.
Blabawa, -bica, = blaba, labriger Mund, Labertasche.
Blabora, Schwatzmund.
Blaborić, schwatzen, baborić.
Bliskać, -kotać, gleißen, glitzern.
Blizna = bluzna (Meschwitz).
Blunać, hervorragende Ähren, Blumen ꝛc. abreißen.
Bobhroch, bobihroch, Bohnen, Gartenbohnen.
Bobola, starker und dicker Mensch.
Bohabójny, a, e, gottesfürchtig.
Bohakhwaleŕ, Lobpreiser Gottes.
Bohaprěwc, Gottesleugner.
Bohumiły, gottliebend, auch: von Gott geliebt.
Bokubół, Seitenschmerz.
Bórbolenki, Gemurmel, Rauschen (von Quellen).
Bórbolić, murmeln (von Quellen und Bächlein).
Bórbotańca, unwilliges, lautes Murmeln.
Bozački, schwarze Läuse am Beerenhollunder.
Bramborčan, Brandenburger, Preuße.

Brašćak, ungeschickter Heiratstifter.
Brašćeŕ, Heiratsagent.
Brězula, Birkhuhn.
Britwja = britej, Rasiermesser.
Brjodač, einer mit Schwären.
Brjohojšća, Ufergelände.
Brjuški, Ballen an Händen und Füßen.
Brojenki, zerstreutes Gerührig, Streusel.
Brodźeŕka, Bummlerin, Landstreicherin.
Brubotać, mit dumpfen kurzen Schlägen donnern.
Brubot, dumpfe Donnerschläge.
Bulka, Semmeleckchen, kulka calty, (Seidau).
Byr-buc a byrštuc, Bezeichnung des Zusammenpralls zweier Stirnen.

C.

Cunički & -čko, sehr sanft.
Cyblenk, Musseron, Knoblauchpilz, agaricus scorodonius.
Cybleŕski, den Zwiebelbau, resp. -handel betreffend.
Cyblina, Zwiebelgeschlecht.
Cydźenki, cydźizny, pl., das Ausgeseihte.
Cyhleŕstwo, Zieglergewerbe.
Cyhlowany, mit Ziegeln gedeckt.
Cychnowańca, Rumor, Getobe.
Cychnowaŕ, -ŕka, Lärmtreiber, Tober, -rin, auch: rasende Kuh.
Cyłokrajny, das ganze Land betreffend (z. B. allgemeine Dürre).
Cylnahi, besser ćělnahi, ćělinahi (ćěło, nahi).
Cympotawa, Kuh, die ruckweise schwache Milchstrahlen giebt.
Cyrčak, auch: Zirpe, Grille.
Cyrčeć, auch: zirpen.
Cyrčeńca, Gezirpe.

Č.

Čampy-lampy, adverb., schleppend, kniebiegig gehend.
Čěrjekanje, onomatop., Rufen des Rebhuhns.
Česćehłódny, ehrenhungrig, ehrgierig.
Česćelakomc, ein Ehrgeiziger.
Česćowak, ungeschickter Ehrenerweiser.
Čičolić, zwitschern.
Čincerlinčin, Goldammerlaut.
Čmakać, schmatzen.
Čołmikaŕ, Besitzer resp. Vermieter von Nachen zur Lustfahrt.
Črjewula, črjowula, Eingeweidewurm, Spulwurm.
Čurać, auch: schlittern.
Čurańca, Geschlitter.
Čurawa, Schlitterbahn.

Ć.

Ćarosćić, gewöhnlich čarosćić (um Bautzen).
Ćel-ćel, Zuruf an Dümmlinge, ćelo!
Ćelkojty, kälberhaft, einfältig.
Ćepjeńčko, schwaches Schlagen.
Ćernikaty, dornstachlig.
Ćesanki, pl., auch: Zimmerspäne.
Ćesawa, Breitbeil.
Ćežel, Uhrengewicht.
Ćetkować, mühmeln, Mühmchen nennen.
Ćetuška, Liebmühmchen.
Ćěkaŕka, fliehende Frauensperson.
Ćěłaŕka, Leichenfrau, ćěłowa žona.
Ćěrjeńca, starker Lauf, heftiges Getreibe.
Ćěsleŕ = ćěsla.
Ćěšenk, Säugling, ćěšnik.
Ćěšeŕka, Säugerin, Amme.
Ćibak, schöpsdummer Mensch; ćibakojty, schöpsdumm.
Ćičolić, schwach zwitschern.

Ćichula, stiller, sanfter Mensch, masc. et femin.
Ćinčerić, zwitschern, zintern.
Ćinćera, auch: Tändler, -rin.
Ćiskawa, löffelartiges Wurfzeug, Schleuder, mjetawa.
Ćóle, pl., Urin (Kinderspr.).
Ćoplenje, das Erwärmen, Warmwerden.

D.

Dajawa, auch: Stickhusten.
Darołakanc, auf Geschenke lauernder.
Darybranc, Geschenkenehmer.
Darylubc, Freund von Geschenken.
Dawakecy, scherzweise: „Gebersdorf."
Deba, Zier, wozdoba.
Debizna, Schmuck.
Debjenki, pl., Zierrat.
Debjenkaŕ, Schmucksachenhändler.
Desčisko, häßliches Brett.
Deskaŕ, Bretthändler.
Deskirězak, Brettschneidemühle.
Deskować = pažić, ausbohlen, die Wände mit Bohlen belegen.
Dešćowańca, andauerndes Regenwetter.
Didlowak, elender Geiger, Dudler.
Djasyca, weiblicher Unhold.
Dłónjač, Mensch mit breiten Händen.
Dłóńtolsty, handdick.
Dliće = dlijenje.
Dlijak, Zögerer.
Dlijeńca, Zögerei.
Dobiwak = dobijak.
Dobranki, pl., Restnahme.
Dobraščić, die Brautwerbung zu Ende bringen.
Dobrica, gutthätige Person.
Dobroměće, Wohlbehagen, angenehme Existenz.
Dobrotniwy, huldvoll, gnädig.
Dočak, Erwartung.
Dohrabki & -banki, pl., zusammengerechte Überbleibsel.
Dohrać, zu Ende spielen.
Dokhowanka (unterschieden von domkhowanka), kleine Festlichkeit zum Schluß der gesamten Ernte.
Dokowarić, beim Schmieden alles zusetzen.
Dołamanje, untauglicher Mensch, zum Zusammenbrechen fertig.
Dołhočakliwy, langmütig.
Dołhospanc, Langschläfer.
Domačanka, durchnässender Regenschauer.
Domačeńca, völlige Durchfeuchtung.
Domaš, Thomas, Tomaš.
Domlěwk, der letzte Mahlaufschutt.
Donošawa, Zuträgerin von Klatschereien.
Dopłatk = dopłata.
Doprědkaŕ, Vorwärtser, Fortschrittler.
Dopustk (gesprochen: dopusk), Erlaubnis, Urlaub.
Dorobоćić, mit dem Frondienste aufhören.
Dosantorić, aufhören zu salbadern.
Dosatk, das am Ende Ausgesiebte.
Doskak, das Erspringen, Sprung.
Dostawanki, empfangene Einnahmen, Geschenke.
Dotočić, fertig schleifen; vollends abzapfen.
Dozadkaŕ, Rückwärtser.
Dožiwjernja, Alterversorgungsanstalt.
Dožněwk, -žnjatk, letzte Absichelung.
Drapawa, Schroffe, Striegel.
Drastkomora, auch: Raum für Kleiderschränke u. a.
Drastaŕ, Kleiderhändler.
Drastnik, auch: Kammerdiener.
Drjebjeŕ, auch: Brotstück zum Einbrocken, Fieder.

Drjechły, -chliwy, gebrechlich, altersschwach.
Drjechnyć, gebrechlich werden.
Drěmanka, kurzer Schlummer.
Driholenki, pl., Lerchentriller.
Driholić, trillern (von Lerchen).
Dripotawa, weichliche Person.
Drisak, -awa, Mensch mit schießender Diarrhöe; Feigling.
Drisawa = dristawa.
Drišćeć, gellen, schrill klingen.
Droby, pl., auch: Geschling.
Drožka, Droschke.
Družlik (tružlik, stružlik), Ellritze, kleiner Bachfisch.
Dublinka & dubrinka, Eichenknopper.
Dujak, auch: Fister.
Dujki, pl., Lüftchen, Zephyr.
Dulеńca, großer Klumpen, dula.
Dundrak, Baßgeiger.
Duriska, pl., mißförmige Thüre.
Dušawa, Stickhusten.
Dušemór, Seelenpest.
Dušemórc, Seelenmörder.
Dušnik, gute Mannsperson.
Dwěłowaŕ = dwěleŕ.
Dwójnik, auch: ein Paar.
Dwórnik, auch: Hausknecht.
Dybak, der Heisere.
Dychawa, Luftröhre.
Dychotać, kurz atmen.
Dychotawa, Kurzatmigkeit.
Dypak, auch: Spitzhammer.
Dypawa, Spitzer des Steinbrechers.
Dyrkotańca, Gebibber (vor Kälte).
Dyrkotawa, Zittrigkeit.

Dź.

Dźěćikažeŕ, Kinderverderber.
Dźěćikojty, kindisch (schonender Ausdruck).
Dźěćina & -izna, Kinderwelt.
Dźěćižranc, Kinderfresser, -hasser.
Dźědkojty, guten Großvätern ähnlich.
Dźědušk, kleines Kind von greisenhaftem Aussehen.
Dźědźić (pčoły), zeideln, auch beerben.
Dźědźikojty, altersschwach, greisenhaft.
Dźěrkač, blatternarbige Person.
Dźěrkuš, Johanniskraut, hypericum perforatum.
Dźiwańca, Verwunderung, Erstaunen.
Dźiwnikojty, einigermaßen sonderbar.
Dźiwnota, Seltsamkeit.
Dźiwnotka, Mensch von absonderlichem Wesen.
Dźiwora, Ungetüm, Ungeheuer.
Dźiwjeńk, Wildling, unveredelter Baum.

G.

Galgać & galgawić, schreiend reden.

H.

Habel, Abel.
Hableŕka, Sammlerin von Nadelholzzapfen.
Hablina, die Zapfen v. Nadelbäumen.
Habola, Havel.
Haćak, Eindämmer, Behinderer.
Haćawa, Schütze am Wasserwehr.
Haja & hajka, Wiege (Kdspr.).
Hajkaty, reich an kleinen Baumgruppen, Hainen.
Hajeńk, Pflegling.
Halekańca, überlautes Geschrei, Gesinge.
Halekaŕ, -ŕka, Schreier, -rin.
Hanjak, auch: Schmäher.
Hanjeńca, Gejage, Rennerei.
Hajenki, pl., Forstbaumschule.
Hańbićiwki, schüchtern, verschämt.

Handra = Handrij (Kdspr.).
Harowańca, Gelärm.
Hašawka, Lichthütchen.
Hatnišća, pl., Gegend mit Teichen.
Hawkotak, Belferer.
Hawt, Lärm.
Hąwtowak, Spektakelmacher.
Hawtowańca, tobendes Gelärm.
Hawtora, Befehler, zornmütiger Anordner.
Hebrejski, ebräisch.
Helas, Anhöhe bei Kleinlubach.
Helčak, Hehler.
Helčernja, Schlupfwinkel für Gesindel, Hehlerort.
Hejduškaŕ, Grützehändler.
Hejduškowy, gern Grütze essend.
Hejdušnica, auch: Grützewurst.
Hepa, -pka, hepjeŕka, Schername für Ziegen.
Hepjelski, grober gewaltthätiger Mensch; lümmelhaft.
Hibadło, Bewegmittel; Lokomotive.
Hibik, hibk, Puls.
Hiboleńca, Wimmelei.
Hibot, Gewimmel.
Hibotać & h. so, wimmeln.
Hibotańca, Bewegerei.
Hicak, Kater (Kdspr.).
Hidrawa, Durchfall.
Hidrawka, schwacher Durchfall.
Hidrich, mit Durchfall Behafteter.
Hidle, pl., Geige (Kdspr.).
Hidmo, Greuel.
Hihač, Zugpferd.
Hiholić = jiholić.
Hijawa, Zugkuh (Kdspr.).
Hilak, Ziegenbock (Kdspr.)
Hilčo, junger Gimpel, hila.
Hinica & hinjawa, Abmagerung, Schwindsucht.
Hitarać, fahren (Kdspr.).
Hładkula, eine glatte, geschniegelte Person.
Hłodźeńca, das Gehungere.
Hłubikojty, strunkig, besonders von kurz abknackenden Äpfeln.
Hłubisko, großer Strunk.
Hłubišćo, Strunkfeld, Krautland, von dem die Häupter genommen sind.
Hněwańca, das Geärgere.
Hněws, der Reizbare, Zornmütige.
Hnojak, Mistkäfer.
Hnojizno, Düngemittel.
Hnójk, Schleimabsonderung (Schlaf) im Augenwinkel.
Hódańčkaŕ, Rätselaufgeber.
Hódanka, Rätsel.
Hojak, Kurpfuscher.
Hojernja, Krankenhaus.
Homlišćo, Flurstück mit hervorstehenden Gruppen von Gras rc.
Honč, Antreiber.
Hopak, Steiß (Kdspr.).
Horcyšny & -nje, sehr heiß; inständig (z. B. flehen).
Hordula, stolze Person.
Horduch & horduš, der Hochmütige.
Hordźak, Großthuer, Prahlhans.
Horjanski, auch: aus dem Dorfe Guhra.
Hóršak, ein sich oft Beschwerender.
Hosćinaŕ, Teilnehmer am Gastmahl.
Hošowaŕ, Zauser, Rupfer.
Hotowańca, langes Vorbereiten.
Howjedźina, Rindfleisch.
Howjedźizna, das gesamte Rindvieh.
Hrabadło, Zahnkopf des Rechens.
Hrabak, gieriger Raffer.
Hrabowka, Gruppe v. Weißbuchen.
Hrěšak, boshafter Sünder.
Hribikaty, voll kleiner Pilze.
Hribowy, Pilzgerichte liebend.
Hrodźišćo, der Proitschen-, Brodschenberg bei Bautzen.

Hrochatkojty, erbsenförmig getüpfelt (z. B. Stoff).
Hrochi, pl., Erbsenbestände.
Hrochowy, gern Erbsen essend.
Hruzlišćo, Feld mit großen Erdklumpen.
Hrymzolak, oberflächlicher Benager.
Hrymzolić, schwach nagen.
Hudźbny, musikalisch.
Hudlowak, Spötter, Aufzieher.
Huhotak, frostiger Mensch.
Huhotańca, Gebibber.
Hundrak, Jagdspießträger eines Jagdherrn.
Huntora, Murrer, Zänker.
Huntorjeńca, Gemurre, Gezanke.
Husarić, Gänsehirte sein.
Hušhapla, schußliches Weibsen.
Huškotać, in kurzen Absätzen kälten.
Huslowak, jämmerlicher Geiger.
Hužeńca & hužeńka, Regenwurm.
Hwěžkować, mit Sternchen ausnähen.
Hyhy, sieh doch!

J.

Jabłońc, Gablenz.
Jadrich, -ik, Kernmensch.
Jahłowy, gern Hirsekost genießend.
Jahodnišćo, Beerenort.
Jachlawa, -lina, Kurzatmigkeit.
Janisko, garstiger Hans.
Jachleńca, Gekeuche, Gelechze.
Janowka, Stachelbeere.
Jaseńca, Jeßnitz „im Gebirge“.
Jaslica, Vermachstange b. der Hürde.
Jasnina, Helligkeit.
Jatruška, Leberwürstchen.
Jebawy, betrügerisch, täuschend.
Jejak & -kač, Krebs mit Eierchen unter dem Schwanze.
Jejkakulenje, Eierschieben.
Jejkakuleŕ, -ŕka, Eierschieber, -rin.
Jejkapijak, Eiertrinker.
Jejkaŕ, Eierhändler.
Jejkuš, Feigwarzenkraut, ranuncul. fic. (rupik).
Jelenišćo, Hirschpark.
Jeleńk, Hirschhornkäfer.
Jeleński, behend wie Hirsche.
Jemjel = jemjelina, Mistel.
Jěchańca, ungestümes Reiten.
Jědlica = Jělica, Jiedlitz.
Jědlinka, kleines Tannengehölz.
Jěrich, -ik, herbe Person.
Ješćelca = ješćerca.
Jězdźeńca, Fahrerei.
Jěžak, Ziegenbartpilz.
Jiholić, jubilieren wie Lerchen.
Jiholki & jiholenki, das Lerchenjubilieren.
Jiknaŕ = jikrnak.
Jikro = jikno.
Jił, auch: Schlamm.
Jiwaty, mit Saalweiden bestanden.
Judašowski, falsch, angeberisch.
Juhu & juch & juchu, Juchzerruf.
Jusk, ein Juchzer.
Juskolenki, Starjuchzer.
Juskolić, jauchzen wie Stare.
Jura, Georg (Kdspr.).
Jurisko, garstiger Jürge.

K.

Kaćazrudny, traurig aus Reue.
Kachć, besser krachč, krjachč, Laufkäfer (Rachlau).
Kałowy, auch: gern Krautgerichte essend.
Kałsadźeŕ, -ŕka, Krautpflanzer, -rin.
Kaleŕ, Krautbauer aus der Gegend von Seidewinkel.
Kamjenizna, die Steinarten.
Kamjenječoleŕ, Putzer im Steinbruche.
Kamjenjeklepaŕ, Steinklopfer.
Kamjenjełamaŕ, Steinbrecher = skałaŕ.

Kamjenjeŕ, Steinarbeiter, skałaŕ.
Kamuškojty, griessteinlich (von Birnen).
Karančki, Laubreinetten.
Karpojty, karpfenähnlich.
Kašelisko, abscheulicher Husten.
Kašlawa, vielhustende Frauensperson.
Kawkańca, Gafferei.
Kawkawa, Maulaufsperrerin.
Kedźbliwosć, Aufmerksamkeit.
Kedźbowak, Aufpasser.
Kedźbuměće, Beachtung.
Kejšeć, kejškać, mit den Händen klatschen; vgl. kejsać.
Kejšenje, Händegeklatsch.
Kelich, Kelch.
Kelišk, Blumenkelch.
Kemšeŕski, kirchlich gesinnt.
Kemšeskomda, Versäumung des Gottesdienstes.
Kemšihiće, einmaliger Kirchgang.
Kemšihot, Vorbereitung (Ankleidung) zur Kirche.
Kemšipřewod, Begleitung z. Kirche.
Kemšipuć, Kirchweg, Kirchgang.
Kemšiskomdźawa, Person, welche spät in die Kirche kommt.
Kemšisłanje, Nötigung z. Kirchenbesuch.
Kemšizwonjenje, Geläute zum Gottesdienste.
Kepsak, auch: Pfuscher.
Kepsańca, Pfuscherei.
Kepsowańca, andauerndes Gepfusche.
Keŕkowc, Hügel mit Gebüsch.
Kibica = kibita, auch kiwita.
Kibiči, den Kiebitz betreffend (-iče hnězdo, Kiebitznest).
Kiješčik, Wurstspeiler.
Kikerak, Kartoffel mit langen Keimen.
Kikeraty, mit kleinen Keimen.
Kikerihak, Krähhahn (Kdspr.).
Kina, hornja & delnja, Dorf Kaina.
Kinjan-hora, Anhöhe zwischen Burk und Niederkaina.
Kinjan (horni, delni), ein Kainaer (aus Ober- oder Niederkaina).
Kinjanski, nach Kaina gehörig.
Kipicojty, m. Harz- oder Gummifluß.
Kipičny, triefig von Harz oder Gummi.
Kipiny, pl., Sumpfstellen.
Kiprica, weichliches, kraftloses Frauenzimmer.
Kiprich, -ik, Schwächling, Weichling.
Kiškotak, -awa, Wisprer, -rin.
Kiškotanje, Gewispre, Gezischel.
Kitka, auch: Dolde, Blumenbüschel.
Kiwkaŕ, -awa, Person von wackelnder Gangart.
Kiwka, -kawa, Käuzlein.
Kiwnjeńčko, leiser Wink.
Kładba, die Weise des Legens.
Kładmo, Schicht, Lage.
Kłapotańca, Geklopfe, Geklapper.
Kłokawa, Köcher.
Kłonjak, -awa, Person, welche Verbeugungen macht.
Kłonjeńca, das Complimentieren.
Kłóskaŕ, -ŕka, Ährenleser, -erin.
Kłóskojty, kleinährig.
Kłubuch = kłubach.
Klečawka, Situation des Knieens.
Klepawka, Dengelhammer.
Kleskańca, Applaudissement.
Klěšnjawy = klěšniwy.
Klinčkaty, Flurstück mit Ecken.
Klinkotańca, andauerndes Geklingel, Geschelle.
Klěn = klon.
Klubučinc, Einer, der zum Possen thut, ärgert.
Klubučinjaty, zum Possen thuend.
Klubučinjeńca, Reizung zum Ärger.

Klubučinki, pl., Streiche, andern zum Possen.
Klukawa, Gluckhenne.
Klukawy, ausbeutlerisch.
Kluklук, Ton der gluckernden Flüssigkeit.
Klukuch, -ušk, ein rundes Krummholz.
Knihisklad = knihosklad.
Knyskač, Einer mit derben Fingerknieblen.
Kobjeleŕ, Bügelkorbmacher.
Kocorjenje = kocorowanje.
Kochćizna, die Acheln, Grannen.
Kokotak, -tawa, „Koko"schreier, -rin; Hahn, Henne.
Kokor = kokot.
Kokorčki, pl., Pfaffenhütel.
Kokulki, pl., Feldmohn.
Kołbaska, auch: Blütenkätzchen von Birken rc.
Kołbaskojty, würstchenförmig.
Kołbasowy, Wurst liebend.
Kołk, auch: Zahnstocher.
Kołkać, stochern.
Kołkanje, das Stochern.
Kolko & kólko, Ohrringel.
Kołwaza, Kohlwesa.
Kolebawa, Frauenzimmer mit wiegender Gangart.
Kolesojty, radähnlich.
Kólpa, auch: Felsenvorsprung, -stirn.
Kólpač, hornloses Rind.
Kóncowańca, Verderberei, großes Umbringen.
Kóncowaty, verderberisch, umbringerisch.
Kónčić, auch: spitzig machen.
Kopjeno = kopjeń.
Kopřiwišćo, mit Nesseln bewachsene Stelle.
Kopřiwować, mit Brennesseln peitschen.
Kopytaty, mit Hufen versehen (von Tieren); klumpfüßig (von Menschen).
Kórkowy, mit Gurken bestanden; auch: gern Gurken essend.
Kortešćo (korto), Bett des fließenden Wassers.
Kosmikojty, härchenartig.
Kowarjecy, Schmiedefamilie oder Schmiedswohnung.
Kozacy Wuježk, Wuischke bei Weißenberg.
Kozak, auch: Kosak.
Kozaŕka, Ziegenhalterin, -hirtin.
Kózły, pl., Dachsparrwerk.
Kózleško, kleiner Sägebock, auch: Ständer für Waschfässer rc.
Kozosparaty, gewöhnl. für: kozokopytny (Pfuhl).
Kozošěry, ziegengrau.
Kozula, Himmelsziege (skulej).
Kozydrač, Ziegenschinder, Tierquäler.
Kozypřahaŕ, (spöttisch) Ziegenanspänner, schwache Zugkühe habend.
Kožuchač, Jemand im großen Pelze, „Pelzbauer".
Kožuški, pl., auch: Hülsen.
Kožuškaty, voller Hülsen (z. B. geringer Weizen).
Kožuškojty, hülsenförmig.
Kračak, Schreiter, große langsame Schritte machend.
Krakać (auch krachać), -knyć, -kotać, krachen.
Krakot, Gekrach.
Krakotańca, großes Gekrach mit Wiederholungen.
Kralisko, böser König (Ahab rc.).
Krčaty & krkotaty, knarrig.
Krejpičk, Blutsauger, Auswucherer.
Krejstajeŕ, Blutungenstiller.
Krejtočeŕ, Blutabzapfer, Wucherer.
Krejzarjekowaŕ, Blut.-Versprecher.

Křewizna, Erquickung.
Křewjenki, Labsal.
Křewjeřka, Erquickerin.
Krěnjeńca, fortdauerndes Sauersehen.
Křidłač, auch: Vogel mit großen Flügeln.
Krikawa, Krickente.
Křiwica, auch: Kreuzschnabel.
Křiwonohač, Krummbein, Schrenkfuß.
Křiwošijak, Krummhals.
Křižik (boži), Leiden, Trübsal.
Křižnošeř, Kreuzträger bei Begräbnissen etc., auch Leidensträger.
Krjegolawa, „sprechende" Henne.
Krjegolić, onom. „Sprechen" der Hühner.
Krjepoleńko, tröpfelndes Regnen.
Krónkaty, mit krónki besetzt.
Krónki, pl. Klöppelspitzen, klepry.
Krónkojty & -će, krönchenförmig (z. B. Leinblüte).
Kruža, Haarlocke, Haarringel.
Kružel, Cylinder, Ölballon der Lampe.
Krwawjawa, Eine, die öfters am Nasenbluten leidet.
Ksykać, -knyć, -kotać, zischen.
Ksykańca, Gezisch.
Ksyknjeńčko, kurzer schwacher Zischton.
Kuba, kubka, Becher.
Kubłanka, Kinderziehe.
Kubleřk, kubleškař, Kleingutsbesitzer.
Kukawka, Kinderspielsache mit Kuckucksruf.
Kukelaty, voller Kornraden.
Kukleško, liebliches Äuglein.
Kuklo, Guckäuglein.
Kukolak, Kind mit muntern Augen.
Kukolenje, das Guckeln, Äugeln.
Kukolić, äugeln.
Kukolinka, kleines helläugiges Mädchen.
Kukš = kukuš.
Kuledy-waledy, walzend, sich wälzend (Kdspr.).
Kulernja, Kegelschub (mit Dach).
Kuluškaty, mit kleinen Rundknitteln.
Kunak, Mardereisen.
Kunclować so, drehweise sich fortwälzen (Kinderspiel).
Kunkańca, widerwärtiges Unkengeschrei.
Kuparnja, Badehaus.
Kupčerić, Mäklerei treiben.
Kupowańca, Gekaufe.
Kurina, Geflügelfleisch.
Kurizna, Hausgeflügel.
Kurkolenje, liebliches Girren.
Kurkoleńko, trauliches Girren, Gurren.
Kurkolić, lieblich girren.
Kurkolinka, eine lieblich Girrende.
Kurkotak, Girrer (Rebhuhn, Täubrich).
Kusańca, Gezänk, Gekeife.
Kuzleško, angenehmer Bezauberungszustand.
Kužmoch = kužmot.
Kwakawa & kwakotawa, Unname für žaba.
Kwaklisko, unförmiges Joch.
Kwakotak, Entrich.
Kwasowańca, Prasserei, Schwelgerei.
Kwětkarnja, Warmhaus, Gewächshaus.
Kwětušk = kwětašk.
Kwikańca & kwikotańca, Quiekerei.
Kwjakańca, großes Gequieke.
Kwjasć = kwjest.
Kwječak, kleiner Blöthans, Natscher.
Kwječawa, kleine Blökliese, Natscherin.
Kwječeńca, Gequäke, Blökerei.

Kworkać, quarren.
Kworkawa & kworkotawa, Quarrfrosch.
Kworkotać, absatzweise quarren.

Kh.

Khachać, kurz ausholend, mit dem Beile hacken.
Khelpak, schlechter Traber.
Khelpotać, kurzschrittig traben.
Khelpotak, Traber mit kurzer Gangart.
Khěbětarić, das Kirchvateramt versehen.
Khěrš = khěrs.
Khětrowak, Einer, der verwegene Dinge treibt.
Khětrowańca, Getreibe mit falscher Bravour.
Khichotańca, großes Geniese.
Khilak, Verbeuger.
Khileńca, lästiges, überhöfliches Verbeugen.
Khłóšćaty, genäschig.
Khłóšćeńca, Genasche.
Khłóšćenka, Leckerbissen.
Khlamač, Schandmaul.
Khlěbušk = khlěbašk.
Khlemich, Schreihals.
Khlemjeńca, überlautes Geschrei.
Khliskot, Geklitsch.
Khmjeleńca, Hopfenpflanzung.
Khmjeleny, auch: gewürzt.
Khmur, Düsternis.
Khmurjak, Düsterling.
Khmurjeńca, finsteres Schauen.
Khmutańca, langes mühsames Kauen.
Khódnišća, pl., Lustgartenwege.
Khólpač = kólpač.
Khołpač, ein Hügel bei Doberschitz.
Khołpow, Anhöhe beim Bautzener Gesundbrunnen.
Khórdija, lästige Mühsal, heftige Uneinigkeit, zwada.
Khorich, ein Kranter.
Khorjeńca, Seuche.
Khoruški, krank (von Kindern).
Khósty, pl., Strafgelder.
Khošćisko, elender Besen.
Khodźeny, begangen (vom Wege und Stege).
Khorhojčkaty, mit kleinen Fähnchen (z. B. Kinderzug).
Khortować, unwillig khort (zum Geier!) rufen, stürmisch verfahren.
Khowany, auch: begraben.
Khrapać, schnarchen.
Khrapańca, Geschnarche.
Khrapaty, schnarchend.
Khribjetač & -tak, Mensch oder Tier mit großem Rücken.
Khrjapač, Tier mit großen Nüstern.
Khromula, lahmer Mensch.
Khudno, -nuško, dürftig, ärmlich.
Khudušk, mageres Menschenkind, ein Armseliger.
Khudźich, -ik, ein bedauernswerter Armer.

Ł.

Łačawy & -čiwy, zaudernd, zögernd.
Łačeńca, unschlüssiges Gebaren.
Łahoda, -dka, auch: Person von schwachem Körperbau.
Łakanc, Spion, Auflauerer.
Łopač, masc. Schaufel.
Łopać, fem. Stechschaufel, Spaten.
Łopjenkaty, kleinblättrig.
Łušćak, Knabberer (Eichhörnchen).
Łžičny, Löffel-: -na jědź, mit Löffeln gegessene Speise.

L.

Labas, ungeschlachter Mensch, laban.
Lawkus, großer Hund.
Lebza & lepsa, Lecker, Hund.
Lěhwisko, elende Lagerstatt.
Lěhwišćo, Kriegslagerplatz.

Lěpica, Gummi an Kernobstbäumen.
Leptak, Schlapperer.
Leptańca, Geschlapper.
Lěska, auch: Haselschwuppe.
Lěsnoworješny, von Haselstaude.
Lěšk, Haselstrauch.
Łěwałd, Dorf Lawalde.
Liba 3. & libina, Fleischfasern.
Libiki, pl. Gilblinge, agaric. cibarius, kurjatka.
Libuchow = Lubuchow.
Libuška, liebes Gänschen.
Lichome, Wucherer, schäbiger Kerl, lichownik.
Lidora, liederlicher Mensch, Saufaus.
Lilki & lilanki, pl. Urin (Kdspr.).
Limas, Königshainer Höhenzug.
Linak, dem. -ašk, auch: Butterkrebs.
Linjo, kleine Schleie.
Lintwora = lintwor.
Lipica, Bach bei Nebelschütz.
Lipkaty, mit kleinen Linden bestanden.
Lipki, pl., Gruppe von (jungen) Linden.
Listokašćik, Postbriefkasten.
Lišawkaty, mit Flechten bewachsen (Baum, Stein ꝛc.).
Lišnica, schneidende Kälte mit viel Schnee, liskawa?
Lizańca, Geleckte, Schmarotzerei.
Lobawa, Anhöhe zwischen Nimschütz und Niedergurig.
Lódrubaŕ, Eishacker.
Loškować so, sich zausen.
Loškowanje, Zauserei.
Lubašk, kleines Hätschelwesen (Kind, Hündchen ꝛc.).
Lubin, Lubin (männlicher Vorname).
Lubink, kleiner Liebling.
Lubinka, Lubinka, weiblicher Vorname, auch Liebling.
Lubjak, -bjawa, Person von leeren Versprechungen.
Lubjeńčko, geringes Versprechen.
Lubjerad = radlubje.
Lubočinki, pl., Liebeszauber.
Lubolinka, Mädchen, das öfters die Liebschaften wechselt.
Lubońka, der Mehltheuer (Berg).
Lubopitki, pl., Liebestrank.
Luborjany, sehr schön.
Lubšinc, Liebling, Günstling.
Lubšinka, begünstigte Frauensperson.
Lubuško, kleiner Liebling.
Ludaprosty, gerammelt voll Menschen.
Ludźičkojo, pl., Leutlein.
Ludźihidźak = -hidźeŕ.
Ludźimućak, Volksverwirrer.
Ludźižerc, -žračk, -žrawc, Menschenfresser, Kannibale.
Lutowak, unverständiger Sparer.
Lutowańca, unzeitiges Sparen.

M.

Macošisko, schlechte Stiefmutter.
Maćerić, bemuttern, Mutterstelle vertreten.
Majka, auch: heimlicher Schatz.
Majkaŕ, Streichler, Schmeichler.
Majkawa, Koserin, Schmeichlerin.
Majke = mojke.
Makać, tasten, hin und her greifen.
Makač & -kanc, unruhiger Herumtaster.
Makańca, Getaste.
Małk & -kuš, ein Kleiner.
Małke, neutr., klein und lieb (von Kindern, Tieren).
Małoluby, unbeliebt, njelubowany.
Małopěkny, unartig, unanständig.
Małopilny, unfleißig.
Małša & Małkša = Małksa, Bach bei Neumalsitz.
Mama, mamka, Mama (Kdspr.).
Mamkaŕ, -awa, Mutterhätschel.

Marinka, das liebe Mariechen.
Marš, Marsch.
Maruša, -ška, alte Grete.
Masańca, unsicheres Gegreife, Trödelei.
Maslić, fetten, einölen (z. B. Spinnwolle ꝛc.).
Matkować, gut bemuttern, versorgen.
Mědlizak, -awa, Honig liebende Person, Süßgosche.
Mědlizanje, Honiglecкerei, angenehme Umstände.
Měchinošeŕ, Sackträger, Packesel.
Měchipačak & -pačka, Calcant, Bälgetreter.
Měnjawy, tauschsüchtig.
Měnklowaŕ, -ŕka, leicht und grundlos Meinungen annehmend.
Mělny = mjelny.
Měrnawić, mürbe werden, trocken verwesen.
Měrnojšćo, Komposthaufen.
Měsački, pl., halbmondförmiges Gebäck („Hörnchen“).
Měsačkować, halbmondförmige Figürchen sticken.
Městokhwalak, Rühmer des Stadtlebens, Lobhudler desselben.
Mic-mic! Lockruf für die Katze.
Miha, Michael (Kdspr.).
Mihalik = ćichimichał, Pirol.
Miholeńčko, kurzdauerndes Geniesel.
Miholki, pl., absatzweises Rieseln.
Mihotak, sanft wieherndes Fohlen.
Mikus (mikusk), eigentlich „mir ein Stückchen!“ = wer gern von allem haben möchte.
Miłk, miłušk & milk, Liebling.
Mila, -lka, auch Abkürzung von Bohumiła, Ludmila.
Mileŕ, Kohlenmeiler.
Milica, Flüßchen zwischen Preititz und Cannewitz (bei Gröditz).
Mižak, Schafbock (Kdspr.).
Mjadra, Knorpel.
Mjadriwy, knorpelhaltig.
Mjadrojty, knorpelartig.
Mjakotańca, großes Gemecker.
Mjakuša & -ška, masc. & fem., weichliche Person.
Mjasarnje, pl., Fleischverkaufsstände, Fleischbänke, mjasowe jětki.
Mjasko, das Fleisch vom Obste.
Mjaška, Öhrläppchen.
Mjatkowy, gern Kartoffelstamps essend.
Mjawčeńca, Gemiaue.
Mječikojty, schwertförmig.
Mječowańca, heftiger Schwertkampf.
Mjel & měl, Triebsand (im Flusse).
Mjeleŕ = mlějeŕ.
Mjetawa, Wurfwerkzeug.
Mjetawka, Schleuderstöckchen, spitzes Holz (Stäbchen) zum Schleudern angespießter Dinge.
Młóćak, elender Drescher.
Młóćawa, Dreschmaschine.
Młódnica, junges Huhn (młodźica).
Młodźina & -izna, Jungvolk, Jugend; Jungholz, Schonung.
Mlaskańca, schmatzende Esserei.
Mlokarnik, Käser, Molkereibetreiber.
Mlokarnja, Milcherei, Milchladen, Molkerei.
Mócnica, die Starke, Helferin.
Močak, -awa, oft harnend.
Močawy, öfters harnlassend.
Módrašk, Kornblume.
Módrjenki, pl., blaue Trichterwinde (Blume).
Módročorny, blauschwarz.
Módrošijačk (módra ročka), Blaukehlchen.
Módrowóčko, Blauäuglein.
Módruški, schwachblau (geringe Milch ꝛc.).
Modźak, -dźawa, Sehnsüchtler, -in.
Modźaty & -awy, sehnsüchtelnd.

Modźeńca, lüsternes Sehnen.
Modźenje, Sehnsüchtelei, Lüsternheit.
Mojinka, mir Liebes, meine Liebe.
Mochtak, -awa, unordentlich hinlegend.
Mochtańca, Unordnung.
Mochtanje, nachlässiges Hinwerfen.
Mochtaty, durcheinanderwerfend.
Mokřinaty, mit Sumpfstellen.
Morjeńca, großes Töten.
Morkotańca, Gemurre.
Morskańca, heftiges Gehaue.
Morskaŕ, -kawa, Prügler, -rin.
Moskotawy, unwillig und undeutlich redend, brummelnd.
Motawy, verwirrend, taumlig.
Motykowak, ein Ungelenker, Taumler.
Mrějeńca = mrětwa.
Mrokawa, großes finstres Gewölk.
Mrokot, Verfinsterung.
Mrowjeńca, ameisenhaftes Gewimmel.
Mrozyčkojty, wie bereist (von Pflaumen 2c.).
Mudračkowscy, klüglerisch.
Mudrich, -ik, ein Kluger.
Mudrina, ein kluger Mann (Greis), ein Weiser.
Mudrolinka, junge kluge Frauensperson.
Mudrostny, edelklug, weise.
Mudrowańca, Klügelei.
Mudrowóčko, Klugäuglein.
Mudrušk, kluges Kind.
Muchor, Giftpilz, Fliegenschwamm.
Mukowaty, ergiebig an Mehl.
Mulač, Tier mit großem Maule.
Murjerić, dem Maurerhandwerke obliegen.
Murjowańca, großes eiliges Gemaure.
Muwa, muwička, Kuh (Kdspr.).
Muženje, das Prahlen, die Brüsterei.
Mužibłudna, mannstoll.
Mužiłojeŕka, Männerfängerin, eine Mannslüsterne.
Mužimórc, Männermörder.
Mydłarić, Seifensiederei treiben.
Myjeńca, Vielscheuerei, großes „Scheuerfest".
Mylaty, beirrend, täuschend, trügerisch.
Mytahłódny, lohngierig.

N.

Nabłaznjak, -awa, Bethörer, -rin.
Nabubnjeny, angeschwollen, aufgequollen.
Nacybleny, gezwiebelt.
Načinjeny, eingeteigt, angemacht, auch: verhext.
Načrij, Überschuh.
Naćatk, Anschnitt (von Brot, Kuchen 2c.).
Naćisko, großes oder schlechtes Kräutig (v. Möhren oder Rüben).
Nadběhowańca, lästiges Überlaufen, Zumuten.
Nadběhowaŕ, -ŕka, & -wak, -wka, lästiger Petent, öfters verlangend, bittend.
Nadběhowaty, bestürmend, lästig bittend.
Nadkoleno, Oberschenkel, sćehno.
Nadobo = zlobom.
Nadróžny = nadrozny (Pf.), was an oder auf der Straße ist.
Naduwak, aufgeblasener Mensch.
Naduwaŕski, aufgeblasen.
Nadymjeny, voll gedunstet, konfus gemacht.
Nadźědowski, großväterisch, pumplig
Nahleŕ, ein Hastender, Eilfertiger
Nahnitosć, das Angefaultsein.
Nahromadźenki, pl., Angesammeltes.
Nahuško, Nacktvöglein, dürftig bekleidetes Kind.

Najěř, indecl., etwas herbe, herbig.
Najim & -jimk, Beute, Fang (Vögel, Fische rc.).
Nakałany, genug gespalten (Holz), vielmal angestochen.
Nakazany, viel anbefohlen, zur Buße gewendet.
Nakaženy, anbrüchig, mit begonnener Verderbnis.
Naklóty, einmal angestochen.
Nakoćeny, angespellt, angespalten.
Nakónčny, am Ende befindlich.
Nakřiwjeny, ein wenig gekrümmt.
Nakup, Zusammengekauftes.
Nakupjeny, zur Genüge angekauft.
Nakupowany, zu verschiedenen Malen zusammengekauft.
Nakurjeny, angeraucht, mit Spirituosen angesäuselt.
Nakus, Anbiß.
Nakusnjeny, einmal angebissen.
Nakuzłany, behext.
Nałhany, belogen, erlogen.
Nalěhany, durch öfteres Liegen befriedigt.
Naleńk, -lemjeńk, Anbruch.
Nalězeny, (vom Ungezіefer) bekrochen.
Naležany, zur Genüge gelegen, auch: angelegen.
Namakowaty, öfters etwas findend.
Naměr, Zweck, Ziel.
Naměrić so (na něšto), zielen auf etwas: Absicht fassen.
Naměwak, Mutterkorn.
Namlěty, genug gemahlen.
Nanócny, spätabendlich.
Napinańca, große Anstrengung.
Napinany, oft angestrengt.
Napjatk = wopjatk, Fersenkappe bei der Fußbekleidung.
Napołnócny, nahe an Mitternacht, nördlich.
Napołodniši, kurz vor Mittag, südlich.
Napominak, ein tölpischer Ermahner.
Napowěšany, voll behangen (mit Trockenwäsche rc.).
Naprašany, erfragt.
Naprašowańca, wiederholtes dringendes Befragen.
Naprašowany, wiederholt befragt.
Naprašowaty, lästig fragend.
Naprawjeř, Einrichter, Zurechtrücker.
Naprěčny, hinderlich, querköpfig.
Napřećiwjak, alberner Widersacher.
Napřećiwjeř, Gegner.
Napřećiwjeřski, gegnerisch.
Naprěk, Gegenteil.
Naprošeny, zusammengebettelt.
Naprošeny, überstäubt, bestäubt.
Naranjeńc, ein etwas Verwundeter.
Naranjenosć, Zustand unbedeutender Verletzung.
Naraženy, mit einer harten Berührung beschädigt.
Naražowany, öfters durch harte Berührung beschädigt.
Narćička, feines Oberleder (Fußblatt) am Schuh.
Narjeknjeny, zubenamst.
Narjekowaŕ, Benamser mit Spitznamen.
Narjekowaty, Spitznamen gebend.
Nasadźowak, Begünstiger, Heger, Hätschler.
Nasadźowaty, begünstigend, hätschelnd.
Nasmork, Neigung zum Schneuzen, der Schnupfen.
Nastajany, viel hingestellt.
Nastajeny, aufgerichtet, gespitzt (von Ohren), gerichtet (von der Absicht).
Nastaŕ, indecl., an der Grenze des Alterns, ältlich.
Nasydrjeny, mit Reibekäse überstreut.

Nasykany, voll gespritzt (mit der Spritze), genug gescharbt (mit dem Krauteisen).
Naščěpjeny, genug gepfropft, angespalten.
Našěř, indecl., ins Graue fallend (Farbe).
Našěrić, grau machen, mit grauer Farbe anstreichen.
Našina, unser Eigentum.
Našity, genug (auch: viel) genäht; vorgeschuht, pošity.
Naškarak, ein Aufreizer, Hetzer.
Naškarany, zum Zornausbruch gereizt.
Naškaraty & -wy, Zwietracht erregend.
Naškrobjeny, gestärkt (mit Stärke, von der Wäsche).
Natasać, hin und her tappend, erfassen.
Natasany, ertastet.
Nawěty, tüchtig hingeweht (von Schnee), genug geworfelt.
Nawity, aufgehaspelt, aufgewunden.
Nawiwany, öftermals aufgewunden.
Nawječor, Vorabend, předwječor.
Nawječorny, auch: abendlich.
Nawójnski, kriegdrohend.
Nawučba, beendete Lehre.
Nazhibk, Einbug.
Nazhonjeny, -honity, erfahrungsreich.
Nazymnjeny, erkältet.
Nejkole, nejkoleńko, ei wie hübsch (Kdspr.).
Nejny, nejkany, nett, hübsch (Kdspr.).
Němak, erwachsener stummer Mensch.
Němušk & němšk, stummes Kind.
Nětkole & nětkolekanc (vulgär) = nětko.
Něžninka, zartes Mädchen.
Něžnuško, zartes Kleinchen.
Ničora, Person, die gar nichts leistet.
Nimašecy, Familie Habenichts, Habenichtsort.
Nimorěče, erfolgloses Reden („in den Wind").
Nimostup, Fehltritt.
Nita, derber Faden, nić.
Njebělčicy, Nebelschütz.
Njeboleńca, Schwätzerei.
Njebozysko, großer Röhrenbohrer des Plumpenbauers.
Njectny (sprich: njecny), unmäßig im Essen und Trinken.
Njećahak, faules Zugtier.
Njedohladany, von mangelhafter Einsicht.
Njedohladny, unvorsichtig.
Njedorěčany, nicht ausreichend besprochen, mißverstanden.
Njedorozum, mangelhaftes Verständnis.
Njedosytny, nicht zu ersättigen.
Njedowěriwy & -wěrny, vertrauenslos.
Njedowolny, erlaubnisversagend, njedowolity.
Njeduch (Ungeist), schlimmer Mensch.
Njedźakny, -kowny, undankbar.
Njehinity, unverweltlich.
Njehódnik, ein Unwürdiger.
Njehrěty, nicht gewärmt.
Njechačk, widerwilliges Kind.
Njechačkojty, unfügsam.
Njechań, Dorf Nechen.
Njechorn, Dorf Nechern.
Njekedźbny = njekedźbliwy.
Njekemšacy, unkirchlich, werkeltäglich.
Njeknjejski, nicht vornehm, leutselig.
Njekrasnik, -ica, Taugenichts, nichtsnutziges Weibsen.
Njekřćeny, ungetauft.
Njekřesćijan, Nichtchrist, Unchrist, njekřesćan.

Njekřesćijanski, unchristlich.
Njekruty, physisch: unfest; psychisch: nachsichtig, nicht hart.
Njekryty, nicht bedeckt (Dach), nicht beschützt.
Njekhmanc, untauglicher oder schlimmer Mensch.
Njelepak, Tölpel.
Njelětak, Vogel, der nicht gut fliegt.
Njeluby & -bo, unlieb, unangenehm, fatal.
Njemasylnosć, Kraftlosigkeit, Unbehilflichkeit der Gliedmaßen.
Njemdrich, -ik, stürmische, ausgelassene Mannsperson.
Njeměrjeny, ungemessen, unermeßlich.
Njeměrnosć, Friedlosigkeit.
Njeměrny, unruhig, friedlos.
Njeměwc, ein Besitzloser.
Njemjasny, mager, unfleischig.
Njenaduty, nicht zum Trocknen aufgeblasen (Blase, Gedärme).
Njenahladny, unscheinbar.
Njepěkny, unschön, tugendlos.
Njeplekojtosć, Unflätigkeit.
Njeplekojty, m. Unflätereien behaftet.
Njepočinkař, Verüber von allerlei Untugend.
Njepodkupnosć, Unbestechlichkeit.
Njepodobnosć, Unähnlichkeit.
Njepohodny, unzuträglich.
Njepokornik, -ica, halsstarrige Person.
Njepokorny, halsstarrig, hartnäckig.
Njepokutnik, -ica, unbußfertige Person.
Njepopřejeř, -rjawa, Mißgönner, -rin.
Njepřemóžny, unüberwindlich.
Njepřepušćaty, nichts durchgehen lassend, streng.
Njepřewinjeny, nicht verwunden, unüberwunden.
Njepřistoj, Ungebühr, Mangel an Anstand.
Njepřistupny, unzugänglich.
Njepušćenki, pl., noch nicht fällbares oder ungefälltes Gehölz.
Njepušćeny, ungefällt (Baum), unabgelassen (Teich), nicht losgelassen (Mensch, Tier rc.).
Njeradki, pl., Gesindelnest.
Njerodkojty, ein wenig nachlässig, unordentlich.
Njeskutk, Unthat, Übelthat.
Njesłódny, ohne Geschmack.
Njespodobanje, Mißfallen.
Njespory, unausgiebig.
Njeswjatočny, nicht festlich.
Njetłajity, unverweslich.
Njewadźić, nicht schaden.
Njewaženy, gering geachtet.
Njewidźaty, nicht sehen könnend.
Njewjesćička, Bräutlein.
Njewoženjeny, unverheiratet.
Njewustojny, unkundig, unverständig, überbürdend.
Njezemski, überirdisch.
Njezhibićiwosć, Unbiegsamkeit.
Njezhibićiwy = -bity.
Njezhibitosć, Unbeugsamkeit.
Njezlutniwosć, Mangel an Sparsamkeit.
Njezlutny, unsparsam, nicht haushälterisch.
Njeznaty, nicht bekannt.
Njezrałc, unreifer vorlauter Bursche.
Njezranity, unverwundbar.
Njezranjeny, unverwundet.
Nježenjeny, unbeweibt.
Nježernosć, Mangel an Freßlust.
Nježerny, wählerisch im Futter.
Nóckować, nächteln.
Nopač, Großschädel.
Nopachač, (verächtlich) Person mit großen Augen.
Nopisko, großer Napf, Schädel.

Nóskrěnjak, Nasenrümpfer.
Nóstrěwka, Schnupftüchel, šatk.
Nosydleška, pl., kleine Trage.
Nosydliska, pl., schwere oder schlecht gebaute Trage.
Nowačk, Neuling, kleiner Schulaufnähmling.
Nowinkinošeřka, Gerüchteverbreiterin, Klatschmaul.
Nowodójka, neumelke Kuh.
Nowodójna & -dejna, neumelk, neumelkend.
Nowokřćijeř, Wiedertäufer, Anabaptist.
Nawoženc, ein Neuvermählter.
Nózdra (lěwa a prawa), Nasenloch, meist nózdry, plur.
Nožicař, Scherenhändler.
Nóžkowańca, Getrippel.
Nóžkowař, -ařka, tripplige Person &c.
Nóžkowaty, tripplig laufend.
Nóžniska, pl., große, unförmige Scheide.
Nućernja, Zwinghaus, Zuchthaus.
Nućiwy = nućity.
Nuchak, fataler Riecher.
Nuchańca, Herumgerieche.
Nuchotańca, Geschnüffel.
Nušleńca, ärgerliches Geschnüffel.
Nušliwc, Schnüffler, Entwender geringer Objekte.
Nušliwosć, Schnüffelhaftigkeit.
Nušliwy, schnoperig, lungernd.
Nutřiny (nutro), pl., Eingeweide, Innenteile des Leibes.
Nuzowańca, widerwärtiges Drängen.
Nuzunošeř, Noterdulder.
Nuzustajeř, Notstiller.
Nuzyčka, unerhebliche Not.
Nyk, hartköpfiger Mensch, Nickel.
Nypa, Rundkopf, Schädel.
Nypač, Großrundkopf.
Nypačk, Trotzköpfchen.
Nypačny, eigensinnig, der Ermahnung unzugänglich.
Nypak, ein Eigenwilliger.
Nypkaty, kleinhäuptig (Kraut, Salat).

(Pokračowanje.)

Rukopisaj Handrija Zejlerja.

Spomnił *M. Hórnik.*

W „Přidawku“ rjaneho wudaća „Zhromadźenych spisow H. Zejlerja“ mjenujetaj so rukopisaj in 4°, kotrajž nětko knihownja Maćicy Serbskeje — jedyn jako dar wot k. dr. E. Muki kupjeny a druhi wote mnje tam daty — swěru khowa. Přeni ma napismo „Njemskosserski Ssłownik wot Seilerja 1827“ z pozdźišimi snadnymi připiskami; wón dosaha — šěroko spisany — hač do słowa Futterschwinge, Schwinda, y, f., hač runje su hižo w pismiku E mnohe němske słowa bjez serbskeho přełožka. — Druhi z l. 1830 jenož zešity rukopis rěka „Ssłowow Sbjerki“ a móže so krótki njedozrjadowany serbskoněmski

słowničk pomjenować; na něhdźe 30 stronach a połstronach su počatki słownika, potom něšto wjesnych mjenow, tež mjena rostlinow ze Swótlika a 9 prosaiskich bajkow, w „Spisach“ woćišćanych. Nětko so w Přidawku (str. 452) praji: „Spodźiwne je, zo ani tón ani tamny wot dr. Pfula wučerpany njebu, tak zo so tam wšelake słowa namakaju, kotrež w Pfulowym słowniku njesteja.“

Z tutych słowow by něchtó sudźić móhł, zo su Pful, Zejleŕ a Hórnik před 30 lětami něšto wažne zakomdźili, a zo dyrbi so nětko potajny pokład serbskich słowow zběhnyć. Tajkemu móžnemu sudźenju chcu tudy wobarać a tohodla dokładnje přehladach wobaj rukopisaj, přirunajo tam zapisane słowa ze słowami ćišćaneho „Serbskeho Słownika“.

Tak so bórzy přeswědčich, zo wone „wšelake słowa“ tola w Serbskim Słowniku (łužotyk, Lauge-, Regentuch) abo w jeho „Dodawkach a porjedźenkach“ (koniki, kurjatka, roztłucha, wukubłanje atd.) stoja hač na někotre, kotrež buchu jako němske abo skažene wote mnje (mi bě Zejleŕ „Słowow zběrki“ přepodał) wuwostajene a w hinašim prawopisu woćišćane. Zejleŕ mjenujcy drje serbsku ludowu a staršu knihowu rěč derje znaješe, ale slawista wón njebě a druhosłowjanske słowniki doma njeměješe. Tuž w našimaj rukopisomaj wšelake nakhadźamy, štož so tajke do Serbskeho Słownika njehodźeše. Škoda, zo při redigowanju a korrekturje Słownika hišće wjacy Zejlerjowych*) (a tež Pfulowych) słowow, twórbow a wopačnych korjenjow njewuwostajich!

W rukopisomaj je prawopis jara zmyleny, n. př. jałoda, kónica, kotłica, połzka, pschimhaty, wotejńdź, łobuk m. jahoda, kłonica, kótwica, powzka, přimaty, woteńć, wobłuk. Dale su wšelake němske, poněmske a njetrěbne (wobsada) słowa, kotrež sym wuwostajił. Tež ma Z. strašne germanismy: dźěći horjećahnyć; horje wzać m. přijeć, -jimać; woči činić Aufsehen machen; „Mjena tych wssow“. W rukopisu I. piše so n. př. wotpróstwa m. wotprošenje; wotwozabjenje; k wočam nutyrnik Andächtler; to přeco jenak Einförmigkeit; něsćina m. něsć atd. W rukopisu II (Němskoserbski

*) W 1. listnje Słownika wobkhowach tež Zejlerjowe njetrěbne słowa na -ŕcyny (běžeŕcyny); potom dostach prawo wuwostajenja. Njeměјach žanu instrukciju.

Słownik) stoji n. př. biga Bogen bei Fenstern und Brücken; dowěčny bis in die Ewigkeit dauernd (njetrěbne, njeje ani w čěšćinje); hašpa, himor (immerhin einmal, manchmal, druhdy), korjenik Gewürzkrämer; kuta, -tka, Kaute: khut ein Stück Haide der Bauern, kut; ale: kutny ernsthaft, t. j. krutny, hač runje hewak „khapłan“ atd. piše): proseń = prósnica; šerot Ruprich (tworjene ze „šerić“), šorowc Stangen-, Schirrholz; tresć m. trosć, trostka (we Wochozach) atd.

Přitom pak běchu mi slědowace słowa, kotrychž wukładowanje za njezmylne njewudawam, z wěsteje přičiny zajimawe.

Z Němskoserbskeho Słownika: cunosć (nětko cunjosć), dźiwnohrózbny abenteuerlich; dale čitać pódla: lazować; poliwka Aufguß (nětko też Suppe); prawnik m. prawiznik; pójšity zank m. powěšaty zamk; polóžna připrawa Bequemlichkeit; měchnik m. měchiteptař (wopak tworjene!); spušćadło Abdrücker; hornčeřski wjerćuch pódla wjerćel; štryčk Bindfaden (njeznaje mi podhladne słowo: bórnica); lěkarnja Apotheke, lěkarnik Apotheker, łaznja Badestube, běchu Zejlerjej tehdy znate słowa, ale njeznaješe na př. jěchać m. rajtować atd.

Ze „Słowneje zběrki“ njech so tu podawaju tute w druhej formje abo druhim zrozymjenju hižo ćišćane słowa: cwawka m. sławka Streusel v. Mehl; čěpc Aufschlag des Beils; palnišćo ein Brand von Ziegeln od. Branntwein; pjatka m. pjastka (?) Griff an der Sense; plipa Klatsche, plapotawa; přesažić überspannen; pomka m. pomazka; ronidło Getreidebucht; rozmoda Kuchenteig a rozměšk Brotteig; studźene mjaso Gallert; stupjeń der untere Kasten in der Mahlmühle; trólnik Viertonne ($^3/_4$ Faß) město: trójnik, jako cwólba m. swójba abo m. trójlik? wěncy abo wiće, die Wieten beim Wagen; worać = zabrózdźeć, do dwu worać, wuworować (wuhanjeć); zběžny lauflustig (pódla: spěšny).

Zajimawe je też mjeno Bołašecy (tak pisach hižo před lětami) za wopačne Błohašecy, jako też přispomnjenka: Botho von Ilenburg, Landvogt der N. L., führte die Wenden bei der Belagerung von Hoyerswerda nach der O. L. und nach Böhmen.

Přidawam skónčnje, zo by při zestajowanju přenjeho trochu wobšěrneho słownika wuwostajenje słowa ze wšelakich zapiskow derje móžne było, dokelž ja cyły rukopis słownika nadobo před

sobu njemějach. ale dostawach jón, kaž dr. Pful w pomnjeća hódnym předsłowje (str. XVIII) powěda, jenož po kruchach abo dźělbach (in einzelnen Abteilungen) z póselnikom z Łaza. Rjadowanje Zejlerjowych připiskow běše mi přewostajene. Tak sta so často, zo připiski pozdźe přikhadźachu, hdyž běchu strony, na kotrež wone słušachu, hižo zestajane. Tohodla dyrbjachu so tež mnohe strony přepisować, štož rukopis Słownika w knihowni M. S. khowany dopokazuje. Nětko je wudospołnjenje słownika hižo lóžše dźěło. Tuž prošu z nowa wšěch studowanych Serbow, zo bychu słowa z ludu a z knihow pilnje zběrali a do našeho Časopisa podawali.

Naša ptačina.

Wot *Jana Radyserba.*

Tuta zběrka je 1) přinošk za słownik a 2) za serbski ptakopis alfabetiski přehlad. Nadpis „naša ptačina“ praji. Tola su někotre ptaki do zběrki wzate, kotrež tukrajne njejsu, ale su Serbam derje ze žiwjenja abo z biblije znate, abo tež z knježich klětkow, dworow a hatkow.

Mjena ma spisař pak ze słownika,*) pak ze rta ludu, wosebje starych hajnikow.

Štož hišće khibi abo snadź wopak pisane steji, dočiń a sporjedźej luby serbski bratr Rostok, naš najlěpši znajeř ptačiny.

Baćon, Storch, Ciconia alba. (Baćonisko, abscheulicher St.; baćonjo, -jatko, junger St.; baćonk, kleiner St.; baćonica, Störchin, Storchweibchen.)

Bakut, Schnepfe, Scolopax. (Bakućina. Geschlecht der Schnepfen.)

Baraška, Heerschnepfe, Scolopax gallinago.

Bažan, bažant, Fasan, Phasianus colchicus. (Bažank, bažantk, junger Fasan.)

Běła mlaskawa, grauer Steinschmätzer, Saxicola oenanthe.

Běłoražk (D. Ł.: běłoritka), Sandläufer, Calidris arenaria.

Běły bažant, Silberfasan, Phasianus nycthemerus.

Błótnička, Kotmeise, Parus palustris.

Brězula, dźiwja kokoš, Birkhuhn, Tetrao tetrix.

Brjohačk, -hula, -hulka, Uferschwalbe, Hirundo riparia.

*) Pful a Rostok dawaštaj druhosłowjanske mjena, hdyž serbske njeměještaj; tajke dyrbja so w přichodnym słowniku dospołnišo poznamjenić. Hdźež serbske mamy, tam wuwostajmy cuze, wosebje poněmske. Redaktor.

Bródka, brodowka, -duška, Bartmeise, Parus biarmicus.
Broduš, Bartvogel, Bucco.
Brudźawa, Pfuhlschnepfe, Limosa rufa.
Busow, Bussard, Buteo.
Cajsk = čiž.
Carž = čarž.
Cijak = jer.
Cuza nórjawka (sewjerna), schwarzköpfiger Seetaucher, Colymbus arcticus.
Cymr = kwičel.
Cypa = prawy drózn.
Cyrak, Weindrossel, Turdus iliacus.
Cyranka, Krickente, Anas crecca.
Cyrlik = cyrak.
Čapla, -pula (šěra), Fischreiher, Ardea cinerea. (Čaplisko, abscheulicher F.; čaplka, -pulka, kleiner R.)
Čarž, carž, Wiesenschnarre, faule Magd, Crex pratensis.
Čećer, čećerink, Bergfink, Fringilla montifringilla.
Čeŕwjena hłójčka, feuerköpfiges Goldhähnchen, Regulus ignicapillus.
Čeŕwjena wopuška, Rotschwänzchen, Ruticilla.
Čeŕwjenač, Spießente, Anas acuta.
Čeŕwjeny brjušk, Gimpel, Pyrrhula vulgaris.
Čiž, čižik, cajsk, Zeisig, Fringilla spinus.
Čołpak, Baumläufer, Certhia familiaris.
Čornačk, Kohlmeise, Parus major.
Čorna hłojčka = čorna žołna.
Čorna kačka (dźiwja), Trauerente, Anas nigra.
Čorna wróna, schwarze Krähe, Rabenkrähe, Corvus corone.
Čorna žołna (žołma), Schwarzspecht, Picus Martius.
Čornjawa, Reiherente, Anas fuligula.
Čornonypka, mnišk, Plattmönch, Sylvia atricapilla.
Čorny baćon, der schwarze Storch, Ciconia nigra.
Čorny dźećelc, Schwarzspecht, Dryocopus Martius.
Čujk, pujwuj, Uhu, Strix bubo.
Čumpjerka, -porka, -prwopuška, Rotschwänzchen, Ruticilla.
Čurka, Tafelente, Rothals, Anas ferina.
Čwunč, Grünfink, Fringilla chloris.

Ćećor, Birkhuhn, Birkhahn, Tetrao tetrix. (Ćećorka, Birkhenne; ćećorjo, junges Birkhuhn; ćećorska kokoš, Birkhenne.)
Ćekawka, Zaungrasmücke, Curruca garrula.
Ćekotak, młynk, geschwätzige Grasmücke, Sylvia curruca.
Ćerjek = kurwota (Kdspr.).
Ćiċotka, Leinfink, Fringilla linaria.
Ćihorik, Pieper, Anthus.
Ćichimichał, mihula, Pirol, Oriolus galbula.
Ćinčerik = sknadź, Goldammer (Kdspr.).
Ćulpak, Tölpel, Bassansgans, Sula alba.
Dejak, Ziegenmelker, Caprimulgus europ.
Dešćeŕ, dešćownik, Regenpfeifer, Charadrius.
Dłusk, Kirschkernbeißer, Fringilla coccothraustes.
Domski šěraćk, Zaungrasmücke, Sylvia curruca.
Domski (domjacy) wrobl, Haussperling, Fringilla domestica.
Dremlik, Zwergfalke, Falco aesalon.
Drěwčik, Baumfalke, Falco subbuteo.
Drjewjenka, -wjanka, Haubenlerche, Alauda cristata.
Drózn & drózna, Drossel, Singdrossel, Turdus musicus.
Dubonóska, grüner Girlitz, Fringilla serinus.
Dudak, Trappe, Otis tarda.
Dupnak = dźiwi hołb.
Durak, duraćk, Schneefink, Fringilla nivalis.
Dwórny wrobl, Haussperling, Passer domesticus.
Dypak, dypornak, Baumhacker, Specht, Picus.
Dźećelc, Buntspecht überhaupt, Picus: major, medius & minor.
Dźěrawc, Mauerschwalbe, Cypselus apus.
Dźiwi hołb, wilde Taube, Holztaube, Columba oenas.
Dźiwi kózlik, njebjeska koza, Himmelsziege, Heerschnepfe, Scolopax gallinago.
Dźiwi kózlik, Himmelsziege, Caprimulgus.
Dźiwja husyca (husa), wilde Gans, Anser cinereus.
Dźiwja kačka, wilde Ente, Anas Boschas.
Dźiwja kokoš, wilde Henne, Birkhuhn, Tetrao tetrix.
Ganzor, gigotak = hus.
Gěrlic, zelena zybka, grüner Girlitz, Fringilla serinus.
Hatne kurjo, Teichhuhn, Gallinula chloropus.

Hawron, Saatkrähe, Corvus frugilegus. (Hawronisko, abscheuliche S.)
Herčk = drózn (Umname).
Hilka, Gimpel, Pyrrhula vulgaris.
Hłuchan, hłuchaŕ, Auerhahn, Tetrao urogallus. (Hłucharica, Auerhenne; hłušica, Auerhenne.)
Hodleŕ, Adler, Aquila. (Hodlerica, hórlica, Adlerweibchen.)
Hołb, Taube, Columba. (Hołbica, -bička, -binka, Täubin; čornohłowač, Mohrenkropftaube; bubnaŕ, Trommeltaube; hołbik, Täubchen; hołbina, das Taubengeschlecht; hołbisko, große Taube; hołbjacy kraholc & hołbjeŕ, Taubenstößer, Astur palumbarius.)
Honač & honak, Haushahn, Gallus. (Honačik & -načk, Hähnchen.)
Hordłak & -ačk = hołb z hordłom, Kropftaube.
Hriwnač, Ringeltaube, Columba palumbus.
Huhut, wuhut = šubut.
Humpak, wumpak = hurupak.
Humpawka, Zwergrohrdommel, Ardetta minuta.
Hupak & wupak, Wiedehopf, Upupa epops.
Hurupak, humpak, Rohrdommel, Botaurus stellaris.
Husa. husyca, Gans, Hausgans, Anser. (Hus, husor, ganzor, Gänserich; husko, kleine unansehnliche Gans; husorisko, abscheulicher Gänserich; huso, husyčka, junge G., Grieschel; husysko, garstige G.; hužo, hužko, hužatko, ganz junges Gänschen.)
Hwizdačk, hwizdula, Regenpfeifer, Charadrius pluvialis.
Hwizdak, Pfeifente, Anas Penelope.
Hwiždźik, hwižk, Hausrotschwanz, Silvia tithys.
Jatřob, wulki kraholc, Habicht, Astur palumbarius.
Jer, Zippammer, Emberiza cia.
Jerjab = wjerjabka, Haselhuhn, Tetrao bonasia.
Jihačk, Pieper, Anthus.
Jikawc, Bergfink, Fringilla montifringilla.
Jurkawa, Waldschnepfe, Scolopax rusticola.
Juskawa, Nachtkauz, Strix aluco.
Kabija, rakajca, Mandelkrähe, Corracias garrula.
Kačka, Ente, Hausente, Anas. (Kačina, d. Entengeschlecht; kačisko, große oder häßliche E.; kačo, kačatko, junge E.; kačor, Entrich; kačork, junger E.; kačorisko, häßlicher E.)

Kakadu, Kakadu, Cacatus cristatus.
Kanarik, Kanarienvogel, Fringilla canaria.
Kanja, Gabelweihe, Milvus regalis.
Kapon & khapon, Haushahn, Gallus domesticus. (Kaponisko, häßlicher H.; kaponk, junger H.)
Karpaŕ, čapla, Fischreiher, Ardea cinerea.
Kawdron, trutak = turkowski kapon.
Kawka, Dohle, Corvus monedula. (Kawčisko, unangenehme D.; kawčo, junge D.; kawkowc, jeder Grauvogel.)
Keča, Sumpfschnepfe, Gallinago.
Kibica, kibita, kibut, kiwica, kiwita, Kiebitz, Vanellus cristatus.
Knadź, -dźik = sknadź.
Kobčik, Wespenbussard, Pernis apivorus.
Kobušk, rotfüßiger Falke, Falco rufipes.
Kokor, kokot = honač.
Kokoš, Haushuhn, Gallina. (Kury, pl., die Hühner; pata, Mutterhenne.)
Kokošeŕ, Hühnerhabicht, Astur palumbarius.
Kokoška wódna = wódna kokoška, Teichhuhn, Gallinula chloropus.
Kokula, Kuckuck, Cuculus canorus. (Kokulinka, der liebe K.; kokulka & kokulo, junger K.)
Kołp, Schwan, Cygnus olor. (Kołpica, Schwanweibchen; kołpjo, junger Schwan.)
Kolibušk & kolibrik, Kolibri, Trochylus.
Kós & kosak, Amsel, Turdus merula.
Kraholc, škraholc, Stößer, Habicht, Astur. (Kraholčisko, abscheulicher H.; kraholčk, kleiner H.)
Kralik, mały kralik, Zaunkönig, Troglodytes parvulus.
Krika, Krickente, Anas crecca.
Křiwka = křižik, křižowny ptak.
Křiwonóska, Kirschkernbeißer, Fringilla coccothraustes.
Křižik, křižowny ptak, Kreuzschnabel, Loxia curvirostra.
Krótkowuchawa, Sumpf-Ohreule, Strix brachyotus.
Krylik, Fausthuhn, Steppenhuhn, Syrrhaptes paradoxus.
Kulik, Regenpfeifer, Charadrius.
Kulišk, Steinkauz, Strix noctua.
Kurkawa = tujawka.

Kurotwa, kurotej, kurwota, kurwotwa, Rebhuhn, Perdix cinerea. (Kurotwjo, kurotwička, ganz junges R.)
Kurpatka = kurotwa.
Kwawka = rapak.
Kwičata kara = skulej.
Kwičel, kwičula, -čałka, -čelka, Wachholderdrossel, Turdus pilaris.
Kwikawa, kwikawka, Wendehals, Yunx torquilla.
Khochołatka & khochołkata sykorka, Haubenmeise, Parus cristata.
Khocholik, Haubenlerche, Alandra cristata.
Łanjowka, Dammläufer, Totanus hypoleucus.
Łastojca, -stojčka, -stolca, -stolčka, -stowica, -wička, Schwalbe, Hausschwalbe, Hirundo urbica. (Łastojčo, -stojčatko, junges Schwälblein.)
Łucija, Spechtmeise, Blauspecht, Sitta europaea.
Łuča, Moosweihe, Falco lagopus.
Łučnik, Wiesenschnepfe, Telmatias major.
Łupak, Nußknacker, Tannenhäher, Nucifraga caryocatactes.
Łužowka, Doppelschnepfe, Scolopax major.
Łysak & Łysačk, Bläßhuhn, Fulica atra.
Łyska, Strandläufer, Tringa.
Lačawka, gemeines Goldhähnchen, Regulus flavicapillus.
Lělak = čarž.
Lěsnica, Wald-Ohreule, Strix otus.
Lilik, Seidenschwanz, Bombycilla garrula.
Linduška, ćihorik, Pieper, Anthus.
Mała mlaskawa, Schwarzkehlchen, Saxicola rubicola.
Mały dźećelc, kleiner Buntspecht, Picus minor.
Mały kózlik, Moosschnepfe, Scolopax gallinula.
Mały kraholc, Sperber, Astur nisus.
Mały kralik, Zaunkönig, Troglodytes parvulus.
Mały srokopjel, grauer Würger, Lanius minor.
Mihula, Pirol, Pfingstvogel, Oriolus galbula.
Milan, Milan, Milvus.
Mjasak = srokopjel.
Mjekotak = dźiwi kózlik.
Młynk, geschwätzige Grasmücke, Sylvia curruca.

Mlaskawa běła & běłohordleškata, kamjeńtna pleča, grauer Steinschmätzer, Saxicola oenanthe.
Mlaskawa bruna, brunohordleškata, Braunkehlchen, Saxicola rubetra.
Mlaskawa čorna, čornohordleškata, mała mlaskawa, Schwarzkehlchen, Saxicola rubicola.
Módrak, Sprinz, Blaufuß, Falco cyanopus.
Módra ročka, módry brjušk, módrošijka = módrašk.
Módra sykorka, Blaumeise, Parus coeruleus.
Módrašk, -dračk, Blaukehlchen, Sylvia suecica.
Mórjak = nórjak.
Mórka, Mohrenente, Anas nigra.
Motak, Wiesenweihe, Circus pygargus.
Muchaŕ, mucharik, Zwergfliegenfänger, Muscicapa parva.
Muchiłojka (šěra & čorna), Fliegenschnapper, Muscicapa grisola & atricapilla.
Myšak, myšacy kraholc, Mäusebussard, Buteo vulgaris.
Nabłótnik, Teich-Wasserläufer, Totanus stagnalis.
Našěŕ žołma, Grauspecht, Picus viridicanus.
Njebjeski kózlik, Ziegenmelker, Caprimulgus europaeus.
Nórjak, Tauchergans, Sägetaucher, Mergus merganser.
Nórjawka, Seetaucher, Colymbus septentrionalis.
Nórka, Mohrente, Anas nigra.
Nórokačka, Tauchente, Mergus albellus.
Papuch, papaguj, Papagei, Psittacus.
Pardwa, sněžica & sněžnica, Schneehuhn, Lagopus alpinus.
Parlawa, Perlhuhn, Numida meleagris.
Pastuška, Straußhuhn, Palamedea chavaria.
Paškowronc, Heidelerche, Alauda arborea.
Pašturlica, Mäusebussard, Falco buteo.
Paw, Pfau, Pavo cristatus. (Pawisko, garstig schreiender Pf.; pawa, pawica, Pfauhenne; pawjo, pawjatko, junger Pfau; pawak, Pfauenschwanztaube.)
Pěnica, pěnička, šěračk, Garten-Grasmücke, Sylvia hortensis.
Pěšćawa, Brachschwalbe, Numenius arquatus.
Pibawnička, Sperber-Grasmücke, Sylvia nisoria.
Pila, pilka, Ente, Entchen, Anas.
Pisana sowa, Schleiereule, Strix flammea.

Pišćak, Regenpfeifer, Charadrius.
Pišćata kara = słomka.
Pjecačk, brjohačk, Uferschwalbe, Hirundo riparia.
Pjekaŕ = njebjeska koza.
Płowačk, fahle Grasmücke, Sylvia cinerea.
Płowa sykorka, graue Meise, Tannenmeise, Parus ater.
Pleča, kamjeńtna pleča, Steinschmätzer, Saxicola.
Pliška & spliška, šěra a žołta, Stelze, Motacilla.
Plušć, wódny plušć, Wasserstar, Cinclus aquaticus.
Pocpula, počpula, pocpulik, Wachtel, Coturnix dactylisonans.
Podrywka = pjecačk.
Pólny wrobl & pólski wrobl, Feldsperling, Passer montanus.
Popjelak, Nachtschwalbe, Caprimulgus.
Popjelnik, Graumeise, Parus.
Pustawa, pustawka, pustołka, Turmfalk, Falco tinnunculus.
Porskawa, Misteldrossel, Turdus viscivorus.
Powar, Raubmöve, Lestris.
Powrótnik, Steinwälzer, Strepsilas interpres.
Přepjerka, Wachtelhuhn, Ortygis tachydromus.
Ptači kraholc, Geier, Astur.
Pychulka = šćihlica.
Pyšnička = šćihlica.
Rakajca, rakojca = kabija.
Ramuška, Sumpfmeise, Parus palustris.
Rapak, Rabe, Corvus corax. (Rapačk, junger Rabe.)
Raroh, Wanderfalke, Blaufuß, Falco stellaris.
Rjanka = šćihlica.
Rjegawa, rjehawa, Eichelhäher, Coracias garrula.
Rjemjanka, Spechtmeise, Blauspecht, Sitta europaea.
Rjepotawa = čarž.
Ročk & ročka, Rotkehlchen, Sylvia rubecula.
Rohač, Haubentaucher, Colymbus cristatus.
Rokoćinaŕ, Rohrsperling, Rohrammer, Schoenicola.
Rokotak, humpak, Rohrdommel, Botaurus.
Rumpak, Larventaucher, Mormon fratercula.
Rybačk, Eisvogel, Alcedo ispida.
Rybnica & rybačka, Möve, Larus.

Ryborak, -rnak, gemeine Seeschwalbe, Sterna hirundo.
Rybornik, Fischadler, Pandion haliaetos.
Sawutka, Eisente, Fuligula hiemalis.
Sćinik & sćinarik, Rohrsänger, Sylvia arundinacea.
Skalny drózn, Steindrossel, Turdus saxatilis.
Skalny wrobl, Steinsperling, Passer petronius.
Sknadź & -dźik, Goldammer, Emberiza citrinella.
Skulej, kwičata kara, Brachvogel, Numenius arquata.
Słomka = piščata kara, große Waldschnepfe, Doppelsch., Scolopax rusticola.
Směchula, směwula, Lachtaube, Columba risoria.
Smykawc = čołpak.
Sněhil, sněhila, -hilka, Gimpel, Pyrrhula vulgaris.
Sněžica, sněžnica, Schneehuhn, Lagopus alpinus.
Snowač, Specht überhaupt, Picus.
Soja, Häher, Astur.
Sokoł, Falke, Falco. (Sokolisko, abscheulicher F.; sokolo, -lik, junger F.)
Sołobik, sołorik, syłobik, syłorik, Nachtigall, Sylvia luscinia.
Sowa, Eule, Strix.
Sowka, Sperbereule, Nyctea ulula.
Spliška = pliška.
Spusk, rauhfüßige Eule, Strix dasypus.
Srěni dźećelc, mittlerer Buntspecht, Picus medius.
Sroka, Elster, Corvus Pica. (Sróčisko, abscheuliche E.; sróčka, kleine E., auch: Neuntöter; sróčo, junge E.)
Srokač, Raubwürger, Lanius excubitor.
Srokopjel & srótopjel, Würger, Neuntöter, Lanius collurio.
Srokopač = srokopjel.
Srokoš, rotköpfiger Würger, Lanius rufus.
Sup, Geier, Vultur.
Sutawa, jede Eule mit dem Rufe: ßutßut.
Sutawka, Nachtkauz, Strix aluco.
Sykora, wulka sykorka, die große Meise, Parus.
Syłojk = sołobik.
Sywik, syjk, blaue Haustaube.
Šarak = čarž.
Šartula, Spottvogel, Gelbbrust, Curruca hortensis.

Ščawica, ščejca = kibut.
Šćěkawc, Sandläufer, Cicindela campestris.
Šćihlica, Stieglitz, Fringilla carduelis.
Šćudlica (čornokřidłata), Strandreiter, Himantopus.
Šěračk, Gartengrasmücke, Sylvia hortensis.
Šěra pliška, graue Bachstelze, Motacilla alba.
Šěra sykorka, graue Meise, Parus.
Šěra wróna, Nebelkrähe, Corvus cornix.
Šěry sknadźik, Grauammer, Miliaria europaea.
Šiparica, eine kleine Eulenart, Acronycta.
Šiškaŕ = škrjeńc.
Škórc, Star, Sturnus vulgaris.
Škowronc, škowrončk, škowrjenk, pólny škowronc, Lerche, Feldlerche, Alauda arvensis.
Škowronc pólski, pólski škowronc, Haubenlerche, Alauda cristata.
Škrěčawa, dźěrawc, Mauerschwalbe, Turmschwalbe, Cypselus apus.
Škrěkawa, Eichelhabicht, Garrulus glandarius.
Škrjeńc, Kreuzschnabel, Loxia curvirostra.
Štrus, Strauß, Struthiocamelus.
Šubut, šuhubut, Uhu, Strix bubo.
Šwičk = Tŕaskotawka.
Tala, Prachtmeise, Tanagra rubra.
Tonuška, wošćěrjata tonuška, Lachmöve, Larus ridibundus.
Trapa = dudak.
Tŕaskotawka = čumperka.
Třiporstnik, Dreizehen-Specht, Picoides tridactylus.
Trutak = kawdron.
Tujawka, tujka, Turteltaube, Columba turtur.
Tupifila, tupyfila, Dompfaff, Pyrrhula rufa.
Turkowski hołb, Türkentaube, Columba domestica turcica.
Turkowski kapon, Truthahn, Meleagris gallopavo. (Turkowska kura & kokoš, Trute, türkische Henne; turkowska kačka, türkische Ente.)
Walak = dejak.
Wišplik, Gartenrotschwänzchen, Ruticilla phoenicura.
Wiwka, kleiner Kauz, Strix passerina.
Wjerjab, Kranich, Grus communis.

Wjerjabka, Haselhuhn, Tetrao bonasia.
Wódna kokoška & wódne kurjo, Wasserhuhn, Gallinula chloropus.
Wódnik, Wasserwalle, Rallus aquaticus.
Wódny škórc = plušć.
Wokłěžna (domjaca) łastojčka, Rauchschwalbe, Hirundo rustica.
Wonkowna łastojčka, Haus-, Mehlschwalbe, Hirundo urbica.
Wopušica, dołha wopuška, Schwanzmeise, Acredula caudata.
Worjoł, wórlica = hodleř, -rica.
Wrobl, domski & domjacy wrobl, Haussperling, Fringilla domestica.
Wrobl, pólny wrobl, Feldsperling, Passer montanus. (Wroblica, Sperlingsweibchen.)
Wrobleř, wroblownik, Spatzenfalk, Sperber, Astur nisus.
Wróna, čorna wróna, Krähe, schwarze Krähe, Corvus corone.
Wróna, šěra wróna, Krähe, Nebelkrähe, Corvus cornix.
Wrónka, Alpendohle, Pyrrhocorax alpinus.
Wulka sykorka, sykora, (Meise), Kohlmeise, Parus major.
Wulki dźećelc, großer Buntspecht, Picus major.
Wulki kraholc = jatřob.
Wulki sołobik, wuheřski sołobik, Sprosser, Sylvia philomela.
Zelena kawka, Mandelkrähe, Coracias garrula.
Zelena nóžka, Teichhuhn, Gallinula chloropus.
Zelena wopuška, Grünschwanz, Loxia chloris.
Zelena wróna, zelena kawka = kabija.
Zelena žołma, Grünspecht, Picus viridis.
Zeleny wrobl, Eisvogel, Alcedo ispida.
Złoty kós = ćichimichał.
Złoty wroblik = kanarik.
Zyba, zybka, zybička, Buchfink, Fringilla coelebs.
Zymnak, Eisvogel, Halcyone.
Žeraw & žerawc, Kranich, Grus cinerea. (Žerawa, Kranichweibchen.)
Žołma, žołna, jeder Specht mit Ausnahme der Buntspechte, Picus.
Žołnak, Grauspecht, Picus canus.
Žołta pliška, gelbe Bachstelze, Motacilla flava.
Žołty płowačk, Gartenlaubsänger, Hypolais philomela.
Žołty wroblik = kanarik.
Žoraw, Schopfreiher, Ardea comata.

Přitomnosć a minyłosć serbskeho słowjesa.

Serbskim studowacym podał *M. Hórnik.*

Hižo w lětniku 1859 našeho Časopisa poda J. E. Smoleř tehdy jara trěbny powučacy nastawk wo serbskim słowjesu z napisom: Přichodny čas serbskeho słowjesa (str. 7—14). Tam wón praji, zo w serbskich knihach z prjedawšeho časa rěčespytnik na kóždej stronje wopačnosć zetkuje, kotraž wohidniša być njemóže. Dopokazma za swoje wusudźenje bjerje wón wosebje ze serbskich spěwaŕskich knihow a měni, zo bychu so „tajke błudy jara derje z nich wumjetać móhłe".*) Potom rozpomina wšelake družiny serbskeho słowjesa a rozestaja, kotre z nich přichodny čas (futurum) tworja z pomocnym „budu" a kotre maju hižo w praesentnej formje wuznam futura. Skónčnje přistaja prawidło, po kotrymž móže so zhonić, hač słowjeso z wobličom přitomnosće přitomnosć (praesens) abo přichodnosć (futurum) woznamjenja, a to tajke:**) „Wzmi imperfektum (dyrbi rěkać: praeteritum abo minyłosć) kajkehožkuli słowjesa a pohladaj, hač so jeho 2. wosoba (a tež 3.) na sylbu -še wukónča, abo hač tuta sylba při tworjenju 2. wosoby pobrachuje. Stawa-li so prěniše, twori so futurum z přiwzaćom „budu", n. př. dźěłach, dźěłaše, futurum: budu dźěłać; pasech, paseše — budu pasć; ležach, ležeše — budu ležeć atd. Stawa-li so posledniše (zo 2. wosoba -še nima), twori so futurum bjez „budu": nadźěłach, nadźěła, futurum: nadźěłam; přepasech, přepase — přepasu;

---

*) Ale tajke wumjetanje abo porjedźenje kěrlušow so wot njezdźěłanych ludźi njeje dowoliło. Ćišć porjedźenych listnow dyrbješe so znowa k zmylkam wróćić; hdyž n. př. rěkaše w 61. kěrlušu: „Twój somot a ta žida wša je syno, khuda pjeluška", dyrbješe so to — porjedźić do: „syno a schlecht pjeluška". Hdyž so ludej často praji, zo je stare wopak, skónčnje póznaje!

**) Smoleř rěči k tajkemu, „kiž kóždy króć wě, što je verbum momentaneum, durativum, iterativum a frequentativum". Ale to naši studowacy zwjetša njewědźa, dokelž je jich čuće za serbsku rěč w němskich šulach jara skažene. Lud so tež kazy ze špatnej serbšćinu nabožnych knihow. Tohodla často słyšiš njestwory: wón přińdźeše m. přińdźe, daše m. da, rjeknyše m. rjekny, krany m. pokradny atd. Delnjołužiscy studowacy pak nimaju ani na gymnasiu ani w seminarach přiležnosć, zo bychu znowa čuće za prawe formy dobyli, a su na privatne abo towaŕšne rozwučenje pokazani.

lehnych so, lehny so, — lehnu so; kupich, kupi, — kupju. To trjechi kóždy raz.“

Tola podobnje zlě je w serbskich knihach a časopisach zdźěla dotal z přitomnosću (praesens) a z minyłosću (praeteritum) serbskich słowjesow, wosebje dokelž jednora twórba minyłosće do dweju wšelakeju rozpaduje jako aorist (franc. défini) a imperfekt (franc. imparfait).

Štóž chce w serbšćinje prawe twórby přitomnosće, minyłosće a přichoda słowjesa wuzwolić, dyrbi kajkosć a traće (kelkosć) jeho činjenki abo wobstojenja znać. Wo tom móže drje so najważniše zhonić z Pfuloweje „Laut- und Formenlehre“, tola wobšěrnišo rozwučuje najnowša serbska rěčnica dr. Muki (Historische und vergleichende Laut- und Formenlehre, 1891).

Činjenka je mjenujcy pak njedokonjana (imperfektiv) pak dokonjana (perfectiv); tuž mamy w serbšćinje (a z cyła słowjanšćinje) imperfektivne a perfektivne słowjesa.

Njedokonjana činjenka pak móže być jednorje trajaca abo so wospjetowaca; tuž su imperfektivne słowjesa:

a) durativa, n. př. njesć;

b) iterativa, n. př. nosyć.

Dokonjana činjenka je tohorunja jednorje dokonjana abo so wospjetowaca; tuž su perfektivne słowjesa:

a) momentanea:*) donjesć; dunyć;

b) frequentativa (iterativ-perfectiv): wotnošeć, rozduwać.

Po formje su słowjesa pak simplicia (njezestajane, einfach), pak composita (z woprawdźitej předłožku zestajane): dyrić (einen Schlag thun); přebić (durchschlagen).

Do kotreje tutych družinow słowjeso słuša, dyrbi poprawom słownik poznamjenić; ale tež rěčnica ma to wopřijeć, štož je za wuzwolenje praweje formy přitomnosće a minyłosće słowjesa trěbne. Hdyž so horjejše rozrjadowanje pomni, móžemy prawidła z krótka wuprajić.

*) Družina z nich rěka incohativa, dokelž z momentnosću tež spočatk činjenki woznamjenjeju.

I. **Přitomnosć** (praesens).

Z jednorych (a zestajanych) słowjesow maju praesens jenož durativne, iterativne a frequentativne słowjesa: njesu, nošu, wotnošam & wotnošuju. Z kóždeje družiny njech nětko mnohe přikłady slěduja.

Prawe praesentia su ze znatych šěsć rjadowni (konjungaciji) na přikład:

1. Wjedu, kładu, piju, pletu, pjeku, móžu, łžu, bjeru, sćełu, mjełu, kleju, mru (mrěju), dru (drěju), poru; du, jědu, jěm, wěm; nadźěju so m. *nadźěwam so; spěju, smèm.

2. Wuknu, ćahnu, hinu, kradnu, lahnu, mjerznu, moknu, skhnu, twjerdnu, smahnu, stuchnu, wjadnu. Wšě druhe na -nyć su momentanea a nimaju praesens: ćeknyć, ćisnyć, kopnyć, krydnyć m. dóstać atd.

3. Běžu, boju so, ćerpju, dźeržu, horju, kleču, leću, słyšu, sedźu, stoju, bječu, bórču, křiču, syču, tču; bědnju, błaznju, hłódnju, lačnju, njemdrju, khorju; rozymju, pomnju. Jenož někotre z nich su též jako komposita hišće imperfektivne: naležeć (zaležeć so; mi naleži = mi je naležne), zastojeć & zastejeć, wustojeć so; wobsedźeć (possidere, besitzen), dowidźeć, zawidźeć. Přirunaj mój nastawk: Słowjesa ê-kmjenow a jich časowanje. (Časopis 1892, str. 133—138.) Měć m. iměć ma praesens: mam m. imam.

4. Palu — palić, prajić, honić, ćěrić, škodźić, šćěrić so; wodźić, khodźić, nosyć, wozyć; denominativa: hromadźić, pokućić, kruwarić, pěstonić atd. Skóncowane su: zralić m. zrajić, zelić m. zlejić (złajaś) = kleć, sakrować, wotewrić m. wotworić (wótworiś).

5. Wołam — wołać, waleć m. walać, stupać (též: nastupać), kopać, skakać, worać, mazać, wozebać (ale: wozabić sebi); dawać, stawać so, wstawać, dopiwać, zbywać, zacpěwać, spěwać (simplex pěć nimamy); zběrać, podpěrać, wohrěwać, přikhadźeć, nakhadźeć (futur: nadeńdu, namakam), přećepać, poručeć, pominać, dopominać, wopominać, připowědać, posłuchać, zamykać, wotamkać m. wotmykać, zradować so; počinać, naćinać, napinać, wobjimać, wužimać, přimać. Dótkać so ma praesens: dótkam so, ale dotkać (tkalc) — dotkaju.

6. Kupuju — kupować, donošować, přihotować, powołować, přirunować, polětować; pućować, ćěslować, škodować; wobsahować,

wobkedźbować, pobrachować m. khibić, wotkhadźeć & so njedóstawać, wotpočować m. wotpočiwać, zabolować m. zabolewać, dospěwować, nasadźować. Kotre su jednore durativa, kotre iterativa a kotre frequentativa, njech wučomcy sami wupytaju!

Wšě tute słowjesa tworja praesens abo přitomnosć na -u abo -ju, z wuwzaćom pjateje rjadownje, kotraž ma: -am, wołam, walam.

Přispomnjenka. Hdyž horjeka wopominane tři rjady słowjesow futurum z pomocnym „budu“ při infinitivje tworja, je z tym hižo prajene, zo su verba momentanea w praesentnej formje same futura. Tohorunja zhubi kóžde słowjeso jednoru přitomnosć, hdyž so imperfektivne verbum do perfektivneho přestwori.

Wšitke imperfektivne słowjesa z prawym praesentom (durativa, iterativa a frequentativa) tworja nic jeno indikativ, ale tež participialia*) z tutych praesentow; twórby z perfektivnych su njeprawe. Participialia su: transgressiva a participia; prěniše so wot kóždeho słowjesa njenałožuja. Dwoja forma transgressivow (-o, -jo & -ucy, -icy, -jcy) nałožuje so promiscue, po čěskim nałožku móžemy prěnju za masculinum trjebać.

Podajmy najprjedy z durativow přikłady:

a) Transgressiva (překhodniki): 1. Wjedźo, -icy (něhdy: wjedo, -ucy, jako: ducy); kładźo, -icy; pijo, -jcy; mrjo, mricy (mrějo, -jcy); njeso (njesucy so njetrjeba). 2. Wuknjo, -nicy, ćehnjo, -nicy, wjadnjo, -nicy. 3. Běžo, -icy; dźeržo, -icy. 4. Palo, -licy, prajo m. prawjo, -jicy. 5. Wołajo, -jcy; walejo, -jcy. 6. Kupujo, -jcy, polětujo, -jcy. Njemóžne pak su pola nas formy (kotrež w Časopisu 1848 hišće stoja) z perfektivnych słowjesow, n. př. načrjo, zaprjo, přińdźo (n. př. Mateja 3, 16: na njeho přińdźo, tež Jap. sk. 10, 11.), póčnjo m. počinajo atd.

Runje tajke su twórby z iterativnych a frequentativnych: Nošo, wotnošejo & -jcy atd.

b) Participia (podźělniki): Wjedźacy, pijacy; wuknjacy, měјacy, rozymjacy; běžacy; palacy; wołacy; kupowacy. Delnjoserbscy: pletucy, huknucy, njasucy, pijucy, płakajucy, kupujucy, wěźecy atd. Njepraji so tu n. př. nawjedźacy (ale nawjedowacy), ćisnjacy (ale ćiskacy), skočacy (ale skakacy), zawołacy (ale wołacy);**)

*) Imperativ twori so z perfektivnych a imperfektivnych słowjesow.

**) Druhdy mamy na město tajkich participiow tež adjektivne twórby: pohóršity m. pohóršaty (pohóršeć, nic pohóršić), nawědźity, nazhonity, zamjelčity, zawality, zamóžity atd. Hornjoserbske part. praes. na -acy su adjektiva!

potajkim dyrbimy za participialia praesentis wotpowědne słowjesa z 5. abo 6. rjadownje nałožeć.

Němske participialia praesentis přełožuja so z transgressivom praeteriti, n. př. widźawši jeho zapłaka, skočiwši złama sebi nohu atd.

II. **Minyłosć** (praeteritum).

Jednora forma za minyłosć je w serbšćinje dwoja: 1. aorist (krótka minyłosć), 2. imperfekt (dołha minyłosć). Prěniši woznamjenja nětko dokonjanu abo skónčenu činjenku minyłosće, druhi pak njedokonjanu abo trajacu. Mjeno wukładuje so z tym, zo je aorist w druhej a třećej wosobje singulara bjez wukónca -še, kotryž je znamjo imperfekta. Wobě formje zdobom nima žane serbske słowjeso, khiba: měch a mějach, buch a běch. Tuž je „prajich“ jenož wopak tworjene z 3. wosoby praes: praji; aorist je: rjeknych. Tohorunja njeprawe: so namakaše m. namaka.*)

1. Aorist.

Aorist maju jenož perfektivne słowjesa (momentanea), kotrychž praesens hižo, kaž bu prajene, futurum woznamjenja.

Nětčiši serbski aorist předstaja pak čisty infinitivny kmjen z wjazawym vokalom + ch (pózna-ch, pósłach m. posyłach [někotre formy tworja so z korjenja stłać], zebra-ch, zemlě-ch, w-u mrě-ch, dopi-ch, rozpró-ch, wuz-uch, wury-ch), pak prawidłownje

*) Zmylene su twórby: zapřiješe, wopřiješe (1. wosoba: zapřijach); přetož praesens njeje „zapřijam“, ale: zapřijimam, wobjimam (wobsahuju); futurum: zapřimnu, wobejmu atd. Tež za „wopomnjach, dopomnjach, -ješe“ praji so lěpje: wopominach, dopominach, jako: napominach atd. W bibliji su mnohe njeprawe formy: n. př. Mat. 26, 49: wokoša jeho m. wokoši (košić); Jan. 21, 15: wona pomysliše sebi m. pomysli; Luk. 18, 40: hdyž wón so přibližowa m. přibližowaše. Nawopak stoji w tej samej bibliji: Jap. sk. 7, 8: Isaak płodźeše Jakuba m. spłodźi; Jan. 9, 14: jako to błóto činješe m. sčini (ἐποίησεν); Jap. sk. 9, 8: Saul zběraše so horje m. zebra so (ἠγέρθη); Jap. sk. 27, 20: Njewjedro nam nastaže m. nastawaše atd. atd. Tak hubjenje lud njepowěda! Hdyž su někotre wopačnosće w nowšich wudawkow porjedźene (n. př. Luk. 9, 12: počachu wobskoržić, nětko wobskoržeć, Luk. 3: zwjeseliše so nětko: zwjeseli; Jan. 18, 2: zhromadźiše) atd., čohodla njebychu so porjedźić směłe mnohe druhe zmylki? N. př. Jězus namaka jich spicy m. spjacych; J. bě spytany m. bu (pola Mat., ale hinak pola Jana); pomhaj Bóh (wjacykróć); duchojo dźěchu won; Pětr prěše m. prěješe abo zaprě; ćěslojo m. twarcy (w Jap. sk.); poruči jeho k wobarnowanju štyri běrtelam wojeřskich wotročkow! Němske „eš“ so tam přełožuje: wono dyrbi so stać; wonej běštej pak tam Marija atd. Runje tak němske artikle!

přestworjeny kmjen + -ech, (-ich), ⏑ech (⏑ach): donjes-ech, wjez-ech; padź-ech, pleć-ech; do-lećich, dóńdźech, na-wědźich; powědźich, do-jědźech; dojěch, powěch, počach, naćach, podjach, nažnjach m. nažach; buch m. bych. Skaženy je aorist zamóch, wumóch, přemóch, spomóch m. zamóhoch (2. 3. zamóže), nětko zamóžech. Starosłowjanske formy: pletoch, plete, plete; pekoch, peče, peče; pisach, pisa; dějach, děja; jadoch, jast atd.

Aorist pak maju nětko jenož perfektivne słowjesa.

Kotre słowjesa słušeju do perfektivnych po znatych šěsć rjadownjach — jednore (njezastajene) a zestajene?

1. Z prěnjeje: rjec (einmal sagen), aorist: rjeknych (*rekoch nimamy); kłóć — kłóch; dać — dach; swlec, woblec, nawlec, wuslec, -lečech atd.; wumóc, přemóc, zamóc, spomóc — wumóžech (nowša twórba: wumóžich) atd.; wodźěć, předźěch, — wodźě, ale: wudźa m. wudźěja so mi, nadźach pódla: nadźějach so (praes. njerěka: nadźěwam, přir. pólske: spodziewam się, ani: nadźijam); stać so — sta so; dóstać, wostać — dóstach (dóstanu, ale: dosteju, dostejach), wustać, zastać — wustach (ale: wustejach so), zastach (ale: zastejach); najeć m. najać, wzać m. wzjać, wzjeć, zajeć, přijach — wzach; zacpěć, dospěć — zacpěch. Tohorunja: dobyć, zabyć, pobyć, přebyć — dobych atd.

2. Z druheje: kopnyć, ćisnyć, sunyć (iter. suwać), wstanyć m. *wstać, t. j. wšitke (momentanea) z wuwzaćom horjeka mjenowanych durativow: wuknyć, ćahnyć, hinyć, kranyć, lahnyć, mjerznyć, moknyć, skhnyć, smahnyć, stuchnyć, twjerdnyć, wjadnyć. Sem słušeju mnohe komposita, kotrychž praesens je incohativne: woblědnyć (blědnju). Někotre tworja aorist po 1. rjadowni: dosažech, dosćěžech, pokradźech, padźech, sćežech, toržech, zližech, zběžech pódla zběhnych atd. W knihach hišće bywa: pyćech m. pytnych; w starych kath. kěrlušach (hl. w Słowniku): počichu t. r. póćechu, pyćechu.

3. Z třećeje: wšitke zestajane słowjesa ê-kmjenow (přirunaj Časopis 1892, str. 135): zabječeć, zaklinčeć, naręčeć, doběžeć, přićišćeć, zewrěć so, zrozymjeć atd.

4. Ze štwórteje: někotre jednore (a po zdaću jednore), jako: dyrić, kupić, łapić & lepić, požčić, pušćić, sadźić, skočić, storčić, skućić, stupić, štapić, tepić so (ztepić, zatepić), třělić, trjechić m. trefić, wobalić, woběsyć. Zestajenych słowjesow je tu mnohosć.

5. Z pjateje: někotre po zdaću jednore: namakać — namakach, -ka; praesens: nakhadźam, -dźeš, -dźa; zetkać, zetka atd.

6. Ze šesteje: zestajene, kotrež k iterativnej twórbje hišće jenu předłožku přistajeju, n. př. nakupować — znakupować, aor. znakupowach, -wa; znaćahowach, zwotnošowach, donaćahowach, spowalowach atd.

2. Imperfekt.

Nětčiši serbski imperfekt njedawa tak jasnje swoje zestajenje widźeć, jako starosłowjanski, hdźež so -ěja, -ja abo -a ke kmjenej přistaja: (po Miklošiču) pletêach, nesêach, grebêach, pečaach, pnêjach, bijaach; mrêach; dwignêach; želêach, gorêach; chwaljaach; dêlaach, pisaach, berêach, dêjaach; kupowaach; wêdêach, dadêach, jadêach, bêach (imperfekt I) & bêch (imperf. II). Naše imperfekty tutych paradigmow rěkaju: plećech, -ćeše atd.; njesech, (kładźech), pječech, pnyjach (pódla pinach), bijach, mějach; (wuknjech), měјach, (wuměјach, delnjoserb.), horjach, khwalach, dźěłach, pisach, bjerjech, nadźějach so, (předźějach, aorist. předźěch, wodźěch), kupowach, wědźach, jědźach, běch (běše & bě).

Imperfekt pak tworja pola nas jenož imperfektivne słowjesa, potajkim wšitke durativa, iterativa a frequentativa; wězo tež incohativa, abo z druhimi słowami: te same słowjesa, kotrež maju woprawdźite praesens (tež po wuznamje). Přirunaj horjeka: Přitomnosć. Partic. praeter. hl. 1891, str. 135.

Přećiwo duchej serbskeje rěče tworjene słowjesa a njetrěbne zestajanki z adverbialnymi předstawkami na měsće předłožkow nałožuje drje lud a twori tež imperfekta, ale z pisma dyrbja so cyle wumjetać. Tajke předstawki su: dele & horje, won & nutř, hromadu & hromadźe & rózno, prjedy, prědk & „wysokoserbske" prjódk; sobu, doma; dele činić = hanić, delebrać = spadować atd., horjekłasć = napołožić, horjećahnyć = kubłać, horjestanyć = wstanyć, postanyć, wot mortwych wstanyć atd., zeživjeć, horjebrać = přijeć, so starać atd., so horjedźeržeć = přebywać, wondźeržeć = wudźeržeć, wonhladać = napohlad měć, nutř stajić = založić, nutř namakać so = přińć, hromadu stajeć = zestajeć, hromadźe dźeržeć = hromadźić, so zjednoćić atd., rózno dźělić = rozdźělić, prjedy prajić = před-

prajić, prèdkwidźeć = předwidźeć, prjódkdźeržeć = wutykować, porokować atd., prjódkstajić = předstajić, prjódkstać = předstojeć, sobudźělić = zdźělić, darić atd., domapytać = wopytać, wopytować. Tajke a podobne cuzoty móža so derje též z bibliskeho přełožka a z modlitwow wućiskać, jenož w kěrlušach je to mjenje móžne; w swětnej poesii wězo nětko wjacy njepřikhadźeju, khiba pola ludowych „štučkarjow".

Přećiwo vulgarnej serbšćinje je so dawno a wot někotrych pisało; tuž je nětko na času, zo bychu so nowe serbske knihi a nowiny též po rěči sudźiłe. Wotwěramy rad tutón Časopis jako „stražu serbskeje rěče" kóždemu serbskemu kritikej.

Pisach, štož hižo napismo praji, tutón nastawk wosebiće za studowacych Serbow a jako pomocku za wučerjow. Ći móža wučomcam z njeho wšelake nadawki dawać na thema: „Twořće z wěstych perfektivnych słowjesow imperfektne a nawopak. Twořće z pomjenujomnych słowjesow aoristy, imperfekty, praesenty a futura atd." Serbske słowjesa a jich twórby njech so přirunuja z łaćanskimi a grekskimi, jako to činjachu Jordan, Smoleř, Pful, Libš, Muka a druzy.

* * *

Hdyž sym horjeka wosebje na activum dźiwał, směm nětko hišće na passivum spominać. Za to słowjanske słowjeso runja němskemu žaneje jednoreje formy nima, ale wužiwa štwory wuraz:

1. Z pomocu słowjesa „być" (bych, běch, buch, budu, budź) a při wospjetowacych słowjesach „bywać". To přistaješe so něhdy k participium praesentis passivi na mъ:*) chwalim jesm, izgnan bądą; nětko pak přistaja so partic. praeter. na -ny, -ty (při nimale wšěch jenosylbnych kmjenach): sym khwaleny, budu bity atd. Tu dyrbi so derje rozeznawać aorist a imperfekt: buch khwaleny, běch khwaleny; buch njeseny, bywach nošeny; též futurum je wšelake: wam budźe date, wam budźe dawane atd.**)

---

*) Z tych mamy zbytki: widomy, wědomy, swědomy, znajomy (znajomny). Po tutych tworimy adjektiva (gerundiva) na -omny: wjedźomny, pijomny, wuknjomny, słyšomny, palomny, wołajomny, njewopisajomny (nic wopisomny), kupujomny, wobžarujomny (nic: wobžaromny), jědźomny.

**) Přirunaj Pfulowu „Laut- und Formenlehre", str. 82—85.

2. Z pomocu reflexivneho naměstnika „so“ při wšěch formach časowanja: so hibać, so česćić; to dyrbi so wupić, wuknyć; tak ma so rěčeć, spěwać; tam budźe so kupować, prědować (es wird gepredigt werden!) atd. Tola tuto njesmě so nałožeć, hdyž z tym dwójzmysł nastawa:*) wón je so pomjenował, je so powyšił = wón je (bu) pomjenowany, powyšeny; nic: Khrystus je so křižował, ale: Khrystus je (bu) křižowany; rozdźěl: wy so khwaliće, wy sće khwaleni. Tež derje njeklinči, hdyž so w jenej a tej samej sadźe (při wšelakich zasuwach) wjacy króć „so“ nałožuje; lěpje je, hdyž so wšelake wurazy passiva wotměnjeju.**)

3. Z nałožowanjom incohativnych słowjesow na -eć (—ić) a (někotre) -nyć: ja khromju, lačnju; ty stariš, tołsćiš; mjerznje, dni so abo wječori so; stuchnje, moknje; kulki čornja. Mnohe na -eć překhadźeju do -ić, abo tež wotměnjeju so z reflexivnymi: so -ić, čornjeć = so čornić.

4. Z přeměnjenjom passivneje sady do aktivneje: woda je z wětrom hibana = wětr wodu hiba; Janej bu hłowa wotćata = Janej hłowu wotćachu; Jězusej bu drasta zeslečena = Jězusa wuslečechu. Často móže so jenož particip samón stajić n. př. w nadpisach: Jězus ze křiža wzaty a do rowa położeny.

Passivum z poněmskim „wordować“ (delnjoserb. hordowaś) je vulgarne a njenałožuje so w pismje, hdyž mamy štwory druhi wuraz na wuběranje. Tuž dyrbi so „wordować“ w našich rěčnicach wućisnyć a tež w nowych wudawkach Miklošičoweje.

* * *

Štóž chce z přikładnych textow wo słowjesach so bóle rozwučić, čitaj nowiše prosaiske spisy, dokelž w poetiskich formach knježi wjetša swoboda w nałožowanju słowjesnych formow. Poručamy spisy, wot Maćicy Serbskeje, lutherskeho knihowneho towařstwa a wot towařstwa ss. Cyrilla a Methodija wudawane. Delnjoserbscy bratřa dyrbja swoju rěč hišće bóle wobdźěłać a

---

*) To wuči hižo J. P. Jordanowa grammatika z l. 1848 na str. 176.

**) Z reflexivnym „so“ přełožujemy často němske „man“: praji so, powěda so; to so wě. Tola tež: widźimy, widźiće, man sieht atd. Tohorunja: čłowjek njewě, njewěri, das weiß (glaubt) man (město Mann) nicht.

wšelake wućiskać, w čimž su jich texty abo pisma hišće jara poněmske.

Katholscy wučomcy čitaju radźi moje „Biblijske stawizny“ z l. 1891. Druhim Słowjanam směmy za přirunanje „Nowy Zakoń“ J. Łusčanskeho a M. Hórnika poručeć, wudaty po Vulgaće hač do I. Timothea 4, 4. Dowolam sebi, někotre texty na pokazku sem stajić a pódla přełožk po Lutheru za evangelskich Serbow z l. 1881.

Mat. 25, 1—13.

1. Tehdy budźe njebjeske kralestwo podobne dźesać knježnam, kotrež swoje lampy wzawši nawoženi a njewjesće napřećiwo wuńdźechu.

2 Pjeć z nich pak běše njemudrych, a pjeć mudrych.

3. A pjeć njemudre, wzawši swoje lampy, njewzachu sebi wolija sobu.

4. Mudre pak wzachu z lampami wolij we swojich sudowjach.

5. Hdyž pak so nawoženja komdźeše, zdrěmnychu wšitke, a wusnychu.

6. Wosrjedź nocy pak sta so wołanje: Hlej, nawoženja přikhadźa, wuńdźće jemu napřećiwo.

7. Tuž wstanychu wšitke te knježny, a wuhotowachu swoje lampy.

8. Njemudre pak rjeknychu mudrym: Dajće nam wot swojeho wolija, dokelž naše lampy hasuja.

9. Mudre wotmołwichu prajicy: Zo by trjebaj njedosahało nam a wam; dźiće radšo k předawarjam, a kupće sebi.

10. Hdyž pak dźěchu kupować, přińdźe nawoženja, a kotrež běchu hotowe, zańdźechu z nim na kwas, a durje buchu zamknjene.

1. Tehdy budze to nebeſke kraleſtwo podobne dzeßacz kneznam, kotrez ßwoje lampy wſachu, a dzjechu won nawozeni napſcheczíwo.

2. Ale pecz bes nimi bjeſche mudrych, pecz pak nemudrych.

3. Te nemudre wſachu ßwoje lampy, ale wolija wone ßobu newſachu.

4. Te mudre pak wſachu wolija w ßwojich ßudobjach, ſe ßwojimi lampami.

5. Jako ßo pak tón nawozenja pokomdzi, buchu wone wſchje ſparne a wußnuchu.

6. Wo połnozy pak ſbjeze ßo wołanje: Hlaj, nawozenje dze; dzicze won jemu napſcheczíwo.

7. Duz ſtanychu te ßame knezny wſchitke a wuhotowachu ßwoje lampy.

8. Te nemudre pak dzachu k tym mudrym: Dajcze nam wot waſcheho wolija; pſchetoz naſche lampy ſahaßnja.

9. Ale te mudre wotmołwichu a dzachu: Niz tak, ſo by nam a wam nepobrachło. Dzicze pak radſchi k tym klamarjam a nakupcze ßebi ßamym.

10. Jako wone pak kupowacz dzjechu, pſchindze nawozenja, a kotrez hotowe bjechu, dzjechu ſ nim nuts na kwaß, a durje buchu ſanknjene.

11. Potom pak přińdźechu tež te druhe knježny, prajicy: Knježe, Knježe, wotewri nam.

12. Ale wón wotmołwjejo rjekny: Zawěrno praju wam, njeznaju was.

13. Kedźbujće tohodla, dokelž njewěsće dźeń ani hodźinu.

11. Potom pak pschińdźechu tež te druhe knežny a dźachu: Kneže, Kneže, wottank nam.

12. Ale wón wotmolwi a dźesche: Sawjernje, ja praju wam, ja waß nesnaju.

13. Teho dla wachujcźe; pschetož wy ani dnja, ani schtundy newjescźe, w kotrejž cžlowjski ßyn pschińcž budźe.

Mark. 8, 1—13.

1. W tych samych dnjach zas, hdyž běše tam wulki lud, a njeměјachu, što bychu jědli, zwoła wón swojich wučownikow a dźeše k nim:

2. Mi je žel ludu; hižo tři dny traja při mni, a nimaju, što bychu jědli.

3. A pušću-li jich bjez jědźe domoj, zawutla na puću; přetož někotři z nich su zdaloka přišli.

4. A jeho wučownicy jemu wotmołwichu: Z wotkel zamóže štó jich z khlěbom nasyćić tu w pusćinje?

5. A wopraša so jich: Kelko khlěbow maće? Woni rjeknychu: Sedm.

6. A wón poruči ludej so na zemju zesydać. A wzawši sedm khlěbow, dźak prajiwši łamaše, a dawaše je swojim wučownikam, zo bychu je předkładli; a předkładźechu je ludej.

7. A mějachu něšto rybičkow; tež te požohnowa a přikaza předkłasć.

8. A pojěchu a buchu nasyćeni; a zezběrachu, štož zby wot łamankow, sedm korbow.

9. Tych pak, kotřiž běchu jědli, běše na štyri tysacy; a wón rozpušći jich.

1. W tych ßamych dnjach, jako wulki lud tam bjesche, a nemjejachu nicžo k jjedźi, sawoła Jesuß ßwojich wucžomnikow k ßebi a dźesche k nim:

2. Mi je žel teho luda; pschetož woni ßu hižom na tsi dny pola mje sawostali, a nimaju nicžo k jjedźi.

3. A hdy bych ja jich bes jjedźe dom puschcźik, bychu woni na pucźu sawutlili. Pschetož njekotsi bjechu s daloka pschischli.

4. Jeho ßłužomnizy pak wotmolwichu jemu: Hdźe my khljeba wosmemy tudy w puscźini, so bychmy jich naßycźili?

5. A wón praschesche jich: Wele macźe pokrotow? Woni pak dźachu: Ssydom.

6. A wón pschikasa ludu, so bychu ßo na semju seßydali. A wsa te ßydom pokroty, a dźakowasche ßo, a łamasche a da je ßwojim wucžomnikam, so bychu je prjódk kładli, a woni kładźechu je ludu prjódk.

7. A mjejachu trochu rybicžkow, a wón ßo dźakowasche, a kasasche te ßame tež prjódk kłascź.

8. Woni jjedźichu pak a buchu naßycźeni, a nasbjerachu sbytknych kruschkow ßydom korbow.

9. A jich bjesche na schtyri tawsyntow, kiž jjedli bjechu, a wón puschcźi jich wot ßebe.

10. A ze swojimi wučownikami
hnydom do čołmika stupiwši, přiń-
dźe do Dalmanuthskeje krajiny.
11. A wuńdźechu farisejowje,
a počachu so z nim wurěčować,
žadajcy znamjo z njebjes wot
njeho, jeho spytujcy.
12. A zdychnywši w duchu
rjekny: Čohodla žada sebi tónle
splah znamjo? Zawěrno praju
wam, zo njebudźe znamjo date
tomule splahej.
13. A jich wopušćiwši stupi
zaso do čołma, a přewjeze so
přez jězor.

10. A hnydom ſtupi wón do
łódźe ſe ßwojimi wuczownikami, a
pſchińdźe do Dalmanutſkeho kraja,
11. A czi Phariſejſzy wuńdźe-
chu, a poczachu ßo ſ nim wopra-
ſchowacž, a žadachu wot neho zejch
ſ nebeß, ſpytawſchi jeho.
12. A wón ſdychnu w ßwojim
duchu, a dźeſche: Schto pyta wſchak
ta ſchlachta zejch? Woprawdźe, ja
praju wam: Tej ſchlachczi žadyn
zejch nebudźe daty.
13. A wón ſtupi ſaßo do łódźe,
woſtajiwſchi tych, a pſcheweſe ßo
na druhi brjoh.

Luk. 8, 40—56.

40. Sta pak so, hdyž bě Jězus
so wróćił, přija jeho lud; přetož
wšitcy jeho wočakowachu.
41. A hlej, muž přińdźe z mje-
nom Jairus, a wón bě předstoj-
nik synagogi; a wón padźe Jě-
zusej k nohomaj jeho prošo, zo
by do jeho domu zastupił,
42. Dokelž měješe jeničku
dźowku, wokoło dwanaće lět, a ta
mrěješe. A poda so, jako wón
dźěše, zo bu wot črjódow ćišćany.
43. A jena žónska ćerpješe wot
dwanaći lět na krewjećečenje, ko-
traž bě swoje cyłe zamóženje na
lěkarjow nałožiła, a njemóžeše
wot žanoho wustrowjena być;
44. Přistupi wot zady, a dótk-
ny so kromy jeho drasty, a hny-
dom zasta jeje krewjećečenje.
45. A Jězus dźeše: Štó je, ko-
tryž so mje dótkny? Hdyž pak
wšitcy prějachu, rjekny Pětr a
kotřiž běchu z nim: Mištrje,
črjódy će ćišća a tłóča, a prajiš:
Štó so mje dótkny?

40. A ſta ßo, jako Jeſuß ſaßo
pſchińdźe, wſa jeho tón lud horje;
pſchetož woni wſchitzy na neho wo-
czakowachu.
41. A hlaj, muž pſchińdźe, ſ me-
nom Jairuß, kotryž wyſchſchi teje
ſchule bjeſche, a padźe Jeſußej k no-
homaj a proſcheſche jeho, ſo by
chzył ßobu do jeho doma ſańcž.
42. Pſchetož wón mjejeſche je-
niczku dźowku, kotraž bjeſche wokoło
dwanaczje ljet, a ta mreſche. A jako
wón dźjeſche, cziſchczachu jeho ludźo.
43. A bjeſche žónſka, kotraž dwa-
naczje ljet ßwoju krewnizu bjeſche
czeŕpiła a ßwoje zyłe ſamóženje na
ljekarjow ważiła, a nemóžeſche wot
žaneho wuſtrowena bycž.
44. Ta pſchiſtupi ſady, a dótknu
ßo jeho draſty wobruba, a hnydom
pſcheſta jej ta nemóž.
45. A Jeſuß dźeſche: Schtó je
ßo me dótknuł? Jako woni pak
wſchitzy prjechu, dźeſche Pjetr a ko-
tſiž ſ nim bjechu: Miſchtre, tón lud
cźe cziſchczi a tłóczi; a ty prajiſch:
Schtó je ßo me dótknuł?

46. A Jězus rjekny: Něchtó je so mje dótknył; dokelž ja wěm, zo je móc wote mnje wušła.
47. Žónska pak widźawši, zo njeje potajne wostało, přistupi třepotajcy, padźe jemu k nohomaj, a wozjewi před cyłym ludom, z kajkeje přičiny je so jeho dótknyła a kak bu hnydom wustrowjena.
48. A wón jej rjekny: Dźowka, twoja wěra je ći pomhała. Dźi w měrje.
49. Hdyž wón hišće rěčeše, přińdźe něchtó k předstojnikej synagogi, prajo: Twoja dźowka je wumrěła, njewobćežuj jeho.
50. Jězus pak tuto słowo słyšawši wotmołwi holčcynemu nanej: Njebój so, wěŕ jenož, a budźe žiwa.
51. A hdyž do domu přińdźe, njedowoli nikomu sobu zastupić, khiba Pětrej a Jakubej a Janej, a holčcynemu nanej a maćeri.
52. Wšitcy pak płakachu a wobžarowachu ju. A wón rjekny: Njepłakajće, holčka njeje wumrěła, ale spi.
53. A smějachu so jemu wědźicy, zo je wumrěła.
54. Wón pak wza ju za ruku a zawoła prajo: Holčka, wstań.
55. A jeje duch wróći so, a wona wstany hnydom. A wón přikaza, zo bychu jej jěsć dali.
56. A jeje staršej dźiwaštaj so, a wón jimaj přikaza, zo byštaj nikomu njeprajiłoj, štož bě so stało.

46. Jeſuß pak dźeſche: Wón je ßo mne njechtó dótknuł; pſchetoż ja cżuju, ſo je móż wote mne ſchła.
47. Jako pak ta ßama żónſka widźiſche, ſo potajna nebjeſche, pſchińdźe wona tſchepetajo, a padźe pſched neho; a powedaſche jemu pſchede wſchjem ludom, cżoho dla ßo jeho je dótkła, a kak hnydom je wuſtrowena.
48. Wón pak dźeſche k nej: Budź dobreje nadźije, moja dźowka, twoja wjera je tebi pomhała; dźi ſ mjerom.
49. Jako wón hiſchcże ryczeſche, pſchińdźe jedyn wot cżeledźe teho ſchulſkeho wyſchſcheho, a dźeſche k nemu: Twoja dźowka je wumreła; neprózuj teho miſchtra.
50. Jako pak Jeſuß to ßłyſcheſche, wotmolwi wón jemu, a dźeſche: Nebój ßo; wjeŕ jeno, dha budźe wona ſtrowa.
51. Jako wón pak do teje khjeże dźjeſche, newotpuſchcżi wón nikomu ßobu nuts hicż, khiba Pjetrej, a Jakubej, a Janej, a teho dźjeſcża nanej a macżeri.
52. Woni pak płakachu wſchitzy, a żarowachu ju. Wón pak dźeſche: Nepłacżcże; wona neje wumreła, ale ſpi.
53. A woni ßo jemu wußmjachu; pſchetoż woni wedźichu derje, ſo bjeſche wumreła.
54. Wón pak wuhna wſchitkich won, a wſa ju ſa ruku, ſawoła a dźeſche: Holcżo, ſtań!
55. A jeje duch wrócżi ßo, a wona hnydom ſtaże. A wón pſchikaſa, ſo bychu jej jjeſcż dali.
56. A jeje ſtarſchej dźiwaſchtaj ßo nemóżnje. Wón pak pſchikaſa jim, ſo bychu nikomu neprajili to, ſchtoż ßo bjeſche ſtało.

Jan. 2, 1—12.

1. A na třećim dnju běše kwas w Kana w Galileji, a běše tam Jězusowa mać.
2. Prošeny pak bu tež Jězus a jeho wučownicy.
3. A hdyž wino njedosahny, praji Jězusowa mać k njemu: Wina nimaju.
4. A Jězus jej praji: Što mam ja z tobu, žónska? hišće njeje přišła moja hodźina.
5. Jeho mać praji słužownikam: Štožkuli wam rjeknje, (to) sčińće.
6. Běše pak tam šěsć kamjeńtnych karanow stajenych po zwučenju židowskeho wočisćowanja, kóždy dwě abo tři měry wobsahowacy.
7. Jězus jim praji: Napjelńće karany z wodu. A napjelnichu je hač do kromy.
8. A Jězus jim praji: Načerpajće nětko, a njesće brašcy. A donjesechu.
9. A hdyž braška wopta wodu, kotraž wino bu, a njewědźeše, zwotkel by było, (słužownicy pak wědźachu, kotřiž běchu wodu čerpali,) zawoła braška nawoženju.
10. A praji jemu: Kóždy člowjek z prěnjeho dobre wino dawa, a hdyž hosćo so napija, potom, kotrež je špatniše; ty pak sy dobre wino khował hač do nětka.
11. Tutón spočatk dźiwow sčini Jězus w Kana w Galileji, a zjewi swoju krasnosć; a jeho wučownicy wěrjachu do njeho.
12. Potom zestupi do Kafarnauma, wón a jeho mać, a jeho bratřa, a jeho wučownicy, a tam zwostachu mało dnjow.

1. A na tſeczim dnju bje kwaß w Kana Galilejſkej, a Jeſußowa macz bjeſche tam.
2. Jeſuß pak a jeho wuczomnizy bjechu tez na kwaß proſcheni.
3. A jako wina pobrachnu, dzeſche ta macz Jeſußowa k nemu: Wina nimaju.
4. Jeſuß dzeſche k nej: Zónſka, ſchto mam ja ſ tobu? moja ſchtunda hiſchczc neje pſchiſchla.
5. Jeho macz dzeſche k ßluzownikam: Schtoz wón wam praji, to czinicze.
6. Bjechu pak tam ſchjeſcz kamente wódne korta ſtajene, po waſchnju zidowſkeho cziſczenja, a dzjechu do kózdeho dwje abo tſi mjery.
7. Jeſuß prajeſche k nim: Nalijcze te wódne korta ſ wodu. A woni je nalachu hacz do wjeŕcha.
8. A wón dzeſche k nim: Czerpajcze njetk, a pſchineſcze braſchzy. A woni pſchineßechu.
9. Jako pak braſchka wopta to wino, kotrez bjeſche woda bylo, a newedziſche, ſ wotkal je (czi ßluzomnizy pak wedzichu, kiz wodu czerpali bjechu); ſawola braſchka nawozenju,
10. A dzeſche k nemu: Kózdy dawa pſchi prjódku dobre wino, a hdyz ßo ßu napili, tehdym to ßlabſche; ty ßy to dobre wino hacz ßem ſkhowal.
11. To je prjeni zejch, kotryz Jeſuß ſczini w Kana Galilejſkej, a ſjewi ßwoju kraßnoſcz. A jeho wuczomnizy wjerjachu do neho.
12. Potom czehniſche wón dele do Kapernauma, wón, jeho macz, jeho bratſja a jeho wuczomnizy, a nepobychu tam dolho.

Njewudawam nowy text za dospołny, ale jeno jako přikład, kak so hodźi porjedźeć. Zajimawy nastawk by był w lutherskim přełožku pokazać, kak M. Frencel serbšćinu znaješe a přełožowaše, a kak druzy přełožerjo a wudawarjo serbsku bibliju porjedźachu.

Dodawk hornjoserbskich swójbnych mjen.

Wot *Jana Radyserba*.

Moju loni podatu zběrku je k. kantor emer. Bartko swěru přehladał a te mjena přidał, kotrež tudy z hwězku poznamjenich. Přećelej Jordanej praju za jeho wosebny přinošk z delnjeje Łužicy: „Sława!“ Hdźe su druzy zběrarjo ze swojimi dodawkami?

Baj. Bakač. Bakaš. Bala.* Balka. Bambork. Banica. Baran. Baras. Barćik. Bartok. Bartroń. Bartuška. Baška. Baws. Bejeŕ. Bejn. Bergan.* Běhanja. Bělc. Bělča. Bělink. Bělša. Běmaŕ. Běrmich. Bětnaŕ.* Bihań. Bihanja. Bitka. Bjargl. Bjargla. Bjarik. Bjela. Bjeniš. Bjenja. Bjeňjak.* Bjenješ. Bjenwica. Bjer. Bjercko. Bjerich. Bjeršk. Blaška. Blek. Bležik. Blink. Blinka. Blunak. Bobka. Bobor. Boch. Bognaŕ. Bomnic. Bomnica. Bóń. Bonjak. Borač. Borak. Boriš. Bortl. Branc. Brancak. Brancko. Brězk. Brint.* Brodla. Brodula. Broduš. Bróš. Bróski. Brunaŕ. Brusak. Brusaŕ. Bruski. Bryl. Bubnaŕ.* Bubnik. Bucko. Buchanc. Buchaŕ. Bukanja. Bula. Bulaš. Bulica. Bulik. Buliš. Bulk. Bulka. Buls. Bulša. Bunk. Burk.* Burow. Buša. Buška. Butra. Byrlo.

Cyban. Cybanja. Cympa. Cyrak. Cyrlik.

Čapak. Čapan. Čapka. Čapla. Čarak. Čašel. Čašla. Čaw. Čěrch. Čěrich. Čěrnaŕ. Čerwjenk. Čibanja. Čidula. Čihank. Čisty.* Čižan. Čižank. Čornik. Čóržik. Čudaŕ. Čulak. Čupa. Čupak. Čupko. Čuška. Čušla.

Ćeńčel. Ćeńčeŕ. Ćernik. Ćežki. Ćěsleŕ. Ćicholt.*

Dalin. Dalink. Damis. Debrik. Delanski. Delnik. Demjan. Diznaŕ. Dobrak. Dobran. Dobrašk. Dobrjenca. Dobrjenk. Dobruška. Dolan. Dolanski. Dólnak. Dólny. Domin. Domjela. Domlak. Domnik. Dóńcar. Dónč. Dónka. Dónšk. Drobuš. Drobuša. Drobuška. Drohula. Drybuša. Duba. Dubanja. Dubjan. Dudka. Dulank. Dumak. Duman. Dumka. Dumška. Dunka. Dupak. Dupanja. Durak. Durink. Dusk. Dušnik. Dybanja. Dypak. Dyrk. Dyrla.* Dyrnošk. Dyrš.

Dźidola. Dźiwnik. Dźiwny.

Falant.* Falbuša. Felfa.* Feliš. Franc. Franka. Ful. Fulka. Funak. Fyrla.

Gač. Gača. Gaš. Gaško. Gawan. Gawč. Gěriš. Gěrka. Gěrlica. Gěrlich. Glič. Gruban. Gupš. Gur.

Hablik. Habola. Habrat. Habrink. Hačan. Hadamec. Hajnica. Hałza. Hałzaŕ. Halan. Halank. Halas. Halčenc.* Halgač.* Halma. Halow. Halsk. Hamiš. Hamšk. Hanak. Hančak. Hančka. Handrij. Haniš. Hank. Hanska. Hanška. Hanušk. Hanuška. Harnak. Harnap. Hapak. Has. Hawk. Hawlik. Hawlo. Hawsnik. Hejdrich. Hejnak. Hejnoch. Hejza. Heleška. Hencl. Henich. Hešk. Hesmank. Hetman. Hetmank. Hibak. Hiban. Hibich. Hibjela. Hiblak. Hiblich. Hilak. Hilko. Hilman.* Hinc. Hinca. Hlomač. Hněws. Hobjela. Hobus. Hobuš. Hobuša. Hodan. Hodleŕ. Hocha. Holac. Holak. Holanski. Holas. Holbor. Holeńk. Holešk. Hólnik. Homjel. Homlowski. Honko. Horčik. Hórla. Horš. Horšik. Howka (ł?). Hrib. Hribak. Hruban. Hukaš. Humjel. Humpak. Hunak. Hunaŕ. Hundrich. Hundro. Hunko. Huntor. Hupač. Hupank. Husak. Husleŕ. Hustich. Husty. Huš. Huša. Hwizdak.

Jadrak. Jadruš. Jakaš. Jakiš. Jakubašk. Jakubec. Jakubic. Jalow. Jan. Janašk. Janik. Jank. Janšk. Janška. Januš. Januško. Jarow. Jarška. Jasela. Jaseńk. Jasnik. Jawor. Jawora. Jaworka. Jemjel. Jemjela. Jena. Jenich. Jenchel. Jenkel. Jeska. Jědela. Jědrich. Jěchač. Jěchla. Jěrak. Jěrc. Jěruška. Jěržik. Jězork. Jězorski. Jiwak. Jokša. Jokula. Jomš. Jonas. Jozof. Junca. Junsk. Junska. Junski. Junsko. Juranc. Jurij.*

Kajlink. Kalik. Kalinka. Kališ. Kaminski. Kamjeński. Kanic. Kanica. Karan. Karas. Karask. Karašk. Karšik. Kaš. Kaša. Kašpor. Keča.* Kečaw. Kěrs. Kěrš. Kěrsnaŕ. Kěršnik. Ketric. Ketrica. Kibut. Kijanc. Kilank. Kilanka. Kinka. Kisela. Kitula. Kiwak. Kiwic. Kłóč.* Kłós.* Kłosopólski. Kłótka.* Klak. Klamaŕ. Klawš. Kletko. Klička. Klimank. Klinak. Klink. Klinka. Klon. Klonk. Klótk. Kluba. Kluk. Klukan. Klukuš. Klunak. Klunich. Kmječ. Kmošk. Knoćik. Kobjelak. Koch.* Kokoška. Kokš. Kokša. Kolar. Kolark. Kólnik. Kólša. Komor. Komorak. Kónčk.* Kopytaŕ. Korjeń. Korjeńk. Kork. Kosačk. Koška. Kósnik. Kótka. Kotolka. Kótwica.* Kowalc. Kowt. Kozaŕ. Krak. Krasak. Krasny. Krječl. Krjemjenc. Krok. Krokaŕ. Krokor. Krokš. Król. Kromla. Kropa. Króska. Krupa. Krupaŕ. Krutnik. Krylich. Krylik. Krylink. Krympa. Kryša. Kubań. Kubank. Kubašk. Kubink. Kubjeńca. Kublak. Kubleŕk. Kublik. Kuća. Kudźera. Kudźerak. Kudźerka. Kukač. Kukel. Kulan. Kuleš. Kulik. Kulika. Kulman. Kulšica. Kulšik. Kulušk. Kum. Kuman. Kunc. Kunca. Kuncl. Kunik. Kunš. Kupa. Kupak. Kupar. Kupjeny. Kupka. Kupš. Kupša. Kurjeńka. Kuša. Kuši. Kut. Kutko. Kwajč.* Kwětk.

Khemjela. Khimjela. Khłop. Khlemjeńc. Khlopa. Khman. Khólba. Khop. Khróst. Khumjel.

Łaman. Łučnik. Łužan. Łužanski.

Laman. Lanc. Lariš. Latašk. Laza. Ledźbork. Lejnoch. Leńk. Leński. Leski. Lěski. Leš. Leša. Lech. Lěch. Lěcha. Lětaŕ. Lětaŕk.

Lěwička. Liba.* Libań. Libanja. Likan. Liman. Linda. Lindor. Lindora. Lipink. Lipinski. Lipkaŕ. Liponkaŕ. Lipus. Liškaŕ. Lórčik. Lórk. Lórka. Lubań. Lubuch. Luča. Lulak. Lunc. Lunca. Lunka. Lusak. Luška. Lutric.

Mačak. Mačka. Macha. Machač. Mak. Makan. Makaŕ. Makojca. Makwica. Małki. Mals. Małš. Maleš. Maleška. Malin. Malink. Mališ. Malša. Man. Manc. Manka. Marak. Matejs. Matic. Matica. Matula. Mar. Marula. Masleńk. Maslink. Maška. Mašla. Mělnaŕ. Mělnik. Měrk. Měšćank. Měšeŕ. Mětank. Mětonja. Mičerja. Mihank. Michleŕ. Mik. Mikan. Mikut. Milank. Milnaŕ. Miška. Miškora. Mitruš. Mjatk. Mjedak. Mjedank. Mjedowski. Mjedula. Mjeduš. Mjelčak. Mjelda. Mjeldka. Mjechel. Mjechelk. Mjerchel. Mješa. Mješkar. Mješkora. Mjetak. Mjetaš. Mjetel. Mjetla. Mjetula. Młóčk. Młoduš. Mock.* Modleńk. Módlink. Módrak. Módry. Muč. Mulč. Mytak.

Načak. Nadobka. Nadobnik. Nadowsnik. Najanc. Najaty. Najeńc. Nakónčny. Nakromc. Nasak. Našk. Natuška. Nazadny. Němšk. Něprašk. Nika. Nikula. Nikuša. Niman. Nimašk. Njedomski. Njeprašk. Nowla. Nowotnja. Nowš. Nowula. Nowuš. Nućanski. Nuhlanski. Nuhliš. Nuhlišk. Nuk (Wn?). Nunwaŕ. Nurjak. Nurjeńc. Nyč. Nykša.* Nypak. Nypka. Nysak. Nyska.

Pačka. Pakan. Palc. Palcak. Paleńk. Paleŕ. Pališ. Panak. Panuš. Pawk. Pawla. Pawluška. Pazuch. Pejtrich. Pěškaŕ. Pěstaŕ. Pěsto. Pětr. Pětrich. Pětrka. Pětřka. Picnaŕ. Pijank. Pichowski. Pincla.* Pisaŕk. Pitwaŕ. Piwarc.* Pizlt. Pizolt. Pjastak. Pjecak. Pjecich. Pječk. Pjechla. Pjekaŕ. Pjels. Pjelst. Pjeńkaŕ. Pjerjeńc. Pješk. Pjetašk. Placak. Planica. Plawka. Plěchač. Pletka. Plišk. Plótnik. Pobran. Podan. Podhrodźan. Pódlan. Pohonk. Pój. Pójc. Połdrak. Połnak. Popic. Popica. Porak. Porš. Porst. Póst. Póstnik. Pranc. Prankač. Prasa. Prašeŕ. Předowsnik. Přibran. Přidan. Přimóst. Prips. Prjelčak. Prjels. Próca. Próš. Pryzla. Puch. Pujka. Puron. Pusćina.* Pusćinaŕ. Putak. Putka. Putrich. Putrik. Puzolka. Puzman.

Racka. Račk. Radonja. Raduš. Rachla. Rachlo. Rakaŕ. Rališ. Raša. Rašk. Rataŕ. Rawda. Rěčel. Rěpka. Rěsak. Riblak. Ricka. Rika. Rinak. Rinka. Rips. Ripus. Riska. Riško. Ritus. Rjada. Rjeda. Rjekman. Rješko. Rješo. Rohušk. Rocha. Rojč. Rokotnik. Rósa. Róst. Róstny. Rozdal. Róznaŕ. Ruban. Rudaŕ. Ruch. Rucha. Rulko. Runik. Runka. Rupik. Ruska. Ruško. Rybornak. Rychla. Rympa.

Samak. Sedłak. Sedłan. Skałaŕ. Skalan. Skalka. Skopaŕ. Skopca. Skopnik. Słabuš. Słomka. Smjetana. Smord. Smórda. Smok.* Smoła. Sobotka. Sokla. Sowa. Sowka. Spalenk. Spěšny.* Sporiš. Sroka. Srokaŕ. Srokuš. Starski. Starši. Starosta. Stoja. Stójka. Stopa. Stracha. Straka. Stranc. Strobla. Struba. Struc. Struk. Stru-

nak. Strusk. Studźina. Stupak. Suba. Sukan. Sulš. Sukelnik. Supan. Swačk.* Swědom. Swětlik. Swoboda. Sykora. Symank.* Sypk.

Šabla. Šarba. Šartula. Šaw. Šawa. Šebla.* Šela. Šelc. Šelcich. Šelnik. Šidło. Šidl. Šidola. Šilka. Šiman. Šimank. Šimka. Šimrik. Šipak. Šipin. Šiškař. Šiwort. Škowronk. Šlamař.* Šlenkař.* Šlik. Šlink. Šlóca. Šlurik. Šmarander. Šmocar. Šmrjok. Špak. Špank.* Šrót. Štercl.* Štóš. Šubak. Šubanja. Šubin. Šukař. Šukla. Šulař. Šumjela. Šumrich. Šunk. Šupak. Šwabaš. Šwara. Šwarc. Šwarcak. Šwejda. Šwičk. Šwidlo. Šwjer. Šwjerčik. Šwurak. Šwurko.

Tajnik. Tajny. Tajrich. Ticka. Tilich. Tobla. Točak. Tochla. Tofla. Tokař. Tołkař. Traduš. Tracha. Třělanski. Třihan. Trobiša. Trosk. Trubak. Trubica. Trumpleř. Trusk. Tryk. Tuba. Tuča. Tučka. Tuchla. Tulan. Tunka. Turak. Turka. Tymjeńc.

Wačak. Wačok. Wacha. Wakor. Wakwica. Walan. Waleńš. Wanak. Wanješk. Wanko. Wanošk. Wanš. Wanša. Warnak. Wašnik. Wawork. Wenda. Wěrc. Wětaš.* Wětrich. Widak. Widla. Widleř. Widlich. Widora. Wiliš. Wilka. Winak. Winca. Winča. Wincařk. Winkař. Wisela. Wišnjeř. Witan. Witich. Wjeclich. Wjeclik. Wjeclink. Wjechel. Wjelećan. Wjeliš. Wjelš. Wjeraba. Wjerbač.* Wjertolak. Wješko. Włodyk. Włochač.* Wobjat. Woboda. Wobot. Wodank. Wodař. Wodeńk. Wódźa. Woječk. Wojnař. Wojta. Wokla. Wokula. Wołař. Wolan. Wolka. Womjat. Wonkař. Wopjenc. Worak. Worda. Wornař. Wóšik. Wósman.* Wowčeř. Wowčeřk.* Wroblak. Wubran. Wudwora. Wudworc. Wudworny. Wuj. Wuješ. Wujk. Wukrant. Wuliš. Wurak. Wurš. Wuršlik. Wuršlink. Wusak. Wuskočnik. Wusman. Wušij. Wyrt. Wysoki.

Zadnik. Zadny. Zadowsnik. Zadwórski. Zahatnik. Zahrodka. Zahorski. Zakupski. Zawalc. Zawla. Zawor. Zběžny. Zbóžnja. Zebiš. Zejmich. Zejmiš. Zelowy. Zenda.* Zerink. Złoty. Zobak. Zowka. Zuba. Zwjenk. Zybak. Zybka. Zyk. Zymny. Zyms. Zymka. Zywka.

Žebjeřka. Žeńch. Žeřch. Židušk. Žimař. Žonop. Žornak. Žumjela. Žurich. Žurin. Žuwak.

Wot redakcije.

Při njewšědnych swójbnych mjenach njech zběrarjo tež přichodnje wšitke pola Serbow woprawdźe wužiwane jich formy zapisuja a jich němske pisanje, tež městno namakanja. Z nèmskich mjenow abstrahowane abo wuslědźene serbske twórby njech so jako tajke poznamjenja; widźomnje cuze mjena přikhadnikow móža so zanjechać.

Mythiske bytosće łužiskich Serbow.

Napisał *Adolf Černý.*

(Pokračowanje.)

VI.

Błudnički.

Wšelake swětłowe zjawy w přirodźe, kotrychž prawy pokhad sebi lud wukłasć njewědźeše, wjedźechu k mythiskim wukładowanjam a buchu z přičinu nastaća wšelakorych bajkow, kaž hižo we wotdźěle „zmij“ widźachmy. Wosebje dołhi rjad bajkow powěda lud wo tamnych módrojtych abo zelenjojtych płomješkach, kotrež so druhdy (byrnjež jara porědko, tak zo někotři wučeni wo jich wobstaću dwělowachu) pokazuja na městnach, hdźež wjele organiskich předmjetow tłaje, kaž na pohrjebnišćach, w tonidłatych krajinach atd. Tute woheńčki sebi lud zwosobni a je mjez mythiske bytosće pozběhny.

W Hornjej Łužicy rěkaju te płomješka a byća *błudnički* (sing. błudnička) abo *błudne swěčki* (błudna swěčka). W namjeznych stronach so słyši mjeno *błudnik* abo *błudźiš, błudźišk* (poslednjej jenož we wokolinje Mužakowa pódla mjena „błudnik“).*) Delnjołužičenjo praja pak *błud, swěšaty błud,* pak *błudnik.* Podobne mjena namakamy tež pola druhich Słowjanow. Češa praja błudničkam bludičky abo světýlka; na Morawje ohnivý mužík, w Šlezskej ďublík; pola Słowakow rěka błudnik svetlonos, tola tež vodnà baba; w Pólskej błędnik, świetlik, świecznik, abo lataniec; Rusojo znaja болотные огни, воздушные, летучіе, блудящіе, блуждающіе огни abo tež огоньки.

Błudnički pokazuja so po serbskej přiwěrje najbóle nalěto abo nazymu (Gräve 167), wosebje hdyž je mhła; po druhich pječa w ćmowych nocach před hodami (Schulenb.); na někajke městno njejsu wobmjezowane, ale pokazuja so w nocy na najwšelakorišich městach, wosebje pak na pohrjebnišćach při muri, hdźež ze swojim měrnym swětłom swěća (Gräve). W jenej Schulenburgowej

*) „Ty błudniko!“ je znaty swar w tych stronach.

bajcy maju błudnički swoju móc jenož hač do połnocy;*) wšědnje pak so praji, zo ju cyłu nóc hač do rańšich zerjow wobkhowaju. Hdyž so wjacy błudow pokaže, hač jenož jedyn, je jich ličba njeruna, 3, 9. (Schulenb., Volkssagen 109, 110.) Podobnje wěrja též w Čěskej a na Morawje, zo so błudnički pokazuja wosebje w advenće, dźeń khudych duškow, zo maja swoju móc hač do prěnjeho zaspěwanja honača a zo so pokazuja přeco w njerunej ličbje.**)

Podoba. W Błotach rozdźěleja dwě družinje błudow: widźomne („błudy swěšate") a njewidźomne; te poslednje su wosebje trašne, dokelž tych so hladać a zminyć njemóžeš, hdyž jich njewidźiš.***) W druhich stronach serbskeje Łužicy so tajki rozdźěl nječini. Jenož w zapiskach Sreznewskeho namakamy město, kotrež nas na błotowskich ćmowych, njewidźomnych błudow dopomina a kotrež drje směmy tu naspomnić. Sreznewskij mjenujcy praji: „W lěsach a w horach přebywa *błudnišćo;* wono njeje ‚lěšij' a též njeje jenož město, hdźež móžeš so zabłudźić. Tak khětře hač stupiš na tajke město, sy zhubjeny: dźeš, kaž so ći zda, přeco runy puć, a skónčnje přińdźeš zaso na te same město, z wotkelž sy wušoł, a móžeš so na kotryžkuli bok podać, přeco so ći jenak zeńdźe; a pódla hišće něhdźe woheńčk zaswěći, něhdźe zmijica wulěze, něhdźe so zawoła, něhdźe so zażałosći, něhdźe něšto njewidźomne će póčnje wot zady kałać, za włosy přimać, něhdźe pohladatej na tebje z husćiny dwě wulkej, žehliwej woči, błyšćitej so a přeco so přibližujetej; modli so jenož, modl', hewak sy bjez pomocy zhubjeny." †)

Błudnička pokazuje so jako małe płomješko (kuklka), kotrehož barbu lud bliže njewopisuje. Z Hrodźišća mam zdźělenje: Błudnička pokazuje so jako swěčka, kaž latarnja po powětrje skakajo. — Woheń błudnički wupali městno, hdźež steji; tak w

---

*) Wend. Volkssagen u. Gebr. 114. „der böse Bud.".

**) Košťál, Světýlka a žhavý muž. (Programm gymn. w Now. Bydžowje 1890), str. 7.

***) Schulenb., Volkssagen 110. Veckenst., Wend. Sagen 207 (4).

†) Žiwaja Starina 1890, II., str. 60. Na něšto tajke dopomina též čěske prajidmo „pojal mne blud" (błud mje přimny = zabłudźich so).

bajcy 98. wupali błudna swěčka próh, w bajcy 101. wopali durje; tež łučwo, na kotrymž bu jej krošik podaty, wona wopali (č. 105).

Tola po ludowej wěrje to njeje jich prawa podoba. W někotrych bajkach so praji, zo sebi mała, běła ručka krošik wza, kotryž bu błudničcy za domoj-dowjedźenje podaty (hl. č. 98, 101, 106); w jenej (č. 98) so praji, zo so tale mała ručka z „běłeho mantlka“ (płašćika) wupřestrje. Hižo tute detaile pokazuja na to, zo sebi lud błudnički jako wosebite duchi w čłowjeskej podobje mysli. To dopokazuje też bajka, w kotrejž čłowjek, kotremuž je błudnik čołm přewróćił, kulu włosow namasa, jako za błudnikom přimny. — W někotrych stronach lud błudnikow zjawnje jako duchow z čłowjeskej podobu wopisuje. Tak Pful piše, zo so wo błudničkach wěri, „zo su to małe stworjeńčka, kiž maja latarničku při sebi“ (č. 101). W Schulenburgowej bajcy „Der grobe Bauer“ čitamy: „Auf einmal war ein Kerlchen mit der Laterne da“.*) Błudy běchu pječa kaž małe dźěći w kabatkach (módrych) a dźeržachu swětło w rucy; po Schulenburgowym zdźělenju někotři praja, zo měјachu błudy jenož jenu nohu; po druhich běchu bjez hłowy a měјachu swětło na wutrobnje (ibid. 109). W Jabłońcu mi prajachu: „Błudźiš jo mały człojašk z žagłym kóžyškom“ (khošćom). W bajcy č. 100 čitamy, zo běchu błudy „małe źědki, kotarež w ruce palece chwožyšćo źaržachu“. W dwěmaj bajkomaj wustupuja błudnički w dźěćacej podobje. Jenu zapisach w Trebinju, a ma so takle:

92. Błudniki — dźěći.

Łysk, krawc z Trebinja, jo z karu na splawskem damje (= haćenju) jěł (w) nocy a pótn jo wordował mucny a jo se lehnył. A 'dyž jo pótn wocućeł, toć jo widźeł, až dwě dźěći stojitej či tej karje. A wón jo pótn tu karu 'zył a toć jo jěł domoj; a tej dźěći stej šłej sobu a stej se pótn samej zgubiłej. Pótn njejo nic wěc (= wjac) widźeł. Tam su błudniki też gusto widźeli.

Powědaše Matej Peńk z Trebinja.

(40.) Druhu błotowsku podawa Schulenburg w knizy „Wend. Volkssagen“ 111: Pola jeneho drjewarja na dworje běchu přeco

*) Wend. Volkssagen 113.

błudy. Jedyn Serb z Bórkow dźěše sebi raz jeneho wot nich wobhladać. Tuž widźeše błuda w podobje małeho dźěsća, kotrež z rukomaj na wóčnicu tłóčeše a kotremuž woheń z huby wukhadźeše.

Kóždy njemóže błudnika widźeć; štóž to chce, dyrbi měć worcel při sebi (ib. 110). Raz je so wćipnym hólcam, kiž su jeho sebi wobhladać chcyli a tehodla za nim hrabnyli, do swěćaceje konjaceje hłowy přeměnił:

93. Błudnik — konjaca hłowa.
(Z Ćisoweje w pruskej H. Łužicy.)

W starych časach je wjele błudnikow bóło. Te buchu ludźi do wody zawjedli a tak dołho wokoło wozyli, doniž jim njebuchu něšto lubili, pjeć pjenježkow abo pak twar'owu pomazku. Potom buchu jich błudniki dom dowjezli. Tyn přilubjeny dar buchu jim dejeli na khěžny prów sadźić. Rano bu tyn prejč bół; błudnik bu sej jón woznył. — W jenej wsy jo młodosć wonkach na wsy bóła. Tam jo tyn błudnik se počał swěćić. Woni su joh' wšě wobstupili a prajili: „Mó 'cemó tola wohladać, što to jo.“ Hdyž su hrabnyli a za njoh' přimnyli, jo to konjaca hłowa bóła, wo tej jo se nutska swěćało. Su se nastróželi a wšě ćeknyli.

E. Muka: Łužica 1889, str. 79.*)

Cyle podobne předstawy wo podobje błudnikow namakamy tež pola druhich słowjanskich ludow. Tak sebi je na Morawje mysla kaž małe čłowječki z latarničkami, jako dźěćatka z palacymi khošćemi, abo kaž wóhniwe hólčatka.**) Pólski lataniec běha w ćmowych nocach po tonidłach z latarničku, na wopuši powěšenej;***) hewak Polacy praja, zo maju błudnički podobu małych dźěći, kotrež w rucy swěčku dźerža.†) Podobnje wěrja južni Serbjo, zo błudnički („macaruli“, sing. „macaruo“) na rowach rejwaju, w podobje małych dźěći, kotrež swěčku w rucy dźerža (abo ju na hłowje maja; ibid.).

*) W Šlezskej so „ďublik“ (błudnik) jenemu pokaza w podobje swěćaceje swinjaceje hłowy. Vlastivěda slezská, I, 50.

**) Kulda, Mor. nár. pohád. II, 257. Košťál, l. c. 3.

***) Dr. Nadmorski we Wisle 1889, str. 729.

†) Máchal, Nákres 161.

Pokhad. Podobnje kaž pola wšitkich słowjanskich ludow a tež susodnych Němcow wobhladuja so błudnički tež w Serbach jako błudne duše zemrětych ludźi. Jenož w Khróšćicach słyšach, zo „błudne swěčki su te złe jandźele, kiž su z njebja dele panyli“, štož so tež wo wódnych mužach, připołdnicach a lutkach powěda (hl. tam). Najbóle a takrjec powšitkownje so wěri, zo su to dušički njekřćenych dźěći; w někotrych stronach dodawaju hišće njemandźelskich (w tych stronach tež praja njemandźelskim dźěćom „błudne dźěći“).*) Dopokazy teje wěry mam z najwšelakorišich stronow wobeju Łužicow. Kak hłuboko tale wěra w ludu zakorjenjena bě, wo tym swědči slědowace sobudźělenje k. Meldy: „Błudnički su duše zemrětych njekřćenych dźěći. Moja mać chcyše zadwělować, zo jej dźowčička do křćeńcy zemrě.“ Hižo Ponich poznamjenja, zo mnohi Serb wo błudnych swěčkach wěri, „dass es die Seelen ungetaufter Kinder wären“.**) Błudnički najbóle na rowach při keŕchowowej muri swěća, dokelž tam bywaju njekřćene dźěćatka zahrjebowane (Gräve 167).. W katholskich stronach wěrja: Błudnički su pječa dźěćatka, kiž su do křćeńcy zemrěłe. Wone maju w njebjesach w swj. Maŕcynej zahrodźe kwětki naliwać. (Róla, Serbow. XX.)

Wo tym, zo su błudnički po ludowej přiwěrje błudne duše, kotrež měra nimaju a wumóženja pytaju, swědči tale bajka:

94. Wumóženy błudnik.

We Lubušu su w jenej khěži tykance pjec 'cyli, a te droždźe so njejsu hibali. Duž jo musał (= dyrbjał) tón hospodaŕ do Worjec po druhe. Na dompuću pornje toh' hamra na puću jo se błudnik k njomu namakał. Wón jo se jeho bojał a jo prajił: „Bóh daj mi a tebje dobry wječor!“ A wono jo se tak wotprajiło: „Za tom słowom som sto lět běhał!“ A ten błudnik bě preč a wón jo šoł po swojom dobrom puću domoj.

Powědaše Madlena Měrćinkowa z Narćaneje Winicy.

Tež w Čěskej wěrja, zo su „světýlka“ dušički njekřćenych dźěćatkow; štóž je ze swjećenej wodu pokrjepi, tón je wumóže. Druhdźe praja, zo su to duše samomordarjow; abo duše tamnych

*) Pful, Łužiski serbski Słownik s. v. błudnička.
**) Laus. Monatschr. 1797, II, str. 747.

njezbožownych młodych ludźi, kotrymž je „wila“ žiwjenje wzała; duše rjanych holčkow, wot jich lubych wopušćenych; abo skónčnje duše skupcow, kotřiž swoje pokłady stražuja.*) Słowakojo mysla, zo „svetlonosi“ su do płomješkow přeměnjene duše padušskich ludźi, kotřiž za žiwjenja mězniki přenošowachu.**) Tu samu wěru namakamy pola Němcow, kotřiž tež, runje kaž Serbja, pódla teho wěrja, zo su błudne swětła (Irrlichter) dušički njekřćenjatkow.***) Podobnje tež druzy Słowjenjo wěrja, zo su błudne swěčki duše zemrětych; najmjenje je ta wěra rozšěrjena w Rusowskej. Pola južnych Słowjanow so błudnički zbližeja z wampirami.†)

Samownosće. Błudnički maju w ludowych bajkach dwoji charakter: dobry a zły. Gräve praji, zo nikoho njewobćežuja; tón, kiž na nje horšć poswjećeneje (kerchowoweje) hliny ćisnje, je wot jich nócneho błudźenja wumóže a jim měr nawróći (167). Najbóle pak so wěri, zo su to złe byća, kotrež pytaju ludźom škodźić. Zawjeduja jich do tonidłow a hrjebjow, zaćěmnjeja jich pomjatk, tak zo so na znatych městach namakać njemóža a tak dołho błudźa, doniž do tonidła abo do wody njepadnu, abo doniž słónčko njezeńdźe. Tak so stanje wosebje tym, kotřiž wodnjo wo błudnikach powědaju (Schulenb., Volkss. 110), kotřiž je wusměšuja, na nje hwizdaju abo swarja abo je na druhe wašnje znjepokojeja, skónčnje pak wosebje tež wopiłcam. Tež zwěrjata su wokoło wodźiłe. Wo jich zawjednistwje powědaju tute bajki:

95. Błudźiš.

Mój nan jo był w Kromole na šlachtowanju a potn jo šeł domoj. Na tych kněskich (knjejskich) łukach jo był błudźiš, a mój nan jo se myslił, to jo jich hokno. A na tych łukach jo był kalmuś††) w tonidle. A mój nan jo šeł za tym swětłom. A na tym kalmušu jo markował, až jo na kněskich łukach, a potn jo wědźeł, ’dźo wón jo.

Powědaše Marja Pjeńkowa (70lětna) z Jemjelicy.

*) Koštál, Světýlka a žhavý muž, 2—3.

**) Slovenské Pohľady 1892, str. 212.

***) Grimm, D. Myth. 870.

†) Máchal, Nákres 161—162.

††) Bróstwon, kalmus = Acorus calamus.

96. Błudnik a pólny strażeř.

Prjedy jo wjele dźiwizny buło a su měli ludźo na polach tajke budy natwarjene a su měli tajke trubó — a duž su trubili, zo by te jelenje a te dźiwje swinje zašerili. (W) Lubušu jo jedn wachował, a błudnik jo khopił wokoło skakotać. Ten jo do njeho tu trubu šlepił a nět jo ju wot toho błudnikowoho swětła widźał. Nět jo skočił z budy won a jo 'cył tu trubu dosahnyć; wón jo ju čece widźał a jo za njej' po kolenima lèz' — a njejo ju móhł dosahnyć, hač jo buł we tajkim tonidle. A to jo hižo šère buło.

Powědaše M. Měrćinkowa z Narćaneje Winicy.

97. Błudźiš psa wodźi.

Stary nan Kupko jo doma był frejny gólc. Su doma či wjeseli byli a jo čišeł ten błudźiš pód wokno a jo klapał do wokna. A pjes jo cełe wólber hordował we jspje, až su musali jogo wen pušćić. A 'dyž su jog' wen pušćili, a jo šeł wón z tym błudźišom sobu a rano čišeł domoj cełу mokry.

Powědaše Jurk z Dźěwinka.

Wosebje rady wodźa wopiłcow, kotřiž so wječor z hermanka abo zwotkelžkuli nawróćeja; hdyž pak so we swojim wopiłstwje na zemju lehnu, tehdy jich błudnički do stopow pala.*)

Druhdy pak zabłudźenych domoj dowjedu, hdyž je proša a jim někotre pjenježki (krošik, šěsć krošikow, pjeć pjenježkow), twarohowu pomazku abo druhi snadny dar přilubja. Tónle dar dyrbjachu jim potom pak na khěžny próh, pak wonka do sćěnkow (hdźež dwě boli na róžku twarjenja so křižujetej) dać, pak jim jón na špjeńcy położeny abo do njeje zatyknjeny přez wokno won podać. Tak daloko hač bě špjeńka wonka, bu wopalena. Tola zlě so zeńdźe tym, kotřiž chcychu błudničku zjebać; tych potom błudna swěčka z někajkej lesću ze jstwy won wuwabi (přetož do jstwy zastupić wona njemóže)**) a jich pak do wody,

*) Smoleř II, 266. Haupt, Sagenbuch I, 59.

**) Po někotrych też do wsy njemóże přińć. Stara Grobina ze Skjarbošca powědaše: „Raz som z mojeju góspozu a jeje źowku sobotu dłujko na pole wostała. Ako domoj źěchmy, toś huglědam błudnika a wołam: ‚Ten błudnik tam přijźo!' a ganjam dó jsy. Přeto dó jsy ten błudnik njamžo přijś." (Podał stud. Šwjela.)

tonidła abo do hnójnicy zawjedźe, pak jim wokno zapali, pak jich samych pali, hač slubjeny dar dóstanje, abo so na druhe wašnje na nich wjeći. Z cyła je błudnička jara wjećiwa, a ženje njeje so derje zešło temu, kiž je ju zjebał, wusměšował abo ju na druhe wašnje rozhněwał (96, 100—107, [43.]).

Wo błudnikach-přewodźerjach móžemy cyłu hromadku bajkow podać.

98. Błudnička holčku domoj wjedźe.

Jedna holčka raz šła domoj z druhej' wsy, a nět jo zabłudźiła a njejo so dom namakać móhła. A nět jo tam błudna swěčka swěćiła. Holčka jo prajiła: „Swěčka, dowjedź mje domoj, ja ći krošik dam.“ Nětk jo tajka mała kuklka prjedy njeje skakotała a wiklowała, a wona jo za njej šła. A ta kuklka jo ju hač k khěžinym durjam dowjedła a tam jo stejo wostała. Holčka jo běžała nutř a sej mósliła: „Ta 'žno preč póńdźe.“ Wona pak jo tam přec' stała a tón próh, hdźež jo wona stała, jo kusk wupaliła. Nětk jo holčka tón krošik jej dała, a ta błudna swěčka jo z tajkeho běłeho mantlka běłu ručku tyknyła won a jo sej krošik wzała a jo preč šła.

Powědaše Khata Bjaršec (73 lět) z Boranec.

Wo tym, kak njejsu so błudniki wotbyć dałe, so stara žona ze Skjarbošca takle wupraji: „Nježli ten krošik dostali, su tak dłujko hokoło wjažy ganjali, až su jen krydnuli.“

99. Błudnik dowjedźe wopiłeho domoj.

Hamrowski móńk (młyńk) so na Narćan Winicy trochu z winom wopił, a tón błudnik jo jeho do 'rjebjow zawjez', tak zo jo se tam wumačał. Jako tam ležeše, jo se dopomnił, žo dyrbi błudnikej něšto lubić; dha jemu lubi šesć krošikow. A duž jo bół baldy (bórzy) doma. Woni su jeho swarili, žo je so wopił a žo jo mokry. Wón jo se zwoblekał a jo šesć krošikow 'zał a je do kićiny (sćěnkow) donjesł, a nikomu ničo prajił njejo. Na druhi dźeń jo šoł hladać, a pjenjezy su buli prejč.

Powědaše M. Měrćinkowa z Narća.

100. Błudy.

We našich łukach a tympališćach bydlachu něgda małe źědki, kotrež w ruce palece chwožyšćo źaržachu a z nim, gdaž

śma běšo, hokoło ganjachu. Gdaž njecht je humjatowašo: „Błud, błud, swinjece gowno!“ běchu gned jich cała mań hokoło njogo*), a zawjeźechu jogo do tympališćow a groblow, aby jogo zalali. Gaž pak njecht jim dobre słowo da a gronjašo: „Błud, błud, dowjeź mě domoj, ja śi chcu krošik daś!“ swěśichu jomu domoj. Gdaž potom krošyk njekrydnuchu, smalachu, parichu a škrejachu człowěka tak dłujko, až jim krošyk dašo; a gdaž zlubjony krošyk dostali běchu, hudachu se skokajcy na łuki.

H. Kopf w K. J. Erbenowej knizy „Sto prostonárodních pohádek a pověstí slovanských v nářečích původních.“ Praha 1865, str. 93.

101. Błudnički.

Na błótach a tymješćach, na kotrež sebi čłowjek njewěri a na kotrež skoćo njemóže, su wječor a w nocy, wosebje hdyž je mhła, khodźace a skakotace swěčki widźeć, kotrymž ludźo błudne swěčki abo błudnički rěkaju, a wo kotrychž so wěri, zo su to małe stworjeńčka, kiž maja mału latarničku při sebi. Jeni praja, zo su błudnički hižo wjele ludźi do bahnow a tonidłow zawjedłe, hdźež su potom kónc wzali; druzy pak powědaju, zo je hižo husto błudnička přišła, kiž je zabłudźeneho čłowjeka wječor abo w nocy na prawy puć dowjedła, haj jemu samo tež domoj swěćiła. Tuž je so pječa tež druhdy stało, zo je zabłudźeny čłowjek z błudničku rěčał a jej něšto slubił, chcyła-li jemu puć domoj pokazać. Raz tajki zabłudźeny k błudničcy praješe: „Dowjedź mje dom, ja chcu ći krošik dać.“ Tuž błudnička prjedy njeho skakotajo k jeho domej dźe a tam zastanje; muž dźe nutř po pjenjezy, swěčka pak wonka na dworje stejo čaka. Wón zaswěći sebi špjenku a krošik na nju połoži, potom jej jón na dwór njeseše. Tam so mała ručka wupřestrje a sebi tón pjenjez wozmje; potom błudnička zaso na swoje bahno skakoce. Druhi zabłudźeny błudnej swěčcy twarohowu pomazku slubi, zo by jeho dom dowjedła; tam jej potom pomazku na wokno won połoži: a hdyž tam na druhe ranje pohlada, běše pomazka preč. Jedyn třeći, kiž bě błudničcy za poswěćenje tež krošik slubił, jej słowa

*) Stara Grobina w Skjarbošcu powědaše: Ako w Gogolowku som słužyła, běšo tam człowjek, k tomu jo přecej błudnik přijšeł. Gaž jo ze jšpy stupił, jo jano wołał: „No, swinjecy rympel, źo sy?“ A ned běšo błudnik tam. (Podał stud. Šwjela.)

njedźeržeše; błudnička cyłu nóc před jeho domom wosta, a hdyž wón rano na dwór stupi, so dohlada, zo běchu jeho khěžne durje wopalene.

Dr. Pful, Łužica 1887, 60.

102. Jebaty bur a błudźiš.

Raz jo jeden błudźiš pod ługom swěćił a jeden człojek jo (w) nocy dwanasćich jogo swěćić widźeł a jogo wółał: „Pój how, ja b'du ći krošik dać." Pótom jo ten błudźiš přišeł a jomu do dworu swěćił. Ale ten bur njejo jomu ten krošik dał, ale jom' prajił: „Dyž krošik njejo, dha knebel płaći tež." — Druge raz dźěšo ten bur z Trebinja domoj (w) nocy dwanastej štundźe, a jo čišeł zas' ten błudźiš a jomu prajił: „Dyž krošik njejo, dha knebel płaći tež" — a jo togo bura dychtig čerjapał. (Ze Slepoho.)

Schulenburg, Wend. Volksthum, str. 52.

103. Błudnikowe wjećenje.

Staroh' Handričku z Noweje Łuki jo raz błudnik wokoło wozył po 'rjebjach a tonidłach. A duž jo wón jemu pak skibu twarohowu, pak krošik lubił, a tón błudnik jo jeho domoj přiwjez'. Nětko. jako Handrička pod třěchu stupi, njeměješe tón błudnik žanej' mocy nad nim. A duž tón Handrička jemu njejo dał, štož jemu slubił. — Potn jo jeho błudnik zas' mol (raz) krynuł a jo jeho zasej wokoło wozył hač do swětłoh' ranja, zo jo rano cyły mokry bjez mocy domoj přišoł. A duž su se ludźo jemu smjeli.

Powědaše młody pohonč z Noweje Łuki.

(41.) Podobnu bajku z Delnjeje Łužicy čitamy pola Rabenaua.*) Jedyn bur ze Střadowa tež tak zjeba błudnika a hišće so jemu wusmja. Druhi raz w nocy přislubi błudnikej dwójcy tak wjele, hač prěni króć, mjenujcy dwaj krošikaj, ale tež tónkróć jeho zjeba. Hišće třeći króć jeho błudnik dowjedźe hač domoj, ale zaskoči prjedy njeho do dwora a skakotaše před burom, tak zo so jebak tak zabłudźi, zo dźěše město do jstwy ze zadnimi durčkami won a tu padny do hata, hdźež so hač do brody ponuri. Hakle nětko jeho błudnik wopušći. Bur poča wołać a

*) W knizy „Der Spreewald", 142. Wоćišćana tež pola Veckenst. na str. 207.

bu hakle po dlějšej khwili ze swojeje njelubeje kupjele wuswobodźeny.

Wo tym, kak je błudnik jebaka na jeho samsnym dworje wodźił, tak zo njewědźeše, hdźe je, powěda so wjele bajkow, wosebje w Delnjej Łužicy.

104. Błud na dworje.

Bur Býrkow pýrašo*) so raz wjacer z města domoj. Ducy pý droze wjasoły stucki sebje spiwašo ako: „'Šykne te luźe spě a laže, ja dejim jezdźiś pý cuzej droze.“ Při tom se zabłuźašo wýt přaweje drogi. Toś přiźo ku Býrkoju přewodnik poměnjony „błud swěśaty“; ten zlubi jog domoj dowjasć, gaby jom krošyk dał. Wýn derje jog domoj přewoźi a Býrkowych kýnjow do groźe spýrašo. Błud za krošykom cakašo a Býrkow jen přecej jom' lubjašo stupajucy do wjažy. A nad jo slězy sebje te źurja zamknuł a směješo so błudoju, až běšo jog tak rědnje obšuźił. Ale ten błud běšo derje šybnejšy ako ten bur. Wýn skakašo loštnje pý dwýrje a rigotašo ak wjasołe žrjebjetko. Toś ten góspodaŕ njewěźecy, aby błud jog torił, źěšo wen, abo kšěł to žrjebje zawrěś. Ned přimje jog błud za kopku a chyśi jog do gnojśice, źož jog derje tuskašo, až tam tešnje šwycowašo. Pý tom 'šykne jogo drjowowe gromadki, kotrež na dwýrje stojachu, za nim do gnójśice schytašo gronijucy: „Toś jo ta zapłata, keńž ty mě obšuźił sy.“

E. Muka, Łužičan 1867, str. 61.

(42.) Podobnu bajku ma Rabenau (na str. 135). Tu, jako bur do jstwy zaskoči, nasta w hródźi tajke ruće, zo dyrbješe bur hić skót spokojić. Ale to bě jenož błudnik tak činił. Lědma bur z duri wustupi, skakotaše při jeho nohomaj błudnik. Bur so rozhori a chcyše swětleško přimnyć; to pak so njedaše lapić a skakotaše přeco dale, hač skónčnje bura do wodoweje dźěry zawjedźe, kotraž na dworje běše. Potom hakle ze směchom so miny.

---

*) W połnócnych wsach serbskich Błotow, wokoło Picnja a při narańšej mjezy Khoćebuzsko-Grodkowskeho wokrjesa překhadźa w zawrjenej złóžcy ó do ÿ prawidłownje po gutturalach, wšědnje tež po labialach „b, p, m“ a druhdy tež po „w“. Muka, Hist. u. vergl. Laut- und Formenlehre der Niedersorbischen Sprache, str. 103. Typografiskich přičinow dla pišemy „ý“.

Też slědowaca bajka sem słuša:

105. Błudy w Gołkojcach a Wjerbnje.

a) W Góŀkojcach jo kosac H. raz wjacor zbóžo pasł a při tom błuda hupytał, ten jo bytře swěšił. Wón pak jo z nim žortował a jo gronił: „Błud, błud, swinjece gowno!“ Z takim gronom pak jo se błud wjelgin rozgorił a chopił jogo po tych groblach wózyś, tak až jo wšyken mokřy a mucny był. Togodla jo naslědku chopił togo błuda přosyś a jo jomu zlubił, až kco jomu krošyk daś, buźolic jogo domoj přiwjasć. Gaž jo H. domoj přišeł, jo se do póstole walił a njejo jomu nic dał. Ale ten błud jo hokoło tych hoknow ganjał tak dłujko, až jo w groźi chopiło zbóžo bjacaś. Togodla jo jogo žeńska hubuźiła, až dej byś do groźe, dokulaž jo zbóžo zwótrywane. Gaž pak jo won přišeł, ga jo jogo ten błud gned zasej měł a jo jogo hyšće raz chopił wózyś do tych groblow, z janeje wen do drugeje nutř. Něto jo jogo chopił wjelgin přosyś 'a na wěste zlubił, až buźo jomu ten krošyk daś, jolic buźo jogo domoj dowjasć. A ten błud jo jogo husłyšał. Domoj přiducy scyni wón krošyk na šupku a powda jen tak tomu błudoju. Ta šupka pak běšo pótom hopalena.

b) W Wjerbnje jo se janomu rowno tak třojiło, a ako jo ten tomu błudoju ten krošyk přez wokno powdał, jo ten krošyk do drjewa hopanuł. Ga jo ten błud wšykne drjewo rozchytał tak dłujko, až jo ten krošyk namakał.*)

c) Janomu drugemu w Wjerbnje jo ten błud cołm přechyśił, ale při tom se tak hobsunuł, až jo spózy cołma přišeł. Ga jo ten cłowjek za nim lapił — a co je w rucy źaržał? Kulu włosow.**)

H. Jordan w Časop. Mać. Serb., 1876, str. 20.

W Schulenburgowej bajcy „Der lügnerische Bauer“ (Wend. Volkssagen 112) činješe błud, kaž by kóń wokoło khěže běhał; bur wuńdźe, zo by konja do hrodźe dowjedł, a zabłudźi so z nowa, tak zo njemóžeše domoj trjechić. Skónčnje slubi błudej, zo chce jemu zapłaćić, jelizo jeho zaso domoj dowjedźe. To błud sčini a bur dyrbješe jemu zapłaćić. W bajcy „Der grobe Bauer“ (ib.

*) Přir. Schulenb., W. Volkssagen 112: „Aergerliche Bude.“

**) Wośišćane też p. Veckenstedta, str. 210.

113) činješe błud, kaž by burowe žrěbjatko ze zwónčkom na šiji wokoło khěže běhało; jako bur wuńdźe, wodźešc jeho błud hač do běłeho ranja po tonidłach a přěrowach. Na podobne wašnje (rujo kaž skoćo) wuwabi błud jebaka tež w třećej bajcy „Noch ein grober Bauer“ a zawjedźe jeho do hnójnicy.

Druhdy, hdyž ludźo błudničcy słowo njedźeržachu, so na nich strašnišo wjećěše: zapali jim pak wokno,*) pak słanjowe hromady na dworje abo samu khěžu. (Z Bolborc.)

Tež w někotrych stronach Čěskeje sebi powědaju wo błudničkach, kotrež zabłudźenych domoj přewodźachu, tola tych bajkow njeje tak wjele. jako w Serbach. Raz tež błudnička jenoho wotročka domoj dowjedźe; při dworowych wrotach so jej wotročk podźakowa: „Zapłać ći Bóh!“ Błudnička wotmołwi: „Tebi tež; nětko smój wobaj wumóženaj!“ **)

Kak su błudnički wjećiwe a kak khostaju tych, kotřiž jich na pokoj njewostaja, wo tym zhonichmy hižo z bajkow 96, 100 a 105. Tam je błudnik znjepokojerjow do tonidłow zawjedł. W slědowacych třoch bajkach wjeća so błudnički na tych, kotřiž na nje hwizdaju a je swarja, na druhe wašnje; wot jednych žadaju pjenježne khostanje, druhemu přewróća wóz a třećich ćisnu přez wrota do wodoweje jamy. Tymle třećim so najhórje zeńdźe, dokelž woni za lěto wumrěchu.

106. Na błudnički njehwizdaj!

We Wotrowje pola Šołćic su jónu reje byłe. Wšitcy běchu jara wjeseli. To widźachu po łukach błudne swěčki khodźić. Khadle mějachu z nimi swoje wjeselo a hwizdachu na nje, štož njesmědźachu. Potom je to z rěblowanym wozom přijěło a běła ručka je so k woknej naćahnyła. Hólcy su dyrbjeli dwaj kroškaj a twarohowu pomazku dać; hakle potom je so wšo zaso minyło.

Powědaše Marja Rjebišowa z Baćonja.***)

107. Błudnik wóz přewróći.

W Ptačecach jo wjezł jeden knecht (wotročk) fóru žita. Nět su měli tajke pućišćo do dwora nutř. A nět jo ten błudnik

*) Časop. Mać. Serb. 1883, str. 58.

**) Košťál, l. c. 6. — Grohmann, Abergl. u. Gebr. aus Böhmen und Mähren, str. 20. — Tón samy: Sagenbuch von Böhmen u. Mähren, 207.

***) Zdźěli k. duch. J. Šewčik.

čeco tež skakotał wokoło teho kučaka njedaloko woza. Ten jo se wjeselił, hdyž jo se do teho pućišća wróćił, tak zo jo na kóždym boku płót był, a jo prajił; „Nět móž'š mi rić woblizać!" A jo-li wón to słowo wuprajił, a ten wóz jo był wopaki.

Powědaše M. Měrćinkowa z Narća.

(43.) W sydomlětnej wójnje knježachu w Radušskich husćinach błudniki. Swoje sydło mějachu na wulkej, starej, próznej wjeŕbje, hdźež husto w nocy swěćachu kaž sydomramjenjowa lampa. Raz zrěčeštaj so dwaj hólcaj, zo błudniki na wjeŕbje wupalitaj. Stari ludźo jimaj drje rěčachu, zo njebyštaj błudnički na jich wjeŕbje znjepokojałoj, dokelž su to dušički njekřćenjatkow; ale hólcaj so njedaštaj wot jeju předewzaća wotdźeržeć a wjeŕbu zapalištaj. Potom ćěkaštaj spěšnje domoj. Jako chcyštaj runje do wrotow zastupić, buštaj nadobo wot njewidźomneje ruki přimnjenaj a přez wrota ćisnjenaj. Wonaj padnyštaj do wodoweje jamy na dworje a tu dołho bjez wědomja ležeštaj. Skónčnje přińdźeštaj k sebi, dźěštaj do khěže a powědaštaj, kak je so jimaj zešło. Někotři stari ludźo, kotřiž to słyšachu, prajachu: „Kedźbujće, zo taj hišće w tym lěće wumrětaj." A woprawdźe: kermušu běštaj wobaj zahrjebanaj. (Rabenau w knizy „Der Spreewald", 123.)*)

Tež w Čěskej so wjele powěda wo tym, kak so błudnički na tych wjeća, kotřiž na nje hwizdaju, wusměšnje wołaju abo je swarja. Raz při rejach, kaž w našej bajcy 106, jedyn młodźenc, kiž w dalokosći „swětýlka" wuhlada, na nje zahwizda. Hnydom běchu błudnički při woknje a ćepjechu do njeho hač do rańšich zerjow. Tamny młódźenc pak wot stracha skhori. Na druheho, kiž mjecki njeseše a na błudnički zahwizda, tute přińdźechu a skakachu po mjeckach, pod kotrež bě wón ze strachom zalězł. Błudnički harowachu na mjeckach hač do ranja — a tamón pod mjeckami do ranja wot stracha zešědźiwi. Druhich poteptachu abo zawjedźechu jich do tonidłow.**)

Kak so před błudničkami wobarać, kak je wotbyć? Srědki přećiwo zawjedźeŕskim błudnikam běchu wšelake. Kaž runje widźachmy, najwěsćišo pomhaše, hdyž jim zawjedźeny něšto při-

*) Woćišćane tež pola Veckenstedta, str. 210.

**) Košťál, l. c. 5—6.

lubi. krošik, pomazku abo druhi snadny dar. Su pak hišće druhe srědki, z pomocu kotrychž móže zabłudźeny błudnika wotbyć. Hižo Ponich*) poznamjenja, zo zabłudźeny pyta přeco z jenej nohu we wozowej koliji hić; potom pječa nad nim błudnik žaneje mocy wjac nima.**) W Nowej Łucy pola Wojerec mi prájachu: „Hdyž na tebje w nocy błudnik (abo z cyła někajke šerjenje) přińdźe a hdyž skót njecha dale hić, stuṕ so do kolije a wuspěwaj wótčenaš wot zady bjez zastorčenja, dha so minje.“ — W Jabłońcu pak mi wobkrućachu, zo błudnika najlěpje wotbudźeš, hdyž so na wobličo lehnješ a wótčenaš wuspěwaš.***) — Też ze slědowaceje bajki z Němješka je widźeć, zo druhdy njepomha, hdyž so jenož lehnješ; dyrbiš sebi při tym na evangelije wot poslednjeje njedźele myslić.

108. Pomoc wot błudnikow.

Bajka Němješčan krawca.

Naš dźěd jo jeden wječor kónje pas(ł); tuž su pó ćmje b'udniki na njoh' čišli, a wón tek njej' wjedźał, čo nět dej. Kónje su buli prejč, a tuž jo wón chylu za b'udnikam' chódźił. Pótom jo 'cył domoj a njej' tej' kónjow namkał. Tuž jo se lehnył a te b'udniki su k njom' čišli a joh' za kapu cybali. Wón jo se domuslił, žo se deji na njedźelske evangelije muslić, wón pak se na nje njej' mu(h)ł domuslić. Tola (h)dyž se jo skónčnje na nje domuslił, su joh' te b'udniki spušćili. Nĕnt jo stanył a (h)ladał za tymaj kónimaj, — a tej stej bółoj či njom.

E. Muka w „Łužicy“ 1889, str. 79.

Druhdy też dosahnje, hdyž błudnikej njedźelske evangelije naspomniš, kaž slědowaca bajka powěda:

*) Laus. Monatschr. 1797, str. 747.

**) Hl. též Haupt, Sagenb. I, 58. Łužičan 1876, 186 (Šołta). — Grimm, D. Myth. 868.

***) Též w Čěskej a na Morawje wěrja, zo najlěpje sčiniš, hdyž so na wobličo lehnješ. „Wóhniwy mužik“ pječa potom k čłowjekej přiskoči a so praša: „Maš wuši?“ A sam sebi wotmołwi: „Maš, maš!“ Dale: „Maš woči? Maš, maš! Maš rucy? Maš!“ atd. Skónčnje: „Spiš? dha spi spi!“ Čłowjek njesmě ani piknyć. Slavia: Poh. a pov. našeho lidu, 1882, str. 85. Košťál l. c. 8.

109. Evangelije zahonja błudnika.

Wot Žarnowskeho Furmanka.

Mój źěd jo wu Lěskej buł a ducy domoj do Zasrjewa jo šeł prjeki a se móslał, wón ma bliżej domoj. Na jedn raz se sunu do groble a jo wiźeł jano swět'aško. Wón se móslał, až to jo jogo buśe (= wobydlenje), ale tak dlejko jo chójźił a chójźił a njej' (k) žanomu hobudlenju čišeł. Toś jo markował, až to swětło jo ten b'udnik, a zastał a gronił: „Ty swinja! Njewjes, kake evangelije su njeźelu bóli?“ A wó tom jo se to swětło zgubiło, a wón stojał blizko či jogo hobudlenju a wěźeł, źo jo bół.

E. Muka, „Łužica“ 1889, str. 61.

Druzy praja, zo je najlěpje so synyć a dźeržeć khwilu ruku před wočomaj.*) — W Narću mi prajachu: „Wobróćić dybzak wopaki a wubatować wótčenaš, to pomože wot błudnika.“ Tu sebi naspominamy čěski přiwěrk, zo je najlěpje wusypnyć khlěbowe drjebjeńčki z dybzaka na błudnički; tón wuznam ma najskerje tež wobróćenje dybzaka w našej serbskej přiwěrje. — Gräve praji, zo so błudnički minu, hdyž na nje horšć swjećeneje zemje ćisnješ (hl. horjeka). — Schulenburg w knizy W. Volksthum, 52, poznamjenja: Štóž jědźe z wozom, njech wóz třikróć wobeńdźe, zo by so před błudnikom wobarał. — Horjekach (č. 94) widźachmy, zo je so raz jedyn błudnika zbył, hdyž je jemu prajił: „Bóh daj mi a tebi dobry wječor.“**) —

To su najbóle rozšěrjene přiwěrki a bajki wo błudničkach: po tych su błudnički duchi (pak duše njekřćenjatkow, pak druhe błudne duše), kotrež rady ludźi do tonidłow zawjeduja, wosebje hdyž jich ludźo hněwaja. Su wšak tež dobre błudnički, kotrež nikomu nješkodźa; te swěća na rowach njekřćenych dźěćatkow. Hewak móžeš tež wšě druhe błudne swěčki za sebje dobyć, hdyž jim něšto lubiš. Za njedodźerženje słowa abo za znjepokojowanje so jara wjeća. Wot tychle předstawow wo błudničkach wotkhadźa, štož we Wuricach zhonich: „Hdźež *błudnički hraja*, su pjenjezy skhowane; štóž železko do nich ćisnje, namaka

*) Schulenb., W. Volkssagen 110. Přir. Košťál, l. c. str. 6.

**) W Čěskej tež błudnički „zaprajachu, zarjekowachu“; to pak bě pječa druhdy trašne. Košťál, 8.

je.“*) Tute měnjenje, zo błudnički woznamjenjeja zahrjebane pokłady a je stražuja, kaž tež zo su duše tych, kotřiž su te pjenjezy tam zahrjebali, nakhadźamy tež pola druhich Słowjanow, wosebje pak pola Rusow, kotřiž sebi wjele wo tym baja.**)

(Pokračowanje.)

Dr. J. Pětr Jordan a jeho słowa z l. 1842.

Zdźělił *M. Hórnik.*

We Winje zemrě 20. meje 1891 znamjenity Serb dr. Jan Pětr Jordan, spisowař a ryćeř s. Rjehorja. Što je wón za Serbow skutkował, nakhadźamy rozpowědane we wšelakich znatych knihach a časopisach. Najwobšěrnišo a najlěpje napisa po dobrych žórłach wo nim Adolf Černý w časopisu „Zlatá Praha“, č. 35—37 l. 1891.

Tudy wospjetujemy jenož slědowace. Jordan narodźi so jako starši syn kublerja w Čěžkecach 15. febr. 1818, studowaše jako serbski seminarist w Prazy na gymnasiju (1830—36) a na universiće (wot 1837—40). Ze seminara l. 1838 wustupiwši wudokonješe so potom w słowjanskich rěčach, wosebje pod wjedźenjom Wjacsława Hanki. Z časami we Łužicy přebywajo zběraše ludowe pěsnje a wozjewi pokazku z nich l. 1841 jako „Serbske pěsnički hólcam a holcam k zwjeselenju“. W Prazy wuda l. 1841 prěnju serbsku rěčnicu po systemje Dobrowskeho „Grammatik der wendisch-serbischen Sprache“. Rukopisnu zběrku ludowych pěsni wotstupi wón za dostaty akcessit towařstwu wědomosći w Zhorjelcu a Smoleř wuži ju sobu w „Pěsničkach“. Z wulkej horliwosću dźěłaše wón za zjednoćenje lutherskich a katholskich Serbow w spisownej rěči a w prawopisu.†) Wulkeho róžka 1842 poča tydźeńscy „Jutničzku, nowiny za Serbow“ w Budyšinje wudawać. Hdyž Zejleř, drje wot njepřećelow postupa nawabjeny „Tydźeńsku

*) Veckenstedt podawa na str. 211 slědowacu bajku ze Žylowa: Pola jeneho bura so raz wječor na wokno kłapaše a so wołaše: „Ja sym tu.“ Při woknje wonkach stejеše błudnik a tón sebi žadaše wot bura pjenježk. Bur jón jemu na sćěncy poda. Za to potom błudnik pokaza burej město, hdźež běchu pjenjezy zahrjebane. Tam bur woprawdźe wulki pokład wury.

**) Hl. Máchal, Nákres str. 161.

***) Hl. Bogusławski a Hórnik, Historija serbskeho naroda, str. 123 atd. Dučman, Pismowstwo, 1869, str. 63. Katholski Posoł, č. 11 l. 1891. Łužica l. 1891 atd.

†) Za lud pisaše hižo nimale tak jako wot l. 1863 wukhadźacy Katholski Posoł z wuwzaćom jė, čz a ćz a jotowanja ze smužku tež před vokalom; za zdźěłanych pak nałožowaše č, ć, š atd. Smoleř nałožowaše hišće je m. ě, tež 1844 za delnjoserbske ė. Jordan pisaše ė město ě.

Nowinu" w druhim połlěće 1842 załoži, spyta Jordan „Serbsku Jutničku" we łaćanskoserbskim prawopisu w Lipsku wudawać, ale teje wuńdźeštaj dla njedostatka předpłaćerjow jenož dwě wustojnje spisanej čisle (po 16 stronach in 8⁰). Při tehdyšich zadźěwkach njeje dźiwno, zo so Jordan serbskeho pismowstwa wotrjekowaše. Wón přesydli so do Lipska a poča z l. 1843 wažny časopis „Jahrbücher für slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft", z tym nakładnistwo a kommissijne knihikupstwo zjednoćiwši; tež docpě doktorat a dósta tam professuru słowjanskeje rěče a literatury. Hišće jónu wobdźěli so na serbskim pismowstwje, jako so ze studentom Pfulom l. 1844 zjednoći k wudaću serbsko-němskeho słownika, kotrehož prěni zešiwk (48 stron) z jeho nakładom w Lipsku wuńdźe. Wot l. 1847—50 běše sobustaw našeje Maćicy a dari jej mnohe knihi.

Jeho mnohostronska dźěławosć w Lipsku doby jemu nahladnosć a wjele přećelow mjez Słowjanami. W l. 1848 pak wstawachu Hendrich Wuttke, H. Laube a professorowje přećiwo njemu a wunućichu jeho wuzamknjenje z professury, dokelž bě so při přihotowanju njewinowateho zjězda awstriskich Słowjanow wobdźělił. Tohodla přesydli so do přećelnišeje Prahi, wudawaše „Slawische Centralblätter" a wobdźěli so hišće poł lěta při druhim němskim časopisu. W času politiskeje reakcije zdalowaše so literarneje dźěławosće a přesydli su wokoło l. 1860 do Wina, wšelakemu podjimaŕstwu wulkeje industrije (při podkopkach, fabrikach a kubłach, samo w dalokej Bosniji po jeje okkupaciji přez Awstriju) so poswjećiwši. Z časami běše sobudźěłaŕ při wulkich nowinach „Union, Zukunft, Vaterland", při statistikach a schematismach Awstrije atd.

Mjez wysokimi dostojnikami derje znaty bu wón 1881 jako wubjerkownik při pućowanju Słowjanow do Roma wuzwoleny a dósta tehdy rjad s. Rjehorja.

Druhdy wopyta dr. Jordan tež Łužicu a zwjeseli so nad wšitkim pokročenjom w serbskej literaturje. W poslednich lětach zajimachu jeho cyrkwine wobstojenja mjez katholskimi Serbami. K swojej zrudobje zhonichmy w poslednim lěće jeho žiwjenja, zo słabnje, hač skónčnje wot swójby wozjewjenje jeho smjerće dóstachmy. Wón zawostaji mandźelsku (rodźenu z Weissenfelsa), dwě dźowcy a dweju synow, kotrejuž jedyn je rěčnik we Winje, druhi pak wokrjesny hejtman w Maglaju. Jeho bratr je kubleŕ w Čěžkecach. Wopomnjeće dr. Jordana wostanje mjez Serbami w zasłuženej česći.

* * *

Nětko po pjećdźesat lětach budźe někotremužkuli młodemu Serbej zajimawo zhonić, kak horliwje a w kajkim prawopisu je Jordan

tehdy pisał. Tuž podamy někotre přikłady z wobeju jeho „Jutničkow“.

I. Z nowin **„Jutničzka“.**

Lubi Serbja! Wschitke ludy wokoło nas maja swoje nowiny a čzasne pisma, kotrež jim zandženych habó naschich čzasow stawizny a nowinki wopowěduja, kotrež jim wschelake lesne powědančzka, ŕjane pschikłady, smjěschne basńe a basničzki a druhe tajke wěsołe a struchłe lazowančzka poskituja; zo móža woni swoje ńedźjělske popołńo habó druhi čzas, dyž ničzo za dźjěło nimaja, wěsele a wužitńe pschečzitačź. Z tajkich pismow nawuknu woni njěschtožkuli, schtož jim wo jich hospodaŕstwe a wowschjěm druhim jich dźjěle, žadańu a potŕebowańu wulcy wěle zpomhačź, jich prócu połóžičź, wěčzi wuzbytk pschi mjeńschich mocach dawačź, zesłowom, wo jara wele kruchach wužitk a pomoc pschińesčź móže. A njěkotra krasna schtundźičzka mińe so jim z lazowańom ŕjaneho powědančzka, lesnej pjěsničzki, wěsołoho lisčzika a wažneje nowiny wo ćzežkich wójnow a zpodźiwnych podawkow z całoho swjěta. — „Kak je to tola duschńe!“ praji njěkotryžkuli z mojich serbskich bratrow; „kak ŕeńe, dyž móže jeden tejko nowoh zoničź, tajke wužitne wjěcy nawuknyčź, swoje ćzežke dźjěło sebi wo njěčzimžkuliž połóžičź a próznych schtundach tak so powěseličź!“ — „Haj hle, prawi zas druhi, Njěmcy, ach ćzi maja tajke wschitko jara lochcy; ale my bozy Serbja! schtó so wo nas stara? Serba hewjak kóždy hani a hidźi, a dyž chce wón njěschto wjac nawuknyčź hačź swoje pačzeŕe, da dyrbi k Njěmcam po proscheńu hičź; wo swojej ryčzi wón ani słowčzka ńenamaka.“ — Ty masch prawe, serbski bratse mój; tak je było hačź tu do tejlej schtundy. Hale to je było, mój pschečzelo, a ńebudźe wjac. Nimo — minyła so je talej ćzjěmna nóc, kiž serbske hona pschikrywasche; a nowy dźeń nastupa za nas. Wzestawali su hižo njěkotsi mužojo, swjěrne dźjěčzi naschеje serbskeje mačzeŕe, swjěrni podańjo naschеho zaksonskoh krala; a wołaja njětk pschezemńe won do wschitkich serbskich honow: Prečź tulej tupu ćzjěmnosćź! Nowe serbske słóncó zezkhadźuj a wobswjěčź nasche łužiske hory! Zo budźemy wo swjětle khodźičź, kaž tón Japoschtoł prawi, wobdačzi z brónju wscheje rozomnosćźe, a wobpasani z mečzom swjateje wjěrnosćźe. — Duž da Wy njětkoj, moji lubi, pójćźe a posuchajćźe swjěru na tónlej 'łós; dokelž wón ńeje tón 'łós samopaschnej ńepokory habó hordeho ropota a zeperana; nė — wón je 'łós bratrowskeje lubosćźe, kiž Wam wužitk, wěselo, radosćź ńese; 'łós swjěrnoho pschečzela, kiž Wam wschitko wupowe, schtož wón wjė habó zoničź budźe, joli zo Wam to na njěkajke waschńjo zpomožne a wužitne habó lubo a zpodobne byčź móže. Wy pak, duchomni a swjětni wučzeŕjo naschoho ludu, a wschicy druzy, kiž to zamóžićźe, pójćźe a pokazajćźe, zo Wy woprawdźe nasch lud lubuječźe a chcečźe, zo by wón dźeń wotedńa pschib'erał wo

mudroſćzi a rozomnoſćzi, wo ſprawnoſćzi a wjèrnej bohabojoſćzi; pokazajćze je pſchez to, zo wy naſchu „Jutrničzku" pokupićze a bez naſchim ludom ju rozſchjèrićze; zo bychu Waſche ḿena prjène ſtałe bez tymi, kiž naſch lud tež na telej waſchńjo wuwučzićz, hořećzahnyćz a kewſchom dobromu wzbudźićz žadaju. — Lipſku, nazymnym mjèſacu 1841. — J. P. Jórdan.

II. Z časopisa **„Serbska Jutnička".**

Što abó kak? Dyž my loni na zymu zamyslichmy nowinu wo našej serbskej ryči wudawać, da wedžachmy jara derje, kejko zadžěłkow so nam do puća stajeć budźe, a kak zewšim našim prócowanjom nikomu prawje dosć ńezčinimy. Wele bě tajkich, kiž so zweselichu nad našim počinanju (knajmeńšom nam to do wočow prawjachu, štožkuliž druhe snadž we wutrobje sej mysljo); kotsiž nam wšitku swoju pomoc a sobudžělnosć slubichu a nas wo našim zamosu wobkrućowachu. Dyž pak prěńe wopeńo do ruki dóstachu, ach ty luby Božo! kajka bě to hara, kajka wołanca! Kak renje wedžiše kóždy něšto hanić, kak kóždy na to a wono swarić a so torhać! A dže bě štó, kiž by pomyslił, a pilnje sej rozmyslił, kak cežko je jo, we našich wokołnosćach, pši nětsišim postawku Serbowstwa a Serbskeho ludu wšudžom te jene prawe a wěrne a nuzne wutrechić; kak ńemožno wšěm pšeměrnym a ńerozomnym požadanjam zadosć dočinić! Nó dzěn pójće, Wy Mudračkojo, a zpytajće sami swoju móc! My wam te weselo a tu nadobiznu popšejemy. Abó měnice wy, zo štož tu nuzne a trěbne je, so z rukawa wutšase? Dyž my „Jutničku" započnychmy, da mějachmy to za wěste, zo pěńežny wužitk nam z ńeje ńebudže. Jena pak bě naša nadžija, zo našemu ludej posłužimy, jemu duchomny wužitk, póznaće sweho postawka, rozmyslenosć, duše strowosć a někotrežkuli weselo we swojim domje, we hospodarstwje, wewšim čińenju a wostajenju pšińesemy. Za lud smy my džěłali, za lud so prócowali, a chcemy z Božej pomocu tež dale džěłać, tež dale so prócować. — Ale tu so praša, za kajki lud? za evangelskich? — Ně. — za podjanskich? — Ně. — Ale za Serbow a to za wšitkich Serbow. A dokeliž my woboju potrěbnosće wobhladachmy, a bezewšeho wuměńenja, ńech je wěry kotrejež chce, jeno zo je Serb, a ze Serbom być chce, za ńeho so postarachmy; da smy tež na to we našim pisanju kedžbu měli; a tehodla nic po podjanskim ani po lutyrskim pisali, ale tajke pisanja wašnje wunamkali, zo je Serb, to rěka podjanski a lutyrski, nam zrozemić móhł, jeli zo je chcył. Zo to ani tym ani tamym prawje ńebudže, smy my předy wedželi; zo pak tola ńemožne ńeje, našemu pisanju zrozemić, je so samo najzjawnišo pokazało. Zezady Bukec je wosada, kiž ma wěrneho Serba, česće hódneho muža za wučerja. Mała je jeho próca była, a hižo lazowaše cełą tama wosada našu Jutničku. My ńeprawimy jeho

ḿeno, ale swojim je wón derje znaty, a z jedneho šikwaneho rona, kiž do poslenich listnow Jutnički pósła, tež tym česćeny, kiž naše pismo lazuja. A kak móhło to hinak być? Naše pisanje wo Jutničcy bě tak lohko zrozemić kaž někotrežkuliž, kiž we našich starych serbskich knihach namakamy. Tu pisaše kóždy, kaž so jemu wuzda bez wěsteho zamosa a znaća někajkeje winy swojeho započinanja; naš burski muž wedžiše, što chce rěkać, dokeliž bě to serbski pisane. — Naše pisanja wašnje ńebě pak jenož zrozemliwe, wone bě tež jara nuzne. Naš hornołužiski lud je tak małoličny, a pši tym najwjacy tak khudy, zo kóždeje serbskeje knihe jeno mało so rozpšedać móže. Kak da ma naše pismowstwo rosć, kak naše knihe pšibywać, dyž dwojake wudawać nućeni smy, dyž podjanski lutyrskich ńerodži a lutyrski podjanske lazować ńemóže? Je da we nowinach, we nawučacych, zweseljacych knihach rozdzěl we wěrje, a ńemóže haj ńedyrbi wele tajkich knihi być, kiž za kóždu wěru so hodźa, dokeliž wo wěrje ničo ńepowedaja? Wozmy němsku ryč; we ńej pisaja: evangelscy, t. t. lutyrscy a reformiscy; podjanscy, Welkowscy (abo Zinzendorfowscy), židža, pohanjo, jeli zo ju rozemja. A tola nichtó tam ńeskorži, zo by so lud k pšeměńenju swojej wěry nawabił. — Neje to směšno, zo my Serbja dwojake pismo mamy? Dyrbi talej hłuposć dlěhe trać, talej žadława pšekora tež we našich časach Serba džělić, bratra wot bratra? Je to płód Krystusoweje wučby, kiž lubosć a pšezjenosć běše? Nimale zda so tak; dokeliž štó je tulej pšekoru zawed bez nas Serbow? Naš Kilian a Ticinus, naš Brancel (Frencel) a Bierling pisachu nědy z jenajkim pismom; a dójž bě serbskich knihi jeno něšto mało, da lazowaše podjanski a lutyrski z jenych; a dyž Podjanscy l. 1696 prěńe spěwarske knihe wudachu, da su tež lutyrscy je z wužitkom třebowali. Na to pšińdźechu pećo mudri a wulcy wučeni mužojo, kiž na pšikazń łužiskich krajnych stawow Lutherowy katechismus, Agendu a Bibliu z němskeho pšełožowachu, a tak ńezměrne zasłužby wo Serbowstwo sej nahromadžichu. Mez nimi pak bě jeden, — Serb ze serbskim (połaćonšćenym) ḿenom, a póznaty ze Serbowstwom a serbskej ryču; ale cuzy serbskosłowjanskemu duchej, ńezrozemicy Serbskemu ludu a ńewedžicy što by mu k dobremu tyło, haj kłonicy so Němstwu a hołdowacy jeho zamosam a žadanjam wotwobroći wón sebje a swojich sobudźěłaćeri z praweho puća, a dowedže jich do cuzbiny a po kšiwich šćežkach zdalowajo so wot našeje wšěm pširodženeje maćerje, wot Słowjanstwa, pšindže wón z nimi do ćmowych lěsow a zhniłych tymeńšćow Serbo = Němcowstwa abo Němco = Serbowstwa, dźež čistosć a krasnosć našeje wótcowskeje ryče zahiny. Matej (abó kaž so po łaćonskim sam piše: Matthäi) zańese do Serbowstwa němske pisanje a němske myslenje a poněmske ryčenje (Artikul a toho runja cuze konstrukcyje) a młowenje. Dokeliž pak to našej ryči ńepšistojne a jeje

krasnosći a čistoće škódne so pokaza, da wostachu podjanscy pši swojim pisanju a zkhowachu — nic bez dobrej winy — swoje stare prawje = słowjanske wašnje. A tak nasta pola nas dwoje pismo, lutyrske abó nowe, a podjanske abó stare. — Wot toho časa pak je so swět wulcy pšeměnił. A tehodla dyž chcychmy my nowiny za Serbow wudać, haňbowachmy so, tulej hłupu a žadławu a samopašnu pšekoru dale wobkhować; a dokeliž cełý serbski lud nam na wutrobje ležeše, ńemóžachmy jeneho ani druheho so wotŕec. Zo pak by nam tola tež burski muž zrozemił, wumyslichmy sej pisanje, kiž bě z podjanskeho a z lutyrskeho hromadu zestajane (a tak kóždej stronje zrozemliwe), ale tola tež hižo nowemu, do cełа popraẃenemu pisanju so pšibližowace, a podobne najnowšim wo našej ryči wudatym kniham, kaž Jórdanowej serbskej ryčnicy abó Grammatycy, Smolerjowemu Małemu Serbej, Serbskim pěsničkam. A hižon počachu naši młodžencojo teholej pisma so pšimać, a naš lud, podjanski a lutyrski, so prócować, zo by temulej pisanju pšiwuknył; a kóždy wěrny Serb radowaše a weseleše so z krasneje nadžije, zo budže kónc našeho ńeměra, našeje ńepšezjenosće, a zo cełe Serbstwo zasy jene bratstwo nastaňe kaž nědy, dyž na starym Hromadniku so zkhadźowachu Serbow splahi a swoje meče wótsjachu a pšez Łubjo a Salu swoju ryćersku bróň nošachu. Ale kak pšekwatana bě talej nadžija! Dokeliž zemŕeł ńeje hač dotal stary had, a znowa tšase wón swoju čerẃenu hłowu a z jeho šije sapa pšekora, hidženje, roztorhanosć, samopašnosć, swojo—wólnosć a wšitka ńelubosć. Dokeliž někotsi widžachu, zo so nam snadž poradžić móhło, Serbowstwo zjenoćić, dyž widžachu, zo naš lud pši swojej wulkej a ńezkónčnej lubosći ke wšitkemu, štož Serbske je, našim stopam sćěhować započina, zo ta stara murja, kotraž Serba wot Serba džěleše, zpaduje a jena jenička narodnosć a jene jeničke narodne pismowstwo bes nami so pozběhuje; da kałaše jich to do wočow, a woni zestupichu so a prawjachu mez sobu: „Ně nic do prědka! Ktemu je serbski lud jara stary, je wotwuknył dale stupać, a čehodla chcyli nětko z jenym dobom nowe puće mu pokazać! Ně, ně, kajke by to džěło było, dyrbeli—li my znowa Serbski wuknyć, my, kiž tejko lět swojemu ludej prědujemy, zo je Serb dobry člowek a zo ma tejko rjanych knihi, z kotrychž móže „frómny“ a mudry zbyć.“ Tak prawjachu woni a nawabichu jedneho ze swojich a ryčachu z nim a wupósłachu jeho, zo by wón ludej prajił: „Nic doprědka! My, my chcemy do zady!“

Nětko powěda, kak je Seiler w starym prawopisu počał wudawać „Tydźeńſku Nowinu“ a praji, zo dyrbi so Serbowstwo tola Słowjanstwu přibližić. Wón pak chce nětko za duchownych a wučerjow, jako tež za wukrajnych přećelow nowoprawopisnu „Jutničku“ měsačnje wudawać atd.

Wućahi z protokollow M. S.

1) Posedźenje předsydstwa a wubjerka, 15. febr. 1893. Přitomni: Hórnik, dr. Kalich, Fiedleŕ, Kapleŕ, Mjeŕwa, lic. Imiš, Sommer a Skala. Najprjedy předpołoži so rukopis k. kantora H. Jordana „Mały gratulant", wot předsydy a městopředsydy za ćišća hódny hižo spóznaty. Tuž wobzamkny so ćišć w 600 exemplarach w małym formaće. Na to podawa so rozprawa wo Čitancy a wuradźuje so wo hłownej zhromadźiznje. Dokelž je k. dr. Grólmus jako šulski direktor do Lipska powołany a w krótkim woteńdźe, přijima so dotalny wubjerkowy zastupnik k. měšćanski wučeŕ Sommer jako rjadny sobustaw.

2. Posedźenje předsydstwa, 22. měrca 1893. Přitomni: Hórnik, Kapleŕ, Mjeŕwa a Skala. Předsyda přepoda 100 hriwnow za dom M. S. wot k. kanonika fararja Herrmanna z Wotrowa darjene. Tež předpołoži hotowu knižku „Mały gratulant", w kotrejž bě sam stronje 35 a 36 přidał; wona ma so po 20 p. předawać. Skónčnje postaja so porjad hłowneje zhromadźizny a dawa so dowolnosć, zo smětaj so dwaj wobrazkaj do „Krajana" požčić a z Časopisa požadany nastawk woćišćeć, wězo nic z nakładom M. S.

3) Hłowna zhromadźizna, 5. hapryla 1893. Wona wotbywaše so pola Gudźic w přitomnosći nimale 50 sobustawow. Předsyda k. kapitular scholastikus Hórnik powita přitomnych a čitaše najprjedy lětnu rozprawu wo skutkowanju Maćicy. Wudało bě towaŕstwo: 1) dwaj zešiwkaj Časopisa (85 a 86) z nastawkami wot Adolfa Černeho, kanonika Łusčanskeho, fararja lic. Imiša, kantora Jordana, Radyserba a redaktora; 2) Protyku; 3) Mały gratulant wot Jordana; 4) Nowe Trójniki, zběrku powědančkow wot Radyserba. Jako nowy sobustaw bě zastupił k. dr. med. v. Bötticher, lěkaŕ w Hodźiju. Zemrěli su jako sobustawy: J. Młynk ze Zarěča, rektor Myšnaŕ z Barlina, wučeŕ Domašk z Bolborc a kubleŕ Renč z Čornec. Jich wopomnjeće počesći so z postanjenjom přitomnych. Překupc k. Mjeŕwa poda zličbowanje, po kotrymž bě 2756 hriwnow 28 np. dokhodow a 2716 hr. 92 np. wudawkow; zamóženje za wudawanje knihow wučinja nětko 4058 hr. 36 np. Kapital za nowotwar maćičneho domu je wo 863 hr. 56 np. přirostł, tak zo na kóncu lěta

12617 hr. 93 np. docpě. Wo knihowni rozpraji seminarski wyšši wučeř Fiedleř, zo je wo 116 čisłow přibyła. Rozprawa wučerja Kaplerja wupokaza, zo je so 8165 exemplarow wšelakich spisow z maćičneho składa wudało, mjez tymi 5990 protykow. Kantor Jordan z Popojc zdźěli, što je delnjołužiski wotrjad Maćicy dźěłał a rozdźěli potom sobustawam runje wudatu 21. knižku: „Jaden źeń z Jezusowego žywjenja we Kapernaumje.“ Rěčnik Mütterlein, kotrehož rozprawa so potom čitaše, bě též minjene lěto maćičny dom derje zarjadował, tak zo 780 hr. 62 np. zby. Na to přijachu so nowe sobustawy: duchowny Domaška z Ketlic, wučeř Wustmann z Hodźija, wučeř Beier z Bolborc, wučeř Klimank z Khróśćic, studentaj Andricki a Sykora. Mjez namjetami běše prěni wot fararja emer. Domaški, zo by so na hłownej zhromadźiznje kóždy króć též zabawny abo historiski přednošk dźeržał a do prědka wozjewił. Předsyda napominaše k zhromadźenju serbskich swójbnych mjenow a druhich pomnikow z luda. Na to počina so rozrěčowanje wo nowotwarje maćičneho domu. Přede wšim poručuje jón wučeř Sommer, zo je runje w tu khwilu jara na času, a radźi wudawanje akcijow po 100 hriwnach. To same radźi farař Kubica z Bukec a chce, zo bychu sebi burske towařstwa z podpjeranjom domu srjedźišćo w Budyšinje přihotowałe. Diakonus Křižan z Hodźija žada přihotowace jednanje z twarskim mištrom; k čomuž so přispomina, zo je hižo njebohi Smoleř naćisk twara a přehlad twarskich wudawkow zhotowić dał. Rěčnik Parczewski mjenuje lotteriju jako přihodny srědk za nahromadźenje trěbnych pjenjes. Sobustaw A. Černý čita list k. dr. Muki, kotryž wubjerk za zběranje darow a za rozšěrjenje akcijow radźi atd. K tomu samemu namjetej přihłosuja též druzy. Na to wuzwolichu so na namjet lic. Imiša tući 9 knježa jako wubjerk za přihotowanje twara: farař Kubica, kanonikus Herrmann, diak. Křižan, farař Renč z Ketlic, farař Jakub, zapósłanc Kokla, kubleř Młynk z Ćemjeric, kantor Bartko a farař Lenik. Po dobrym nałožku wobzamkny so wažna zhromadźizna ze spěwom: „Hišće Serbstwo njezhubjene.“

Wućahnył M. Hórnik.

Zličbowanje M. S. w 46. lěće (1892).

A. Dokhody.

I. Zbytk w pokładnicy.

Z lěta 1891 . . hriwnow 58. 31.

II. Domoj wzate kapitale.

Vacat.

III. Dań z pjenjez.

Z knižkow č. 54600 . .	29. 50.
Ze statneje papjery wot rěčnika Jakuba . .	10. 50.
Z 500 hr. M. Łahody na domje M. S.	20. —
Z legata dr. Tyburowskeho na domje M. S. . .	40. —
	100. —

IV. Přinoški sobustawow.

Wot 55 sobustawow . 220. —

V. Předpłaćenje.

Wot 16 sobustawow . . 64. —

VI. Dopłaćenje.

Z cyła . . . . . 352. —

VII. Z předawanja knihow.

Z cyła (w tym za protyki 1121,60) . . . 1949. 64.

VIII. Dobrowólne dary.

Dr. Gintl z Prahi . .	2. 60.
K. Michl ze Slanoho .	— 39.
Dr. Havlíček ze Žel. Brodu	— 21.
Dr. Césla z Neveklowa .	2. 8.
Prof. Petrów z Krasnoufimska	4. —
Farař Halabala z Rajhrada	3. 05.
	12. 33.

Wospjetowanje.

Staw I.	58. 31.
„ III.	100. —
„ IV.	220. —
„ V.	64. —
„ VI.	352. —
„ VII.	1949. 64.
„ VIII.	12. 33.
Do hromady	2756. 28.

B. Wudawki.

I. Zapłaćenje łońšeho wułožka.

Vacat.

II. Wupožčene pjenjezy.

Do knižkow č. 54600 . 1000. —

III. Čestne myto.

Vacat.

IV. Ćišć knihow.

Časopis č. 83 . . .	253. —
„ č. 84 . .	228. —
	481. —

V. Wudawki za protyku.

Ćišć (6000 ex.) . . .	252. —
Papjera	173. 60.
Wobrazy	107. 90.
Pjeńčk za wobrazy .	2. 60.
Wjazanje	90. —
Spisanje kalendaria .	12. —
	638. 10.

VI. Wjazanje knihow.

Časopis č. 84 . . .	15. 75.
„ č. 85	18. —
Čitanka	47. 50.
Spěwna radosć . .	67. —
Bibliske stawizny . .	172. 50.
Spěwnik	31. —
Mały gratulant . . .	10. —
	361. 75.

VII. Wšelčizny.

Papjera za Trójniki . .	49. —
Inseraty pola Smolerja .	4. 40.
Wotnaječe za knihownju .	90. —
Zawěšćenje . . .	17. 60.
Dokhodny dawk . .	30. —
Porto pola pokładnika .	4. 57.
Za rozesłanje knihow .	7. 50.
Čestny diplom z wobłukom	22. —
Palma Wjelanej . .	11. —
	236. 7.

Wospjetowanje.

Staw	II.	1000. —
„	IV.	1481. —
„	V.	638. 10.
„	VI.	361. 75.
„	VII.	236. 7.
	Do hromady	2716. 92.

Přirunanje.

Wšitke dokhody . . .	2756. 28.
Wšitke wudawki . . .	2716. 72.
Zbytk	39. 36.

Zamóženje knižneje pokładnicy.

W lutowarni na č. 54600 .	2053. 50.
Na starym maćičnym domje	1500. —
Awstriska statna papjera k. Halabale . . .	165. 50.
Sakska statna papjera č. 60945 rěčnika Jakuba .	300. —
Zbytk p. pokładnika .	39. 36.
Z cyła	4058. 36.

W Budyšinje, 29. měrca 1893.

M. Mjeŕwa.

Pokładnica maćičneho domu.

A. Dokhody.

Zbytk pola pokładnika	128. 46.
Čisty wunošk stareho domu přez k. Mütterleina wotedaty na 1891	200. —
Dań w lutowarni na knižki č. 49828 na 1. hapr. 1893	77. 58.
Wot Serbow składowane	343. 97.
Wot přećelow Serbowstwa zwonka Němskeje . . .	113. 55.
Do hromady	863. 56.

B. Wudawki.

Do krajnostawskeje lutowarnje na knižki č. 49828 .	700. —

Přirunanje.

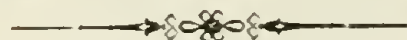
Wšitke dokhody	863. 56.
Wšitke wudawki	700. —
Zbytk p. pokładnika	163. 56.

Přehlad zamóženja za nowotwaŕ.

Na lutowarni	3354. 37.
Na starym domje M. S.	8100. —
Wotpłaćene na dołh	1000. —
Zbytk p. pokładnika	163. 56.
Z cyła	12617. 93.

W Budyšinje, 29. měrca 1893.

M. Mjeŕwa.

Přinoški sobustawow M. S. (1892).

W běhu lěta (1892) zapłaćichu přinošk tute sobustawy:

Na l. 1896 a 1895: k. praelat Buk z Drježdźan.

Na l. 1894: kk. praelat Buk z Drježdźan; wučeŕ Nyčka z Essena.

Na l. 1893: kk. Stefan Ramułt ze Lwowa; praelat Buk z Drježdźan; faraŕ Gólč z Rakec; wučeŕ Jenč z Drježdźan; lěkaŕ dr. v. Bötticher; faraŕ Laučck z Łupoje; wučeŕ Nyčka z Essena; dr. Błažik z Bukec; professor Morfill z Oxforda; kanonik faraŕ Herrmann z Wotrowa; faraŕ Kubaš z Njebjelčic; šulski inspektor Kotsmích z Prahi.

Na l. 1892: kk. kantor Jordan z Popojc; rěčnik dr. Gintl z Prahi; faraŕ Mrózak z Hrodźišća; překupc Valten z Wojerec; faraŕ Matek z Barta; stud. theol. M. Šewčik w Prazy; stud. theol. Stranc w Prazy; stud. theol. Just w Prazy; kubleŕ Młynk z Ćemjeric; překupc Měrš z Budyšina; kantor emer. Kocor z Ketlic; katechet Zarjeńk z Budyšina; faraŕ Jakub z Njeswačidła; faraŕ Sykora z Minakała; spisowaŕ Ramułt ze Lwowa; faraŕ lic. theol. Imiš z Hodźija; kapłan Kral z Drježdźan; kapłan Nowak z Radworja; wučeŕ Wjenka z Róžanta; stud. theol. Křižank w Prazy; kapłan Libš z Budyšina; praelat Buk z Drježdźan; kanclist Holka z Marijneje Hwězdy; wučeŕ emer. Rostok z Huski; rěčnik dr. Tilsch z Prahi; wyšši wučeŕ Mojn z Eislebena; faraŕ Gólč z Rakec; hejtman Šewčik z Debric; wučeŕ Jenč z Drježdźan; lěkaŕ dr. v. Bötticher z Hodźija; kanonik praeses Łusčanski w Prazy; serbski seminar w Prazy; faraŕ Laučck z Łupoje; wučeŕka Kramottowa z Prahi; stud. theol. J. Šewčik w Prazy; faraŕ Wjacka z Wujězda; překupc Domanja z Khróšćic; rěčnik dr. Havlíček ze Železneho Brodu; kapitular senior Kućank z Budyšina; kapitular scholastik Hórnik z Budyšina: faraŕ Matek z Hućiny; Jednota w Khróšćicach; wučeŕ Nyčka z Essena; rěčnik dr. Kaizl z Prahi; faraŕ Wendt z Čorneho Khołmca; lěkaŕ dr. Błažik z Bukec; kantor Kocor z Hodźija; lěkaŕ dr. Ćěsla z Neweklowa; faraŕ Kubaš z Njebjelčic; faraŕ Skala z Budyšina; šulski inspektor Kotsmích w Prazy; professor Petrów z Krasnoufimska;

wučeŕ Strela z Móšec; faraŕ Halabala z Rajhrada; překupc Mjeŕwa z Budyšina.

Na l. 1891: kk. kantor Jordan z Popojc; překupc Valten z Wojerec; faraŕ Matek z Barta; kantor Šewčik z Ralbic; překupc Měrš z Budyšina; kantor emer. Kocor z Ketlic; faraŕ Krügaŕ z Poršic; faraŕ Handrik z Huski; duchowny Handrik z Budestec; kantor emer. Bartko z Budyšina; faraŕ Jakub z Njeswačidła; spisowaŕ Ramułt ze Lwowa; faraŕ emer. Domaška w Nowosalcu; wučeŕ Šołta z Čerwjenych Noslic; kapłan Bart z Drježdźan; kapłan Kral z Drježdźan; kapłan Nowak z Radworja; praelat Buk z Drježdźan; kanclist Holka z Marijneje Hwězdy; K. Michl ze Słaneho; hejtman Šewčik z Debric; wučeŕ Jenč z Drježdźan; prof. Konvalinka z Kraloweje Hradca; prof. dr. Hromádka z Kraloweje Hradca; wyšši wučeŕ Fiedleŕ z Budyšina; korrektor Novák z Kolína; faraŕ Matek z Hućiny; wučeŕ Nyčka z Essena; serbske towaŕstwo w Bukecach, rěčnik dr. Kaizl z Prahi; dr. Karłowicz z Waršawy; dr. Błažik z Bukec; kantor Kocor z Hodźija; dr. Ćěsla z Neweklowa; faraŕ Skala z Budyšina; šulski inspektor Kotsmich z Prahi.

Na l. 1890: kk. překupc Valten z Wojerec; faraŕ Matek z Barta; kantor Šewčik z Ralbic; překupc Měrš z Budyšina; kantor emer. Kocor z Ketlic; faraŕ Krügaŕ z Poršic; faraŕ Handrik z Huski; kantor emer. Bartko z Budyšina; kapłan Bart z Drježdźan; kapłan Nowak z Radworja; kantor Hanka z Wjelećina; praelat Buk z Drježdźan; kanclist Holka z Marijneje Hwězdy; K. Michl ze Slaneho; hejtman Šewčik z Debric; faraŕ Kubica z Bukec; korrektor Novák z Kolína; faraŕ Matek z Hućiny; dr. Karłowicz z Waršawy; dr. Błažik z Bukec; faraŕ Skala z Budyšina.

Na l. 1889: kk. překupc Valten; faraŕ Matek z Barta; faraŕ Rězak ze Špitala; kantor Šewčik; faraŕ Krügaŕ; kantor Bartko; kapłan Bart; kapłan Nowak z Radworja; praelat Buk; K. Michl; korrektor Novák; dr. Błažik; faraŕ dr. Sella z Krjebje.

Na l. 1888: kk. překupc Valten; faraŕ Matek z Barta; faraŕ Rězak; kantor Šewčik; kapłan Bart; kapłan Nowak z R.; faraŕ Brósk ze Křišowa; K. Michl; korrektor Novák; dr. Błažik.

Na l. 1887: kk. farař M. z B.; farař Brósk.
Na l. 1886: kk. wučeř Sommer z Budyšina; farař Brósk.
Na l. 1885: kk. wučeř S. z B.; farař B.
Na l. 1884, 1883, 1882: k. wučeř S.

Dary za dom M. S.

Dale su hač do kónca junija 1893 darili w hriwnach: Serbske towařstwo w Bukecach 5; V. Záleský z Prahi 2,55; wunošk z domu přez k. zarjadnika Mütterleina 200; prof. Al. Petrów z Krasnoufimska 8,60; wyšša realna šula w Písku 4; wučeř Jordan z Popojc 2; R. z Wětošowa 0,60; H. z Korjenja 0,80; farař kanonik Herrmann z Wotrowa **100**; sudnik Niklaus z Rychbacha 4; prof. dr. Karl Chodounský ze Smíchowa 16,80; towařstwo „Obec Všehlušice“ w Slanym 38,60; kantor emer. Bartko w Budyšinje 2; prof. Konrád z Tábora 5; arcměšnik Eugenij Sołowjew z Koburga 5; přez redakciju „Národní Listy“ w Prazy 18,34; hrabja Mieroszowski w Krakowje 5; professor Morfill w Oxfordźe 20,35; kwasarjo we Wuricach 30; wjeřch Gagarin z Odessy 40; N. 0,50.

Zličbowanje domu Maćicy Serbskeje.

A. Dokhody.

I. Zbytk w pokładnicy.

Po wotedaću 200 hr. z l. 1891 zby	9. 91.
II. Wunošk přenaječa.	
Wot Smolerja 750 hr., Valtena 600, Barthela 480, Grofy 160, Kučki 60, Hulča 30, za knihownju 90	2170. —
III.	
Za přewostajene třěški	1. —
	2180. 91.

B. Wudawki.

I. Dań hypothekarneho dołha.

Farskemu lennistwje w Hrodźišću za 1200 hr. wot 1. okt. 1891 do 30. sept. 1892	480. —
Towařstwu Pomocy za 5300 hr. na l. 1892	212. —
Měšćanskej lutowarni za 4000 hr. do 30. sept. 1892	150. —
Wićazowej w Janecach za 1500 hr. do 30. sept. 1892	60. —
Fondej Kraszewskeho za 2000 hr. na 1892	60. —
Twarskemu fondej M. Łahody za 500 hr. na 1892	20. —
Fararjej K. A. Jenčej za 1000 hr. na 1892	40. —
Fondej dr. Tyburowskeho na l. 1892 (do knižneje pokł.)	40. —
	1062. —

II. Dawki a bjernje.

Městski dawk	42. 12.
Ležownostny dawk	18. 26.
Wotpaleńska pokładnica	12. 17.
Bjernja (geschoss)	8. 30.
Wodowy dawk	7. 10.
Wuprózdnjenje jamy	9. 60.
Wuhnjerjej	6. —
	103. 55.

III. Twarske porjedźenja.

Studnjerjej, ćěsli, murjerjej, blacharjej z cyła	183. 64.

IV. Zarjadniske wudawki.

Zarjadnikej 50, za papjeru 50 p., wotpisk zličbowanja 60 p.	51. 10.

Wospjetowanje:

Staw I.	1062. —
„ II.	103. 55.
„ III.	183. 64.
„ IV.	51. 10.
Do hromady	1400. 29.

Přirunanje.

Wšě dokhody	2180. 91.
Wšě wudawki	1400. 29.
Zbytk jako wunošk	780. 62.

W Budyšinje, 22. měrca 1893.

E. Mütterlein, rěčnik,
zarjadnik domu.

Wozjewjenje składa M. S.

Direktnje z našeho składa abo přez knihikupstwo su na předań:

Łužiski serbski słownik. Pod sobuskutkowanjom H. Zejlerja a M. Hórnika spisany wot dr. Pfula. 1857—66. — 12 hr.

Hornjołužiska serbska rěčnica. Zešiwk I. Zynkosłow. Spisał dr. Pful. 1861. — 1,50 hr.

Wěnc narodnych spěwow hornjo- a delnjołužiskich Serbow z přewodom fortepiana wot K. A. Kocora. 1868. — 1,50 hr.

Šěsć spěwow serbskich za tenor abo sopran z přewodom fortepiana wot K. A. Kocora. 1881. — 1 hr.

Towařšny Spěwnik za serbski lud. Zestajał K. A. Fiedleř. 1878. — 1,50 hr.

Štyrihłósne mužske chory. Zestajał K. A. Kocor. — 0,50 hr.

Swětłoćišćowa podobizna J. E. Smolerja (wobraz sam 30 × 20 cm), rysowana wot wučerja Knjeza. — 1,50 hr.

Wobsah.

Ćišćał E. M. Monse w Budyšinje.

ČASOPIS

MAĆICY SERBSKEJE

1893.

Redaktor:

Michał Hórnik.

Lětnik XLVI.

Zešiwk II.

(Cyłeho rjada čisło 88.)

Budyšin.

Z nakładom Maćicy Serbskeje.

W kommissiji E. Rühla.

Třeći rjad dodawkow k textam ludowych pěsni.

Podał *Adolf Černý.*

Po swojimaj zběrkomaj („Narodne hłosy“, „Druha zběrka narodnych hłosow“) njezastach hromadźić ludowe pěsnje, a tak móžu nětko zjawnosći třeću zběrku serbskich ludowych pěsni podać. W tutej zběrcy su pěsnje, nahromadźene w lětach 1890, 1891 a 1893; k nim přidach někotre hłosy ze zapiskow njeboh herca Mikł. Krala z Ćemjeric*) a njeboh cand. theol. Jana Bohuwěra Bertholda.**) — Texty rozdźělich na hornjoserbske, namjezne (mužakowske) a delnjoserbske; w kóždym wotdźěle podawam najprjedy pěsnje wo lubosći, potom pěsnje wšelakeho swětneho wopřijeća a skónčnje pokěrluški a ludowe kěrluše. Wšitke pěsnje su zapisane swěru ze wšitkimi dialektiskimi wosebitosćemi; jenož dodawki pěsni. ćišćanych hižo bjez dźiwanja na dialektiske wosebitosće, su tež tu w zhromadnej pismowskej delnjoserbšćinje ćišćane. Štož dialekt pěsni nastupa, dyrbju naspomnić, zo so w namjeznych (mužakowskich) pěsnjach a z najwjetšeho dźěla tež w delnjołužiskich pěsnjach wupraja ł kaž pólske ł; jenož w pěsnjach z Bórkow, ze Žylowa, Strjažowa a Liškowa ma labialny zynk hornjoserbskeho ł. — Zběrka hłosow je zrjadowana podobnje, kaž dwě přenjej zběrcy: přeni wotdźěl wobjimuje pěsnje wšelakeho swětneho wopřijeća, druhi reje a třeći pokěrluški a kěrluše. Pěsnje kóždeho wotdźělenja su rjadowane po wsach: najprjedy steja pěsnje hornjoserbske, potom namjezne a skónčnje delnjoserbske. — Spěwarjo su mjenowani při textach. — Wšitke texty a hłosy přirunach swěru z dotal ćišćanymi.

*) Čas. Mać. Serb. 1875, 69 a 1887, 134.

**) Hladaj Časopis M. S. 1889, str. 82. — Wobě zběrcy dóstach k přehladanju wot swojeho přećela dr. E. Muki. — Štož spěwnik herca Krala nastupa, je jara zajimawe, zo su pěsnje (č. 105, 106, 112 a 113) woprawdźe jenož dopomnjenki na čěske melodije, kaž na swojim měsće poznamjenich.

Texty.

A. Hornjoserbske.

I.

1. Kelko dyrbi nawoženja měć.

(Hłós: Černý, Svatba u luž. Srbů, str. 7. — Třeća zběr. č. 3.)

Dźowka: Třo tam steja wonka,
moja maći, juchej!
Mać: Dźi, wopraš, što woni chcedźa,
moja dźowka, juchej!
Dź.: Tón jedyn chce mje měći, atd.
M.: Dźi, wopraš, wjele pjenjez ma. atd.
Dź.: Tón jedn ma tři sta toleř, atd.
M.: To jo tak jara mało, atd. —
Dź.: Třo tam steja wonka,
moja maći, juchej!
M.: Dźi, wopraš, što woni chcedźa,
moja dźowka juchej!
Dź.: Tón jedyn chce mje měći, atd.
M.: Dźi, wopraš, wjele pjenjez ma. atd.
Dź.: Tón jedn ma šěsć stow toleř, atd.
M.: To je tak jara mało, atd. —
Dź.: Třo tam steja wonka, atd.
M.: Dźi, wopraš, što woni chcedźa. atd.
Dź.: Tón jedyn chce mje měći.
M.: Dźi, wopraš, wjele pjenjez ma.
Dź.: Tón jedn ma dźewjeć stow toleř.
M.: Dźi, rjekń, njech wón nutř přińdźe!
Dź.: Hdźe dha budźe wón sedźeći?
M.: Nó, pódla tebje za blidom.
Dź.: A što dha budźe wón jěsći?
M.: Čel'cu pječeń z rajsom.
Dź.: A hdźe dha budźe wón ležeći?
M.: Nó, pódla tebje we łožu.*)

(Z Baćonja.)

2. Rozhladny luby.

(Var. Smol. I. 222. — Hłós: Třeća zbèr. 4.)

Ha, hdyž pak tón Čibanik,
hdyž pak tón Čibanik,
hdyž pak tón Čibanik k holičcy
dźo,

*) Pěseń spěwataj dwaj: jedyn spěwa z wysokim (dźowka), druhi jemu wotmołwja z hłubokim hłosom (mać).

k holičcy dźo, haj k holičcy
dźo,
dha krjeńčku wón khlěba
pod pažu ma —*)
zo budźe tom' psykej
namjetać móc,
zo budźe tak z ćicha
nutř a zas' won.

Hdyž pak tón Ćibanik
k holičcy dźo,
dha połčik wón tučna
pod pažu ma —
zo budźe te zamki
namazać móc,
zo budźe tak z ćicha
nutř a zas' won.

Hdyž pak tón Ćibanik
k holičcy dźo,
dha hachtl wón wowsa
pod pažu ma,
zo budźe tom' ganzorej
namjetać móc,
zo budźe**) tak z ćicha
nutř a zas' won.

Hdyž pak tón Ćibanik
k holičcy dźo,
dha masku wón pšeńcy
pod pažu ma,
zo budźe**) tom' honačej
namjetać móc,
zo budźe tak z ćicha
nutř a zas' won.

(Spěwaše stary braška Bryl z Wudworja.)

3. Wabjenje.

(Variant Smol. I. str. 187. — Hłós: Třeća zběr. 9.)

1. „No jenoj, no, ha wzmi jenož, wzmi
te jabłučko čeŕwjene,
te rubiško židźane.“

2. „„Chcyła je wzać, a njesměm je brać,
njesměm pře swoju staru mać,
wona bó mje žałostnje swarjeła.

3. Wona bó mje žałostnje swarjeła
:,: a traš bó mje nabiła. :,:

4. Hdy bó to wědźała stara mać,
:,: zo ta holčka luboh' ma. :,:

5. Wona bó ju žałostnje swarjeła,
:,: a traš bó ju nabiła.““ :,:

6. „To drje stara mać derje wě,
:,: hdy bó wona wědźeć chcyła.“ :,:

(Spěwaše stary herc Manjok ze Sułšec.)

*) Taj rjadkaj a wšě slědowace so podobnje wospjetuja, kaž „Hdyž pak tón Ćibanik k holičcy dźo.“
**) Druhi a třeći raz: „zo 'dźe . . .“

4. Radźenje.

(Smol. I. 106. — Přir. č. 44 přitomneje zběrki. — Hłós: Třeća zběr. 8.)

W Konjecach spěwaju wot 11. rj. jako wosebitu pěseń, takle započinajo:

Čoho dla, mój luby, tak surowje hladaš,
zo so ći te włóski tak zmahujeja?

Město rj. 19—20 so tam spěwa:

Čoho dla dha sy to za mnu khodźił
po tych mi piwnych wječorach?

Po tych mi piwnych wječorach
a po tych mi cyłych dołhich nocach?

5. Krawčikej slubjena.

(Smol. I. 118. — Hłós: Třeća zběr. č. 2.)

Rjadk 8. rěka: A holička wulka rosćeše.

Rjadkaj 11. 12. rěkataj: Do toh' mi šołćic*) nowoh' dwora,
a šołćina na prozy stoješe.

W 21. rj. spěwaju: posyčeny.

Po 30. rjad. so spěwa: Z lutymi tołstymi tolerjemi
a z tymi francowskimi šěsnakami.

(Z Wudworja.)

6. Wuznamjenjenje lubeho.

(Smol. I. 225. č. 235. — Hłós: Smol. I. 225; Muka, Č. 1883, přił. II. č. 40. Pola Muki njeje derje zapisany. Prawy hł. je pola Smol., jenož zo dyrbi tež prěni dźěl pěsnje wospjetować, štož sebi tež charakter serbskeje reje žada.)

Smoleř ma 3 strofy; we Wudworju wudospołnjeja pěseń z tejle štwórtej strofu:

W jenym wón dyrbi kemši khodźić,
z tym druhim k wěr'wanju hić.

7. Šwarne wukhowanje.

(Smol. I. 36. — Hłós: Třeća zběrka, č. 7; přir. Čas. 1883, II. přił., č. 18.)

Wot 17. rj. rěka: Dźowka, z kim so rozmołwješ,
abo z kim so rozrěčuješ?
Drumty, drumty, tralala,
abo z kim so rozrěčuješ?

Z posleššom so rozmołwjam,
ze zahł(o)wkom so rozrěčwam, atd.

W 34. rjad. rěka: ze šiškn . . . (Z Wudworja.)

*) Korčmarjec atd.
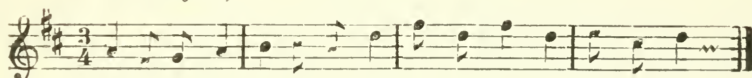
8. Burowa skóržba.

(Smol. I., 219. Muka, Č. 1883, 14. — Hłós: Smol. I., 219. Ja zapisach mało rozdźělny; přir. tež Narod. hłosy č. 32.)

W Miłorazu přidawaju:

Z kąłom kulki te mam jara rědko,
kał a kulki kóždy dźeń mam nětko.
To jo tola, štož swět sej nježada:
skóć' we hrodźi lěpšeho sej žada.

A zakónčeja:*)

(Wotprošeř Nuglan z Miłoraza.)

9. Rajtarjowska kruwařka.

(Smol. I. 212. Muka, Č. 1872, 99. — Hłós: Třeća zb. 118.)

1. Rajtarjowska kruwařka
kranyła jo khlěbny rub;
donjesła sej do łoža —
pachmanka jón namkała.

2. Ta jo jón přenjesła přez blido;
hdyž jo čeledź snědała,
dźowka ta so wusměwa
a srěńca ničo njepraji.**)

(Z Worklec.)

10. Zwěrina.

(Přir. Smol. I., 116; Łužičan 1866, 143. — Hłós: Narodne hłosy č. 6.;***) druhi hłós p. Smol.)

1. :,: Wjelk tón lada horje worаše, :,: (Sm. 5.)
husař†) jomu pohonješe. (7.)

2. „Wjedź mje, mój husarjo, runje won,
zo mój wobwodu njesčinimoj."

3. Husař so na wjelka wobhladny,
a přeco wón sčini wobwadu.

---

*) Hdyž so cyła pěseń přepisa do D dur.

**) Dale mój spěwař, braška Wincař, njewědźeše. Snadź pěseń (po Smolerjowej pěsni) takle dale dźe: 3. Kruwařka so wróćała. „Njewróćej so, kruwařka, ja sym tebje widźała, hdyž sy sej rub kradnyła. 4. Hdyž sy sej rub kradnyła, do łoža sej khowała. Ty sy holca kaž ta ranca, ty sy ... wa limborska!"

***) Z małym rozdźělom na kóncu:

†) Pola Smolerja: liška.

4. Na to tam přińdźe kmótra žaba,
tajka wulka, pisana.
5. „Što nam ty přinješeš kmótra žaba, (15.)
tajka wulka, pisana?“ (16.)
6. „„Ja sym tu pósłana z Ottendorfa, (17.)
z Ottendorfa z listami.““ (18.)
7. Baćon*) te listy lazowaše, (19.)
boranej wójnu připowědźe.
8. Boran so na wójnu hotowaše, (55.)
wowcka jomu wotradźeše: (56.)
9. „Ja sym tam wotbyła wopušku, (59.)
ty móžeš tam wotbyć kožany měšk.“ (60.)
(Spěwaše stary braška Bryl z Wudworja.)

III.

11. Wumóžene ptačatko.
(Pokěrlušk.)
(Hórnik, Č. 1868, str. 74. Róla, Č. 1880, 24. — Hłós: Č. 1868, 74.)

1. Ja wěm jene spěwančko
wot fromnoho mužika
:,: strowa sy Ty, Marija. :,:
2. Měł jo jene ptačatko atd.

Jako 5. strofa je zasunjena:

5. Ptačatko te spěwaše,
k swojom' Bohu**) so wołaše, atd.

Posleduja strofa rěka:

9. Marija jomu pomhaše,
kaž nam tym hrěšnikam, atd.
(Spěwaše Kórjeńkowa z Ralbic.)

B. Namjezne.

I.

12. Marijance.
(Hł.: Třeća zb. č. 18.)

1. Spórowałej stej se dwě marijance***)
na jenej zelonej gałužce,
2. lećełej stej wonej do winowca.
Pod winowcom sedźi rjana gólicka.

---

*) Pola Smolerja: liška.
**) Drje: K Mariji so wołaše.
***) Tujawcy.

3. Ta mějašo dwě rjanej jabłušce,
tej pósła wona k Hermanoju.
4. Wezełej stej se tej marijance,
lećełej stej rowno k Hermanoju.
5. Herman tam paso štyrjoch brunych,
štyrjoch brunych hobsedłanych.
6. „How maš, mój Herman, jabłušce dwě,
tej jo ći pósłała twoja luba lubka.
7. Tej jo ći pósłała twoja luba lubka,
twoja luba lubka Katyržynka.“ —
8. „„'Šycke how jědu, 'šycke how dźěju,
mój Herman tu ni'dźe njej'.
9. Mój Herman doma zwósta,
doma wósta, zwěrinu wari.
10. Zwěrinu wari, blido krywa,
'šycko k jědźi čigotujo.
11. Jěztej a pijtej, wej marijance,
čez waju smej mej zwěrowanej.““
(Spěwaše here Iwan Domel ze Slepoho.)

13. Hana a Hanso.

(Přir. Smol. I. č. 245, str. 232, a č. 92, str. 123. Muka, Čas. 1889, 69. — Hłós: Smol. I. č. 92.)

1. :,: Gólcyk tam sejźe drěmašo, :,:
:,: se k zemi dołoj chylašo, :,:
2. či (tři) nowe złota zezgubi.
Chto da 'dźo je pytać?
3. Pytała jo je Hana,
ta Hana N. N.-ojc.

Strofy 4.—8. kaž pola Muki.

9. „Ach Hana ty rjana,
ach Hana ty naša,
:,: co da ty how dźěłaš?“ :,:
10. Šeł jo tam nimo Hanzo,
ten Hanzo N. N.-ojc.
11. „Ach Hana ty rjana,
ach Hana ty moja,
:,: co da ty how dźěłaš?“ :,:
12. „„Ja nama te wěnki wijom
a tež te naliki.
13. :,: To budźomej mej trjebać, :,:
'dyž k wěrowanju pójdźomej
a ščiwe*) pěty změjomej.““**)
(Spěwaše I. Domel ze Slepoho.)

---

*) Křiwe.
**) Započatk tuteje pěsnički namaka so tež w rkpnej zběrčcy njeboh J. E. Wjelana a dźe hač k słowam: „Ta X. X. thymijan plěješe a tež — —“ Dale wjedźena njeje. Započina so podobnje kaž pola Smolerja (I., str. 232):

1. Hólčik tam sedźo drěmaše
na nowej šindźeli.
2. So z třěchi dele kulaše,
wšo běłe złote zezhubi.
3. A štó dha b'dźe je pytać?
Tón P. P. N. N.-ec.
4. A štó dha b'dźe jom' pomhać? Atd.

Wot našeje přitomneje pěsnički podobaju so jenož strofy 1., 6. a 7. trochu Smolerjowym (I., 232) 1., 8. a 11.

14. Wjelika lubosć.*)

(Hłós: Třeća zběr. 16.)

1. Maći stara, njeswarćo,
zo naju lubosć tak wjelika jo,
how ha hej, how ha hej,
zo naju lubosć tak wjelika jo.

2. Fórman ju preč njewjezo
ze štyrimi kónimi, atd.

3. Ze šesćimi wón twingujo,
wóz se jomu rozłamał.

4. Wójnaŕ kólesa znabija
a kowal wobruče sčibija.

(Spěwaše l. Domel ze Slepoho.)

15. Zrudna.

(Přir. Smol. I., 184, č. 161, II., 84, č. 94; dale č. 48 přitomneje zběrki. — Hłós kaž pěsnička č. 14.)

1. Na tej droze drježdźanskej
stoji jedn murjowany grod,
how ha hej, atd.

2. Wo tom grodźe gólice tři,**)
te tam šantki šyjachu,
:,: how ha hej :,:
te tam wěnki wijachu.

3. Frejna šantki šyjašo,
druga wěnki wijašo,
:,: how ha hej, :,:
třeća či***) nima płakašo.

4. „Pčec ty płacoš, gólica?“
„„Ja płacom wo mojog' lubego.““

5. „Pče tym płakać njetrjebaš,
'šudźom (w) swěće gólcow dosć.“

6. „„„Gólcow derje (w) swěće dosć,
ale žedn tak rjany njej',
ak mój luby njebogi.

7. Njebogi drje wón též njej',
ale wo mnjo njerodźi.“““

8. „Bjeŕ sebi, gólicka, kajkegož 'coš,
krala, fyrštu njekrydnjoš.

9. Kral ma wjele wojakow,
fyršt ma wjele pjenjezow.“

(Ze Slepoho.)

16.

1. 'Dźo ta waša Anka jo? —
Ta jo na piwje (w) Radworju,†)
how ha hej, atd.

2. Šesćo tam hercy hrajachu,
šesnasćo pórow tam rejowachu.

3. Na tom wjelikem kamjenju
či (tři) mile zady Drježdźanow.

(Ze Slepoho.)

17. Njejstaj sebi dobraj.

(Hłós: Třeća zběr. 17.)

1. „Lubeg' mam, ale rjany njej',
dobra ja jomu njejsom.

2. Trošku som, ale jara nic,
cog' dla wón mi zwěrny njej!“ —

---

*) Slědowace 3 pěsnje mi w Slepom spěwachu hromadźe w jeničkej pěsni. Podawam je tu w tom rjedźe, kaž su mi je za sobu spěwali.

**) Wupraj: tši (či).

***) Při.

†) Hišće před 20 lětami bě w Radworju kóžde lěto kermušu deskowy a kołmazowy hermank, na kotryž su wosebje též z Wochoz a druhich wsow Mužakowskeje hole jězdźili.

3. „„„Pjerjej som ja wjesoły był,
’dyž ja njejsom lubki měł;

4. něnter, ’dyž ja lubku mam,
něnter som ja zrudny.

5. Ja som zrudny, górim se,
to mi wjelgin ćežko jo.“ “

6. „Njebydź zrudny, njegóŕ se.“
„„Ja se góric njebudu;

7. som ći zlubił se će brać,
něnt pak na tebje najebać!“ “

(Spěwaše here I. Domel ze Slepoho.)

18. Zrudne wěcy.

(Přir. Muka, Čas. 1889, 68, č. 35. — Hłós: Druha zběr., č. 22.)

Hdyž so hotuja njewěstu do jeje noweho domu wjezć, kwasarjo spěwaju:

1. Tam jo tajki stary nan,
ten ma na tebje dawno gram,
ach lejderaško, ty luby Bóžko!

2. Tam jo tajka stara mać,
ta bdźo se z tobu stajnje žrać, atd.

3. Tam jo tajka kopicka dźěći,
te budźa za tobu z cypami młóćić.

4. Doma sy měła guste krupy,
tam pak změješ wěste puki.

5. Doma sy měła z mlokom jagły,
tam pak změjoš je z kapalicu.

6. Doma sy derjała drjewo rubać,
tam budźo wó tebjo sćebijanog’*) dosć.

7. Pjerjej sy derjała drjewo nosyć,
tam pak budźo za tobu dosć nachytaneg’.

8. Doma sy derjała wódu nosyć,
tam pak budźoš jeje napłakać dosć.

9. Doma sy mogła čez płoty skakać,
tam pak njebdźoš móc čez próg kracać.

10. Doma sy chójdźiła kaž ta struna,
něnt pak budźoš chójdźić kaž ta tuna.

11. Doma sy chójdźiła juch, juch, juch, juch,
tam pak budźoš chójdźić buj, buj, buj, buj.

12. „Dobru nóc, dobru nóc, nanko mój.“
„„Dobru nóc, dobru nóc, dźowka naša.“ “

*) spřebijanogo.

13. „Dobru nóc, dobru nóc, maći moja.“
„„Dobru nóc, dobru nóc, dźowka moja.““

14. „Dobru nóc, dobru nóc, bratry moje.“
„„Dobru nóc, dobru nóc, sostra naša.““

15. „Dobru nóc, dobru nóc, sostry moje.“
„„Dobru nóc, dobru nóc, sostra naša.““

16. „Dobru nóc, dobru nóc, kmótry moje.“
„„Dobru nóc, dobru nóc, kmóšawa naša.““

17. „Dobru nóc, dobru nóc, towaŕše moje.“
„„Dobru nóc, dobru nóc, towariška naša.““

18. „Dobru nóc, dobru nóc, towariški moje.“
„„Dobru nóc, dobru nóc, towariška naša.““

(Spěwaše herc I. Domel ze Slepoho.)

II.

19. Mać mordaŕka.

(Hłós: Třeća zbèr. č. 19. — Kóždy rjadk so wospjetuje.)

Šapaŕ tam goni wowcycki,
tam do togo hajka zeloneg'.

„Ja słyšach dźěsća płakanje —
ja słyšu će, ale njewidźu.“

„Ja som we peńku dubowem,
z mechom a šćernjom čikryte.““

„A 'dźe da maš tu twóju mać?“

„„Moja mać ma dźensa kwas.““

Wón wzeješe to dźěćatko
a njeseše jo kwasarjam.

„Pomagaj Bog wam, kwasarjo,
ja přinjesu wam dźěćatko:
ta njewěsta jo jogo mać.“

— Jelizo som ja tog' dźěsća mać,
da dyrbi mje čert z woknom wzeć! —

Tu mału chwilku spominu,
da wza ju čert z tym woknom wen.

Wót njeje nico njeběšo,
ak jeno zubow křipjenje.

(Spěwaše herc I. Domel ze Slepoho.)

20. Při kolebcy.

(Hłós: Třeća zbèr. 14.)

1. Ja pak tam stojach na hori,
na hori husokej.

2. Kukaj mi, moja kokula,
na dubje zelonem,

3. spěwaj mi, rjana gólicka,
na stoli sejźacy!

4. „Bójkaj, bójkaj mi, synko mój:*)
'dźoš wjeliki narosć,

5. da na wójnu ty póće'njoš
(k) staremu nanoju.

6. Ten 'dźe će wucyć piskać, hrać,
na kónjach rajtować.“

(Ze Slepoho. Spěwaše I. Domel.)

*) Přir. Smol. I., str. 297.

21. Campor.
(Hłós: Třeća zběr. č. 21.)

Póstnicy khodźa abo khodźachu hólcy (wotrosćeni a mali wosebje) „camporować" — wosebje w namjeznych stronach a w Delnjej Łužicy. Bližše wopisanje toho wašnja wotpołožam k druhej składnosći. Tudy jenož wozjewju pěseń, kotruž dźěći w Zagorju (p. Mužakowa) při camporowanju hišće w l. 1890 spěwachu. Po puću do dwora spěwachu:

Camper jědźe do dworu,
baba zběra lobodu,
witře změje k wobědu.
Camper how, camper tam!

Na dworje potom, zebrawši měcy z hłowow, spěwachu:

Nĕnt jo wěsće na weasu,
'cemy-lik Bogu słužyć,
'šycke zwěru batować,
swojego žywjenja wachować.
Njebudźemy-lik batować,
d(h)a Bog budźe nas štrafować
z wójnami a z mrětwami,
z tymi wjelikimi cejchenami.
Bog ma pruty z'jazane,
wón budźe nas zmerskać
'šyckich tych njepokutnych.
Cyńće Bogu pokutu,
chudym ludźom dobrotu,
skubłajće 'šěch syrotow,
woblecće 'šěch nagich —
dha budźeće krynuć
to njebjeske kralestwo,
'dźež to cełe jańdźelstwo.
Na zemi jo swětna cesć,
na njebju jo Boža móc.
Słuńckoji a měsackoji
jo se wostudźiło swěćić,
žo smy jogo njedostojne;
šwabel a wogeń z njebja dźe,
z njebja dele pada.
Kajka to jo boža wilka štrafa,
což jo nam Bog sam dał! —
Daj čez Jezom Krysta,
daj žez Jezom Krysta.
Amen.

C. Delnjoserbske.

I.

22. Huzwólenje njewěsty.
(Smol. II., 51, Muka, Čas. 1883, str. 8. — Hłós: Třeća zběr. 68.)

1. :,: Stej šłej dwě rědnej pŋ*) třawu, :,:
bogata z teju chudeju.

2. :,: Chuda sebje kasa kŋšulu, :,:
bogata suknjanu njekasa.

*) ŋ wupraja so kaž hornjoserbske „y" a steji na měsće delnjoserbskeho „ó" po labialach a krknikach, jelizo po nim labial abo krknik njeslěduje. Muka piše ẏ, štož my typografiskich přičinow dla njemóžachmy.

3. „Ty mŋžoš derje njekasaś,
gaž maš doma hyšće dwě drugej,
ja njamam niźer žedneje.“

4. „„:,: Njamaš ty niźer žedneje, :,:
ga maš ty rědneg' lubego.

5. Daj mě ty twŋjog' lubego,
ja śi daś mŋju suknjanu.““

6. „Z twŋjim ja z klejdrom njeroźim,
ja 'cu měś mŋjog' lubego.“ —

7. Luby ten daloko njeběšo,
wŋn 'šykno derje słyšašo.

8. „Daj wšak mě luby Bog do rady,
ku kŋtrej ja se hobrośim?

9. Hobrośim ja se (k) bogatej,
pak jo mě gjarda, hofartna.

10. Hobrośim ja se (k) chudobnej,
pak jo mě wjelgin źěłabna.

11. Bog buźo nama hobraźiś
wŋt jadnog' małeg' śeleśa
tak wjele rogateg' dobytka.“

(Spěwaše M. Šulcojc z Mósta.)

23. Wójaŕski luby.

(Muka, Čas. 1877, str. 6. — Hłós: Třeća zběr. 32.)

W Mósće a w Žylowje so trochu hinak spěwa:

1. Rjadny ten styrjo brune kŋnje ma,*)
wše jadneje barwy su,
jadwej,**)
wše pŋ jadnej droze du.

2. Rjadny by styrjoch brunych kŋni dał,
gab' źowčo doma měł,
jadwej,
gab' źowčo doma měł.

3. Źowčo to lažy w komorje
na běłej postoli,
jadwej,
na běłej, cerwjenej.

*) W Mósće: „Styrjo te brune kŋnje su . . .“
**) W Mósće: hidyhej.

4. Rjadny ten chŋjźi pŋ dwŋrje,
   nosy mjacyk spŋd bockom, jadwej,
   huśěgnuś jogo njesmějo.
5 a 6. kaž pola Muki.*)
7. Wŋn dej' te styrjo brune kŋnje měś,
   ten nowy kowany wŋz, hidyhej,
   dweju gercowu na wŋzu. (Móst.)
8. Wŋn dej' ju domoj holowaś,
   na stołašk pŋsajźiš, jadwej,
   na stołašk rědnjejšy.
9. Wŋn dej' ju z měnim huwitaś,
   běłu jej ruku daś, jadwej,
   ruku běłu cerwjenu.
10. Běłu tu ruku do rucki,
   złotny pjeršćenik na rucku, hidyhej,
   złotny pjeršćenik na rucku. (Móst.)

24. Luba na kjarchobje.

(Přir. Smol. II., 92, č. 105, Muka, Čas. 1882, str. 131. — Hłós: Druha zběr. č. 51.**)

1. Witajšo gólcy***) Turjańske — a dej,
   :,: co šćo nam nowego přinjasli, :,:
   — a dej, a dej, a dej?
2. My njejsmy wam nic přinjasli — a dej,
   :,: my kšěli wašu Anku měć :,: — a dej atd.
3. Naša ta Anka doma njej,
   :,: ta jo nam južor umrěła. :,:
4. Źinsa jo rowno třeši źeń,
   ak smy ju na kjarchob unjasli,
   na ten kjarchob Turjański.
5. Gólc hobroši kónja brunego,
   :,: rajtowa přecej na kjarchob. :,:
6. Tři raz ten kjarchob hobjězdźi,
   :,: po kóńc tog' rowa zastašo. :,:
7. „Spiš ty lubka abo nic?
   :,: Wótgroń wšak ty mi jadno słowo. :,:
8. Stawaj wšak górej źowcyšco,
   :,: wótgroń wšak ty mě słowje dwě.“ :,:

---

*) W 5. štučcy rěka: „. . . wŋ (wó) blido“, abo „. . . do blida.“

**) W Tureju spěwachu z němskim hłosom a bjez słowow: a dej, a dej, a dej. —

***) W Mósće: gŋlcy, mŋgała (móhła), wŋtgroń.

9. „„Ga by ja groniś mógała,
:,: ga njeby ja tuder lažała. :,:
10. Na mójich nogach śežki pěsk,
na mójej hutřobje śežki kamjeń.
na mójej głowje zeleny dern.
11. Źi wšak ty k mójej muterce:
:,: klucyk ten wisy nad hoknom. :,:
12. Klucyk ten wisy nad hoknom,
pjeršćeń ten lažy we lódce,
wěnašk ten wisy nad hoknom.
13. Chtož we tym wěnku schójźił jo,
:,: tomu wěcej głowa njeboli.““*)

(Spěwaše: K. Kosakojc z Turcja a šwalča Marja Šulcojc z Mósta.)

25. Malučka zlubjona.

(Přir. Smol. II., str. 17 č. 5; Jord. č. 19. Přir. tež č. 5 tuteje zbèrki. — Hłós: Třeća zběr. 35.)

1. Přirajtował gŋlc z kŋnja brunego,**)
rajtował přecej do Žylowa, do Žylowa.
2. Do Žylowa přirajtował
před Głowanojc nowy dwór, nowy dwór.
3. K njomu přijźo Głowanka wen, (J. 1—5.)***)
witašo jogo za ruku, za ruku.
4. „Njepytajśo, Głowanka, witanja;
źo ga ta waša :,: Hana jo?“ :,: (J. 8.)
5. „„Naša Hana doma njej',
wóna spŋd gŋlku :,: howsa grabjo.““ :,: (J. 21—22.)
6. Zahobrośi gŋlc kŋnja brunego,
rajtowašo přecej :,: spŋd gŋlku. :,: (J. 25—26.)
7. „Ja 'cu śi pomogaś, źowcyšco, (J. 28, S. 4.)†)
co ga ty how tak :,: sama grabješ?“ :,:
8. „Bźez pomocy posycone,
bźez pomocy bźo :,: zgrabane.““ :,: (J. 29—30, S. 5—6.)
9. „Njedawaj, źowčo, gjardych słow, (J. 31., S. 7.)
ty dejiš mŋja :,: hordowaś.“ :,:
10. Źowčo to chyśi běłe grabje
a ženjo domoj :,: płakucy. :,:

---

*) Strofy 3. 4. 10. 12. pak pola Muki njejsu, pak su jara rozdźělne; tež nimale wšě druhe strofy su mjenje abo bóle variantne.
**) Najskeršo: „z kónjom brunym“.
***) Rjadki pola Jordana.
†) Rjadk pola Smolerja.

11. „Mŋterka, luba mŋterka.
co ga wy kuli :,: cynili sćo? :,: (S. 12—15., J. 35—38.)
12. Małučku sćo mje zlubili, (J. 40., S. 16.)
ako som groniś :,: njamógała, :,: (J. 42.)
13. z nožkoma sćo mje skolebali,
z ruckoma sćo mě :,: suknju šyli. :,: (S. 10—11.)
14. Mŋterka, luba mŋterka,
'comoj wšak mej se :,: wótpłaśiś." :,: (S. 18., J. 44.)
15. Mŋterka pjenjezy licašo,
až se wšo blido :,: swěśašo. :,: (J. 45—46.)
16. Gŋlc te pjenjezy grjebašo,
do kŋrcneg' měcha :,: sypašo. :,: (J. 49—50.)
17. „Zabydnu ja śi to lěto,
a za lěto dejš ta :,: mŋja byś!" :,:*)
(Spěwaštej M. Kubojc a jeje maś ze Žylowa.)

26. Njerodny kumpan.

(Jord. 7. — Přir. Smol. I., str. 38. II., 15; Čas. 1881, 40; 1889, 64. — Hłós: Třeća zběr. 56.)

1. Gaž ja na wójnu spośegnjom, (1.)**)
komu ja móju lubku přirucym? (2.)
2. Najžpjerjej mojomu bratřoju, (3.)
pŋtom mojomu kumpanoju. (4.)
3. „Kumpan, ty dejš mě móju lubku zastaraś, (6.)
ty dejš mě z njeju rejowaś." (8.)
4. „„Ja 'cu śi ju derje zastojaś,
ja 'cu śi z njeju rejowaś."" —
5. 'Šykne te źowča na reju du, (9.)
to rědne źowčo teke źěšo. (10).
6. 'Šykne te źowča do 'jaže du,
to rědne źowčo před 'jažu stoji.
7. 'Šykne te źowča do jšpy du, (11.)
to rědne źowčo (w) 'jažy stoji. (12.)
8. 'Šykne te źowča do reje du,
to rědne źowčo za helu stoji.
9. 'Šykne te źowča piś krydnu,
to rědne źowčo prozny głašk.
10. „Ka' njejsom ja tuder wiźona, (13.)
gaž mój luby doma njej'!" (14.)

---

*) Tutu pěseń spěwaju w Žylowje holcy na kwasu „pódružbje".
**) Ličby woznamjenjeju rjadki pola Jordana.

11. Prědny ten raz se huštřěli, (19.)
chopi se kumpan markowaś. (22.)
12. Drugi ten raz se huštřěli,
chopi kumpan źowčo do reje braś. (24.)
13. „Něnt daj se ze mnu na pokoj, (29.)
gaž mój ten luby domoj źo!“ (30.)
14. Třeši ten raz se huštřěli,
gibnu se kumpan přez guno. (32.)
15. „Spŋcakaj, kumpan, spŋcakaj, (32.)
'comoj se něco rozgroniš. (34.)
16. Kak sy mi móju lubku zastojał,
kak sy mi z njeju rejował?“
17. „„Ja som śi ju derje zastojał,
ja som śi z njeju rejował.““
18. Witałej stej se, witałej, (37.)
najžpjerjej z běłyma ruckoma. (38.)
19. Najžpjerjej z běłyma ruckoma, (39.)
pŋtom z nagima mjacoma. (40.)
(Spěwaše Liza Laksojc z Janšojc.)

27. Źělenje a zasejpřijźenje.

(Hłós: Druha zběr. č. 32. — Přir. Smol. II., č. 2, str. 14.)

1. Tužycu, tužycu wjeliku mam, (1.)
z tužneju hutřobu wjasoła som, (2.)
až mŋj luby wŋte mnjo šejdujo.
2. „Šejduj, šejduj bŋžemje, (7.)
:,: a nic jano doch tak daloko.“ :,: (8.)
3. „„Dalej a šěrjej mej buźomej, (9.)
a lubjej wšak mej se změjomej (10.)
a cesnjejšej gromadu přijźomej.““ (11.)
4. „Jadno lětko, dwě lětce, to njej' gor nic, (15.)
tři lětka, styri lětka, to jo gor dosć (16.)
a dlěj mej njamžomej fryjnej byś.“
5. „„Ga by to mŋgało mŋžno byś,
ga kśělej tymaj gercoma toleŕ daś,
a wŋnej dejałej nama tu reju graś.““
6. Rejujo z njeju mału chylku (33.)
a weze jog' kónika za huzdźicku (29.)
a swŋju lubu lubcycku za rucycku. (30.)
7. Njekśěšo se jej daś z městaška gnuś, (31.)
:,: až wŋna bźo zwoliś, až jogo 'co byś. :,: (32.)
(Z Drjenowa, spěwaštaj stary herc Grib a jeho žona.)

28. Luby přijźo.

(Lěpši variant, hač pola Smol. II. 121, č. 169; přir. I. 158, č. 134; Časopis 1889, 67. — Hłós: Třeća zběr. 46.)

1. „Nalěto budu rože kwiść,
:,: a pon bźo mnj luby domoj přijść.*) :,:“
2. Běłe te rože kwiśachu,
:,: a luby se domoj njepnjrašo. :,:
3. Źowčo w zagrodcy lan plějašo, (5.)
a luby se domoj pnjrašo,
4. z carnym mantelom obchyśony,
až jogo to źowčo njeznajašo.
5. „Spomagaj Bog śi, rědne źowčo,
co ga ty tak sama plějoš?
6. Jo śi twnj foter a muterka gram, (8.)
ab' jo śi twnj luby wnjtpo'jeżeł?“ (10.)
7. „„Mě njej' mnj foter a muterka gram, (11.)
teke njej' mě luby wnjtpojeźeł. (12.)
8. Żensa jo rowno sedym lět. (13.)
ak jo mnj luby do wnjny jěł.
9. Wnjn jo mě zlubił zasej přijś,
gaž běle rože budu kwiść.““
10. „Ak ja som 'cora tam wottam šeł,
ga jo twnj luby swajźbu měł.“
11. „„Gaž ty tam něga raz zasej pnjźoš, (15.)
ga připo'jez jom' wjele dobrego.““**) (16.)
12. „Och njewěř, njewěř, lubka mnja, (21.)
ja som śi kšěł jan tak pospytowaś,
lěc ty żednog' drugeg' maš.“
13. „„Kak ga ja deru drugego měś,
gaž wnjcy přecej płacotej
a hutřoba přecej wachujo?
14. Wěcej tych (Ł)zow som huroniła,
ako tog' pěska při tom morju,
ako tych chrapkow na tej woźe.““***)

(Spěwaše M. Kosakojc z Tureja.)

---

*) Widźomnje po „kwiść“ je za „přijś“ bjezdźak wudźěłane „přijść“.

**) Nětk móža slědować Smol. rjadki 17—20, kotrychž pak moja spěworka njeznaješe.

***) Nětko so może skončić kaž pola Smol., rj. 23—28.

29. Nejlubšy šwar.

(Smol. II., str. 35, 36, č. 23 a 24; přir. Smol. I. 141, č. 118. — Hłós: Třeća zběr. 76.)

Rj. 1—4 kaž Smol. č. 24. Jenož w 3. rj. rěka: „Spowjez źen ty mě . . .“, a w 4. rj.: „'dy ga ty bužoš . . .“ Dale so spěwa:

2. „„Wěrnosćow ši ja njespowěm,
ja teke njewěm, kótery cas.
Do cuzeg' landu ja hujědu,
lažčej ši ja zabydnu.““

3. „Zabydnjoš ty mje w cuzym lanźe,
zabydnjom ši ja teke tudy.
Gluki wšak ty tam njezmějoš
a lubki ty tam njeskrydnjoš.“

4. Rejtaŕ hobroši kŋnja bruneg',
rejtowašo zasej naspět.
Bližej tom' Liškowej bywašo,
lěpjej ten kŋnik drebowašo.

5. Lěpjej ten kŋnik drebowašo,
lěpjej ten gŋlcyk špornowašo;
na srjeź tog' Liškowa přirejtowa,
a kŋnik wjasele zaryzgota.

6. Kŋnik wjasele zaryzgota,
a gŋlcyk wjasele zajuska.
Źowčo tam stoji na proze,
włosy mějašo rozpleśone.

Nětko so spěwa wot rj. 21 Smol. pěsnje č. 23. Kónči pak so takle:

9. „„Njeśtřelaj, njerubaj, luby mój,
to njejo žedyn luby mój,
to jo ten mój nejmłodšy bratř,
teke mój nejbližšy šac.““

(Spěwaše Lawruškojc Liza z Liškowa.)

30. Maś a źowka.

(Hłós: Třeća zběr. 55.)

1. Mjasec tak bytře swěśašo,
:,: dalej, hušej stupašo :,:
na Rědniškojc nowy dwŋr.

2. :,: Spŋd dworom chójźi źowcyšćo, :,:
:,: až 'co nocku z lubym spaś. :,:

3. Gaž jo zgoniła jeja maś,
jeja stara muterka,
chopi to źowčo šćokaś,
až 'co nocku z lubym spaś.

4. O, nješćokaj mje, moja maś,
moja stara muterka;
zwarbuj se ku mnje z łožyšćom,
z łožyšćom z pjerjowym.

5. Daj, ze zagłowkom mŋškowym,
ze zagłowkom mŋškowym,
z pisanym hantwalom,
ze šlewjerneju witawu.

6. Z pjeśimi tymi krowymi,
:,: krowy te su hugnane, :,:
kopyta su hulicone.

7. Ab' mŋj luby skerje gótowy był,
aby wŋn mje njezabył
u Rědniškojc słužecy,
pŋ dworje chójźecy.

(Spěwaše Liza Fridowa z Tureja.)

31. Dobra rada.

(Jord. 34. — Muka, Čas. 1882, 161. — Hłós: Třeća zběr. 57.)

W Janšojcach a w Mósće spěwachu dospołnišo tak:

1. :,: Jěł jo luby na jarmark, :,:
nakupi źowčoju paprjeńcow.

2. Nakupi źowčoju paprjeńcow, (J. 1.)
teke tych drobnych wŏrješkow. (2.)

3. „Paprjeńc derje wŏześ ćcu,
wŏrješkow pak njebjeru.

4. Wŏrješki su małučke,
teke wjelgin přeradne.

5. Te budu naju přeraźiś (3.)
we naju nowej komŏrce. (4.)
we naju běłej pŏstolce.“ (6.)

6. „„Źowčo, njeboj se přerady,
warnuj se młodych gŏljackow.

7. Gŏlcy te maju lasnu rěč*)
we hutřobje nose wótřy mjac.

8. Wŏni to źowčo hobgronje,
pŏ swojej mysli jo hobrośe. (7—12.)

9. Do grona wŏni jo zaporaju,
do wjelikeje sromoty.

10. Chylu jo k narje spŏměju (13.)
pŏtom ju zasej wŏstawju. (14.)

11. Dosć dłujko som śi ja lubo měł, (15—18.)
ak som tych drugich małko znał.

12. Gaž pak som drugich dosć poznał,
wěcej wŏ tebje njerozu.““

(Z Janšojc.)

32. Nóc pola lubki.

(Přir. Smol. II. 79, č. 87. — Muka, Čas. 1875, str. 114. — Hłós: Třeća zběr. 49.)

1 Šel jo ten gólack wŏt Baršća,
a wŏn tak wjasole zajuska
a swojej lubej lubce zuk dawa.

2. „Spiš ty moja lubka abo nic?“
„„Spŏd progom laže te kluce.
a zwŏtamkaj te zamki Hyšč.““

3. :,: Gólack te zamki zwotamka, :,:
a źowčo źurja zwŏteynja.

4. :,: „Źo ga mej se něnto sednjomej :,:
a sebje něco zgronimej?“

5. :,: Na lodku stej se sednułej :,:
a teke hobej usnułej.

6. :,: Chto ga buźo naju zawołaś, :,:
gaž buźo switaś, źeń bywaś?“

7. :,: „„Nad nama lažy stara maś. :,:
ta njamožo nocy spaś.

8. :,: Ta ga buźo naju zawołaś, :,:
gaž buźo switaś, źeń bywaś.““**)

9. :,: Swita, swita, źeń bywa :,:
a swětłe słyńco górej źo.

10. :,: Chtož pola swŏjeje lubki jo, :,:
ten ma cas hyś wŏt njeje.

11. :,: Wŏt rědneje casa dosć :,:
a wŏt grozneje dawno cas.

(Spěwaše Kristiana Kosakojc z Tureja.)

---

*) Hl. pěseń „Spušćona“ (č. 44. tuteje zběrki), strofy 11—13.
**) W Mósće wuprajeja hižo: zawɒłaś, njamɒžo, gŏrej.

33. Stej husnułej.

(Smol. II. 79. — Muka, Čas. 1875, 114.)

a.

(Hłós: Třeća zběr. 63.)

1. W zagrodce stoji jabłonjašk,
na nim su jabłuška;
spŋd jadnym bokom su cerwjene,
spŋd drugim zelene. (S.5–12.)

2. Zběrałej stej je, zběrałej,
hobej gromaźe husnułej;
starałej stej se, starałej,
chto b'źe jeju zawŋłaś. (S. 13—16.)

3. „Nad nama syda syłojik,
syłojik, jaden drobny tešk;
ten buźo naju zawŋłaś,
gaž buźo źeń bywaś.“ (Sm. 17—20.)

4. Swita, swita, źeń bywa,
swětłe slyńco gŋrej źo;
chtož pola swŋjeje lubki jo spał,
ten ma cas hyś wŋt njeje. (S. 25—28.)

5. Wŋn ma cas hyś wŋt njeje,
teke wŋna wŋt njogo.
Wŋt rědneje casa dosć,
wŋt grozneje dawno cas. (M. 25—28.)

6. Luby se přejc sam zgŋtujo,
źowčo to šěžčej zdychujo.
„Zdychuj ty abo njezdychuj,
wěcej mŋja lubka njebuźoš.
(Sm. 29—32.)

7. Pytaj sebje drugego,
ja 'cu teke drugeje.“
„„Pytaj sebje drugeje,
ja 'cu teke drugego.““ (Z Mósta.)

b.

(Hłós: Druha zběr. č. 50.)

W Žylowje započinaju:

1. Běštej dwa młodej młoźeńca,
hura,
tajkej běłej, cerwjenej,
hura, hura, hura.

2. Přez płośik stej stupiłej, hura,
doch tak baldy husnułej, atd.

3. „Chto buźo naju zawŋłaś,
gaž źěn buźo źeń bywaś?“

Dale so spěwa: „Nad nama . . .“ atd., hač: „. . wŋt grozneje dawno cas“, hdźež je kónc pěsnje.

34. Lažko zamknjona.

(Muka, Čas. 1877, str. 16. — Hłós: Třeća zběr. 71.)

Druha stučka rěka:

Šćažka jo mě zarosła,
z třawicu jo mě zarosła,
z wóźicu jo spoběgnuła.

Wósma stučka rěka:

Njełžy, njełžy, rědne źowčo,
ja som nad njej teke spała,
groniś wóna njej' mógała.
(Radowiza.)

35. Přewoźowanje.

(Muka, Čas. 1882, 146. — Hłós: Třeća zběr. 65.)

1. Chŋjźił jo ten rědny gŋlack k Rědniškojcam sam,
   a kšěł jo to źowčo fryjowaś.
2. A gaž by tak rano nažajtřo,
   gŋlack se přejc sam zgŋtujo.
3. Dobru nocku wŋn jej njezawda
   a pjeršćenika wŋn jej njenawda.
4. „Kak ga ja śi deru pjeršćenik daś,
   gaž ja budu witře zasej přijś.
5. Přewoź doch mje, mŋja lubka, z dwŋru wen,

atd. kaž pola Muki. Poslednja strofa spěwa so lěpje:

11. Swŋjej bělej rucce zawdałej,
    a swŋj złotny pjeršćeń nawdałej.

(Spěwaše M. Šulcojc z Mósta.)

36. Hopytanje lubeje.

(Hłós: Třeća zběr. 66.)

1. Pjerjej ja domoj njepójdu,
   :,: až naše 'šykne spat hujdu. :,:
2. Pótom pójdu ja pód komorku
   a skłapam z tym małym palackom,
   skłapam z tym złotnym pjeršćenikom.
3. „Jolic ta moja luba lubka nuči,
   :,: ga daś mje wona raz wen přijźo.“ :,:
4. Wona tak z lažka wótcynjašo
   a 'šyknej tej carnej drasće běšo.
5. „„Muterka, stawaj, 'jacerju dawaj,
   gólacki du. Zakrjojske su!““ —
6. Rědna ta Anna Kuźelic
   a rědny ten Wylem u Hajncojc:
7. To stej dwa rědnej, nadobnej,
   hobej stej na se spodobnej.
8. Anna jo rědna cerjena,
   Wylem jo rědny lubosny.
9. Gab źen tak rědnej njebyłej,
   ga lubo tek' by se njeměłej.
10. Matej se lubo abo njamatej,
    swójej wšak wónej buźotej,
    swójej wšak wónej dawno stej.

(Spěwaše Anna Hajncowa, něhdźe 30 lět stara, w Syjku; rodźena Kuźelic ze Zakrjowa.)

37. Žělenje wót lubego.

(Muka, Čas. 1877, str. 3. — Hłós: Třeća zběr. 41.)

Na kóncu so hišće spěwa:

Na tym keŕku stej dwě roži,
bytře wónej kwiśaštej:
ta prědna kwišo na mójog' lubeg',
ta druga linda zelena. (?)

(Z Drjonowa.)

38. Roztylahyśe.

(Smol. II., str. 25. — Hłós: Třeća zběr. 45.)

Rjadkaj 3 a 4 so takle spěwataj:

To njejo žedna kwiś-roža,
to jo to našo młodše źowčo.

A wot rjadka 21 do 30 so spěwa:

„Swěcycka jo se mě zgórjeła,
z drugimi jo se přegroniła."

„Dobru nóc, dobru nóc, lubka mója,
naju te lubosće roztyla du.

Wóne se 'ljaku*) pó swěśe,
ako to pjero pó wóźe.

Z dešćami wóne rozejdu,
z wětřami wóne se rozduju."

(Z Tureja.)

39. Syn a maś.

(Hłós: Třeća zběr. 33.)

1. Tešacki (w) lěsacku spiwaju,
a syłojik jaden drobny tašk.

2. Naše te rano stawaju**)
a mje nejpjerjej wołaju.

3. „Stawaj wšak gŋrej, syno mój,
dawaj tym kŋnjam howsa dosć!"

4. Muterka, njewołaj tak rano,
ja som tu nóc tak małko spał;

5. swóju som domoj přewoźił,
słowaška z njeju njezgronił.

6. „Njezgroń, njezgroń, syno mój,
ja som še derje słušała.

7. Ja som še derje słušała,
ak sy spŋd mójim oknom šeł.

8. Ty jeje rowno přašał sy
wŋ jeje wěnašk rušany.

9. Wŋ jeje wěnašk rušany,
a wŋ jeje pjeršćeń złošany.

(Spěwaše Marja Kubojc a jeje mać ze Žylowa.)

---

*) Wlaku = wleku.
**) Strofy 2—5 přir. z rjadkami 7—19. Smolerjoweje pěsnje č. XIX.

40. Sedymlětna lubosć.

(Smol. II. 66.)

1. :,: Sedym lět som ja lubku měł, :,:
słowka njejsom z njej spowědał,

2. :,: nic ako lutne listy słał. :,:
Chto jo te listy znosował?

3. :,: Sył jo jaden drobny tašk, :,:
ten jo te listy znosował.

4. :,: Chto dej te listy lazowaś? :,:
Šulaŕ dej te listy lazowaś,

5. :,: na jeje ocko zglědowaś, :,:
na jeje licko cerwjene. —

6. :,: Do tŋnje tam se bubnujo, :,:
(w) rejšpanje tam se štormujo.

7. :,: Tam se te kněžki zwŋzuju, :,:
kněske kónje se tam zryzguju.*)

(Spěwaše Kristiana Kosakojc z Tureja.)

41. Żowćo a luby.

(Druhu połojcu pěsnje č. 10. Smol. II., abo č. 14. Jord. spěwaju w Radowizy jako wosebitu pěsničku takle:)

1. „Ja ću se na ten bok słyńca daś
a mojogo lubego oglědaś,
cum faladridrejchen, cum faladridrej,
mojogo lubego oglědaś.

2. Mój luby ten (w) kjarcmje za blidom sejźi,
bańku tu piwka pijucy, atd.“

3. Přimjeła jogo jo za rucycku
a zawjadła jogo jo do komorki, atd.

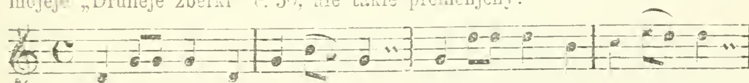
4. „How lań a spi mój najlubšy ty,
a njetrjebaš (w) kjarcmje za blidom spaś.
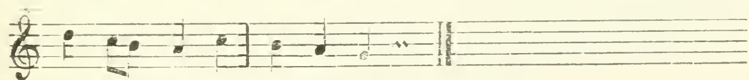
5. Cora sy gronił, až bogaty sy,
a źinsa ši wiźim, až přez zeca sy.“

(Z Radowizy.)

---

*) Zda so, zo poslednjej dwě strofje k pěsni njesłušatej. — Hłos każ mojeje „Druheje zběrki“ č. 50, ale takle přeměnjeny:

Přir. hłos p. Smolerja a č. 43 Třećeje zběrki.

42. Zlěkanje.

(Hłós: Třeća zběr. 41.)

1. Na tej gustej škrjokowince,
na tej zelenej górcycce,
tam ja wiźim myjog' lubeg'
z jadnej drugeju stojecy.

2. To se mě tak njezdašo,
hutřobicku łamašo.
„Njepłac, njepłac, lubka myja,
ja drje budu zasej přijś.

3. Ja drje budu zasej přijś,
gaž budu běle rože kwiść.“
Běle rože rozkwišone,
a luby se domoj njepyra.

4. Rownož deb' tři hundrt lět,
doch ty myj šac wystanjoš,
doch ty myj šac wystanjoš
na cas myjog' žywjenja.“

(Spěwaše Kristiana Kosakojc z Tureja.)

43. Njewěrny luby.

(Přir. Muka, Č. 1877, str. 11, č. 17. — Hłós: Třeća zběr. 72.)

1. :,: Ja njejsom mójog' lubeg' dawno wiźeła. :,:
źensa jo rowno tři dny,
ak ja jog' wiźeła som.

2. :,: Ja stupjom z lóštom na ten płot, :,:
ja wiźim mójog' lubeg', (M. 5.)
při jadnej drugej stoj'. (M. 6.)

3. :,: Ja kiwam (z) móju ruku, ja chytam mójo ramje. :,:*)
och hej, ty falšna lubosć,
co kuli ja cyniła som?

4. :,: Gab' ja twóju njewěrnosć pjerjej wěźeła, :,:
by ja mójo młode žywjenje
wót tebje wótchyliła.

(Z Gróźišća.)

44. Spušćona.

(Variant Smol. II. 20, č. 7. — Jord. 24. — Hór. Mark. 5. — Čas. 1882, str. 15. — Hornjołuž. var.: Smol. I. 106, č. 73. — Muka, Čas. 1883, 45. — Hłós: Smol. II. č. 2. Přir. Druha zběr. č. 9, 27.)

1. 'Šykne te źowča k wjaselu du,**)
:,: jano ja rědna njepyjdu. :,:

2. Pyjdu ja tam ab' njepyjdu,
ga wiźona ja tam njebudu.

---

*) Wjele njetrěbnych słowow. Snadź rěkaše: „Ja kiwam z ruku, chytam ramje.“

**) W Móšće prjedy toho spěwaju 1. strofu kaž p. Smol. a dale:

„Spiwąm ja abo njespiwam,
słyšana ja tam njebudu.“

Potom hakle: „'Šykne te źowča . . . .“ atd.

3. Luby ten chŋjźi ze jšpy dó jšpy,
z bockom wŋn na mnjo spoglědujo,
słowcycka ze mnu njezgronijo.

4. „Kaki ga ty sy luby mój,
až ty se mje tak wjelgin sromaś?“

5. „„Kak ga se sromaś njederu?
Ja som tog' bogateg' překupca syn,
a ty to burske źowcyšćo.““ *)

6. „Njejsy ga ty to pjerjej wěźeł,
až sy tog' bogateg' překupca syn,
a ja to burske źowcyšćo?

7. Njechŋjźił za mnu spŋd poł nocy
a spŋ tym śamnym wjacoram,

8. njezmucyl sebje swojich nogow
a wuspał sebje swoju głowu.“

9. Derje tym frejnym źowcyšćam,
kótrež swój wěnašk z cesću nose,

10. z cesću a z teju wèrnosću
a njedaju se tym gŋlcam zawjasć.

11. Gŋlcy te maju lasnu rěc —**)
a w hutřobje nose wotřy mjac.

12. Wŋni to źowčo hobgronje
a pŋ swojej mysli hobroše.

13. Chylu ju k narje poměju,
naslědku se jej husměju. —***)

14. Źowčo to wjedu k wěrowanju
a gŋlc ten jěžo na wŋranje.†)

15. Źowčoju gerce grajachu
a gŋlcoju kŋlaska kyrcachu.

16. Lěpjej te gerce grajachu
a lěpjej te kŋlaska kyrcachu.††)

(Spěwaštej M. Kubojc a jeje mać ze Žylowa.)

---

*) W Mosće: bogateg' bura syn . . . chuda służobna: kaž p. Jordana, 24.

**) Slědowace 3 strofy (11—13) přir. z přisłušacymi strofami pěsnje „Źowča a přewodnik“, Muka, Čas. 1882, 129, kaž tež pěsnje „Dobra rada“, Jordan, 34.

***) Přir. Smol. II. 20, strofy 4, 6—11, 14—18.

†) W Mósće: „a gŋlca tog' wjedu chŋłowoju.“

††) Posleduje 3 strofy přir. z rjadkami 39—44. Smol. II., č. 87.

45. Rozgŋrjony luby.

(Muka. Čas. 1877, 12. — Smol. II. 14, č. 2. — Hłós: Třeća zbèr. 60.)

Prènje 4 štučki so spěwaju nimale kaž pola Muki:*) jenož jodlowanje rěka „hidyhej" a w druhej štučcy so spěwa lèpje:

Daśi jo nimjer bŋžemje,
wšak ja wŋ njog' njerożim.

Prèni rjadk 3. štučki rèka:

Naju te lubosće wjelike su.

We 4. štučcy mèsto „přec" rěka lèpje „wšak".
Mèsto poslednjeje štučki so spèwa dale takle:

Nosyš te 'łosy rědne żołte,
:,: licko běłe, cerwjene. :,:

Ty sy tog' bogatego bura syn,
ja ta chuda słužobna,
tebje som ja njerowna.

„Sy ty jan' chuda słužobna,
:,: doch sy běła, cerwjena." :,: (Z Mósta.)

46. Żałowanje wo lubego.

(Jord. 15.)

W Radowizy rèkaju rjadki 17—20 tak:

'Cu ja tam stojaś na fryšnym dešću,
źož wšykne luźe mimo du.

Mógła ja se z płackom znosowaś,
až mje mój luby zgniwał jo.

A z tym so pèseń kónči.

47. Jèł jo Hansko wórat.

(Smol. II., str. 84. — Mark. Hór., Č. 1881, str. 62. — Hł.: Třeća zb. 51, 52.)

W Tureju so wot rjadka 41 (Smol.) takle kónči:

Přec' ga tužyš njederu,
zejgu drejgu zeptalanda,
zeptalanda,
njederu.

'Šykne lubego maju, zejgu atd.

A ja niźi žednogo, zejgu atd.

---

*) 1. rj. Mukowcje štučki a cyła druha štučka (3 rjadki) přir. z 3., 4., 5. a 6. rj. Smol. pèsnje.

W Radowizy počinaju: „Hansko gŋnił, wŋrat jěł . .“ a kónča (wot rjadka 29) takle:

Třeśa pŋdla tužašo,
zejgu drajum zynta, zynta,
zypta linda,
tužašo.

Ak te šanty šyjašo, zejgu atd.
ta dej mŋja lubka byś, atd.
Ak te wěnce wijašo,
ta dej mójog' bratřa měś.
Ak tam pŋdla tužašo,
teje luby (jo) na reji.

48. Zgněwany luby.

(Přir. Smol. II. 84. č. 94. — Hłós: Třeća zběr. 54.)

1. Som tam chójźił wŋśepat,
hyšći njejsom přiśepał.*)
2. Na zagrodce při źurčkach
(som tam wiźeł źowča tři).**
3. (Na zagrodce źowča tři.)**)
'šykne jednak rědne su.
4. Přědna wěnki wijašo, (21.)
druga šantki šyjašo. (25.)
5. Třeśa pŋdla tužašo, (29.)
až jej' luby doma njej'. (41.)
6. Ten jo hujěł do wŋjny (45.)
třiźasća mil daloko. (53.)
7. Třiźasća mil daloko,
styrźasća mil šyroko. (57.)
8. „O ty šlunder šlundrawa,
to jo 'šykno twójog' dla.
9. Młogu nocku njejsom spał,
młoge škornje som ja zdrał.

(Spěwaše M. Kosakojc z Tureja.)

49. Zgubjona lubka.

(Přir. Smol. II. 17, č. 5.)

1. Źowčo źěšo spŋ třawu,
spŋ tu žołtu kwiśinu,
spŋ tu žołtu kwiśinu
a spŋ tu gustu rězynu.
2. Brěmje sebje nažyła,
přišeł luby zazwignut.
„Som sebje přez pomocy nažyła, (5.)
ga sebje přez pomocy zazwignu.“ — (6.)
3. „„Źowčo, njedawaj gjarde słowo!““ — (7.)
„Zgotuj se lubjej wŋte mnjo přec!“ —
„„Sedym lět som lubku měł,
něnto mě ju kumpan 'zeł.
4. Razka njej' mje hopřašał,
kaku radu by jom' dał.
Radu by jom' dobru dał
a lubki jomu njezwŋlił.““

(Spěwaše M. Kosakojc z Tureja.)

*) Přir. prěnjeje přiłohi k Čas. 1883, čisło 58.
**) Tak někak prjedy rěkaše; moju spěwařku tu wězo pomjatk wopušći, hdyž wona spěwaše: „Na zagrodce při źurčkach 'šykne jadnak rědne su!“

50. Tři źowča.

1. Tam na jadnej górje,
tam stoji rědna wjaža:
tam (h)ujdu kóžde žajtřa
tři rědne źowča wen.

2. Tej jadnej gronje Zuzana,
tej drugej Zuzana Marie,*)
tej třeśej njederu huzwoliś,
ta dej ta samotna byś.

3. Tam dołojce we nižynje,
tam góni ta woda ten młyn,
wŋna góni jen 'šyken z luboséu
wot žajtřa až do wjacora.

4. Tam we mójog' foterowym gumnje,
tam stojitej dwa rědnej boma:
ten jaden ten měwa muškoty,
ten drugi šnepace.

5. Ach lubosć, ach lubosć, ach lubosć,
chto jo to spiwanje źěłał?
Běštej dwa rědnej wojaka,
tej stej to spiwałej.

(Spěwaše Marja Budařka z Ochozy.)

51. Pjakarje.

(Jord. 38.)

Wot 5. štučki so spěwa takle:

Pjakař ten źěžu měšašo,
to źowčo jomu swěśašo.

Tak dłujko jomu swěśašo,
až pjakarjoju se zezdašo.

„Ga by to mógało móžno byś,
aby mej mógłej swójej byś.

Ty mógła byś w měsće pjakařka,
na rynku młoda bergařka.“

(Radowiza.)

52. Jagař a źowčo.

(Hłós: Třeća zběr. 40.)

1. Wono źěšo jaden jagař na gŋńtwu,
tam do teje gŋle;
co trefi na tej droze, jo droze?
Jadno rědne źowcyšco.

2. „Źo pŋjźoš, ty rědne źowčo,
źo pŋjźoš, ty rědna?“
„„Ja pŋjdu k mójom' fotaroju, jo fotaroju,
tam do teje gŋle.““

3. „Pŋjźoš ty k twójom' fotaroju
tam do teje gŋle,
twóju cesć dejš ty wostajiś, jo wostajiś
pla jadnog' jagarja.“

*) Čitaj: Marí.

4. „„Derju ja móju cesć wostajiś
pla jadnog' jagarja,
ga lubjej 'cu ja spušćiś, jo spušćiś
to złoto a sljobro.““
5. 'Co hobśegnuś ze swojog' palca
ten pjeršćeń złośany:
„How maš, ty rědne źowčo, jo źowčo,
to dej byś spomnjeśe.“
6. „„Co derju ja z tym pjeršćenjom,
z pjeršćenjom złośanym?““
„Scyń jen do twójog' kašća, jo kašća,
tam do togo drjowa.“
7. „„Ten kašć, ten jo zamknjony
a kluc jo zgubjony:
ja mam we mójej hutřobje, jo hutřobje
janog' drugeg' huzwoloneg'.
8. Pjerjej ja z teje śćažki
a drožki njepŋjdu,
až ja mojog' lubeg' wiźim
a jogo hupŋškam.““
(Spěwaše Marja Budařka, něhdźe 35 lět stara, z Ochozy.)

53. Zgubjony pjeršćenik.

(Smol. II. 71. — Hłós: Třeća zběr. 59.)

W Janšojcach započinachu:
Šło jo źowčo pó wódu . . .

Město rjadkow 5—8 spěwaju jenož:
Luby kónja napowa,
pjeršćenik jo namakał.

Za 10. rjadk spěwajo:
'Cu ši za njen wěnašk daś.

54. Přez mórjo.

(Přir. Muka, Čas. 1877, str. 15. — Hłós: Třeća zběr. 34.)

1. Nad mŋrjom stojtej dwa groda,
dwa groda husokej:
wŋ janom bydli rědne źowčo,
wŋ drugem rědnŋ gŋlc.
2. Wŋnej se lubo měještej,
gromadu přijś njamóžaštej.
Gŋlc da swŋjej lubce připisaś,
až 'co ju přez mŋrjo wjazć.

3. „Pěšnasćim gercam ’cu daś graś,
styrjom bugnarjam bugnowaś —
to dej se mŋjej lubce derje zdaś,
až ja tak wjasoły som.“
(Spěwaštaj M. Kuboje a jeje mać ze Žyłowa.)

55. Stary a młody.

(Přir. Muka. Čas. 1883, 36, č. 28 b. — Hłós: Třeća zběr. 74.)

1. Naše mje domoj woła-wołaju,
naše mje domoj wołaju,
starego źěda dawaju.

2. We starego źěda ja njerożim,
młodego gólca njekrydnjom.

3. Stary mě łažy we ruce,
ako ten kamjeń na łuce.

4. Młody mě chójźi pó dworje,
ako to pjero pó wóźe.

(Spěwaše A. Hajncowa, rodź. ze Zakrjowa.)

56. Zwěrna lubosć.

(Smol. II., str. 76; přir. I. 142, č. 119. — Muka, Čas. 1876, str. 99. — Mark. Hór., Čas. 1881, str. 54.)

Mjez rjadkomaj 8 a 9 (Smol.) so hišće spěwa:

„Wón mje wjele lubšy jo,
ak mójej šotři dwě,
wón mje wjele lubšy jo,
ak mójej starejšej.

Wón mje wjele lubšy jo,
ak mója cela swójźba:
swójźba přijźo, wótejźo,
luby přecej wóstanjo.“

Prjedy rjadka 33 so spěwa:

Twariłej stej, twariłej
to swětłe hokeńco,
a gaž běštej gotowej,
źowčo jima zapłaśi.

A wot rjadka 37 so takle spěwa:

Źowčo skocy z hoknom wen,
běžy přecej k lubemu:
přiměłej stej se za ruce. (37.)
chójźiłej stej pó łuce. (38.)

Tergałej stej, tergałej
kwětki módre, běłe cerwjene,
stajiłej stej je, stajiłej
do źowčowej komorki.

„Budu-li te kwětki zajś,
budu lubośći roztyla hyś;
gaž te kwětki njezeskhnu,
lubośći roztyla njepójdu.“

Nětk so skónči kaž pola Smolerja, rjadk 45—48.
(Spěwaše M. Budaŕka z Ochozy.)

57. Lubosć až do smjerśi.

(Smol. II., str. 49.)

Město poslednich 4 rjadkow so w Žylowje spěwa:

Kuždy, kenž buźo mimo hyś,
ga buźo kuždy tak groniś:
:,: How stej dwa młodej młoźeńca. :,:
kenž śo lubo mějaštej.

58. Knjezyk, gólack, źowčo.

(Muka. Čas. 1882, 136. — Smol. II., č. 11. — Hłós: Třeća zběr. 30.)

Město 8. strofy Mukoweje pěsnje spěwaju w Janšojcach slědowace 3 strofy:

Gólack rejtujo přec z grodu wen,
mósty se z nim zgibowachu:

huzdźicka jomu zbrinkowašo,
pódkowka jomu zbłyskowašo.

Za nim tam źěšo rědne źowčo,
za nim tam źěšo jogo lubka.

Potom dale: „Wóna tak wjelgin płakašo . . .“ atd.

(Z Janšojc a ze Strjažowa.)

59. Wymóženje.

(Smol. II. 62. — Hłós: Druha zběr., č. 28.)

Rjadki 1—6 so takle spěwaju:

Huteptana, huteptana šćažcycka
wót Kochanojc do Gercojc.

Chto ga jo ju huteptał?
Rědny Fryco hu Gercojc.

Ten jo do Kochanojc na jgru šeł,
žajtřa rano ze jgry domoj.

Dale kaž pola Smol. (Z Drjonowa.)

60. Lubka sarna.

(Smol. II. 29. č. 16. — Muka. Čas. 1882, 146. — Hłós: Třeća zběr. 42.)

1. W Lutolu běšo Lěnica.
dwě rědnej źowče mějašo.

2. Tej jadnej gronjachu Anicka.
a drugej gronjachu Katrinka.

3. Katrinka běšo ta rědnjejša,
uglědał sebje ju Lutolski kněžk.

4. „Muterka, mnja muterka,
Lutolski kněžk ten chco mje
měś.“

5. „„Njewěŕ wšak. njewěŕ Katrinka,
kněžki te burske njebjeru.“

6. Njeběchu styri njeźele,
Katrinku wjeźechu k wěrowanju.

7. To źen mě njeběšo Katrinka,
to źen mě běšo sarnicka.

8. Z takima bělyma nožkoma,
z takima brunyma wnckoma.

61. Młoda maśeŕka.

(Hł.: Třeća zb. 73.)

1. :,: Gŋlcyki jěźechu na urlop, :,:
:,: gŋlicu ze sobu pŋrachu. :,:
2. „Ach, pŋj wšak ty rědna z nami sobu,
z nami sobu na urlop!“
3. Gŋlcyki kŋniki pŋjimachu,
gŋlica rožyce łamašo.
4. Gŋlcyki kŋniki sedłachu,
gŋlica łožyšća wězašo.
5. Gŋlcyki kŋniki přegachu,
gŋlica žałosnje płakašo.
6. „Woc ga ty płacoš, gŋlica?“
„„Kak ga ja płakaś njedejała?
7. Tam som šła wěncu ruśanem,
domoj deru hyś (w) šlewjerju běłanem.““ —
8. Gaž bu poł lětka hokoło,
ta gŋlica pŋ łuce chŋjźašo.
a małucke na ruce njasešo.
9. „Mjelc wšak a njepłac małucke,
ty ga maš fatera z Pŋlskeje.“
10. „„Z Pŋlskeje fatera njecham měś,
gaž z Pruskego fatera njeskrydnu.“
11. Gŋlica ako ta kalinka,
muterka ako ta malinka.

(Z Matyjojc.)

62. Swaźbaŕska.

(Muka, Č. 1882, 149. — Přir. tež č. 8 a 31 teje sameje Mukoweje zběrki. — Hłós: Třeća zběr. 66.)

1. Uběgnuła (jo) małučka,
w kŋlebašku jo skŋlebana,
na rucyckoma znosowana.*)
2. Chŋjźili su tam, chŋjźili
šykne te gŋlcy Měšćańske
před ten Šmid-Rědnyškojc nowy dwŋr.
3. Před tym Šmid-Rědnyškojc nowym dwŋrom,
tam stoji ta linda zelena,
do dwŋru jo wŋna schylona.
4. Spŋd njeju seda rědne źowčo,
šyjo te šanty žyźane,
wijo te wěnce ruśane.
5. Dwa jo tej šanta hušyła,
dwa jo tej wěnce huwiła,
z třuchłośćami wěcej njamóžašo.
6. Muterka, luba mutercycka,
pŋrajśo te gŋlcy do ̓jaže
a přecej mě bližej do jšpy nutř.

*) Muka nětk ma: Tak wjelika ak jo narostła,
ned jo rědnemu zlubjona.

7. Až ja se třošcycku přigotujom,
głowicku sebje přigłaźijom
a wěnašk na głowku stawijom.
8. Muterka, luba maśi mŋja,
pŋrajśo te gŋlcy do jšpy nutř,
a přecej mě bližej za blido.
9. Až ja se třošcycku přigotujom,
głowicku sebje přigłaźijom
a wěnašk na głowku stawijom.
10. Muterka, luba maśi mŋja,
pŋrajśo te gŋlcy za blido
a dajśo jim nejbělšeg' khlěba jěsć.
11. Až ja se třošcycku přigotujom,
głowicku sebje přigłaźijom
a wěnašk na głowku stawijom."
12. Źowčo to běžy k oknoju,
ułama rožycu cerwjenu
a chyśi tym gŋlcam na blido.
13. „How naśo, gŋlcy, rožycu!
Wěcej wam šantow šyś njebudu,
wěcej wam wěncow wiś njebudu.
14. Daśi wam je šyjo ta młodša šotřa,
z teju ak buźośo rejowaś,
pyšne te tance*) zwŋzowaś.
15. Z teju ak buźośo rejowaś,
pyšne te tance zwŋzowaś
a cerwjene złota zmjetowaś.
16. Labujśo strowi, gŋlcy Mŋśćańske,
wěcej mje wiźeś njebuźośo,
wěcej mje słyšaś njebuźośo.
17. Dejali hyšći jaden raz,
ga we tym cepku źěrkatym,
ale we tym wěnku wěcej žednje."

(Spěwaše Marja Šulcojc z Mósta.)

63. Napominanje.

(Zleńk.)

Źowčko, 'coš ga ty se ženiś, glědaj raz,
kajkeg' muža buźoš sebje braś, glědaj raz!

*) Přikhadźa tež w Mukowej pěsni (Časop. 1882), č. 42, 31.

Před tej swajźbu taka frajda, glědaj raz,
pŋ tej swajźbje nic ak płac, glědaj raz.
— — — (Muž)
. . . ma tu fajfu (w) šnauce, glědaj raz,
a to małke (w) bójkach kjawce, glědaj raz,
hyšći žedna fryštuka, glědaj raz!*)

(Z Bórkow.)

64. Płakajuca njewèsta.

(Smol. II. 131. — Hłós: tež tam.)

W Bórkowach započinaju:

Hokoło grodu šćažcycka,
pó njej tam chójźe syłojiki,
pó njej tam chójźe šrybariki,
za rědnym źowčom glědajuce.

65. Maśeřny komando.

(Muka, Čas. 1877, str. 17. — Hłós: Třeća zběr. 70.)

W Radowizy spěwaju w 2. rjad.: „. . . mě wjelgin luto jo.“ Na kóncu pěsnje pak přidawaju:

Źo pak stej se šwyrkotałej?
W susodowym gunje.
:,: Gŋlc z tym źowčom :,:
w rokitowym kricku.

66. Rèdne fidle.

(Jord. 8. — Hłós: Třeća zbèr. 131.)

1. Anka źěšo kowalikam,
dyrdomdeja, dyrdomdeja,
Anka źěšo kowalikam,
dyrdomdej.
2. Co ga pola kowalikow?
dyrdomdeja atd.
3. Rědnym gŋlcam sekerc źěłaś, atd.
4. Co ga z tymi sekercami? atd.
5. Młody dubcyk pŋdrubowaś.
6. Co ga z tymi dubcykami?
7. Rědnym gŋlcam fidle źěłaś.
8. Co ga z tymi fidlišćami?
9. Rědnym źowčam reju graś.
10. Chto ga bužo rejowaś?
11. Rědny Lipo Šnajderojc,
dyrdomdeja, dyrdomdeja,
z rědnej' Maju Pawlikojc,
a dyrdom dej.
12. Hobej jadnak rědnej stej, atd.
derje sebje rownja stej, atd.

(Spěwaše M. Šulcojc z Mósta.)

*) Frajda = wjasele; fajfa = trubka; šnauca = guba; fryštuka = hł. snědanje.

67. Luby caka za lubcycku.

(Hłós: Třeća zběr. 129.)

1. Stań tam, rědny, stań!
Stojaś ty tam njebuźoš,
gaž lubcycki tam njezmějoš.
Stań tam, rědny, stań!

2. Stań tam, rědny, stań!
Cakaš ty tam za lubcycku,
ak ta kŋcka za myšycku.
Stań tam, rědny, stań!

(Z Radowizy.)

68. Wón a wóna.

(Swaźbaŕska.)

Pjotřojc Marja, rědne źowčo,
ju wše gólcy lubuju.

Kowalic Hansko sam se smějo,
až tak rědnu lubku ma.

Hokoło njeje hobchojźujo,
hokoło šyje hopřimujo.

Poglědajśo, muterka,
kaku rědnu Marju ma!

Žeń jo jużor dopołnjony,
ruce stej sebje zewdałej;

zwěrowanej, wótspiwanej,
za blido stej sajźonej.

Wón by muž, a wóna žona —
wón by „Wón", a wóna „Wóna".

(Podał k seminarist Mudra z Běłeje.)

II.

69. Namakana šotřa.

(Smol. II. 33, č. 22. — Hór.-Mark., č. 38. — Muka, Čas. 1882, 135. — Přir. tež Smol. I. 33, č. 5. — Hłós: Třeća zběr. 61.)

1. Jěli su kněža na gŋsćinu, (S. 1; H. 1.)*)
:,: wětř jo jim huduł jadnu kněžnu. :,: (H. 2.)
2. Jěli su, jěli formani, (S. 3; H. 4.)
nadjěli su jadnu kněžnicku (S. 4; H. 5.)
3. we běłym pěsku sypajucy, (S. 5; H. 6.)
z cerwjenym jabłuškom chytajucy. — (S. 6; H. 7.)
4. Jěli su, jěli rejtarje,
nadjěli su jadnu kjarcmicku.
5. „Kjarcmaŕka, luba kjarcmaŕka,
jo to ta waša hegen źowka
ab' jo to ta waša służobna?"
6. „„To njejo naša hegen źowka,
a teke njej' naša służobna.
7. Tu su nam formani přiwjadli
a we piwku, winku přepili, (S. 13, 15—20; H. 15—21.)
we kóstkach, kŋrtach přejgrali.""

*) S, rjadki pola Smolerja, H pola Hornika-Markusa, M pola Muki.

8. „Kjarcmaŕka, luba kjarcmaŕka,
přiwdaš tomu źowčoju póstolu słaś?“ (S. 21, 22; M. 7, 8.)
9. „„Moja to wola derje jo,
jadno až togo źowča jo.““ (S. 23, 24; H. 26, 27.)
10. Źowčo póstolu śćelašo, (S. 25.)
gŋlack jej (w) źurjach zastašo:
11. „Něnto mě powjez, ceja ty sy?“
„„Ja som frejkrala feršta źowka.““ (S. 32, 33; H. 30, 31.)
„To smoj moj bratřišk ze šotřicku!
12. Sedym tych brunych som zarejtował, (H. 35; M. 24.)
na wosymym něnto rejtujom,
a něnt som myju šotřicku nadrejtował.“ — (H. 36.)
13. „Muterka, luba mutercycka,
wŋtcynjajśo wy te 'rota!“ (S. 55; M. 27.)
14. Muterka 'rota wŋtcynjašo,
šćažku ze žyźim śćelašo. (Sm. 65, 66.)
15. „Njesćelśo šćažku ze žyźim, (S. 67; M. 39.)
ja mogu derje pŋ parje hyś, (S. 68; M. 40.)
gnojne te widły do rukow braś.“ (M. 41.)
16. Muterce tej se zecynašo,
až jeje ta źowka jej take groni.

(Spěwaše M. Šulcojc z Mósta.)

70. Fidlaŕ.

(Muka, Čas. 1877, 17. — Hłós: Třeća zběr. 130.)

3. rjadk rěka: „Pytašo a přašašo.“ —
7. „ „ „Bórša k njomu . . .“
9. „ „ „Kak ja deru rejku graś.“
11. a 12. rjadk rěkataj: „How maš jaden sljabrny kroš,
źi, kuṕ sebje drugu.“

Potom so skónči:
Do ṕół nocy grajašo,
dlěj njamožašo. (Móst.)

71. Rědne źowčo.

(Hłós: Třeća zběr., č. 123.)

(W) zagrodce jerjebinka,
na dwŋrje Trinka*):
„Mutrcycka, glědaj, glědaj,
kak doch ja som pyšna!

Cerwjena kóšulka,
běła ta šorca,
mutrcycka, glědaj, glědaj,
kak doch ja som pyšna!

*) Skrótšene z „Katarinka“.

Běłe te štrumpy
a carne te creje;
mutrcycka, glědaj, glědaj,
kak doch ja som pyšna!"

(Spěwaše wuměnkař Žonop z Ochozy; w Drjonowje spěwachu město 2. a 3. strofy jenož takle:)

(W) štopowanych crejkach,
hušywanej šorcycce,
mutrcycka, glědaj, glědaj,
njejsom ja ta rjednjejša?

72. Rědna Annicka.

Annicka jo małučka,
doch pak jo rědnučka;
taku mykotatu,
taku błykotatu
micku ma.

(Spěwaše stary Arnadt z Radowizy.)

73. Reja.

Kacka, kacka,
styri jajka znjasła
(w) Luborazu na grođišću,
husejźešo raźca, raźca.

(Z Radowizy.)

74. Připowjeźenje.

(Hłós: Třeća zběr., č. 128.)

Připowjez tej našej Hośi,
daś se třošku přigŋtujo,
daś se třošku přigłaźijo,
ja b'du přijś k njej na freje.

(Spěwaše Kryst. Arnadt z Radowizy.)

75. Gnězdko.

Syłojk, jaden drobny tašk,
źo ty twojo gnězdko maš?

„Na dubašku, na wjerjašku,
tam ja mojo gnězdko mam."

(Z Drejc. Přir. Hórnik-Markus č. 14, hdźež so započina „Njewjericka, njewjericka", a Smoleř II., str. 101 „Jaskolicka, świgalicka.")

76. Žortna.

1. Naša stara mama
źěšo na pěski,
nan pak měra njama,
jě te twarožki.

2. Co te 'šykne šlachy
to se cyniło? —
Kośe na te blachy
do kamjen skocyło.*)

(Z Ochozy.)

---

*) Hłós njebě ludowy.

77. Žortna měšeńca.

(Spěwaju dźěći; abo też młode holcy na přazy. — Hłós: Třeća zběr., č. 67.)

Hansko sejźi we kuchini,*)
płata jogo crejki.
Přijźo wikotate źowčo,
z pilnosću na njog' glědašo.
„Źowčo, 'coš ty fryjowaś,
fryjuj doch ty ze mnu,
ja śi daś šesć krošykow.“
„„Šesć krošykow cu mało,
tři sljabrne jo cu wjele.““
Ako wona na mšu źě,
běšo cerwjena plešona,
a gaž wona domoj přijźo,
mějašo młodu źowku.
Rejzowa stary foter do Engel-
skeje,
kupi źowčoju powijak —
a gaž wón domoj přijźo,
bu to źowčo njaboge.
„Njejsom ja śi 'ned gronił,
'ned při tej kŋlabce:
wez lišcyny hogen do ruki,
hoganjaj tom' źowčoju muchi?!“

(Spěwaše šwalča Marja Šulcojc z Mósta.)

78. Wójnski kjarliž.

(Podobnje započina Smol. II. č. 91, str. 81. — Hór.-Mark., Č. 1881, 60. — Hłós: Třeća zběr. 39.)

1. Naše gólcy z wójny jědu,
hyj! z wójny jědu,
našog' pana kónja wjedu,
hyj! kónja wjedu. (S. 1—4.)
Glědaj, kak ten ryśař sejźi,
kak se jogo hoko swěši!
Witaj, pan, witaj k nam,
hyj, hyj, witaj pan!

2. Wójnarje k tej rěce přidu,
hyj, rěce přidu,
našog' pana kónja myju,
hyj, kónja myju.
Glědaj, kak ten kóń se swěši,
kak se jogo sedło błyšći!
Glědaj jan, zwjeřcha pan!
Hyj, hyj, witaj pan!

3. Kogo slězy pana wjedu?
hyj, pana wjedu?
mjazy křawnem wójnskem rědu,
hyj, wójnskem rědu?
glědaj, kak wón k zemi glěda,
kak se jomu droga njezda!
Nimski kral pana chwal!
Hyj, našog' pana chwal!

4. Kněni, 'coš wót bitwy słyšaś,
hyj, bitwy słyšaś,
dejš ty toś tych gólcow přašaś,
hyj, gólcow přašaś.
„Każ ten pogrim dołoj grima,
tak tog' kněza śěžka heja.“
Jo naš pan, witaj k nam!
hyj, hyj, witaj k nam!

(Z Ochozy.)*)

79. Bur něga a nënt.

(Pěseń, wudźěłana wot wuměńkarja Kristiana Žonopa z Ochozy.)

Kak ten burski štand se zwiga
nënt tak wjelgin husoko —
wjele hynac běšo něga,
wŋt tog' smy něnt daloko.
Źěłaś mamy teke dosć;
dej'-li rědna trajda rosć,
ga pon dejš se teke křiwiś,
'coš-li se how glucnje žywiś.

---

*) Abo: Hansko sejźi (w) fajernicy . . .
**) Podał k. kant. H. Jordan.

Tłuste zgło a grobnu kapu
tencas jo ten burik měł,
około šyje šańku lapu,
gaž jo niźi na mark šeł,
hyšći taku uchawu.*)
až ugroniš njamogu:
to mož'š wěsće wěriś mnjo,
bertlk klezow (kulkow) by nutř šło.

Blidko, šamlik, muŕka,
to bě 'še ten 'špiny štot:
něnt pak su tam druge źurka,
ty by zaješł bejne (wjelgin) hot.
Sćěna pełna bildow jo,
tak až 'šo se błyskoco,
hyšći něco — něnt se směj —
glědaj jan' ten kanopej!

Grobny klěb a žydki twarog
jo ten burik cesto jědł;
tencas běšo taki nałog,
gaž pon jo na wiki pŕedł.
Něnt pak dej byś měsa dosć
tak až móžo pumpac rosć;
piwo, palenc teke maju,
hyšći druge wino znaju.

(W) lěśe (w) nocy jo ten knecht
z kónimi musał na pastwu,
na tej křomje twarde błomje:
taku jo měł postolku.

Zymny wětřik jo tam duł,
wjelk ten jo za klickom huł;
tam se njejo młogi cuł,
gaž jo dešć a pogrim był.

Něga přeźechu te žeńske
na drje'jane 'rješeńko;
to źen źěšo šwyrki, šwyrki
we tom měchu rědne přeźeńko.
Něnt pak wjele hydnak źo,
něnt se hydnak byrkoco;
gaž ma swěšate kólasko,
něnt ga to źo bejne lažko.

Žeńske te ga měchu bejnje
hydnac šytu kóšulu:
huzku šnorku tak přišytu
spózy na tom obrubku.
Něnt mož'š banty oglědaś,
tam se njedejš źiwowaś:
gab' te stare to wiźeli,
bejnje by se hulěkali.

Somot, šarlach, cerc a žyźo,
to jim nic cu drogeg' njej';
dopask šorca, kokac krydnjo,
rownož pjenjez wjele njej';
hyšćer taku bužawu (Stepprock)
('šog' ugroniš njebudu),
brož a pjeršćeń, swětłe parle —
z tym kšě toriš burske kjarle.

III.

80. Gódowny kjarliž.

(Hłós: Třeća zběr., č. 153.)

Źins se jo nam narožiło
wŋt tej' knježyneje Marije
bŋžy syn niměrny,
jow-ha-how-ha-hej.
bŋžy syn niměrny.

Jomu to słyńco a mjasec,
'še gwězdy njebjaske,
jomu 'še casy służe, atd.

Přez jogo swěte naroźenje
wŋn nas wšěch wymogł jo
z togo pjakła**) żałosnego, atd.

Ga 'comy cescyś a chwaliś
Boga našogo kněza,
to małe źišetko, atd.

(Spěwaše wuměnkaŕ Kř. Žonop z Ochozy.)

*) Měcu z „wušomaj" (přikrywkomaj wušow).
**) pjakło = hela; „ł" čitaj kaž pólske, nic kaž hornjoserbske l.

81. Dwa běłej gołubjaška.

(Hłós: Třeća zběr. 146.)

1. Lětałej stej, lětałej
dwa běłej gŋłubjaška,
padnułej stej, padnułej
na chudego rytarja.*)
Chŋjźachu tam, chŋjźachu
'šykne zbŋžne luźe,

2. přašachu jej', přašachu:
„Za kim lešitej?“**)
„Lešimej mej, lešimej
za młodeju dušku.

3. Duška mało zasłužy,
jaden 'jasec (z)gŋtowa.“ —
Weznuštej dušku, weznuštej
na swojej běłej křidlicce,

4. lešeštej z njeju, lešeštej
do bŋžego raja.
Gaž k rajoju přijźeštej,
duška spajźe dołoj:

5. Źěkujom se, źěkujom
nejpjerwjej zmilnem' Bogu,
pŋtom mojim starejšim;
:,: na mšu su mje kazali, :,:
kaznje su mje hucyli,

6. :,: Boga dla su dawali, :,:
:,: bŋžy raj zwarbowali. :,:

(Spěwaše šwalča M. Šulcojc z Mósta.)

82. Sudny źeń.

(Hłós: Třeća zběr. 147.)

1. :,: Swěty, swěty jańźel třubi, :,:
'šych humarzłych gŋrej zbuźi:

2. „Stawajšo gŋrej, humarliki,
źišo k bŋžemu sudoju!“

3. Pla bŋžeg' suda sam Bog wěrny
ze swŋjej' swětej' maśerju.

4. Do bŋžeg' raja jo huzka šćaržka,
třikrot jo wjaseła.

5. We bŋžym raju tam spiwaju
a z jańźelami se tam wjaselje.

6. Do grund hele jo šyroka droga,
třikrot jo njewjaseła.

7. We grund heli tam spłakuju
a z tymi zubami škrympaju.

8. „Padajšo na nas, wy kamjenje,
zbijšo nas dłymjej do zemje!“

9. „„Wšak sćo dość dłujko w zemi byli,
hyšćer se njejsćo nic pŋlěpšyli.““

---

*) Ratarja.

**) Spěwaŕka spěwaše: „. . . wardujotej? Wardujomej mej, wardujomej . . .“

10. „O, běda, běda se jo nam lužam stała,
až my njejsmy naše stare słuchali!

11. Naše stare su nas derje hucyli,
ale my njejsmy jich słuchali.“

(Spěwaše šwalča M. Šulcojc z Mósta.)

83. Tužne žywjenje.

(Hłós: Třeća zběrka, č. 148.)

1. Tužne žywjenje, žałosny cas,
ty sy mje wezył mojo wjasele přec,
ty sy hobrośił tu mŋju mysł,
až ja njewèm, na cym ja som.

2. Z płacom som se ja narożiła,
z płacom som ja gŋrej skubłana,
z płacom budu ja spŋnjasona naspět přejc,
naspět až ja gŋrej stanu.

3. Co pomogu nam te hušše mèsta,
co pomogu nam 'še wjelike dobytki?
Tak jèsno ak ten cłowjek se narożijo,
teke tym hužam přirucony jo.

4. Gaž ja sebje wěcej žedneje rady njewěm,
na Tebje, mŋj Bog, se 'ša spušćam.
Přez Twŋju martru a žałosnu smjerś:
troštuj mŋju dušu, Bog, naslědnym.*)

5. Gaž to moje śěło nĕnt zakopane,
teke wŋt hužow zcarowane:
na sudny źeń budu ja gŋrej staś
a spiwaś z tymi jańżelami.

6. To pomogaj nam též kněz Jězus Kryst,
kenž ty za nas humrěł sy,
swŋju cerwjenu krej za nas přelał sy,
za nas chudych cłojekow.

7. Amen, amen, mŋj gnadny Bog,
pomogaj nam z teje nuzy wen;
wono njebuźo nikula lěpjej byś,
dokulaž hyšćer stoji ten swět.
Wono njebuźo nikula lěpjej byś,
dokulaž dokóńcujomy ten swět.

(Spěwaše M. Šulcojc z Mósta.)

*) Naslědnym = naslědku.

84. Powoźenje, raj, hela.

(Smol. II. 153 č. 200, 149 č. 196. — Muka, Čas. 1882, str. 133. — Hłós: Třeća zběr., č. 145.)

Wot rjadka 13 Smol. (15. Muka) so spěwa:

Noas, luby Noas,
'šykne su te luźe
we wjelikej wŋźe.

Dalšej dwaj rjadkaj Mukoweje pěsnje so spěwataj hakle před strofu: „Noas . . . wez ty třubalicu" (před Smol. rjadk. 24) lěpje takle:

„Noas, luby Noas,
wŋda hopadujo!
Wŋda hopadujo,
wětřik huśichujo."

„„Michał, luby Michał,*)
wez ty tu třubalu, atd.""

Město słowow: „Cart tam přijźo . . ." (Muka) so spěwa:

. . . wŋt swojogo śěła
do teje gruntneje hele.

Město: „Tam te duchi . . ." rěka:

. . . tam te ławy rice
a ta zemja džajo.**) (Z Mósta.)

85. Dwanasće licby.

(Smol. II., str. 150. — Hłós: Jordan. 40.)

Rjadk 4 rěka: „. . . na gŋrje Zinaje."
„ 37 „ „Šesć jo kamjenjanych knužkow . . ."
„ 47 „ „Wŋsem bŋžych zmilnosćow."
„ 51 „ „Žewjeś porow janźelow."
„ 55 „ „Źaseś bŋžych kazni."

(Ze Žylowa.)

86. Krystusowe śerpjenje.

(Hłós: Třeća zběr. 156.)

1. Kněz Chrystus ten do guwna źěšo,
swóje góřke śerpjenje wón tam schopi;
tam tužašo wšo, což tam běšo,
tam tužašo lěs a zelena třawa.

*) Nic Noas.
**) Podobnje kaž pola Smol. str. 149 (rj. 7—8).

2. Tam přijźechu te falšne žyźi,
wóni kněz Chrystusa fangowachu (přimjechu),
wóni jogo bijachu a marskachu,
wóni jomu jogo swětu głowu załamowachu.

3. Wóni jogo wjeźechu do rychtaroweje 'jaže,
z wjelikim biśim zase wen,
wóni jomu stawichu jadnu husoku křicu,
Marija hopłaka tu tužycu.

4. To cynjašo ta žydojska falšna złósć,
wóni bijachu Jězusa z falšnosću,
wóni bijachu, o Jězu! we jadnej štunźe
nežler až towzynt dłumokich ranow.

5. Jaden falšny Žyd tam přiźo,
jaden rožon we swójej ruce mějašo,
ten samy přiźo z jadnym wjelikim zběgom,
štapi Jězusa do boka.

6. Marija ke křicy tam přiźo,
wóna wiźi swojo lube gole wisajuce
na jadnej křicy, to njeběšo jej lubo,
Marijna hutřoba bě gor tužna.

7. Přez Marijnu hutřobu jaden mjac źěšo,
wóna zawoła: Och hej, ty mój najlubšy syn!
mójeje hutřoby troštaŕ sy,
ja deru něnto mójo lube gole spušćiś.

8. „Johannes mój najlubšy posoł sy,
ja śi něnto móju lubu maś přirucyju,
wez ty ju a wjeź ju tak daloko prec,
až wóna mójeje žałośći wiźeś njebuźo.“

9. „„To, kněz Chrystus, ja 'cu rad cyniś,
ja 'cu ju wjasć tak daloko prec,
ja 'cu ju troštować tak debrje,
ako jano gole swóju maś tróštujo.““

10. Něnto se spóchylejśo bomy a gałuze,
mójo góle njama žednogo wótpocynka,
něnto spóchylej se lěs a zelena třawa,
dajso to sebje k hutřobje hyś. —

11. Te wjelike bomy se schylowachu,
te husoke góry se roztergowachu,
słynjaško zgubi swójo swětło,
te taški swójo spiwanje. —

12. Něnt hobdenkujšo křesćijani:
chtož to spiwanje spiwaś móžo,
ten jano jo spiwaj kuždy źeń jaden raz,
jogo duša buźo přiś k Bogu do njebja. —
13. Něnt hobdenkujšo, kenž how na zemi sćo,
kak Jězus Chrystus za nas śerpjeł jo;
wón jo śerpjeł našych śěžkich grěchow dla,
a jo nas wót złego ducha humogł.
14. Cesć, chwalba ta słuša
Bogu Wóścoju a Synoju
a swětemu Duchoju,
cesćimy śi za janog' wěrneg' Boga.*)

87. Górejstaśe Chrystusowe.

(Hłós: Třeća zběr. 155. Text: Freu dich, du ganze Christenheit.)

1. Wjaselmy se wšykne wěrne,
Bogu cesć a chwalbu dawajmy
w tom něntejšem casu jatřownem. Alleluja, alleluja!
2. Stał jo Chryst wót humarłych źins
z teje smjerśi kak mocny knjez,
co by nas přinjasł do njebja.
Alleluja, alleluja!
3. To jo zjawił jańźel swěty,
z běłeju drastwu hoblacony,
wót Boga z njebja pósłany.
4. Žeńskim, kenž k rowoju přijźechu
a drogu žałbu njasechu,
Jězusa žałbowaś kśěchu,
5. gronjašo: „Wón jo górej stał,
kinž běšo tuder zakopan',
to ja zwěrnje gronju wam.“
6. Zgonichu to te biskupy
a k tomu te starše Žyźi,
togo žydojstwa měršniki;
7. 'ned se gromadu zejźechu
a to raźi zagłaźiś kśěchu,
falšnu radu składowachu.
8. Służabnikow su najimali,
pjenjez dosć jim dawali,
aby žgan wěrnosć njehuznali.
9. „Ale grońśo, až skradnjon' jo
Jězus přez swójo pósłojstwo,
tu chylu, gaž wy spali sćo.
10. Buźo to zgoniś waš kral sam,
ga daś jo zamjelcane nam,
wón jo naš dobry přijaśel sam.
11. My 'comy to 'šykno zagłaźiś,
tog' wšogo was lich hucyniś
a pśez (bźez) winy was zwóstawiś.“
12. Wóni te pjenjeze wezechu
a pó tej raźe cynjachu,
to górejstaśe zaprěchu.
13. Po wšom swěśe jo zjawjone,
wšomu ludu prjatkowane
to bóže górejstawanje.
14. Tež njebuźo zamjelcane,
co by njebyło gronjone,
až rowno do dnja sudnego.
15. O Jezum Chryst, Ty Syn bóžy,
kenž Ty wót smjerśi stanuł sy
a seźiš na bóžej prawicy:

---

*) Tónle a slědowacej dwaj kěrlušej su ze staršich zapiskow, kotrež słušeja Kristianje Šołśinej, rodź. Hejnojc ze Zakrjowa.

16. Wodaj nam wše naše grěchi,
přez Twoje swěte pjeś ranow,
kenž Ty je za nas śerpjeł sy.

17. Amen wjasele spiwajmy,
Bogu se za to źěkujmy
a chwalbu jomu dawajmy.
(Ze Zakrjowa.)

88. Wjacorne spiwanje.

(Hłós: Třeća zběr. 154. Text: Unsre müden Augenlieder.)

1. A tej mojej mucnej wocy
zamkatej se ze spanim,
a tog' śěła mucne člonki
su za wótpocywanim,
dokulaž ta śamna nóc
jo tog' swěta zgodna móc,
do teje dłymi jo přikazane
a te gwězdy su zapalone.

2. Och hobdenkuj, mója duša,
pjerjej, nježler spat pójźoš,
až Ty Twójog' Stworiśela
źinsa njerozgniwajoš;
cyń doch z casom pokutu,
padni před nim na zemju,
pros Ty jogo we (wo) tu gnadu,
až śi šenkujo tu štrofu.

3. Groń: Och kněžo, ty to wěš debrje,
ja som tu ten źeń skóńcowała
nic ak mje jo přikazane,
njejsom tog' hobdenkowała
za mojim spowołanim,
ale som tak sromotnje,
mój Bog, Twoje drogi spušćiła,
som po wonych drogach chójźiła.

4. O Kněžo, byź doch Ty mě gnadny,
njelonuj za zasłužbu.
Twója wacha buźi při mnjo,
glědaj na tu zasłužbu,
což Twój syn jo ju scynił,
Wóśc, wez Ty ju górej za mnjo,
wón jo za mnjo wšykno śerpjeł,
což ja njerodny som dłužył.

5. Twóju zmilnosć Ty mje wótwoŕ
a pósćel mje Twóju wachu,
až te carne nócne duchi,
a tog' śěła smjertne rowy,
a ta złosć, kenž w nocy źo
a to śěło pobiś 'co,
njehułoj' mje z teju sešu (syśu),
njetřaš mje we cowanju.

6. Daj mě swěte myslenja,
rownož ja budu z měrom spaś,
daś doch Twój duch ze mnu źo,
ze mnu stawnje wachujo,
až te jutřne zerja zejdu
a te spanje wót nas źo. —

7. Wóśc na njebju we hušynje,
swěte buźi Twójo mě,
Twója wola stanjo se,
hobraź nam naš wšědny khlěb,
njewjeź nas do spytowanja,
humož wót wšog' plogowanja.
(Ze Zakrjowa.)

89. Passionski kěrluš.*)

1. O Bog Wóśc we tom nimĕrstwu,
daj nam Twojog' swětego Ducha,
až wón nas buźo rozhucyś,
wót hutřoby rozpominaś
to śerpjenje Jezum Chrysta,
až we nas płodne zwóstanjo.

*) Spěwa so kaž: So wahr ich lebe, spricht dein Gott. Text: O Gott Vater in Ewigkeit.

2. Jězus, ten wěrny bóžy Syn,
wót Boga Wóśca jo přišeł k nam,
wót kněžny se jo narożił,
tři a třiźasćo lět how jo był,
swójog' Wóśca wěrnosć jo prjatkował,
togodla bě wón přefolgowan.

3. Při swojej slědnej wjaceri
jo wón swój wodank hucynił,
swójo śěło a swětu krej,
až změjomy na njog' spominaś,
přikazał jo nam jěsć a piś
a jogo śerpjenju wěriś.

4. Wót teje wjacerje wón stanu,
kenž wšo wó swójej mocy ma,
te nogi swójim pósłam mył
ze swojima cystyma rukoma,
a jo nas wšyknych rozhucył.
až my tež tak cyniś derbimy.

5. Potom jo krasnje prjatkował,
a swěty Jan to hopišo,
k troštoju swojim lubym pósłam
přešiwo křice wjelikej,
kenž něnt na nich přijś derbješo
Chrystusoweje hucby dla.

6. Swójej wocy k njebju zwignu,
swójog' Wóśca za nich prosy,
aby při njom zwostanuli,
jogo słowow lubowali,
ab' po tom třuchłem žywjenju
to njebjaske dóstanuli.

7. Přez tu wodu Kidron źěšo,
swójim pósłam tak gronjašo:
we tej nocy wše gromaźe
wóte mnjo běžaś buźośo,
ak se te wójce rozběgnu,
gaž jich pastyŕ pobity jo.

8. Gaž přijźo do teje zagrody,
tam wón chopi tužyś a džaś*)
k swójomu Wóścoju wón se modli,
krawny znoj wen se bijašo
z jogo swětego žywota,
wót Žydow wón bě huwězany.

*) Džaś = ržeć.

9. Kaifasoju jog' wjeźechu,
we (wó) swóju hucbu bě prašany
a we swóje lube pósły;
na lico bě Jězus bity,
směšony zapluwany wjelgi,
glichol ak jagnje mjelcašo.

10. Pětř, jogo jaden pósoł tež,
do teje wjaže se namaka,
třikrot Jězusa zaprě,
nižler kokot dwójcy zaspiwa;
Jězus se na njog' hoglědnu,
ga Pětř žałosnje płakašo.

11. Pilatusoju huwězany,
bě naš humožnik stawiony,
marskany, ze śernim kronowany
šmodowany bě ten bóžy Syn,
na křicu bě Jězus bity,
Barabbas pak los pušćony.

12. Ak Judas Jězum wiźešo,
až wón k smjerśi sużony běšo,
luto jomu bě z hutřobu;*)
(k) tym měršnikam wón běžašo,
te pjenjezy zasej chyśi,
Zaewiblowa, sam se hobjesy.

13. Herodusoj bě Jězus pósłany,
wót měršnikow hobskaržony,
wót njog' wšake naprašowany;
Jězus jomu njewótgroni;
z běłeju drastwu hoblacony,
k Pilatusoju zasej pósłany.

14. Sam swóju křicu njasešo,
až na te město wón přijźo,
tam, źož wón bě křicowany
a z nim dwa fałšnej mordarja.
Wjelgi su jogo směšyli,
wón pak za nich Boga prosy.

15. Jogo maś spód křicu stojašo,
luboznje wón k njej gronjašo:
„Žeńska, to derbi twój syn byś,
Johannes na mójo město."
Ten pósoł ju k sebje weze,
gaž wón z togo swěta přijźo.

---

*) W rkp. „j wizebu".

16. Ten jaden mordaŕ huzna też,
aż Jèzus Chrystus prawy běšo,
Źašo: „Kněžo, spominaj na mnjo,
gaž do swójog' kralestwa pójźoš.“
„„Źins derbiš ze mnu““ źašo Bog,
„„byś we tom njebjaskem kralestwu.““

17. Śma na tej zemi hordowa,
Słyńco zgubi swójo swětło,
Jězus chopi wjelgin wółaś:
„Mój Bog, mój Bog, ja něnto wiźu,
aż ty mje wšogo spušćił sy,
na mnjo te wše grěchi laże!“

18. Pótom bóžy syn gronjašo:
„Wót hutřoby ja łacny som.“
Z wósuchu žołc jomu dachu,
gaž to koštowa, ga źašo:
„Wšykno to jo skóńcowane,
což wóte mnjo stoj' pisane.“

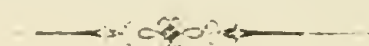
19. Naslědku, ak wón derbješo humrěś,
ga z mocu wołašo: „Do Twójeju rukowu,
o mój Wóść, ja móju dušu přirucu!“
Pochyli tak swóju głowu,
da swój duch a wšo skóńcowa.

20. Bóža móc se tam hopokaza,
zawěsk tog' templa se rozłama
a ta zemja wjelgin džašo;
te rowy se wotworjachu,
ten hetman też tam wótgroni:
„Zawěsće to jo bóžy Syn!“

21. Z křice dołoj bě wezety
Jězus Chrystus, ten zmilny Kněz,
za žydojskim nałoženim
do zemje krasnje zakopany,
z krasneju žałbu žałbowany,
tři dny a nocy tam lažašo.

22. Cesć dyrbi Tebje, Bog Wóśc byś
za tu smjerś bóżego Syna;
daj, aż we nas płódne buźo,
wót grěchow lich nas hucyni,
aż my wjasć swěte žywjenje
móžomy něnt a niměrnje.

(Ze Zakrjowa.)

Třeća zběrka narodnych hłosow łužiskoserbskich pěsni.

Zhromadźił Adolf Černý.

Hłosy.

I. Wšelake pěsnje.

a) Z mojich zapiskow (76 čisłow).

1. Moderato. Z Khróśćic.

Ha sy-dał jo, sy-dał jo drobny ptačk, ha bjez dwěmaj

ma-ły-maj ka-muš-ko-maj.

Druhi hłós pola Smol. I. 123. Přir. tež Kuba č. 52.

2. Tempo di menuetto. Z Wudworja.

Šij, šij mój kraw-či-ko su-kni-čku, ha šij, mój

kraw-či-ko su-kni-čku, ha ko-le-baj

I II

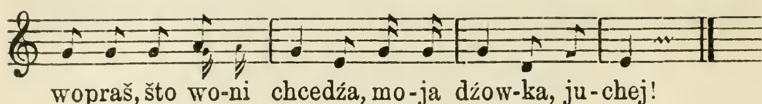
ho-li-čku z nóž-čič-ku, ha ku.

Druhi hłós p. Smol. I. č. 84, text na str. 118. Hl. tež č. 77 přitomneje zběrki.

3. Wjesele. Z Baćonja.

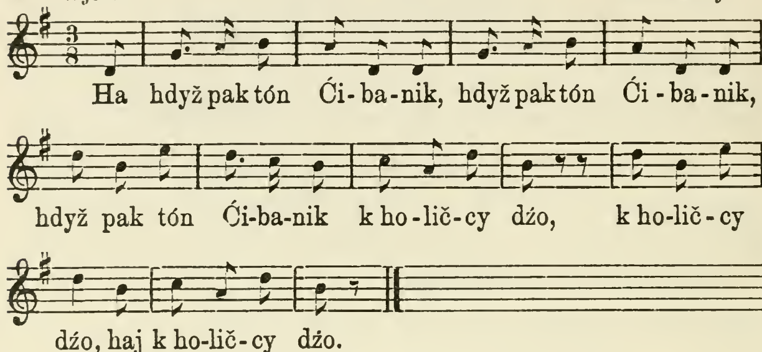
Dźowka: Mać:

Třo tam ste-ja won-ka, mo-ja ma-ći, ju-chej! Dźi,

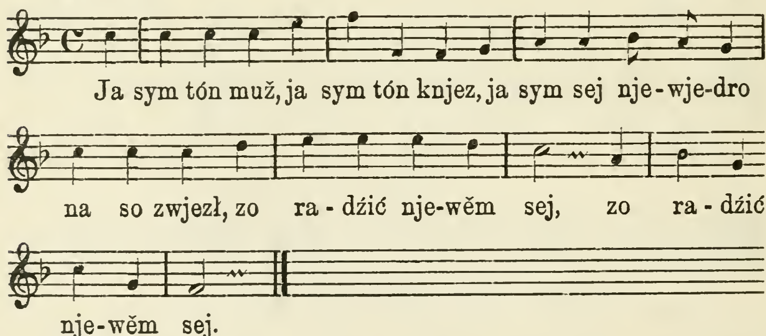
Hl. A. Černý: Svatba u luž. Srbů, str. 7.

4. Wjesele. Z Wudworja.

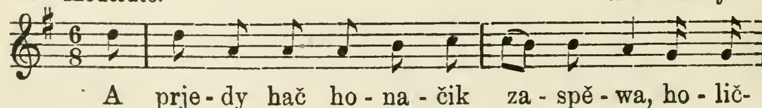
Druhi hłós w II. přił. Čas. 1883, č. 25.

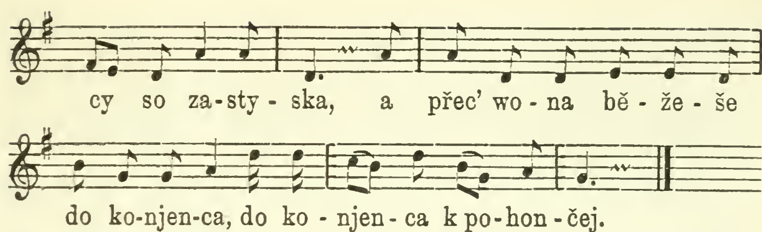
5. Moderato. Z Wudworja.

Var. Čas. 1883, II. přił. 34. — Text pola Muki, Čas. 1883, 28.

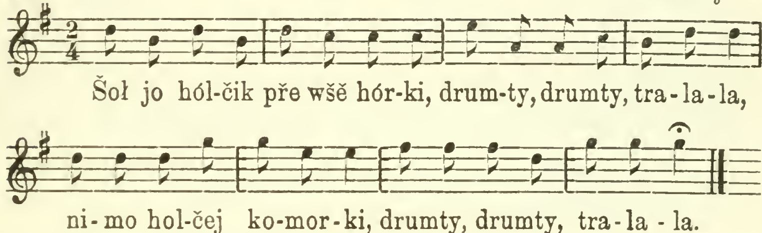
6. Moderato. Z Wudworja.
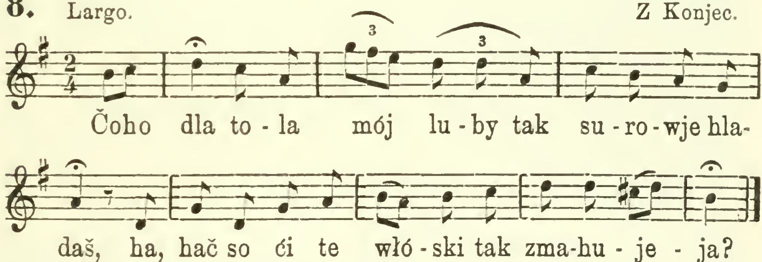

Druhi hłós: Smol. I. 139.

7. Moderato. Z Wudworja.

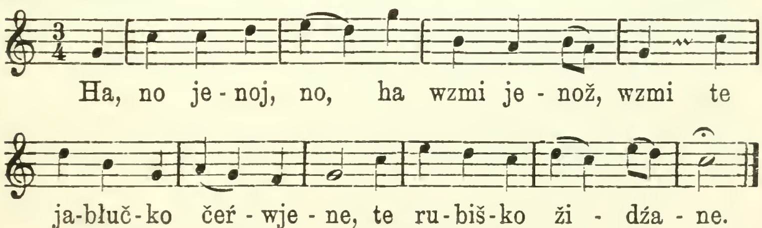
Přir. Čas. 1883, II. přił. 18.

8. Largo. Z Konjec.

Druhi hłós: Čas. 1883, II. přił. 35.

9. Andante. Ze Sułšec.

10. Pěseń „Njedaj sej holička“ (Kuba, č. 10) spěwa so w druhej połojcy też hinak:

Ze Sulšec.

Nje-daj sej ho-lič-ka k wu-trobje hić, ha, zo je twój lu-by tak ja-ra falš-ny, ha.

11. Moderato. Z Němcow.

Wče-ra sym ja w hribach był a dźensa póń-du do słomkow.

Text přir. Smol. II. 103.

12. Moderato. Z Němcow.

Rja-ne hol-čo, najrjeń-še hol-čo, što mó-žeš spě-wać, što mó-žeš pis-kać? Ja mó-žu spěwać, ja mó-žu pis-kać, na je-nu pi-šćał-ku; ty-dli-dli jo mo-ja pi-šćał-ka — tak mó-žu ja te ty-dli-dli, te mó-žu spě-wać, te mó-žu pis-kać.

A

Pozn.: Takt A so při dalšim spěwanju po potrěbnosći wospjetuje.

13. Allegro. Ze Židźinoho.

Ško-da te-je ho-lič-ki, kiž de-ji tam sa-ma być!

14. Allegretto. Ze Slepoho.

Ja pak tam sto-jach na ho-ri, na ho-ri wu-so-kej.

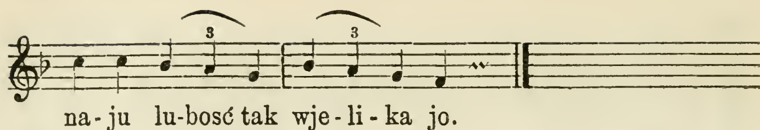
15. Moderato. Ze Slepoho.

Wo-łaj, wo-łaj, pać-pul-ka, a rja-nych gól-cow na fre-je!

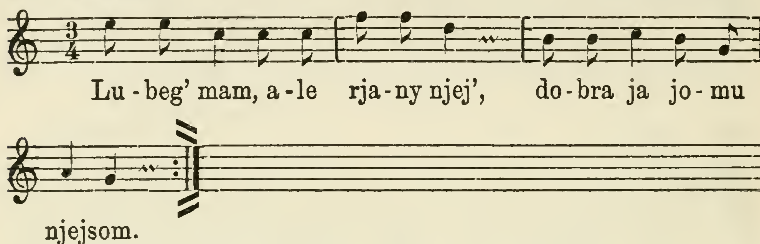
Text pola Muki, Čas. 1877, str. 7.

16. Andante. Ze Slepoho.

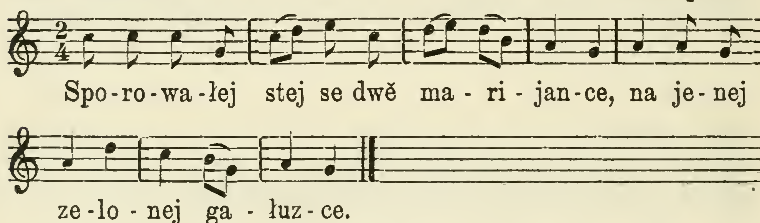
Ma-ći sta-ra, nje-swař-ćo, zo na-ju lubosć tak wje-li-ka jo, how-ha-hej, how-ha-hej, zo

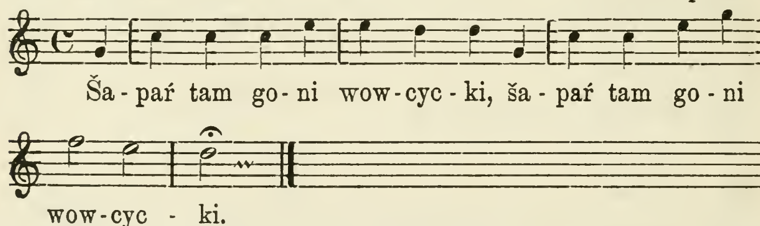
17. Moderato. Ze Slepoho.

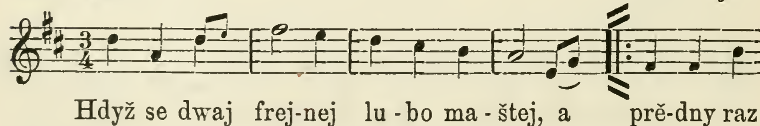
18. Andantino. Ze Slepoho.
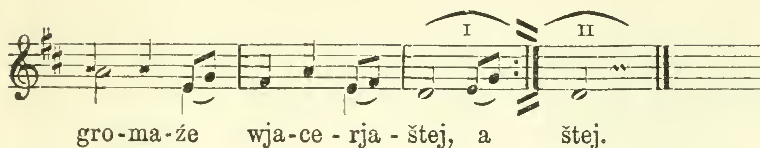

19. Moderato. Ze Slepoho.

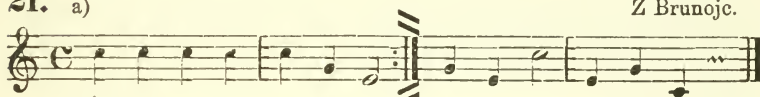
20. Moderato. Z Brunojc.
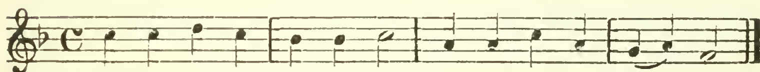

Swaźbaŕska. — Přir. Smol. II. č. 38. — W II. přił. k Čas. 1883, č. 9 je wopačnje zapisana; toho dla ju tudy wospjetujemy po swojich zapiskach.

21. a) Z Brunojc.
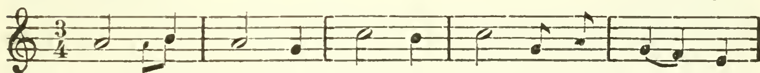

Camper jě-dźe do dworu,
ba-ba zbě-ra ło-bo-du,
wi-tře změ-je k wo-bě-du. } Camper how, camper tam!

b)

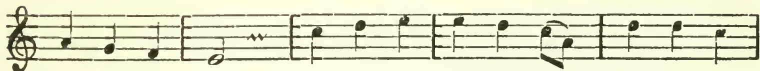

Něnt jo wě-sće na wca-su, 'cemylik Bo-gu słu-žyć.
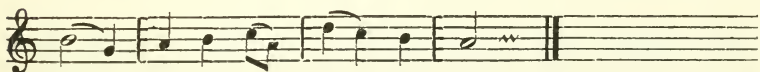
22. Allegretto. Z Brunojc.

O ty rja-dna gó-li-cka, to jo 'šyc-ko
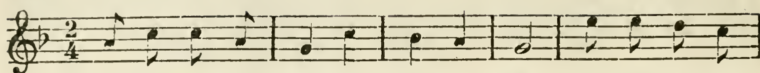

two-je-go dla. — Co by to nje-by-ło mo-je-go
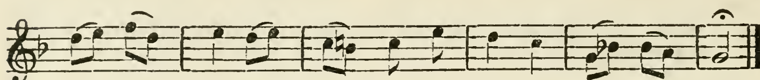

dla, žo som tam nje-by-ła.

Přir. č. 46 Druheje zběrki.

23. Moderato. Z Brunojc.

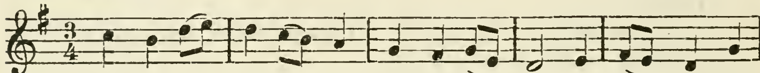
Chójdźił jo ten gól-cyk po gó - rach, chójdźił jo ten

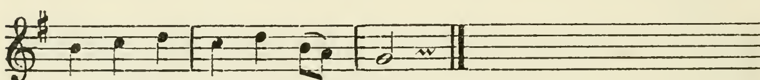
gól - cyk po gó - rach, po tych gó-rach wy - so - kich.

Wot słowow „Njebudźemoj lětsa“ spěwa so z hłosom „Zady našej pjecy“.

24. Moderato. Ze Zagorja.

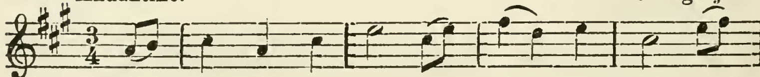

Mi jo se wi-cho-rik do mó-šnje dał a wšyc - ke te

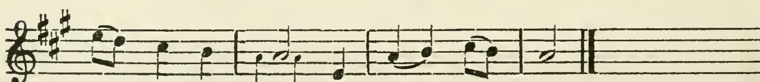

kro - šy - ki wu-wje - chlo - wał.

25. Andantino. Ze Zagorja.
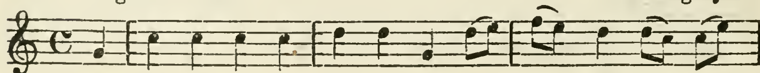

Ha šeł jo ten gól - cyk wot Grod - ka, a

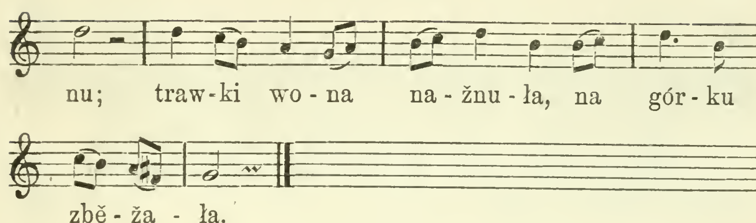

w ru - ka-wje cał - tu nje - se - še.

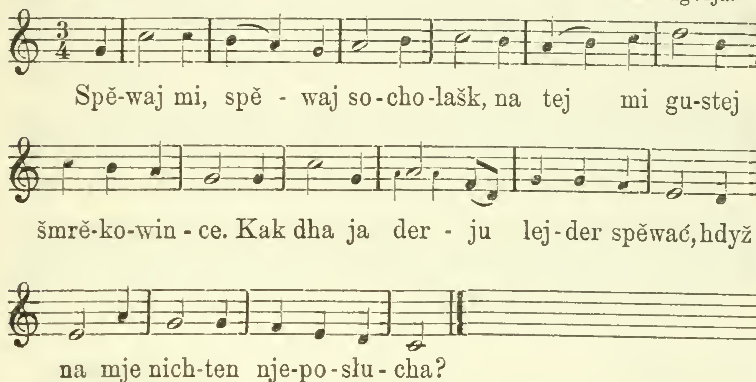
26. Allegretto. Ze Zagorja.

Šła jo gó - li - cka do traw-ki na łuc - ku ze - le-
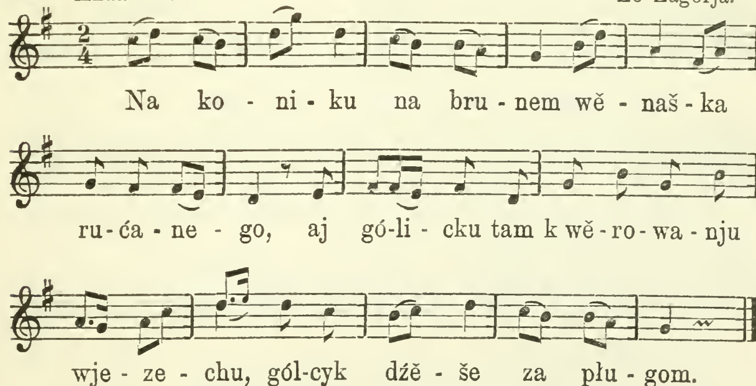

27. Moderato. Ze Zagorja.

Druhi hłós: Čas. 1883, přił. II., č. 12.

28. Andantino. Ze Zagorja.

Přir. č. 28 Druheje zběrki.

29. Ze Zagorja.

Ha šła jo ta ho - li - čka zru-dnuška spać,
ha zo je - je lu - by wnocy won-ka zwo-stał.

Druhi hłós: Smol. I., č. 59.

30. Moderato. Ze Zagorja.

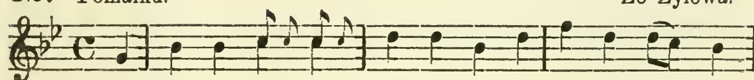
Co sy tak truchła gó - lic - ka, žo (tych) wěn-kow nje-wi-
ješ, jě - de-wej? Ow, kak dha nje-deru truch-ła być, hdyž mój
lu - by do - ma njej'!

31. Andante. Ze Zagorja.

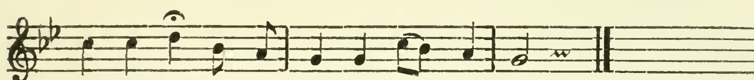
Ha sto - ji ten bom we dły - mo - ko - sći,
och rja-na ro - ža! ha na njom jo zrostło
jabłuš-ko, taj-ke rja - ne, bě-łe, cerwjene, och rja-
na ro - ža!

Piska herc při kwasnym blidźe; kwasarjo pódla spěwaju.
Druhi hłós w Čas. 1883, II. přił., č. 5.

32. Pomałku. Ze Žylowa.

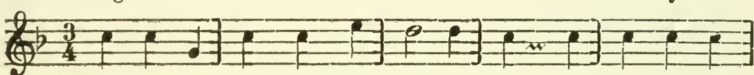
Rjad - ny ten styri brune kņ - nje ma, 'še jad-nej bar - wy
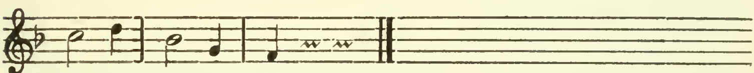

su, jad-wej! 'še pņ jad-nej dro - ze du.

Druhi hłós: Čas. 1883, I. přił., č. 70.

33. Allegro. Ze Žylowa.

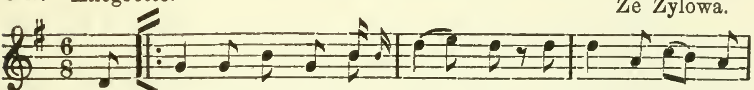

Te - ša - cki w lě - sa - cku spě-wa - ju, a sy - ło - jik

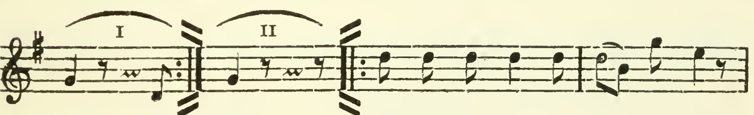

ja - den drobny tašk.
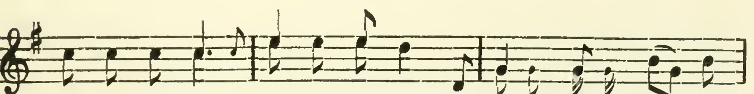
34. Allegretto. Ze Žylowa.

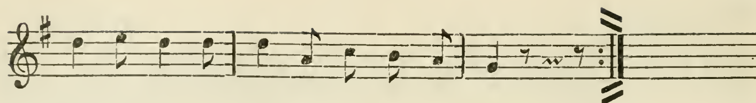
Nad mņrjom stoj'tej dwa gro - da, dwa gro-da hu - so-
jad-nom by-dli rědne źow - čo, we drugem rěd-ny

kej; we gņlc. Wņ-nej se lu - bo mě - ja - štej,
:,: pět - nas-ćim gercam graś,

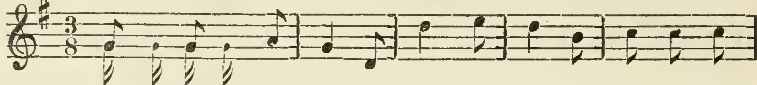

gro-ma - du přiś nja-mo - ža - štej. Gņlc da swņjej lub - ce
styrjom bug-narjam bug - no-waś, to dej se mņjej lub - ce
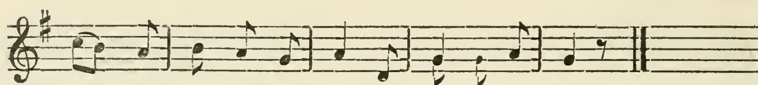

při- pi- saś, až 'co ju přez mŋ-rjo wjazć.
der- je zdaś, až ja tak wja - so - ły som. :,:

35. Allegretto. Ze Žylowa.

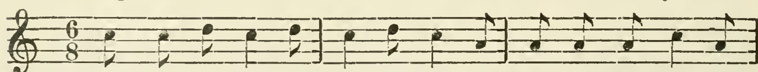
Při- rajto-wał gŋlc s kŋnja bru - ne - go a raj - to - wał

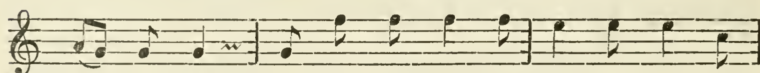
hy - mer do Žy - lo - wa, a do Žy- lo - wa.

Druhi hłós: Jord. č. 19.

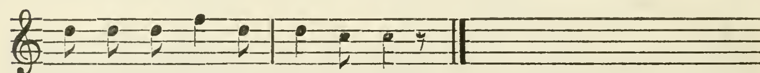
36. Allegretto. Ze Strjažowa.

Słu- žył jo gŋ-lack na gro - źe, ha na ja-nom gro - źe

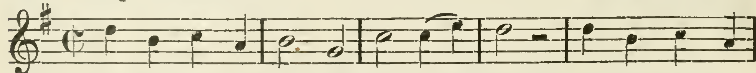
hu - so - kem, słu - žył jo gŋ - lack na gro - źe, ha

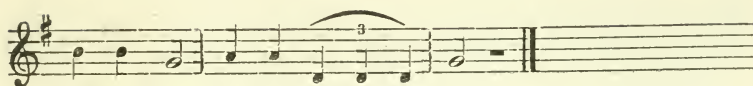
na ja-nom gro-źe hu- so-kem.

Přir. č. 58 tuteje zběrki.

37. Tempo di marcia. Ze Strjažowa.

Źěš-mej z mojim lu - bym na špa - cir, na-dej-šłej smej,
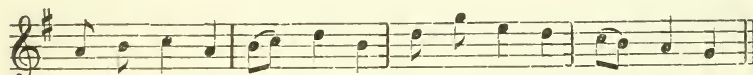

na-dej - šłej, ja-den ze - le - ny bom.

Text pola Muki, Čas. 1877, str. 36.

38. Andante. Z Ochozy a z Tureja.
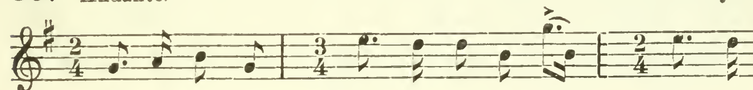

Žow-čo bě - łe, cer-wje-ne, ga - by by - ła bo - ga - ta,

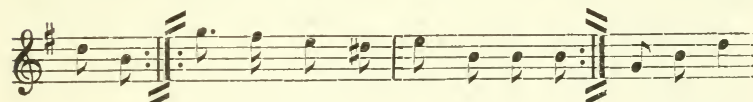

ga -by by - ła bo - ga - ta, ga kšěł ja še fry - jo-waś.
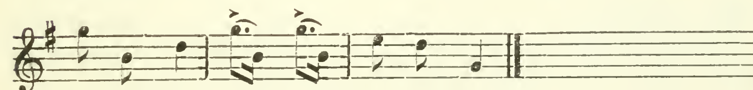
39. Andante. Z Ochozy.

Na-še gól - cy z wój - ny jě-du, hyj! z wój - ny
na-šog' pa - na kó - nja wje-du, hyj! kó - nja

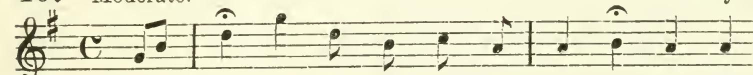
jě - du, glě -daj, kak ten ry - šaŕ sej- ži, wi-taj pan,
wje-du; kak se jo - go ho - ko swě-ši!

wi- taj k nam, hyj, hyj! wi -taj k nam!

Přir. č. 56 Druheje zběrki.

40. Moderato. Z Ochozy.

Wono žě - šo ja - den ja - gaŕ na gyń-twu tam

do te-je gŋ-le. Co tre-fi na tej dro-ze, jo

dro-ze? Jadno rěd-ne źow-cyš-co.

41. Moderato. Z Drjonowa.

Och, kak de-ru ja byś tuž-na, co som za-wi-

no-wa-ła? swŋ-jog' lu-beg' ja mu-sym spu-šcyś a

wŋt njog' de-ru šej-do-waś.

Přir. Nar. hł. č. 19. — Druhi hłós: Čas. 1883, I. přił, č. 88.

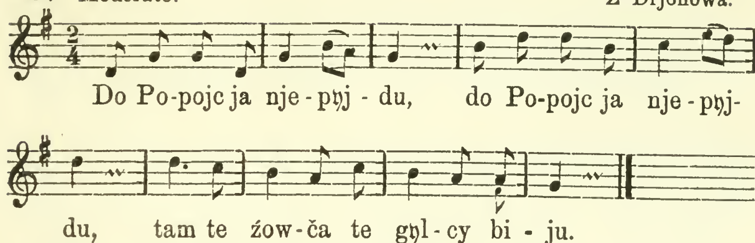
42. Moderato. Z Drjonowa.

W Lu-to-lu bě-šo Lě-ni-ca, a dwě rě-dnej

źow-či mě-ja-šo.

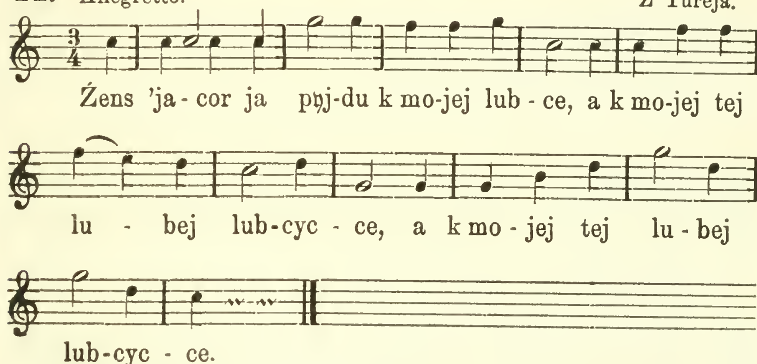
Přir. č. 36 Druheje zběrki.

43. Moderato. Z Drjonowa.

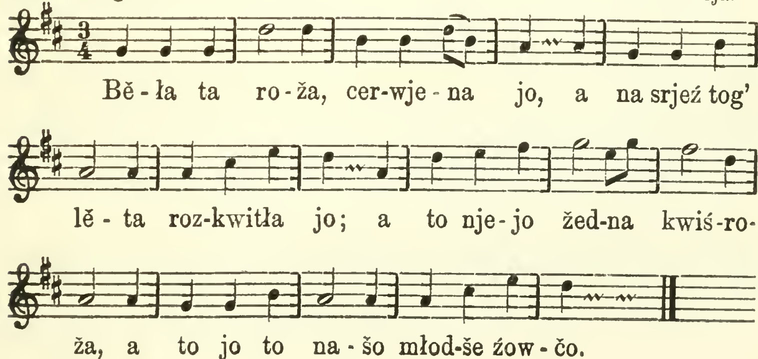
Přir. Smol. II., č. 68, Druha zběr. č. 50.

44. Allegretto. Z Tureja.

Text Muka: Čas. 1877, 4. — Druhi hłós: Čas. 1883, I. přił., č. 60.

45. Allegretto. Z Tureja.

46. Moderato. Z Tureja.

Na - lě - to bu-du ro - že kwisć a pon bu - źo mój lu - by do - moj přišć, a pon bźo mój lu - by do - moj přišć.

Jenož mało rozdźělny hłós wot Smol. I., č. 43. (Hodźi so też z tutym Smolerjowym hłosom spěwać.)
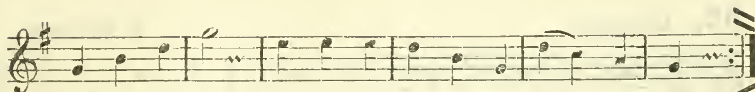
47. Allegretto. Z Tureja.

Hob-šejt mu.-sym wo - ześ, wot te-bje šej - do - waś, sy - li ty mój nej-lub-šy, nje-bjeŕ se-bje dru-ge - je.

Druhi hłós: Čas. 1883, I. přił., č. 39. — Druha zběr. č. 52. — Text: Muka, Čas. 1877, č. 15.

48. Moderato. Z Tureja.

Pójź, 'co-mej mej hyś tam do gum - na, źož te bě - łe ro - že kwi - tu; tam w gumnje tam kwi-tu te

ro - že rěd-ne, wy-ter-ni se-bje tu rěd - njej - šu.

Tónle hłós njezda so mi być serbski ludowy. Njeznaje něchtó podobny němski?

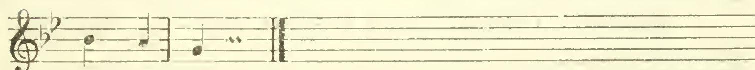
49. Andantino. Z Tureja.

Šeł jo ten gó - lack wŋt Barš - ća, a wŋn tak
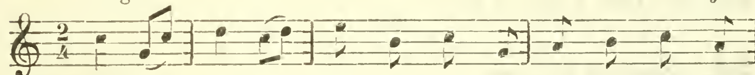

wja - so - le za - ju - ska, a swó - jej lu - bej lub - ce

zuk da - wa.

50. Allegretto. Z Tureja.
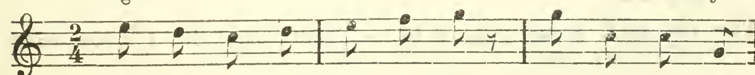

Ja - den gólc 'co rěd - nu měš, a ja - den gólc 'co

rěd-nu měš, a nje-wě, źo ju lej - der wześ.

51. Allegretto. Z Tureja.

Jěł jo Hans-ko wŋ - rat wen, zej - gu drej - gu

zep-ta-lan-da, zep-ta-lan-da, wŋ-rat wen.

Přir. Smol. II., č. 94 a slědowace čisło:

52. Allegretto. Z Radowizy.

53. Allegretto. Z Tureja.

Přir. Čas. 1883, I. přił., č. 58.

54. Tempo di menuetto. Z Tureja.

Přir. Čas. 1883, prěnja přił., č. 16. — Text: Smol. II., 112, Čas. 1881, 27; 1882, 148.

55. Moderato. Z Tureja.

E

stu-pa-šo, da-lej a hu-šej stu-pa-šo, na Rěd-ni-škojc

no-wy dwѹr.

Moja spěwaŕka spěwaše někotre strofy w měšanych taktach, rozdźělejo taktaj A, E kóždy do dweju $^{2}/_{4}$ taktow, mjenujcy:

A E

56. Moderato. Z Janšojc.

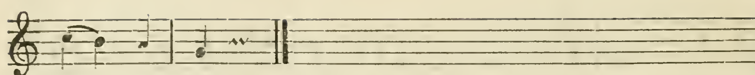
Gaž ja na wój-nu spó-śěg-njom, kom' ja mó-ju lub-ku při-ru-cym?

57. Moderato. Z Janšojc.

Jěł jo mѹj lu-by na jar-mark, jěł jo mѹj lu-by na jar-mark, na-ku-pi żow-čoj pa-prjeń-cow.
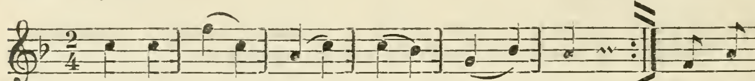
58. Moderato. Z Janšojc.

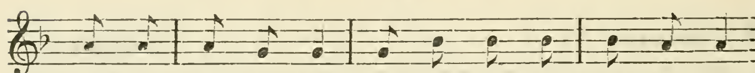
Słu-żył jo gó-lack na gro-źe, słu-żył jo gó-lack na gro-źe, hu-słu-żył jo tam

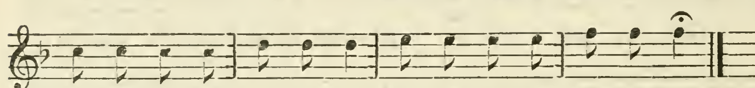

Hl. č. 36 přitomneje zbèrki.

59. Wjesele. Z Janšojc.

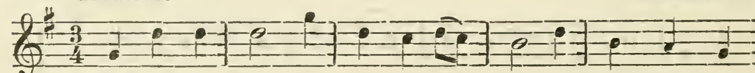

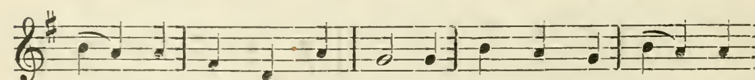
60. Moderato. Z Mósta.

61. Moderato. Z Mósta.

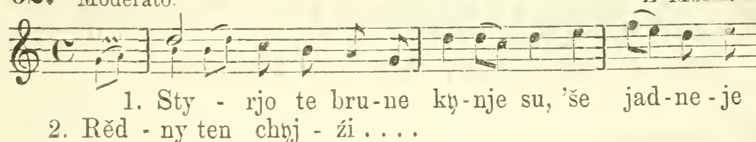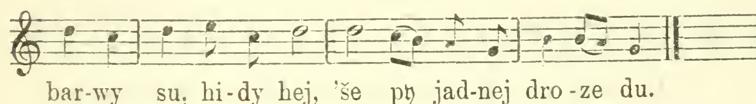

jad - nu kněž - nu.

62. Moderato. Z Mósta.

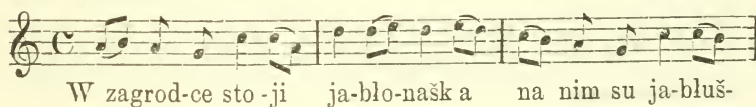
1. Sty - rjo te bru - ne kꝏ - nje su, 'še jad - ne - je
2. Rěd - ny ten chꝏj - źi . . . .

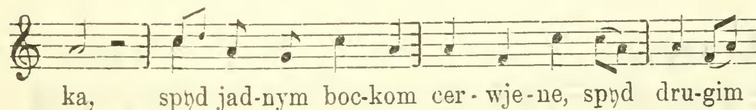
bar - wy su, hi - dy hej, 'še pꝏ jad - nej dro - ze du.

Druhi hłós: Čas. 1883, I. přił., č. 70. Přir. Kuba č. 65.

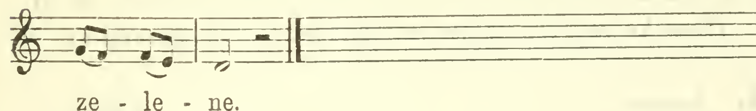
63. Moderato. Z Mósta.

W zagrod - ce sto - ji ja - bło - našk a na nim su ja - błuš-

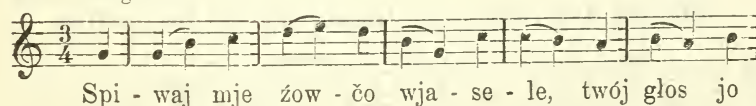

ka, spꝏd jad - nym boc - kom cer - wje - ne, spꝏd dru - gim

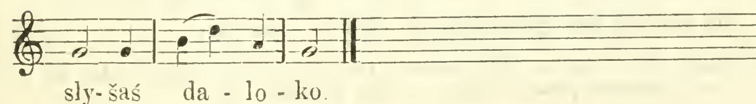

ze - le - ne.

64. Allegretto. Z Mósta.

Spi - waj mje żow - čo wja - se - le, twój głos jo

sly - šaś da - lo - ko.

65. Allegretto. Z Mósta.

A chój-źił jo ten rěd-ny gɋ-laok k Rědniš-koj-com sam, a kśěł jo te źow-čo fry-jo-waś.

66. Moderato. Z Mósta.

U-běg-nu-ła ma-łuč-ka, a wkɋ-le-ba-šku jo skɋ-le-ba-na a na ru-cy-cko-ma zno-so-wa-na.

67. Allegretto. Z Mósta.

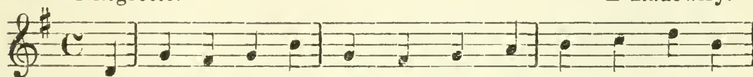
Hans-ko sej-źi fa-jer-ni-cy, pła-ta jo-go crej-ki.

68. Andante. Z Mósta.
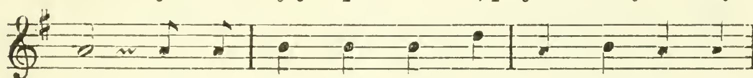
Stej šłej dwě rěd-nej pɋ třa-wu, štej šłej dwě rěd-nej pɋ třa-wu, bo-ga-ta z te-ju chu-de-ju.

Přir. Smol. II., č. 49. — Wot słowa „bogata“ by so hodźiło hłós tež w $^3/_4$ taktach pisać: bogata | z teju | chude- | ju.

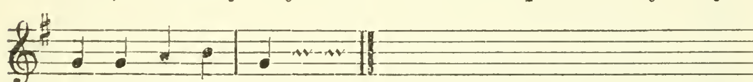
69. Allegretto. Z Radowizy.

Ak ja we mó-jej 'špiš-ce běch, přij-źo mój lu-by
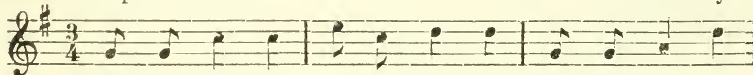

tam, do-bry wja-cor wón mě spow-da-jo, ja

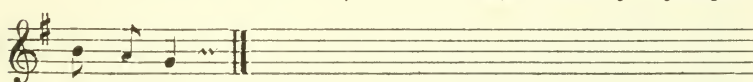
jo-mu ni-źer nic.

Text: Muka, Čas. 1877, 13.

70. Tempo di menuetto. Z Radowizy.
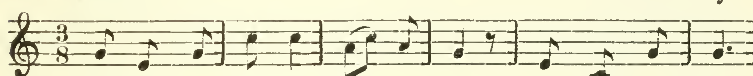

Mło-da som se wŋ-że-ni-ła, něnt mje wjel-gin

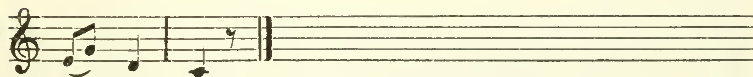
lu-to jo.

Přir. Ćas. 1883, I. přił., 54.

71. Moderato. Z Radowizy.

Z ro-zy-mom lu-by, z ro-zy-mom, ces-ćej kšěł ja

na fry-je

72. Allegretto. Z Grośišća.

Ja njej-som mo-jog' lu-beg' daw-no wi-źe-ła, ja

njejsom mojog' lu-beg' daw-no wi-źe-ła, źen-sa jo row-no

tři dny, ak ja jog' wi-źe-ła som.

73. Moderato. Z Matyjojc.

Gŋl-cy-ki jě-źe-chu na ur-lop,

gŋ-li-cu ze so-bu pŋ-ra-chu.

74. Moderato. Ze Zakrjowa.

'Šyk-ne mi lu-źe šćo-ka, šćo-ka-ju, 'šyk-ne mi lu-źe

šćo-ka-ju, až ja se Za-krjo-wa ho-bi-jam.

Přir. Smol. II, č. 55.

75. Moderato. Ze Zakrjowa.

Z końcom (k)Šprejcom na końcu stoj' no-wa ko-mo-ra, ach

hej, stoj' no-wa ko-mo-ra.

Variant čisła 4 prěnjeje přiłohi k Časop. 1883.

76. Moderato. Z Liškowa.

A co ja som no-we-go zgo - ni - ła, a až mój
lu-by dej' wó-te mnje přejc? A spo-wěz wšak ty mě
wěr-no - sći, a 'dy ga ty bu - źoš za-sej přijś?

Var. č. 23 Druheje zběrki.

b) Ze zapiskow J. B. Bertholda (5 čisłow).

77.

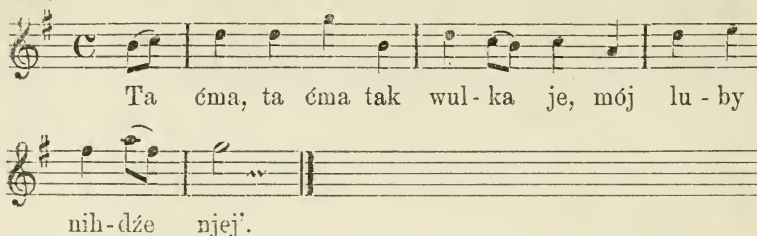
Ćah-nył je raj-tař z wój - ny dom, ćah-nył je
raj-tař z wój-ny dom, haj z wój-ny dom.

Text: Šij, šij, mój krawčiko. — Tež w Čas. 1889, 82.

78. Variant Smol. I, č. 122, str. 146.

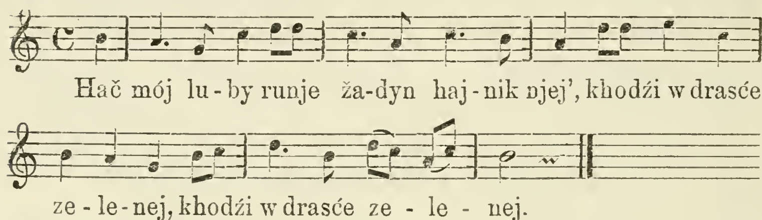
Gu-bi-če-njo z wój-ny dom ćeh-ni - chu, hude-hu, ha
Hil-ži-čka jim na-pře-ći-wo bě-že - še.

79.
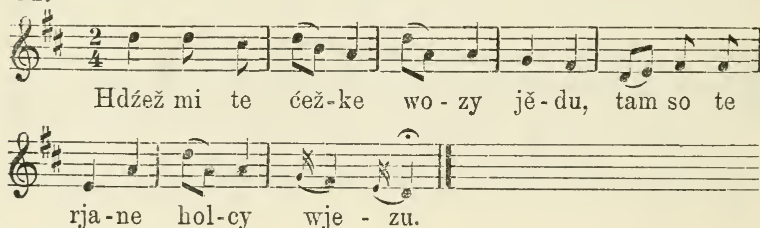

Text: Smol. I, č. 166. — Čas. 1889, 85. — Hłós přir. Smol. I, č. 34.

80.

Text: Čas. 1889, 87.

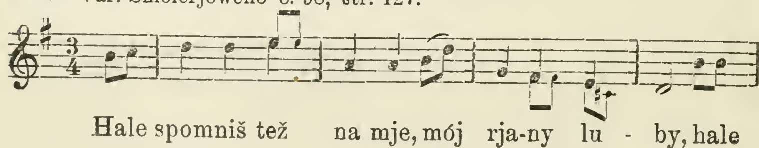
81.

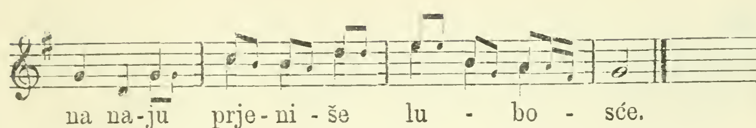

Text: Smol. I, č. 152.

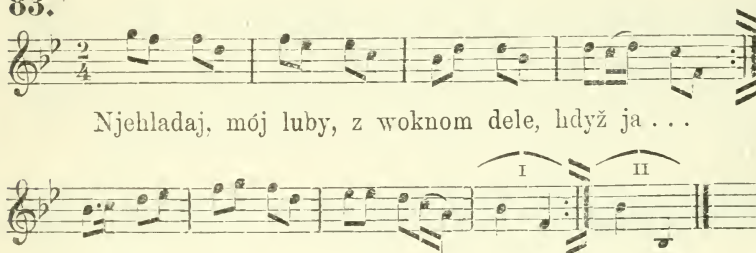
c) Ze zapiskow njeboh herca Mikł. Krala z Ćemjeric (36 čisłow).

82. Var. Smolerjoweho č. 98, str. 127.
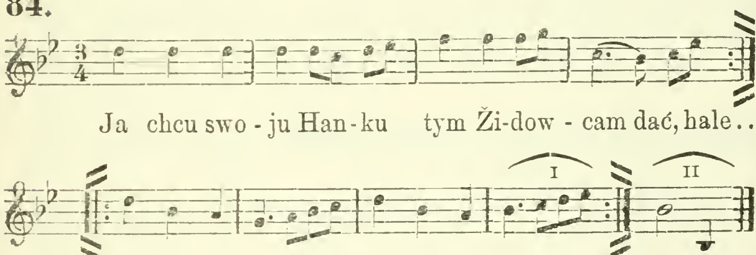

na na-ju prje-ni-še lu - bo - sće.

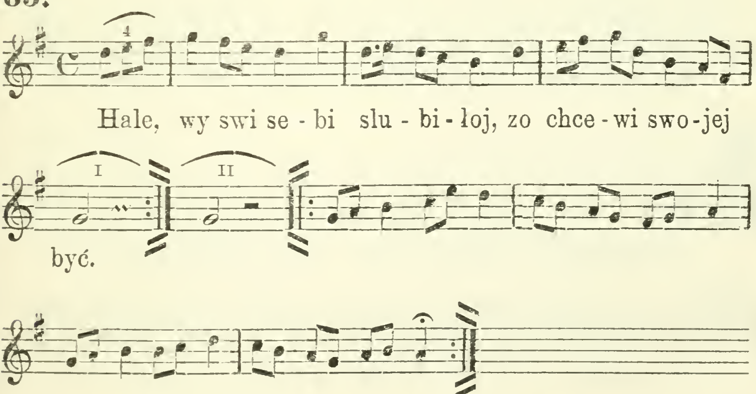
83.

Njehladaj, mój luby, z woknom dele, hdyž ja . . .
I
II

84.

Ja chcu swo-ju Han-ku tym Ži-dow - cam dać, hale . .
I
II

85.

Hale, wy swi se - bi slu - bi - łoj, zo chce - wi swo-jej
I
II
być.

86.

Ha wěm ja, wěm ja stud-nič - ku, ha, rja-nu, žór - la-

cu, hale rja - nu, rjanu, žór-la - cu.

87.

Ha pře - dał je hól - čik ko - nje a wóz, ha

sam so dał preč na wój - nu, ha - le tři sta,

tři sta mi - li za wo - du, za wo - du, ha - le

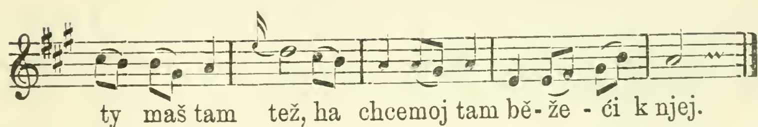
šty - ri, štyri a štyrsći za Pra - hu, za Pra-hu.

Pozn. W zapisniku rěka ta pěsnička „Komu ja swoju lubku poruču, hdyž ja na wójnu . . .“ Je to druhi započatk pěsnje Smol. I, č. 9.

88.
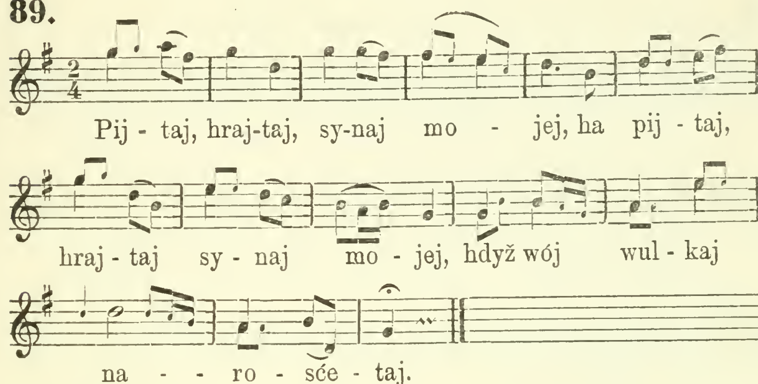
Ja mam tam lub - či - čku, ty maš tam tež, ha

chcemoj tam bě - že - ći k njej, ha ja mam tam lub-či-čku,

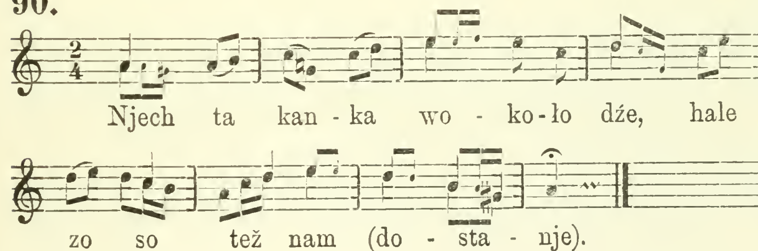
Přir. Smol. I, č. 327.

89.

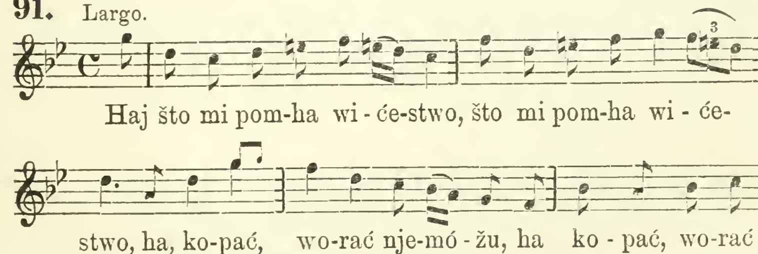

Přir. delnjołuž. text: Smol. II, č. 76.

90.
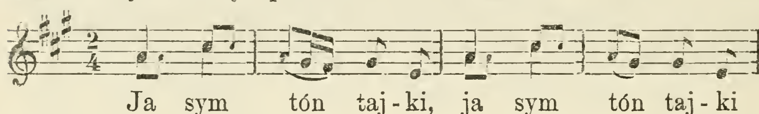

91. Largo.

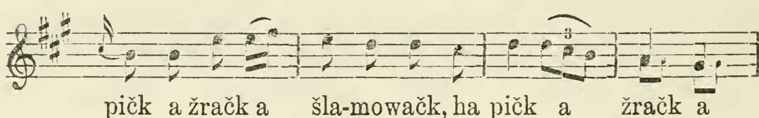

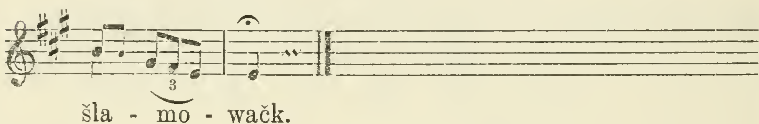

Přir. Smol. I, č. 18.

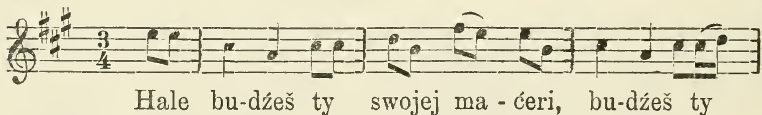
92. Ja sym tón tajki pičk a hračk a šlamowačk.
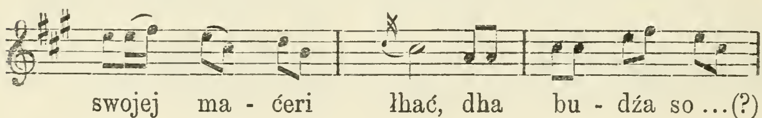

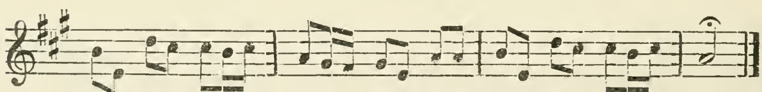

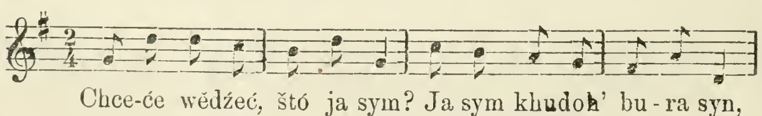
93.
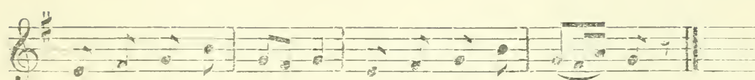

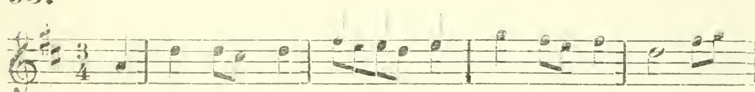
94.
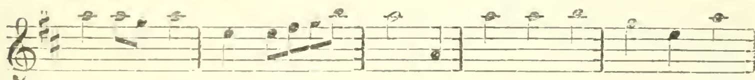

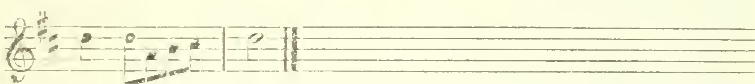
Přir. Smol. I, č. 20.

95.

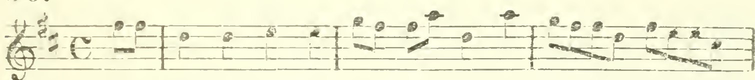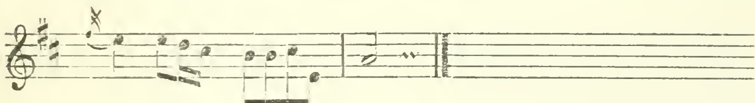

96.

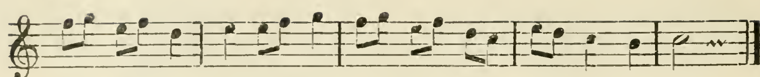

97.
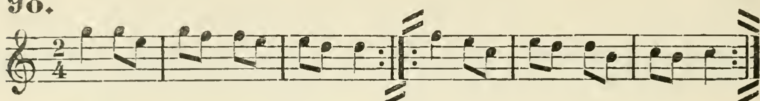

hra - je-my, pi - je - my, hra - je - my, wje-se - li smy.

Přir. Smol. I, č. 121.

98.

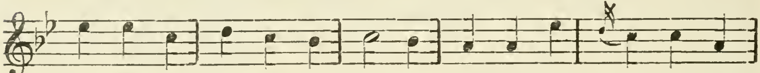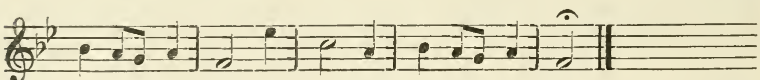

Wy swi z Jan-kom hladałoj . . .(?)

99.
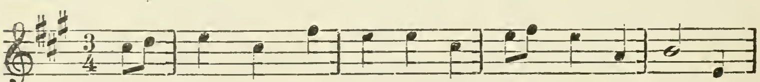

Přiw-ći - cy twa - rja - chu no - wy hród . . .(?)

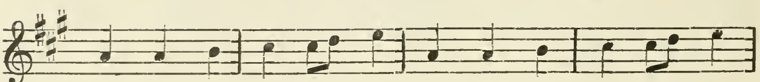

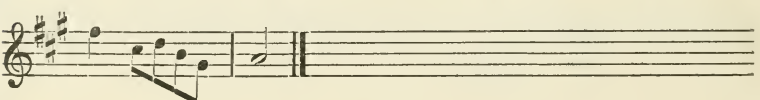

100.

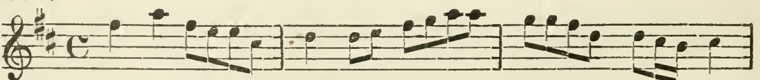

Pod hór - ku le - ži khěž - ka mała . . .(?)

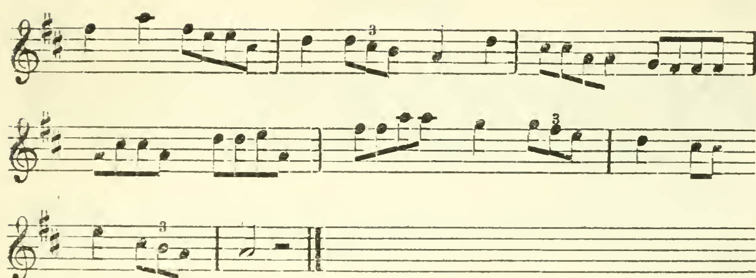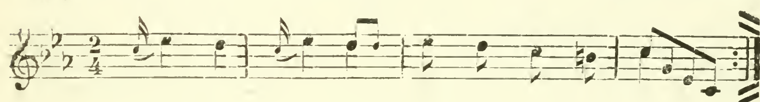

101.
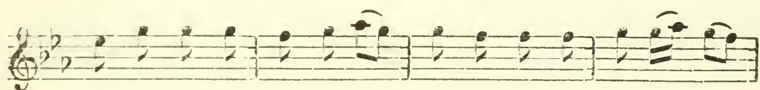

Šołta tón rolu woraše . . .(?)
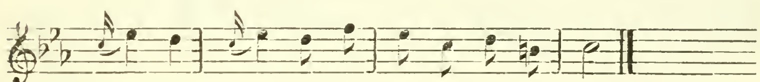

102.

Pa-lenc, pa-lenc, tón dyr-bi pi - ty być,
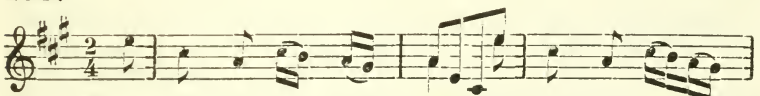

Hdyž ja ni-mam pa-len-ca, dha mje bo-li wu-tro-ba,
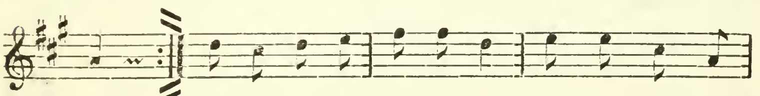

pa-lenc, pa-lenc tón dyr-bi pi-ty być.

Přir. Smol. I, č. 309.
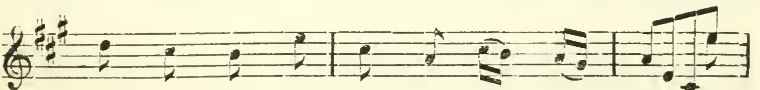
103.

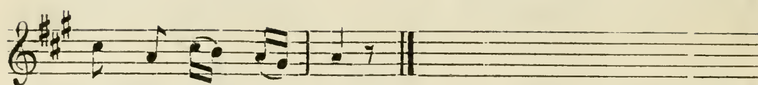
Tón po-honč kni-čom' njej', tón po-honč kni-čom'

njej': w no-cy hla-da ła-že-nja wo-dnjo hla-da

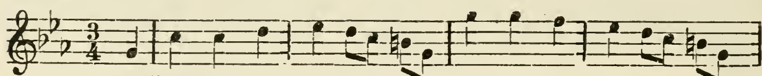
le - že - nja, tón po - honč kni - čom' njej', tón

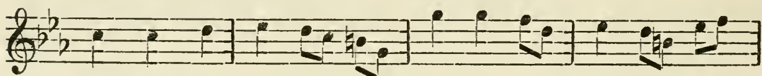
po-honč kni - čom' njej'.

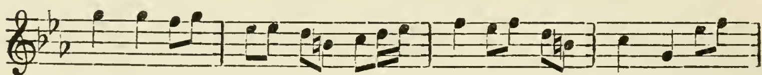
Přir. Smol. I, č. 227.

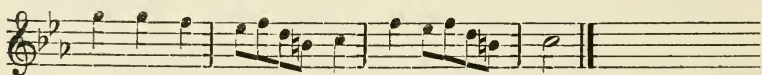
104.
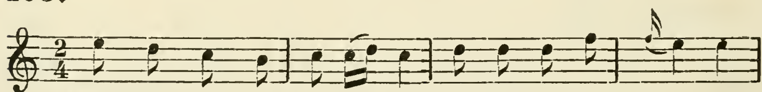

Čoh'dla mój lu-by tak za-he dom dźeš . . .

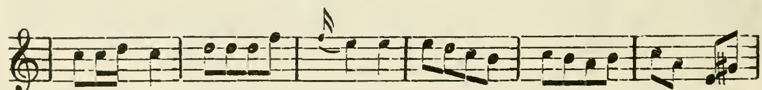
105.

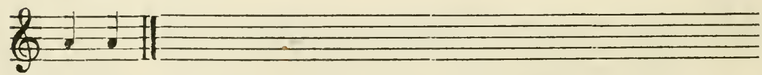

Młynk je pře - pił se-ker-ku, žo - na do-mach (swari)..?

Zakónčenje
(kotrež herc piska).
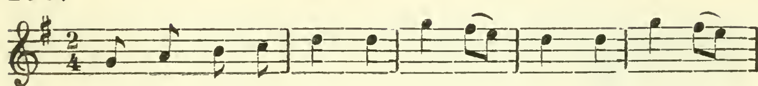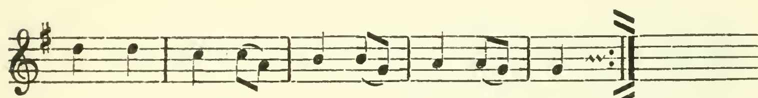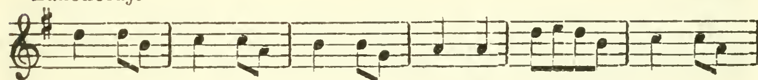

Tuta melodija je nadpadnje podobna čěskej „Já husárek malý". Erben, Nápěvy prostonár. písní čes., č. 151.

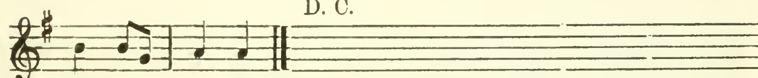
106.

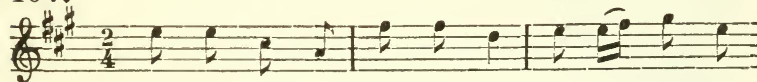
Zakónčenje.
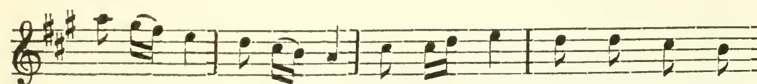

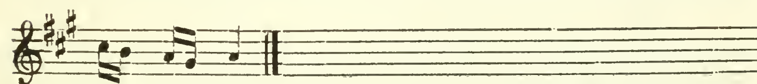

Tež tuta melodija je jara podobna čěskej „Zelená se louka“, Erben č. 783.

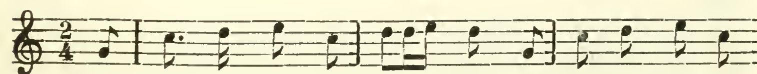
107.

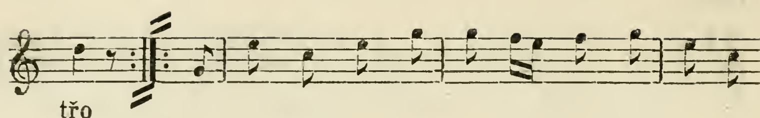

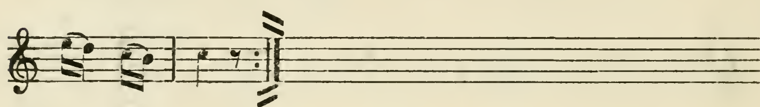

108.

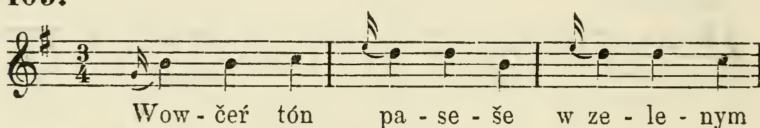

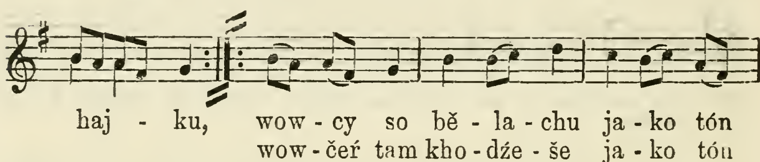

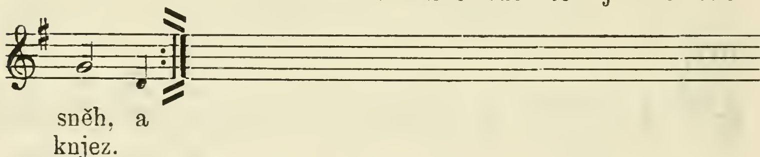

Text přir. Smol. I, č. 59.

109.

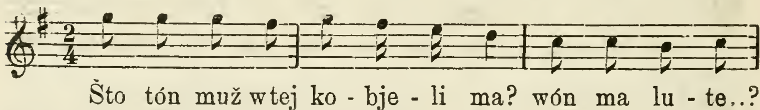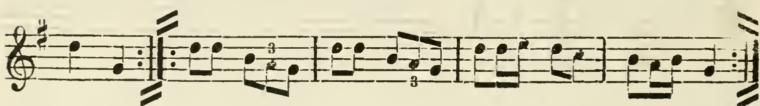

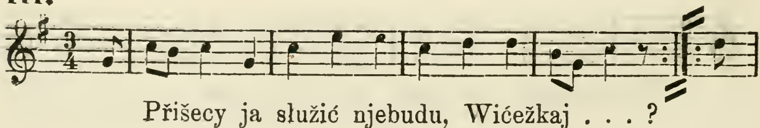
Přir. Smol. I, č. 107.

110.
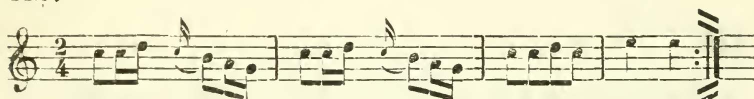

111.
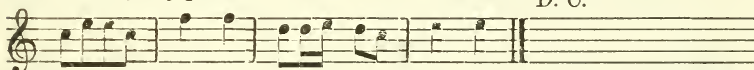

112.
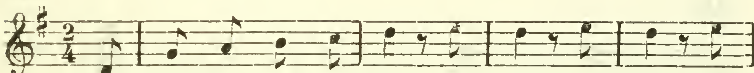

To su konje, to su ko-nje, to su naše ko-nje...?

Abo: Dom ja njepóńdu ...? D. C.

Je nimale identiska z čěs. „Já mám koně, vrany koně", abo „Nepůjdu domů, nepůjdu domů"; Erben l. c., 179.

113.

Haj, pól - ske wo - ły du, haj du, haj du, a

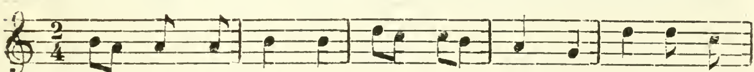
wšitke šěre, wšitke šěre, wšitke šě - re su, haj su ...?

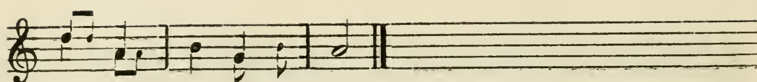

Je tohorunja jara podobna čěs. „Zahrajte mně mou", Erben č. 768.

114.

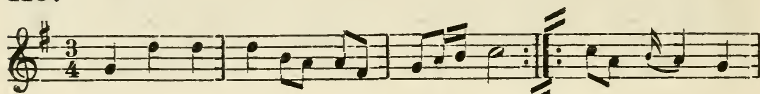

Ko - traž chce hol - ca pěk - na być, a ta dyr - bi
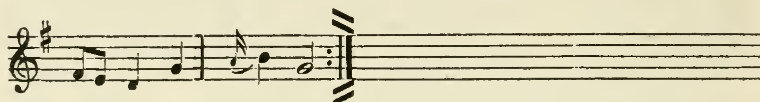

za - he z pi - wa dom hić.

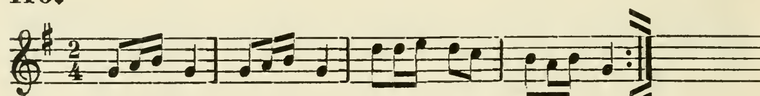
115.

Šoł - ta ma pjeć po - row hoł - bi . . . ?
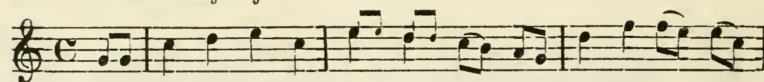

116.

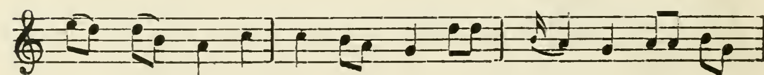

Šoł- - ta, šoł - ta, taj-ki pěkny šoł - ta!

117. Serbske hujkanje.

Hale pas so ke mni bli - že jow, ha . . . ?

II. Reje (24 čisłow).

118. Serbska reja. Z Worklec.

Ra - tar - jow - ska kru - waŕ - ka, ha, kra - ny - ła jo
khlěb - ny rub, do - nje - sła sej do ło - ža, ha,
nam'- ka - ła jón pach-man-ka.

Př. č. 59 Druheje zběrki.

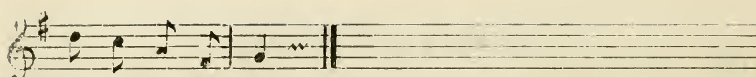
119. Serbska reja. Ze Sułšec.

Što sy ty či - ni - ła, mo - je lu - be, lu - be
dźe - ćo, zo sy sej hu - sa - rja, zo sy sej hu - sa - rja,
zo sy sej hu - sa - rja zhla - da - ła?

120. Tempo polki. Z Němcow.

Pi - sa - ne su sa - nje a mol'-wa-ny jo kóń,
hdźe ty to - la jě-dźeš, ty rja - ny lu-by mój?
„Njepowěm!“

Lěp - še mys-le krydnješ a to - la b'dźeš mi po-wě-dźeć ty

rja-ny Janko mój! „Do Kamjenca!“

Słowa „Njepowěm“ a „Do Kamjenca“ so jenož khětře a z hłubokim hłosom wupraja. — Mało rozdźělny variant Smolerjowych hłosow I, č. 236 a 279.

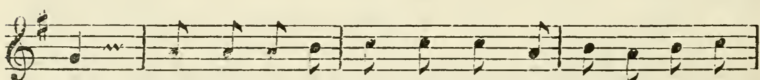
121. Tempo polki. Ze Zagorja.

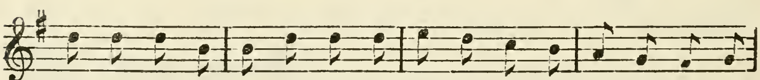
Co se sta - ło (w) Ró - ten - bur - ku na jer - man - ku:

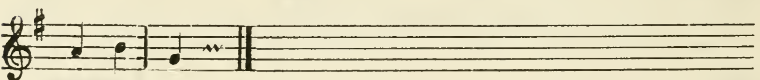
taj - ka ma-ła sy - ko - rin - ka kó - nja za - ku - sa - ła

jo! Głow - ku je-mu roz - tep - ta - ła, wóc - ko je - mu
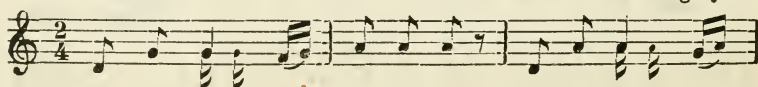

wu-šta - pa - ła — tajka ma - ła sy - ko - rin - ka kó - nja po - wa-

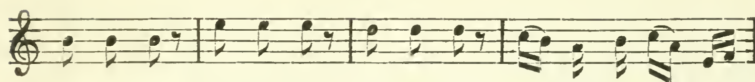

li - ła jo!

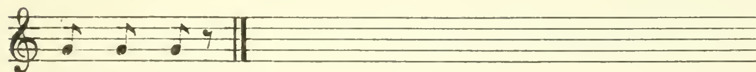
122. Moderato. Ze Zagorja.

Han - ka pój ty do re - ji! — Do re - ji ja
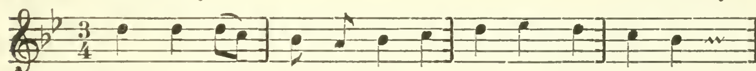

nje-pój-du. Njechaš hić, njechaš hić, nje-trje-baš wja - cej
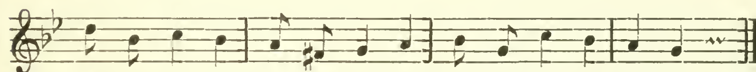

ku mnje pčić.

123. Serbska reja. Z Ochozy.
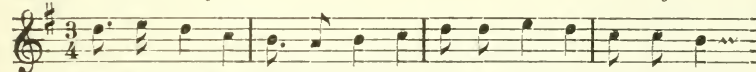

W Za-grod-ce je - rje-bin-ka, na dwŋ-rje Trin-ka:

Mu-ter-cy-cka, glě-daj, glě-daj, kak doch ja som py-šna.

124. Serbska reja. Z Drjonowa.

Sy-łojk ja-den dro-bny tašk, a źo ty two-jo gnězdko maš?

Na du-baš-ku na wje-raš-ku, tam ja mo-jo gnězdko mam.

Druhi hłós ma Smol. II, č. 122.

125. Serbska reja. Z Drjonowa.
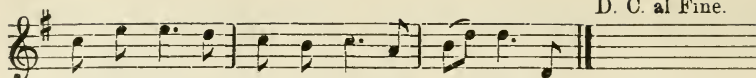

Gŋń tu ram-pu do - moj, gŋń tu ram-pu do-moj,

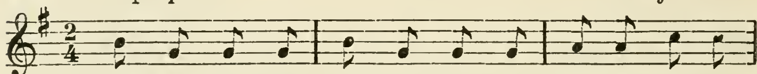
wŋ - na 'co se pro - syś! Nja-mam žed-nog'

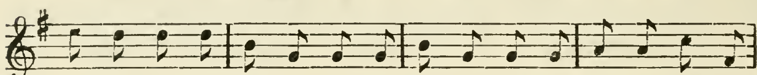
D. C. al Fine.

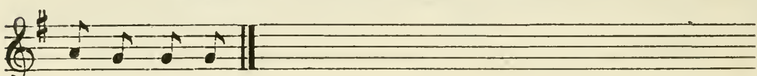

Smol. II, č. 161. Druhi dźěl reje je hinajši. Cyła reja je pola Smol. w moll, naša pak w dur.

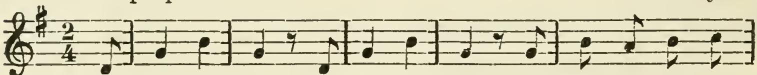
126. Tempo polki. Z Drjonowa.
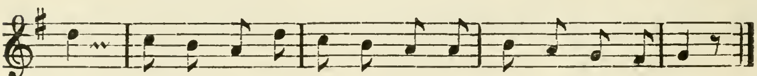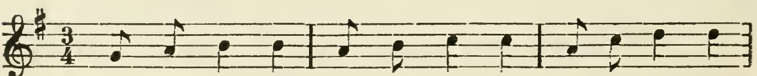

127. Tempo pólki. Z Tureja.
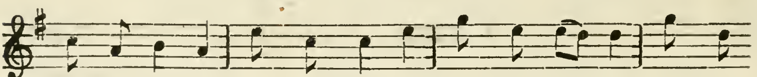

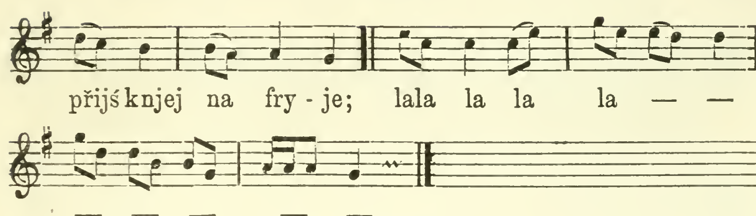

Text pola Muki, Čas. 1877, str. 19. — Přir. č. 104 Druheje zběrki (prěnje 4 takty).

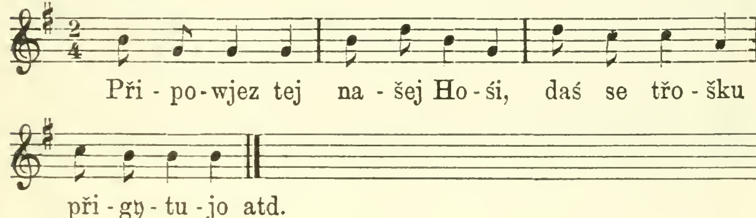
128. Serbska reja. Z Radowizy.

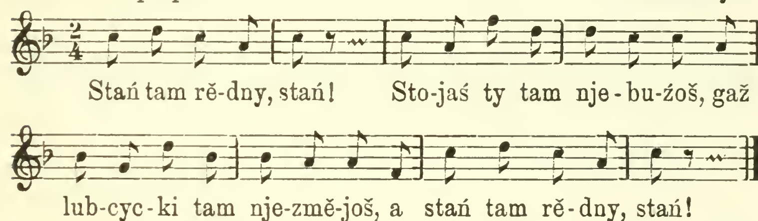

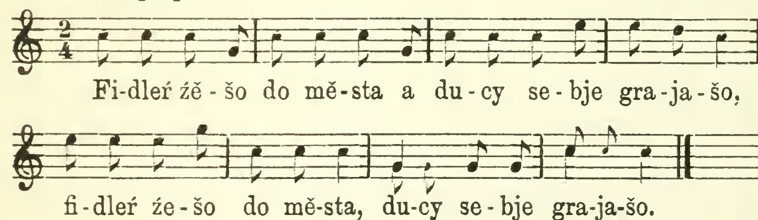
Variant č. 128.

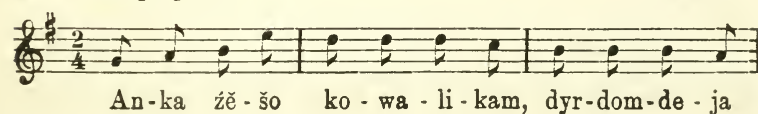
129. Tempo polki. Z Radowizy.

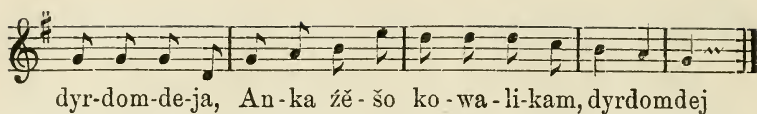

130. Tempo polki. Z Mósta.

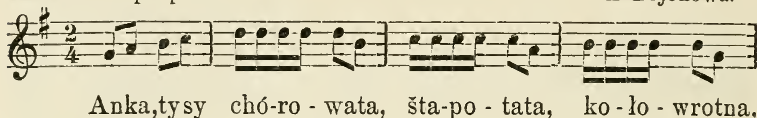
131. Tempo polki. Z Mósta.

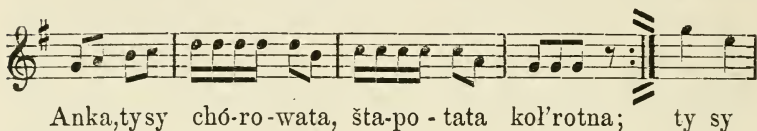

dyr-dom-de-ja, An-ka źě-šo ko-wa-li-kam, dyrdomdej
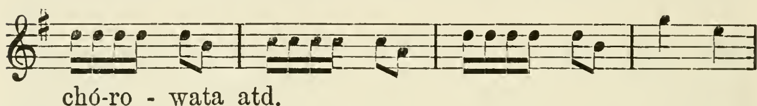
132. Tempo polki. Z Drjonowa.
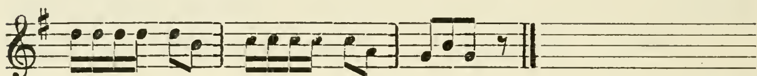

Anka,tysy chó-ro-wata, šta-po-tata, ko-ło-wrotna,

Anka,tysy chó-ro-wata, šta-po-tata kołʼrotna; ty sy
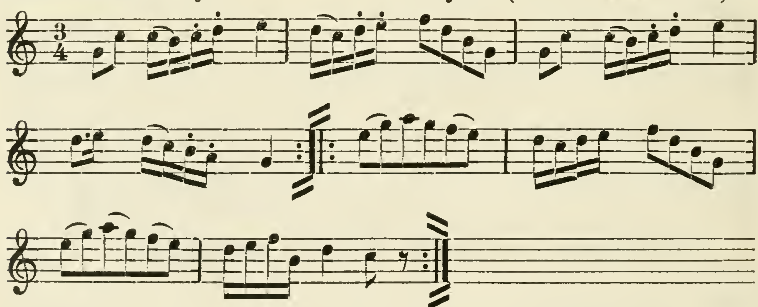

chó-ro - wata atd.

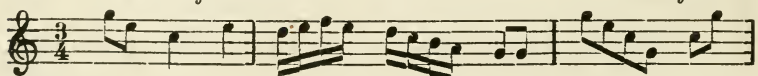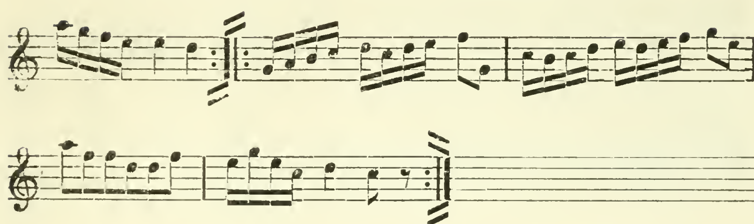

Hl. předkhadźace čisło.

133. Serbska reja. Z Wojerec (wot herca Měrćinka).
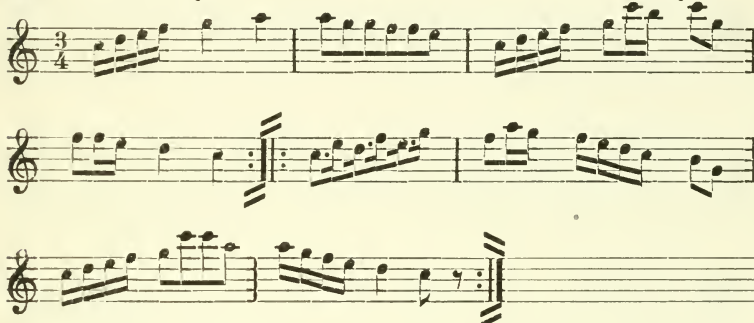

134. Serbska reja. Z Wojerec.
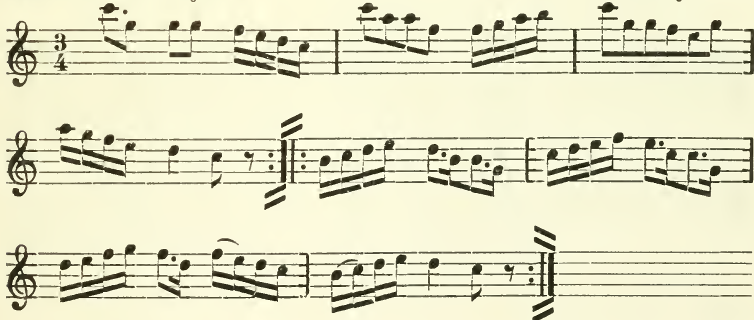

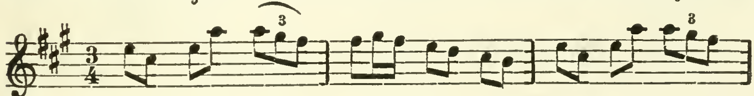
135. Serbska reja. Z Wojerec.
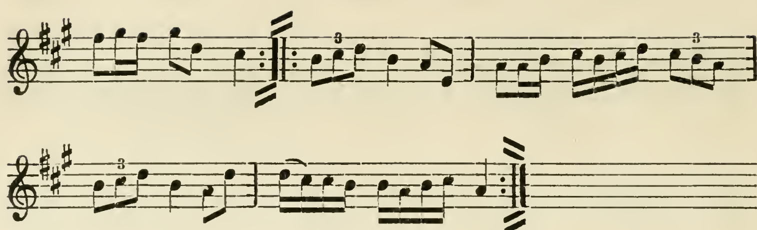

136. Serbska reja. Z Wojerec.

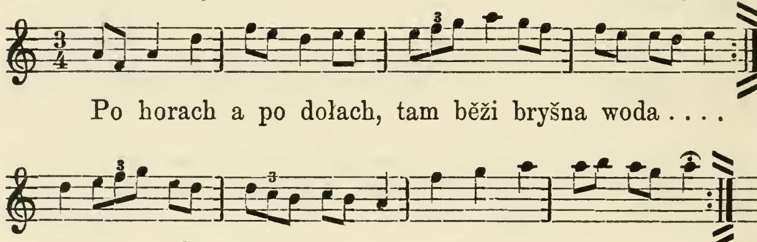

137. Serbska reja. Z Wojerec.

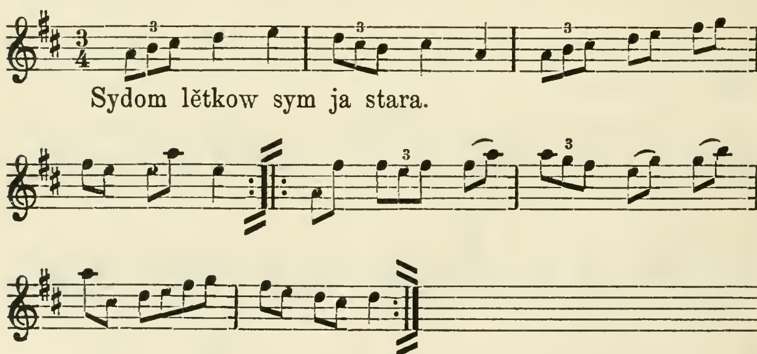

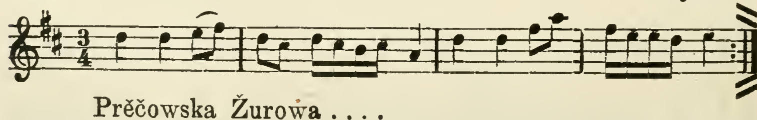
138. Serbska reja. Z Wojerec.
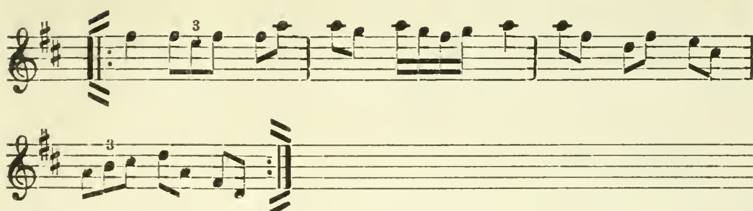

139. Serbska reja. Z Wojerec.

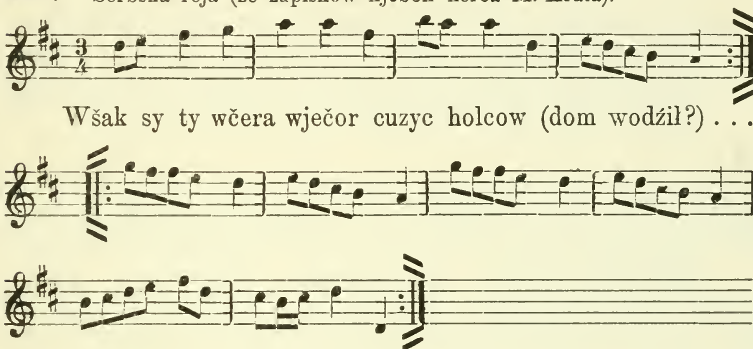
140. Serbska reja. Z Wojerec.

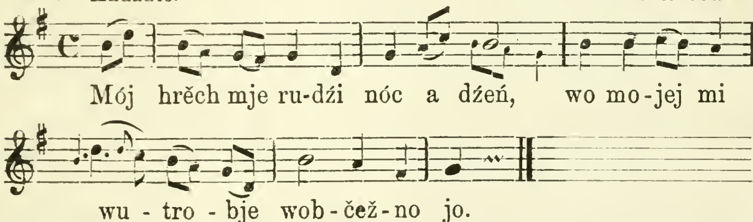
Přir. Kuba č. 99.

141. Serbska reja (ze zapiskow njeboh herca M. Krala).

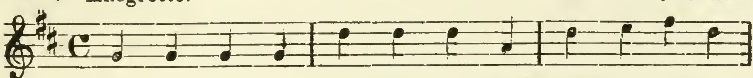
III. Pokěrluški a ludowe kěrluše (15 čisłow).

142. Andante. Z Němcow.

W pósće małe dźěći pola swjatych křižow rózarije a potom tón kěrlušk spěwachu.

143. Allegretto. Z Němcow.

Daj nam Bo - žo k wě - dźe - nju, ha wje - le jo jich

wje - le? Ha je - dyn jo sam Jě - zom Khryst, kiž

kral jo nad na - mi.

Při druhej ličbje sò mjez taktomaj 4 a 5 spěwa:

dwě stej tej lět - cy,* ha sło-wič-cy stej bo - žej, ha..,

po čimž so dale pokračuje: Jedyn je sam atd. Při třećej ličbje so spěwa „Třo su patriarchowje“ z hłosom, kaž „dwě stej tej lětcy“, po čimž so spěwa: „Dwě stej tej lětcy atd.“ Podobnje při dalšich ličbach. Text wozjewi M. Hórnik w „Łužičanu“ 1861, str. 177. — Přir. Smol. II, str. 150. — Jord. č. 40.

144. Allegretto. Ze Žylowa.

Spo-wě-daj zpismow spo-wě-daj, wje-le jo ja - no?

Ja-den jo ten wěr-ny Bóg na gó-rje Zi-na - ji.

Na druhu ličbu spěwa so hłós słowow: „Jaden jo ten wěrny Bóh“, po čimž so spěwa prěnja ličba. Při šestej ličbje so spěwa takle:

šesć ka - mje - nja-nych kruž-kow we tej ’ja - žy

na tej swaźbje Ka-na Ga - li - lej-skej.

Z tymi słowami so wot šesteje ličby počinajo kónči. — Lěpši var. hač p. Jord. č. 40. — Text: Smol. II, str. 150.

145. Andantino. Z Mósta.

Před tym sud-nym dnjom, ach, jo tak nje - wja - se - le,

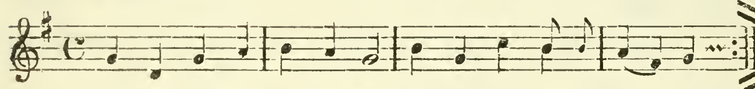
* Ličcy (tafličcy?). Hl. „Łuž.“ 1861, 177.

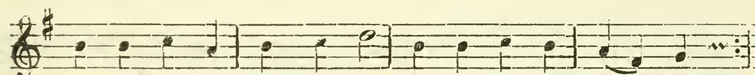
du - se zym-ne deš - će. du - ju zym-ne wět - ře.

Druhu mel. ma Jord, č. 43

146. Moderato. Z Mósta

Lě - ta - łej stej lě - ta-łej, dwaj bě-łej go-łu - bjaš - ka,
pad-nu - łej stej padnu-łej na chude - go ry - ta - rja

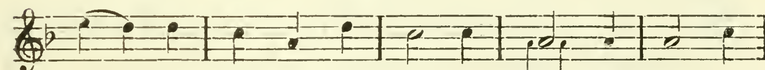
chej źa-chu tam, chej - źa - chu 'šyk-ne zbo-žne lu - źe.

Pozn. Znamješko wospjetowanja płaći jenož při 1. a 5 strofje.

147. Andantino. Z Mósta.

Swě - ty, swě - ty jań - źel třu - bi, a swě - ty,
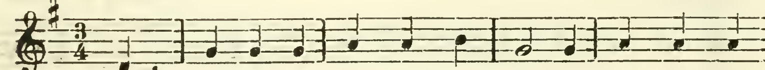

swě - ty jań - źel třu - bi a 'šych hu - mar-złych

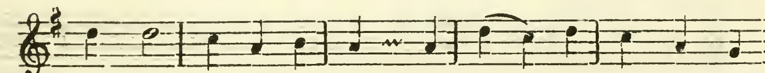

go - rej zbu - źi.

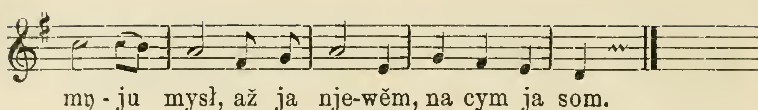
148. Andante. Z Mósta.

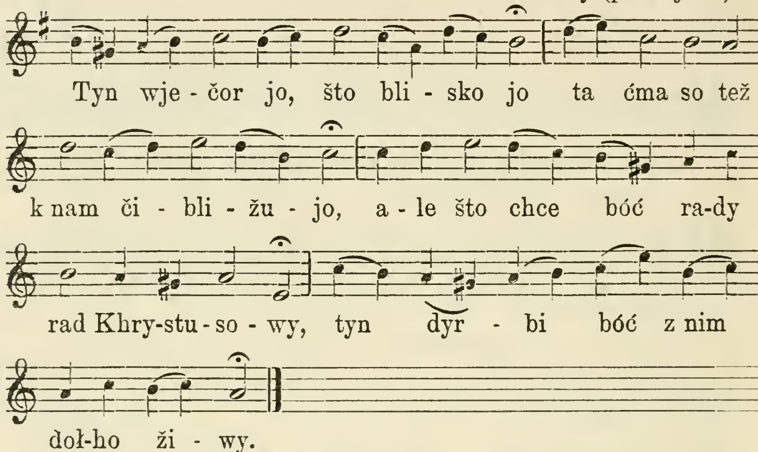
Tužne žy - wje - nje ža - ło - stny cas, ty sy we - zeł

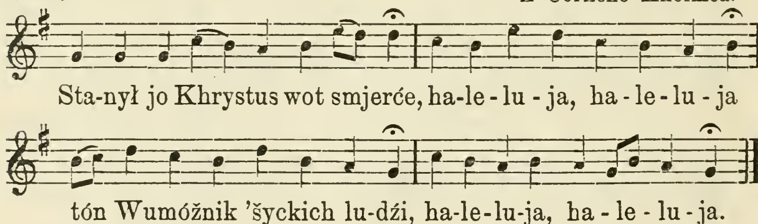
mo - jo wja - se - le přec, a ty sy ho - bro -šił

149. Z Hory (p. Wojerec).

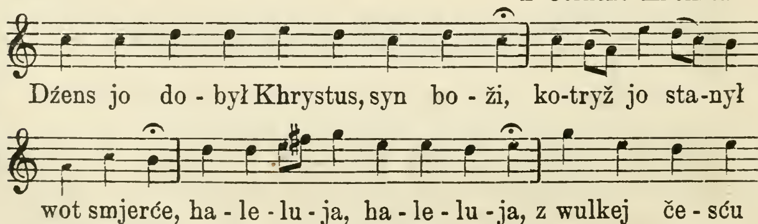

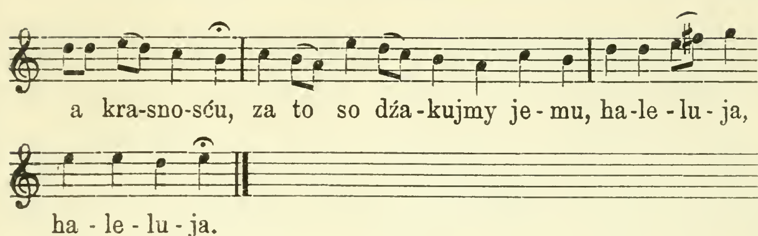
150. Z Čorneho Khołmca.

Text: Čas. 1887, 71.
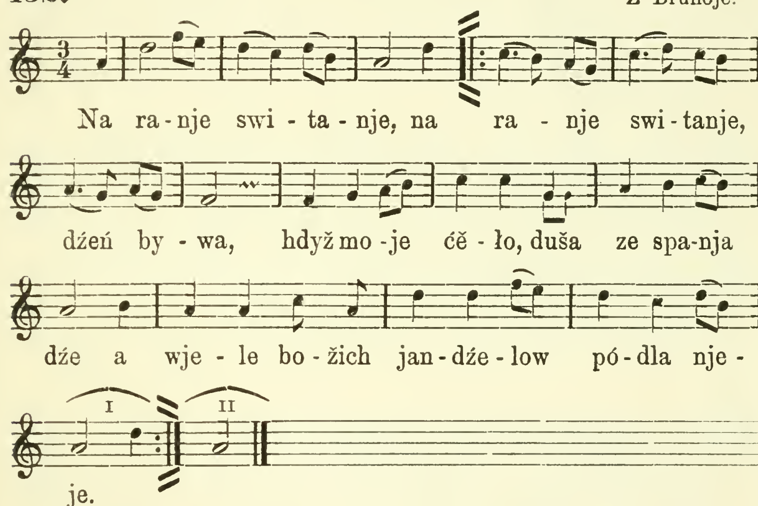
151. Z Čorneho Khołmca.

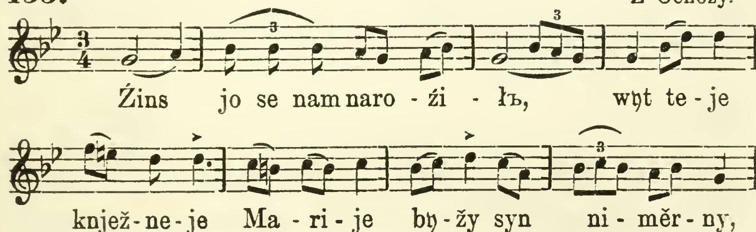
Text: Čas. 1887, 71.
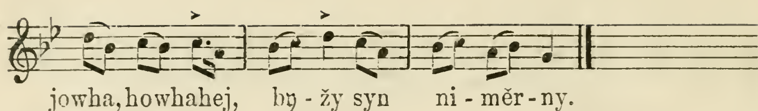
152. Z Brunojc.

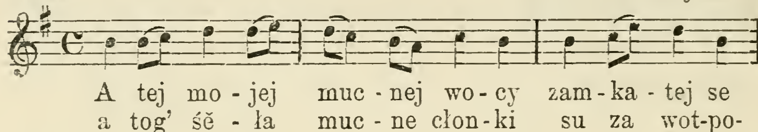
Druha strofa so započina přeco wot repiticije. II. so spěwa hakle při zakónčenju. — Přirun. Časop. 1883, II. přił., č. 44.

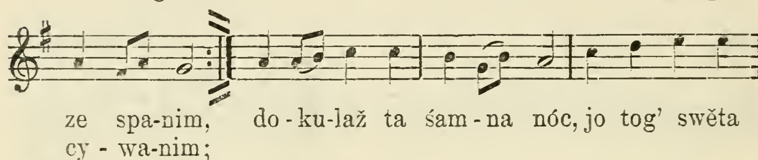
153. Z Ochozy.

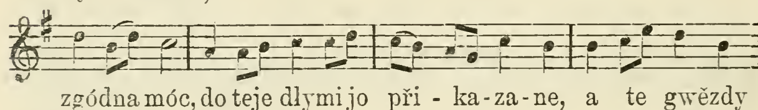

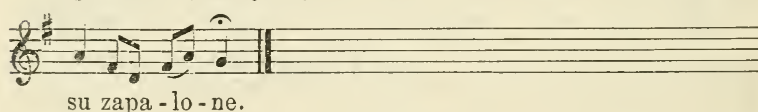

154. Ze Zakrjowa.

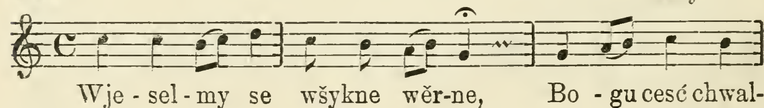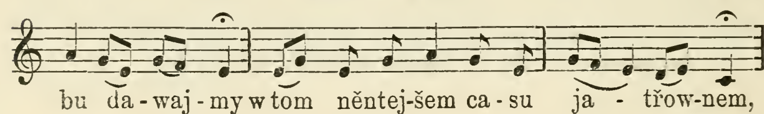

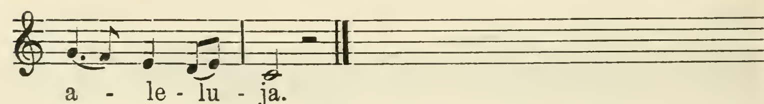

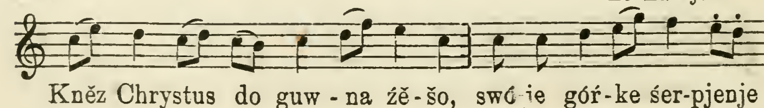
155. Ze Zakrjowa.

156. Ze Zakrjowa.

wón tam scho - pi; tam tu - ža - šo wšo, což tam bě - šo,

tam tu- ža - šo lěs a zelena třa - wa.

Dodawčk ze zapiskow J. Bjara.

Slědowaca melodija je dospołniša, hač p. Smol. I, č. 150.

157. Lento.

Nětk-lej mi po-wjez, ho - le - čo, što je mi

w zy-mje ze - le - ne, što je mi w zy-mje ze - le - ne, tak

młód-ne ze - le - ne?

158. Serbska reja.

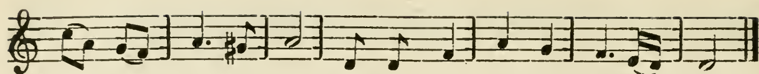
Wu-daj so ho - lič - ka, hdyž 'šće sy mło - duš - ka,

hdyž 'šće twój sta - ry nan ži - wje - nje ma.

Druhi hłós hač p. Smol. I, č. 256.

159. Largo.
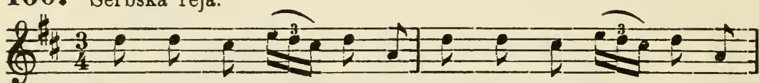
Wón je jej zaw - dał žoł - ty kroš, wón je jej

zaw - dał žoł - ty kroš, wo-na jom' rja-ne ru - biš - ko.

Var. Smol. I, č. 63.

160. Serbska reja.
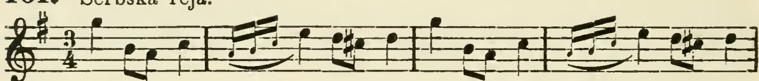

Wjerć mje pěk - nje rje-nje, wjerć mje pěk - nje rje - nje,

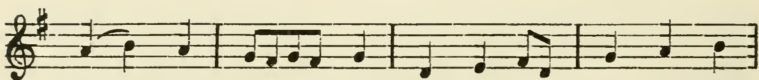
ja sym w ćeń-kej koš-li!

Druhi hłós p. Smol. I, č. 176.

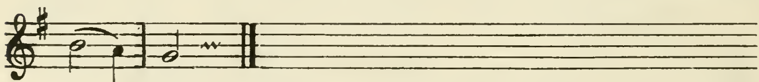
161. Serbska reja.

Rejwaj, mój po - hon-čo, rejwaj mój po - hon-čo

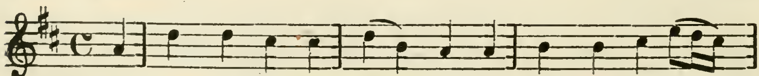
z knje - žej dźow - ku, to je ta po - sle-dnja

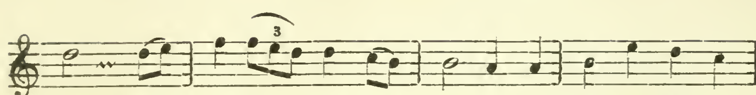
re - ja.

Přir. č. 158. Druhi hłós ma Smol. I, č. 241, Kuba č. 18, 153.

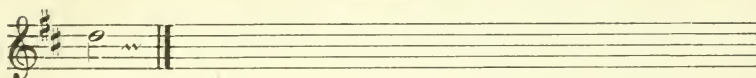
162. Moderato.

Ha hdźe tón měsačk swě - ći a hdźe wón ho - rje

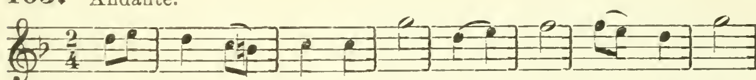
dźe? Wón swě - ći po wšěm swě-će, na rja-ny Holkec
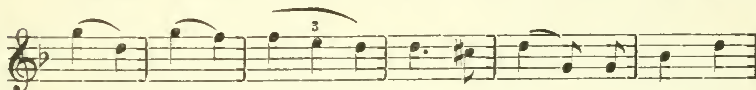

dwór.

Přir. Smol. I, č. 249.

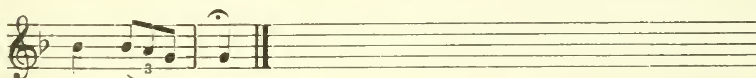
163. Andante.

Hale za na - ši mi hu - na - mi je - na wuz-
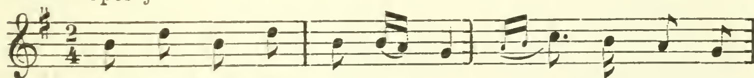

ka šćež - ćič - ka, ha je - na wuz - ka
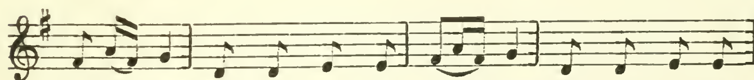

šćež - ćič - ka.

Variant Smolerjoweje pěsnje I, č. 120.

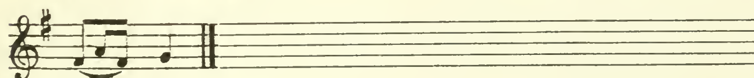
164. Spěšnje.

No - we lět - ko win - ču - ju, a wšo do - bre

po-pře-ju sta - rym a tež mło-dym, sta - rym a tež

mło - dym.

Ćišć Smolerjec knihićišćeŕnje w Budyšinje.

Wobsah.

Z tutym wudawa so:

92) Protyka na l. 1894.

K wužitku maćičneho domu předawaju so w maćičnym knihoskładźe a pola pokładnika Mjeŕwy za dwě hriwnje wot Ludwika Kuby wubjernje harmonisowane a serbscy a čěscy krasnje wudate:

Písně lužické (serbske ludowe pěsnje).

Tute pěsnje hodźa so derje za serbske koncerty.

☛ Wo zapłaćenje lětnych a wosebje tež zastatych přinoškow (kóždolětnje 4 *M.* abo w cuzych pjenjezach po kursu) a wo dary za dom M. S. najpodwolnišo prosymy. Lěto so bórzy minje! Pokładnikowa adressa za póst je: Kaufmann M. Mörbe, Bautzen (Sachsen).

Tež prosymy, zo bychu naše česćene sobustawy swojich znatych k přistupjenju do našeje Maćicy Serbskeje namołwjeli.

Přinoški kwitujemy w Časopisu a „Łužicy“, darjene knihi dotal jenož w „Serbskich Nowinach“. Přeměnjenje adressy njech so předsydźe abo pokładnikej wozjewi.

Časopisa M. S. su tež mnohe stare lětniki hišće na předań přez knihokupca Rühla abo přez direktne skazanje pod adressu: An die Maćica Serbska in Bautzen (Sachsen).

Rozesłanje maćičnych spisow (dwójcy za lěto) wobstara kniharnja E. Rühla. Hdy by něchtó wozjewjeny spis njedostał, njech napiše kartku z adressu: Herrn Kaufmann Mörbe, Bautzen (Sachsen).

Ćišćał E. M. Monse w Budyšinje.